

Tā 'Ē'ē lājó'bá kâ Tā 'Ē'ē

Tā 'ē'á zīlā nīlī sisí rī

Nōō rī'á bükü Lükä kâ rī lâ ró īgīlā ōjīlā āmbá rú bê Tīyōfīlē rī drí rī ūdī. Bükü nō 'á rī, rī'á 'dó ūdīgówá tā gólīyī rī 'bá rû 'ēlé Yésū rī ōdrā gō'dá kpá ngāngā lâ bê rī vólé sī rī ūdī. Ūdīgówá 'dī rī'á tā gólâ lājó'bá yī drí ūjūzó 'ē'á tā 'bā'bā ūdükü Yésū kâ gólīyī drí kī'á nī rī gólīyī ūlā'bû ūyī Yērōsälémā lésī 'bädrī 'ásī ndrī rī ârīlī rī ūdī. Gō'dá kpá tā gólâ Líndrī Tāndí Ôvârî kâ drí gólīyī vó ndrēzó, gō'dá kpá mbârâkâ fēzó kānīsâ drí gō'dá drī'-bá lâ yī bê rī.

Lājó'bá yī drí tā gólâ Yésū drí â'dózó tótó ōjīlā Yúdä yī kâ drí kô, bê-rī ōjīlā ūrī ūngó drī'ü rī 'bá yī drí ndrī rī ūlīzó. Kápítâ 15 â'dâ tā gólâ lājó'bá yī drí rû ê'bézó Yērōsälémâ 'á, gō'dá drilīyī tā-drī ūlīzó tā 'dī 'á rī ūdī. Gō'dá drilīyī drí-âcê ūlīzó Póölö drí â'dózó lājó'bá ró ōjīlā gólīyī â'dó 'bá kô ōjīlā Yúdä yī kâ ró rī 'bá yī drí. Gō'dá nîngâ sî rī, ngâ âzâ icâ kô tā âtî-âtî tāndí lôgâlê lâ'bú âkô vō 'ásī ndrī.

Gō'dá kápítâ 21 'ásī 'bûû ūdükü lâ 'álâ rī, ūyíkâ tā kúmú ngîngî gólīyî rī 'bá tā Póölö kâ kîlî rî 'bá yî kâ ūdî, gō'dá kpá tā gólâ rû 'ë 'bá Póölö rî jôjô Rómâ 'álâ nî'á tâ lâ kî rî bê.

¹ Kúmú Tīyōfīlē, úlí gólīyî má drí īgīlî nî drí bükü drî-kákâ ámákâ rî 'á rî â'dô ūyî trâ ndrî tâ

gólīyî Yésū drí ìtôlé 'élé gõ'dá kpá tā gólīyî gólâ
drí ìtôzó òjílã lïfí îmbálé ï'dí sî lâ rî yî ï'dî,

² cälé bûúú kâyî gólâ Ôvârî drí gólâ rî trôzó ûrú
'álâ rî 'á. Gõ'dá ãkpäkâ'dâ Ôvârî trôo drë gólâ
ûrú 'álâ kô rî, Líndrí Tândí Ôvârî kâ drí gólâ rî
'bâzó tâ â'dálé lajó'bá gólâkâ gólâ drí njilí trá sisí
tâ gólîyî Ôvârî drí lêlé gólîyî drí 'élé rî yî tâsî.

³ Yésû rî ñdrâ gõ'dá kpá gólâ rî lîdrî-lîdrî vólé
drî 'ásî, gólâ rî trá ïnyákú drîñ nõngá kâyî nyâ'dî-
rî íyî nyâányâ â'dálé lajó'bá íyíkâ rî 'bá yî drí
ândâlâ dûû, tâlâ 'dîñ gólîyî ûnñ ró dódó kî, pâtñî
yî rî'á lédrë-lédrë ró. Lajó'bá 'dî 'bá yî ndrê ïyî
gólâ trá, gõ'dá gólâ rî trá rî'á tâ ûrûkâ 'bá yî
âtálé gólîyî drí tâ gólâ Ôvârî drí òjílã 'bâzó â'dólé
kûmû íyíkâ zêlé rî tâsî.

Tâ Líndrí Tândí Ôvârî kâ drîlâ tâ lâ 'bâlé ngá fêfê ró rî tâsî

⁴ Nîngá sî, kâyî ãzâ sî, Yésû yî ê'bê rû bê ngá
nyâlé lajó'bá íyíkâ rî 'bá yî bê rî, drîlâ tâ 'bâzó
gólîyî drí kî nî rî, "Mî rî drë tâkô Yerôsälémâ 'á
nõngá fînyâwá, gõ'dá nî tê ró Líndrí Tândí gólâ
ámâ átá drí tâ lâ 'bâlé trá sisí kî, yî ãâ'dô âfë'á lâ
mbârâkâ sôlê ãnî 'á rî.

⁵ Sisí rî, Yôwâni 'ê bâbâtízí íyíkâ òjílã drí lïmvû
sî, gõ'dá kâyî fînyâwá vólé drî 'ásî rî, Ôvârî â'dô
íyíkâ bâbâtízí 'e'á ãnî drí Líndrí Tândí íyíkâ sî."

Tâ Yésû rî trôzó ûrú 'álâ kûlûndûndû ró rî

⁶ Gõ'dá kâyî ãzâ sî, lajó'bá Yésû kâ ûsû ïyî rû bê
ó'dí gólâ bê rî, drîlîyî gólâ rî ijízó kî nî rî, "Kûmû
âmákâ, nõô trá ï'dî ngbâângbânõ kâyî gólâ ní
drí 'bâlé â'dozó kûmû ángí ãmákâ ró, gõ'dá òjílã

ãmákâ Ūsîrâ'élê kâ 'bâlé 'bädrï ãmákâ trôlé õjílã lídí drígá sî rî ï'dî yâ?"

⁷ Gõ'dá gólâ kî gólîyî drí rî, "Ámâ átá cé ï'dî élê â'dô â'dó'á nî drí-âcê bê kâyï tâ 'dî 'bá yî drí 'ezó â'dólé rî 'bâ'á nî. Îcá kô ãnî drí kâyï tâ rî 'dî 'bá yî drí 'ezó rû 'êlé rî nîlî.

⁸ Gõ'dá nî ârî drë tâ nô. Líndrí Tândí Ôvârî kâ â'dô â'dé'á ãnî drîjî mbârâkâ sôlé ãnî 'á, tâlâ nî nî ró bê â'dólé lîfî drî 'bá ró má drí, tâ ámákâ â'dálé õjílã Yêrôsâlémâ 'á rî drí nöngá, gõ'dá vô ūrûkâ 'bá yî Yûdâyä kâ 'ásî ndrî, gõ'dá 'bädrï zîlî Sâmáriyä rî 'álâ, nîngá sî rî, õjílã 'bädrï ãzâ 'bá yî kâ drí ndrî.

⁹ Gõ'dá Yésü âtálé bê úlí 'dî 'bá yî ndrî rî, Ôvârî drí gólâ rî trôzó nîzó ûrú 'álâ nyé kûlûndûndû ró. 'Dîl lâjó'bá gólâkâ rî 'bá yî lîfî drî lâ yî 'á. Nîngá sî, mbârâsâsâ drí gólâ rî lîmózó lâpîlî, gõ'dá gólîyî îcá kô gólâ rî ndrêlé kpá ó'dí.

¹⁰ Yésü õtirî rîl nîlî 'bûû 'álâ rî, gólîyî zââ rî'á gólâ rî vó ndrê'á. Nîngá sî 'wââ, ãgô ãzâ 'bá yî rî sô ïyî ítâ mvêêmâvê kpírî-kpírî 'î, drîlîyî âgázó âdrêlé gólîyî gârâr drî 'á.

¹¹ Gõ'dá õjílã rî 'dî 'bá yî drí ngâzó tâ âtálé kî nî rî, "Ãnî õjílã Gâlîlâyä kâ nô 'bá yî, nî ūsü tâ kô. Yésü rî gólâ ãnî drí ndrêlé trá tõ nîrî 'á 'bûû 'álâ nã, kâyï ãzâ sî, gólâ â'dô âgô'á kpá ó'dí ãngó nô 'á, kpá nyé õzô lâtî gólâ ãnî drí gólâ rî ndrêzó trá nîrî 'á vólé 'dî tí. Gõ'dá ngbâângbânô, nî rî âdrêlé rî'á vó ndrêlé 'bûû 'álâ ró kô. Tâ ndê rû trá!"

Tâ gólâ Mâtíyä rî njîzó lâjó'bá ró Yûdä rî vó 'á rî

¹² Tā rī 'dī â'dô trá úní gólâ fē dō kâ z̄l̄í òlív̄í rī bē rī dr̄í 'álâ, vō rī 'dī jēé kō, â'dô 'bā'á õzō áyágá âlô kâtí Yērōsälémä rú s̄i. Tólâ s̄i, lājó'bá Yésū kâ 'dī 'bá yî drí ngāzó gólé filí j̄aríbä Yērōsälémä kâ rī 'álâ.

¹³ Gól̄iȳi mbä trá n̄l̄í jó 'álé ûrú lési gól̄iȳi drí r̄izó r̄il̄í rī 'á lâ. Lājó'bá Yésū kâ 'dī 'bá yî rú lâ yî r̄i'á r̄i'dî nō: Pétérö, Yōwán̄i, Yākóbä, Āndīrīyä, Fíl̄ipö, Tómä, Bätölöméyö, Mätáyö, Yākóbä Āl̄apáyä, S̄imónä, * gō'dá Yúdä* Yākóbä.

¹⁴ Gól̄iȳi rī trá rû ê'bélé vō âlô 'á râtáä 'êlé kpäkä âlô p̄ip̄isíl̄í âlô s̄i õkó gól̄iȳi rī 'bá lâmúl̄í Yésū yí bē rī 'bá yí bē, gō'dá Mārīyä Yésū rī ândré ró rī, gō'dá Yésū rī ădrúp̄i yí bē.

¹⁵ N̄ingá s̄i, kâȳi âzâ s̄i, õjílâ gól̄iȳi tâ lë 'bá trá Yésū 'á rī 'bá yî drí ngāzó rû ê'bélé tû vō âlô 'á. Gól̄iȳi r̄i'á õzō kámá-âlô-dr̄i-lâ-nyâ'dî-trá kâtí. N̄ingá s̄i, Pétérö drí ngāzó âdrélé ûrû tâ âtálé gól̄iȳi drí k̄i n̄i rī,

¹⁶ "Ámâ  drúp̄i yî ámâ  zó yí bē, ícâ trá úlí Ôvârì kâ gól̄iȳi  gíl̄í trá tâ  gí- gí  yíkâ 'á nō drí rû 'êlé Yúdä drí.  kû ró  kû ró nâ rī, Líndrí Tândí gólâkâ 'bâ kúmú Dâwúdî trá tâ âtálé tâ 'ê 'bá rû 'êlé  tí 'álâ vō Yúdä kâ lājó'bá ró rî tâsî, Yúdä gólâ  jú 'bû 'bá yî  trö 'bá Yésū rī rûl̄í rī,

¹⁷ kpâlé Yésù njílî bê Yúdä rî gógó 'dī trá n̄i lājó'bá ró lôsî 'êlé  mâ  zí- zí ró rî."

¹⁸ (Pétérö rî r̄i'á úlí 'dī 'bá yî âtálé Yúdä rî õdrâ tâsî, tâlâ ófélé bê lâfâ gólâ Yésù rî gî kâ ró Yúdä drí rî, gō'dá drílâ  mvú gîzó  dî s̄i lâ. N̄ingá s̄i,

* **1:13 1.13** S̄imónä  dî gólâ fî 'bá trá õmä 'á  jú 'bûl̄í 'bâdr̄i  yíkâ tâsî rî. * **1:13 1.13** Yúdä kpâ z̄l̄í Tâdéyö rî.

kâyị̄ ãzâ sī, Yúdã drí drãzó ámvú rî 'dĩ 'á tólâ. Gólâ 'dê vũdrí gõ'dá 'â lâ drí fûzó kpẽérẽ, fii lâ drí âtüzó ãdrü inityákú drïjì.

19 Ōjílã ndrï gólïyï rî 'bá Yérõsälémä 'álâ rî 'bá yï drí Yúdã rî õdrã tã 'dî ârızó. Gõ'dá gólïyï drí ámvú rî 'dĩ rú lâ zizó tị̄ íyíkâ rî sī kī, Akélẽ Dámä, tã ífí lâ kī, Ámvú Árí kâ.)

20 Nïngá sī, Pétérõ drí tã âtázó kpá ó'dí Yúdã rî tãsī kī, "Íigï trá ãkû ró Lôngó Dãwúdï kâ 'á kī nñ rî,

'Jó gólâkâ õrî ngbôrõngólô tãkó ïtí õjílã ãzâ ãkó 'á lâ.'

Lôngó 69.25

Gõ'dá iigï kpá trá tólâ lóngó ãzâ rî 'á kī,

'Óõ'bã õjílã ãzâ võ íyíkâ lôsī 'ẽ kâ rî 'á.'

Lôngó 109.8

21-22 "Ítí tâlâ úlí 'dĩ 'bá yï tãsī rî, má âtâ ãnî drí kī nñ rî, ïcâ trá ãmâ drí õjílã ãzâ njïzó â'dolé ãmâ bê, gólâ â'dó 'bá lïfï drï 'bá ró Yésü rî lïdrï-lïdrï õdrã 'ásî rî tãsî. ïcâ trá ãmâ drí õjílã ãzâ â'dó 'bá ãmâ lâmû-ãzí ró kâyị̄ ndrï ãmâ drí lâmúzó Kúmú ãmákâ Yésü bê ïtú gólâ Yôwánï drí gólâ rî ibábátizázó rî 'á cälé bûu ū kâyị̄ Ôvârï drí gólâ rî trôzó vólé ûrú 'álâ rî 'á rî njï'á ï'dî."

23 Ítí rî, õjílã rû ê'bé 'bá 'dĩ 'bá yï drí tã ïsü ïyíkâ ãdükü lâ trôzó 'bâlé õjílã rî rú. 'Dïi rî'á Mâtíyâ gõ'dá ãzâ lâ gbõ Yôsépâ Sábâ rî mvá ró rî'á zïlâ kpá Yúsêtü rî.

24 Nïngá sī, drílïyï ngäzó râtâä 'ëlé Ôvârï drí kī, "Kúmú ãmákâ, ní nñ tã ïsü õjílã kâ ndrï gólïyï

pīpīsílī 'ásī rī 'bá yī nī. Ítí rī, ní â'dâ ãmâ drí gólīyī rī nô 'bá yī lāfálé 'ásī ní drí njílī trá

²⁵ lōsī lājó'bá Yésū kâ rī kâ 'élé Yúdā rī vō 'á rī, tālā Yúdā âyē lōsī 'dī trá, gō'dá nīzó vō gólâ ní drí nīlī cé nī rī 'á."

²⁶ Nīngá sī, gólīyī drí gōmárī vūzó ū'dī ōjílā ālō rī njīzó. Gō'dá Ítí rī, gōmárī drí Mātīyā rī vūzó ū'dī â'dolé lōfílī lājó'bá Yésū kâ rō Yúdā rī vō 'á. Gō'dá gólīyī â'dō trá lājó'bá rō mûdrí-drī-lâ-ngâ-rī Mātīyā sī.

2

Ânī-ânī Líndrí Tāndí Ôvârī kâ rī kâ mbârâkā fēlē ōjílā tā lē 'bá Yésū 'á rī 'bá yī drí

¹ Kâyī kârámā Pēnítákósítī* rī kâ âcâ bê rī, ōjílā gólīyī ndrī tā lē 'bá trá Yésū 'á rī 'bá yī drí rū ê'bézó vō ālō 'á Yērōsâlémā 'álâ.

² Nīngá sī, 'wââ drílîyī ngá ăyí ămbá ârízó ūrú lésī, 'u'ū là â'dō trá ōzō ūlî gólâ vî 'bá mbârâkā sī rī kâtí. Gō'dá ōjílā ârî ngá ăyí rī 'dī trá vō gólīyī drí rîzó rîlî rī 'ásī ndrī.

³ Gō'dá gólīyī drí ngá gólīyī â'dó 'bá ōzō lâsí lândrâ mbêlē-mbêlē rī kâtí rī ndrêzó lâfálé câ'á nīzó rîlî ālō-ālô gólīyī drîlî sī cé tîlî.

⁴ Nīngá sī, Líndrí Tāndí Ôvârī kâ drí ânīzó mbârâkā iyíkâ fēlē gólīyī drí, gō'dá drílâ gólīyī 'bâzó rī'á úlí âtâlê ālô-ālô tî lîdî gólīyî drí nîlî ăkû lâ sī kô rī 'bá yî sī.

* **2:1 2.1 Pēnítákósítī** Úlî 'dī itô kâ kî, "kâyî nyâ'dî-rî-drî-lâ-ngâ-mûdrí""". Kâyî nyâ'dî-rî-drî-lâ-ngâ-mûdrí 'dî itô kâyî râtâa kâ gímâ kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ rî kâ rû sî. Kârámâ Pēnítákósítî kâ 'dî rî'á ăyîkô ădrûgû zîlî gámîyâ rî nô kâ i.

5 Järibä Yērōsälémä kâ 'á tólâ rî, õjilä Yúdä yí kâ gólïyî ânî 'bá trá 'bädrï dûû ngüïngî 'ásï Ôvârî rî irâtälé rî 'bá yí kpá bê rï'á ïyî dûû.

6 Gõ'dá õjilä ârîlî bê úlî tâ lë 'bá 'dî 'bá yí drí rï'á âtálâ tî ngüïngî sî 'dî 'bá yí rî, drîlîyî ngãzó rû ê'bélé âcálé õjilä ïtîlîlî ró. Ítí rî, õjilä ïtîlîlî rî 'dî 'bá yí nûj tâ rû 'ë 'bá 'dî kô, tälâ tâ lë 'bá Yésû 'á rî 'bá yí lâfâlé 'ásï ãlô-ãlô rï'á úlî âtâ'á tî õjilä rî 'bá úlî rî 'dî ârîlî rî 'bá yí kâ sî.

7 Tâlâ tâ rî 'dî tâsî, õjilä tî drí â'dízó ndrûndrû. Gõ'dá drîlîyî ngãzó rï'á tâ âtálé ïyî lâfâlé 'ásï kî nî rî, "Nõô íyîkâ â'dó 'bá tâ lârâkô 'î yâ? Õjilä gólïyî rî 'bá úlî âtálé nõngá nõ, gólïyî rï'á ïyî ndrî Gâlîlâyâ lé 'bá 'î.

8 Îcâ ángô tí ró gólïyî drí úlî âtázó tî ãmâ nyâányâ kâ rî 'bá yí sî yâ?

9-11 Nõngá rî, ãmâ bê rï'á 'bädrï ngüïngî nõ 'bá yî 'ásï, Pârâtíyâ, Mêdíyâ, Êlámä, Mõsõpõtámîyâ, Yûdâyâ, Käpädõsíyâ, Pónitõ, Ásîyâ, Färîgíyâ, Pâmbîlîyâ, Mášîrî, Kêrétë, Sâwõdîyâ, gõ'dá kpá võ gärrä drî âzâ Líbîyâ kâ rî ânyî järibä Kirénê kâ rî rû, gõ'dá Rómä lési rî, rï'á ãmâ gólïyî pâtîi Yûdä ró rî, gõ'dá gólïyî rû jâ 'bá trá Ôvârî rî ïnjilî â'dâ tâ Yûdä yí kâ ró rî 'bá yî. ãmâ õjilä ndrî 'bädrï tî ngüïngî nõ 'bá yí kâ nõ, ârî õjilä rî 'dî 'bá yí trá rï'á úlî âtâ'á ïyî tî ngüïngî ãmâ nyâányâ kâ sî tâ ángí Ôvârî drí 'elé trá rî 'bá yí tâsî."

12 Ítí rî, õjilä ndrî õ'bí 'dî 'bá yî, tî lâ yí drí â'dízó tâ rî 'dî drí sî, gõ'dá tâ 'dî drí gólïyî drî lijazó. Gõ'dá gólïyî drí ngãzó rï'á tâ ijilí ïyî võ 'ásï kî nî rî, "Tâ ífí tâ lârâkô rî 'bá rû 'elé nõ kâ

ã'dô 'î yã?"

*Tā Pétērō drí tā lârâkô 'dī tā ífí lâ â'dázó õjílā
ítílilí 'dī 'bá yî drí rî*

13 Gõ'dá õjílā ãzâ 'bá yî drí úlí 'dásí âtázó tā lẽ
'bá Yésü 'á rî 'bá yî drí kĩ nĩ rî, "Ãyẽ, ngá õdrá
õcî gólîyî kpá nĩ nô íyíkâ ã'dô 'î."

14 Nïngá sî, Pétērō yî drí ngäzó âdrélé ûrû
lajó'bá Yésü kâ ūrûkâ mûdrí-drí-lâ-ngâ-älô rî 'bá
yí bê. Gõ'dá drílâ ngäzó úlí âtálé ngbâlâ-ngbâlâ
õjílā ítílilí 'dī 'bá yî drí kĩ nĩ rî, "Ãnî, ãmâ õjílā
Yûdä yí kâ rî 'bá yî, gõ'dá kpá ãnî ãzâ 'bá yî gólîyî
rî 'bá nõngá Yërösälémä 'á rî yî, nĩ ârî drë tâ má
ngáá nõlé, tâlâ má ngî ró tâ ãnî drí ârîlî 'dî ífí lâ
ãnî drí mbîmbî.

15 Nî âtâ tâ kĩ'á nĩ rî, õdrá õcî ãmâ nĩ õjílā nô
'bá yí bê ã'dô tâsî yã? Drë rî'á ïtú-pá nÿi-drí-lâ-
sû 'î cÿinó. Õdrá ïcâ kpá bê õjílā cîlî âkpâkâ'dâ
cÿinó ïtí yã? Tâ rî 'dî â'dó ïtí kô. Líndrí Tândí
Ôvârî kâ 'bâ ãmâ nĩ úlí âtálé tû 'dî 'bá yî sî ïtí.

16 Tâ rî 'dî kpá rî'á õzõ tâ gólâ tâ ặngü 'bá Ôvârî
kâ Yôwélë rî drí ặngü'lí trá  kû ró nâtí kĩ nĩ rî,

17-18 'Ôvârî âtâ kî, "Kâyî  dûkû rî 'bá yî sî,
má â'dô Líndrí Tândí ámákâ lôfí'á õjílā gólîyî
rî 'bá rû  bülí má drí rî 'á, võ 'ásî ndrî.

Nïngá sî, ãnî mvá õkó gõ'dá âgô ró rî 'bá yî â'dô
 yî úlí má drí f l  gólîyî drí rî 'bá yî âtâ'á
õjílā ãzâ 'bá yî drí.

Má â'dô âgô ãnjî gõ'dá kpá âgô  r k  ãník  rî 'bá
yî 'b 'á  b - b   b l  tâ ámákâ n z  ' l .

19 Gõ'dá má â'dô kpá ngá gólíyî tî drí â'dízó drí
lâ sī rî yî 'bã'á â'dólé ïnyákú drñî nõngá,
gõ'dá kpá 'bûñ 'álâ.

Nī ndrê drë, ãrí â'dô â'dó'á gõ'dá lãsí gõ'dá õcïkâ
âní 'bá gúndrñ-gúndrñ ïnyákú drñ límolé rî.

20 Gõ'dá 'bûñ 'álâ rî, ïniríkúwá â'dô âsí'á ãmvñ
ïtú lñfî 'á, gõ'dá párá lñfî â'dô rû jã'á â'dólé
kâakâ ró õzõ ãrí kâtí.

Tā rî 'dî 'bá yî â'dô â'dó'á sisí, gõ'dá vó lâ sî rî,
kâyî ángí rî gógó má drí 'ezó âgõlé âcâlé
ïnyákú drñî nõngá tâ õjilâ kâ kîlî rî drí
â'dózó.

21 Gõ'dá gólíyî ndrñ ámâ zî 'bá ïyî pâlé rî yî, má
â'dô gólíyî pâ'á pâtñî ró, tâlâ gólíyî â'dô ró
ledrë-ledrë  dükü  kó rî bê." '

Yõwélë 2.28-32

22 "Ãnî õjilâ ámákâ Ísîrâ'élé kâ, nî ârî úlí
ámákâ Yésü gólâ Nâzârétâ lé 'bá ró rî tâsî nô 'bá
yî, tâ â'dâ-â'dâ Ôvârî kâ ãnî drí rî kî, Yésü ï'dî
gólâ yí drí âjólé ãnî drí 'dýyî pâ 'bá ró, tâ lârâkô
gólâ yí drí Yésü rî 'bâzó 'elâ õjilâ pâlé rî 'bá yî
sî. Yésü rî gógó 'ê tâ lârâkô 'dî 'bá yî ãnî lâfâlé
â nõngá, gõ'dá mî nî tâ rî 'dî 'bá yî trá dódó.

23 Gõ'dá Ôvârî nî tâ gólâ ãnî drí 'e'á 'elâ Yésü
drí rî trá sisí, gõ'dá ï'dî gólâ drí tâ lâ lëzó ãnî drí
kî, nî õ'ê tâ rî 'dî 'bá yî Yésü drí. Ítí rî, Ôvârî
drí gólâ rî âyézó ãnî drígá, gõ'dá ãnî drí Yésü rî
gógó fêzó õjilâ tâ 'bã'bã Músä kâ rî 'bá yî ïnjî 'bá
kô'dâwá rî 'bá yî drígá îpâlé fê lâlî-lâlî drñî, Ítí rî,
gõ'dá ãnî drí gólâ rî fûzó.

24 Gō'dá Ôvârî îngâ gólâ trá ngá lăzé õdrã kâ gólâ rî ìmvú 'bá trá rî 'ásî, gō'dá gólâ rî 'băzó lîdrilí, tâlâ õdrã icá kô tâ trôlé gólâ drígá sî.

25 Rî'á õzõ tâ gólâ kúmú ángí Dăwûdî drí âtálé ăkû ró nã sî Yésû rî tâsî rî tí, kî nî rî,
'Má ndrê nî Ôvârî Yâkóvâ rî'á ânyî má bê kâyî vósî cé,
tâlâ nî rî'á ânyî má bê rî drí, ngá ăzâ icá kô ámâ ikpókpólôle, gō'dá kpá ámâ 'bâlé â'dólé ūrî ró.

26 Tâlâ tâ rî 'dî tâsî rî, ámâ pîpîsílí â'dî trá ndrûndrû,
gō'dá má lûyî nî âyîkõ ămbá sî.

Má â'dô rî'á lîfî 'bâ'bâ sî ámâ âvõ tâsî,

27 tâlâ õzõ má õdrã trá rî,
nî Ôvârî õzó kô ámâ âvõ âyé ănlé ló'dé 'á.

Mí nî trá mâ rî'á rû ălbû 'bá tândí ánîkâ rî ūdî.

28 Ní â'dâ látî lîdrî kâ õdrã 'ásî rî trá má drí.
Mâ rî'á âyîkõ ró, tâlâ nî rî'á má bê.'

Lôngó 16.8-11

29 "Ámâ âdrúpî yî ámâ ăzó yî bê, má âtâ tâ ăni drí ámâ ăbýyá kúmú ángí Dăwûdî rî tâsî ăndrõ nô trâ. Gólâ drã trá ăkû ró nã sî, ó'bâ âvõ lâ trá 'bú 'á, gō'dá gólâ rî ló'dé rî'á nõngá ânyî ămá bê.

30 Mâ nî trá Dăwûdî âtâ úlí 'dî 'bá yî tâ ăngû 'bá ró, tâlâ gólâ nî tâ Ôvârî drí tâ lâ 'bâlé trá yî drí rî trá. Mí ndrê drê, Ôvârî 'bâ tâ trá lâtrítrí ró kî nî rî, 'Má â'dô ăjîlă ălô ánî ózôwá yî lâfâlé 'ásî rî 'bâ'á â'dólé kúmú ángí ró õzõ nî tí.'

31 Dăwûdî ndrê tâ gólâ Ôvârî drí 'e'á 'ĕlâ ătî 'á tólâ rî trá. Tâlâ tâ rî 'dî tâsî, gólâ drí úlí nô 'bá yî âtázó kî nî rî, 'Ôvârî âyé ámâ âvõ kô ănlé ló'dé

'á', 'dī Dāwūdī rī úlí 'dī âtálé līdrī-līdrī ōjīlā gólâ Ôvârî drí njīlî trá ãmâ pâ 'bá ró ōdrâ 'ásî rî tâsî.

32 Mî ndrê drê, Yésû ī'dî gólâ Ôvârî drí 'élé lîdrîlî ōdrâ 'ásî rî. ãmâ ndrî lâjô'bá ró rî 'bá yî ndrê gólâ rî trôtrô nyé kûlûndûndû ró nîzó gôlé ûrû 'álâ rî trá ãmâ lîfî nyâányâ sî.

33 Gõ'dá 'dî vósî, Ôvârî drí gólâ rî trôzó 'bâlé iyî drî-ágó drîj kûmú ró. Ôvârî âjô Lîndrî Tândí iyîkâ Yésû drí ōzô gólâ drí tâ lâ 'bâlé trá  kû ró nã sî rî kâtí kî nî rî, yí â'dô âjô'á lâ rî tí. Gõ'dá ngbâângbânô rî, gólâ âjô Lîndrî Tândí iyîkâ 'dî trá ãmâ drí, ōzô ãnî drí ndrêlê trá gõ'dá kpá ârîlî rî tí.

34 Mâ nî trá kî nî rî, kûmú gólâ nî 'bá cû kûlûndûndû ró rî â'dô kô rî'á kûmú ángî Dâwûdî rî'dî, tâlâ gólâ âtâ trá 'dîyî pâ 'bá ãmákâ tâsî kî nî rî,

'Ôvârî Yâkôvâ âtâ trá Kûmú ámákâ drí kî,

"Ní rî mâ lâgâtî ámâ drî-ágó drî lésî kûmú ró drî- cê bê.

35 Gõ'dá má â'dô  jú-'bá- zí áníkâ rî 'bá yî 'bâ'á rîlî ãnî pá zêlê." '

Lôngó 110.1

36 Nîngá sî, 'dõvó ãnî ndrî ōjîlâ ámákâ Îsîrâ'elê kâ ūnî tâ pâtîj ró kî nî rî, Yésû* nõ gólâ ãnî drí îpâlé trá fê lâlî-lâlî drîj rî ī'dî, gólâ ī'dî Ôvârî drí njîlî 'dîyî pâ 'bá ró rî. Gólâ kpá ī'dî ōjîlâ gólâ Ôvârî drí 'bâlé kûmú ró ãngó drîlî ndrî rî ī'dî. Tâ ámákâ ãnî drí rî  dûkû lâ ī'dî 'dî."

* **2:36 2.36** Pétérô â'dâ tâ kî nî rî, úlí Dâwûdî drí rî'á âtálâ 'dî 'bá yî â'dô rî'á Yésû rî tâsî.

*Tā-drī gólâ õjílā dūû 'dī 'bá yî drí lôgõlé úlí
Pétérō kâ rî 'bá yî*

tāsī rī

³⁷ Gõ'dá õjílā dūû 'dī 'bá yî ârílí bê úlí Pétérō kâ 'dī 'bá yî rî, úlí 'dī 'bá yî drí gólïyî 'bãzó tā ïsû rô rôô. Nïngá sî, gólïyî rú'bá drí âdãzó sôlî, gõ'dá drílïyî ngãzó rú'bá lô'bälé Pétérō drí lâjó'bá Yésû kâ ãzâ 'bá yî bê kî nî rî, "Ãmâ  drúpî yî, mä â'dô gõ'dá ã'dô ' 'á ï'dî yâ?"

³⁸ Ítí rî, Pétérō drí tâ-drî lâ lôgõzó gólïyî drí kî nî rî, "Nî âdî drî vólé tâ õnjí ãníkâ rî 'bá yî 'ásî, gõ'dá iibábátizâ ró ãnî bê, tâlâ nî â'dô ró bê õjílâ Yésû Krístô kâ ró. Nïngá sî, Ôvârî â'dô tâ õnjí ãníkâ rî 'bá yî âyé'á, gõ'dá Líndrí Tândí íyíkâ fêzó ãnî drí,

³⁹ tâlâ  kû ró nã sî, gólâ âtâ tâ trá kî nî rî, yí ââ'dô Líndrí Tândí íyíkâ  f 'á õjílâ ãmákâ gólïyî yí drí  zilî rî yî drí ndrî, ãnî ngbâângbânô nõngá nô 'bá yî drí ãnî mvá yí bê, gõ'dá kpá gólïyî rî 'bá j  e ró rî 'bá yí bê."

⁴⁰ Nïngá sî, Pétérô drí tâ ãzâ 'bá yî âtázó dûû õjílâ 'dî 'bá yî drí Yésû rî tâsî Yésû rî â'dálé 'dýî pâ 'bá ró gólïyî drí, gõ'dá gólïyî ârî ró  yî tâ Yésû kâ bê. Gõ'dá drílâ kpá rû lô'bãzó gólïyî rú úlí âtâ sî kî nî rî, "Nî 'b  Yésû  pâ ãnî lâñ  gólâ '  'b  â'd l  tâ õnjí 'b  yî drí rî 'ásî."

⁴¹ Gõ'dá  t , õjílâ dûû 'dî 'b  yî drí úlí Pétérô kâ 'dî 'b  yî âr z , gõ'dá gólïyî iib b t z z . K y  r  'dî sî, õjílâ tâ l  'b  tr  Y s  '  r  r '   y   z  k t -n  k t , gõ'd  g l y  dr  r   b z  kp k   l  g l y  t  l  'b  tr  Y s  '  r  'b  y  b .

42 Gõ'dá õjílã rî 'dî 'bá yî drí rízó rî'á tā kâtârâ gólîyî lâjó'bá Yésü kâ drí rízó gólîyî ìmbálé ū'dî sî lâ rî 'bá yî ârîlî ãyîkô sî. Gõ'dá gólîyî ndrî drí rízó rû ê'bélé kpâkâ ãlô vō ãlô 'á kâtî vósî cé. Gólîyî rî trá ngá ãlô ró ngá lêlê sî ãzî-ãzî yí bê, ngá nyâlé kpâkâ ãlô, gõ'dá Ôvârî rî ïnjîlî râtâa 'ë'ë sî.

Rírî tâ lê 'bá Yésü kâ sisí rî 'bá yî kâ lõvõ sî rî

43 Kâtî rî 'dî 'bá yî sî, Ôvârî 'bâ lâjó'bá Yésü kâ 'dî 'bá yî trá rî'á tâ lârâkô dûû tî drí â'dízó drílîyî sî rî 'êlé. Tâlâ tâ 'dî tâsî rî, õjílã ãzâ 'bá yî dûû drí gólîyî rôzó.

44 Gõ'dá gólîyî ndrî tâ lê 'bá Yésü 'á rî 'bá yî drí rízó zââ rû ê'bélé kpâkâ ãlô, gõ'dá gólîyî drí rízó ngá âmûlî ïyî vó 'ásî ngá-tî ïyîkâ rî 'bá yî sî.

45 Kâtî ãzâ 'bá yî sî, gólîyî rî trá ngá-tî ïyîkâ rî 'bá yî 'bâlé gîlî vôle, gõ'dá âdî lâfâlé lâ cazu fêlé gólîyî ïzâ ró rî 'bá yî drí, tâlâ gólîyî â'dô ró ïyî bê cú ngá gólîyî drí â'dozó ãkô lâ rî 'bá yî bê.

46 Kâtî vósî cé, gólîyî rî trá zââ rû ê'bélé â'dí-drî jó ángí Ôvârî kâ rî kâ 'á ngá ãlô ró. Gólîyî rî kpá rî'á ngá nyâlé kpâkâ ãlô ïyî drí 'bâ 'ásî drî-bâlâyî ró ãyîkô sî.

47 Gólîyî rî kpá Ôvârî rî lûyîlî. Gõ'dá õjílã ítîlîlî ïnjî ïyî gólîyî õjílã tândí ró. Gõ'dá kâtî vósî cé, Ôvârî rî'á õjílã pâ'a tâ õnjî ïyîkâ 'ásî, gõ'dá gólîyî lôfilí tâ lê 'bá ãzî yî lâfâlé.

3

*Tâ gólâ Pétêrõ yî Yôwánî bê drí âgô õñô ró rî
êdézó rî*

1 Kâyî ãzâ sī, Pétērō yî Yōwánī bê drí nñzó jó ángí Ôvârî kâ rî 'álâ, ̄itú-pá nâ sī lñnjátulí bê, tâlâ 'dñi rñ'á ̄itú-pá râtâa 'e kâ Ôvârî drí rî ̄dî.

2 Gõ'dá gólîyî cå bê átñ ãzâ ndõgõ ̄dí-drñ kâ jó ángí Ôvârî kâ rî kâ gólâ rñ'á zilâ Sû-âkî 'dî tí rî, drilîyî ̄ojilâ ãzâ 'bá yî ûsúzó rñ'á ̄iyî âgô ãzâ gólâ rî 'bá ̄oñõ ró rî nñj'á. Útî âgô 'dî kó ̄oñõ ró ̄ití. Kâyî vósî cé, órî trá âgô rî 'dî nñjlí gõ'dá 'bälé vñ rî 'dî 'á rñlî ̄adî zilî ̄ojilâ gólîyî rî 'bá nñlî jó ángí Ôvârî kâ 'dî 'álâ rî yî tí sî.

3 Gõ'dá âgô ̄oñõ ró 'dî ndrélé bê Pétērō yî Yōwánî bê rñ'á ̄iyî ânñ'á jó ángí Ôvârî kâ 'dî 'álâ rî, drilâ ngâzó ̄adî zilî gólîyî tí sî.

4 Ítí rî, Pétērō yî Yōwánî bê drí ngâzó rñ'á ̄iyî gólâ rî ndrélé dñi, gõ'dá Pétērō drí ngâzó tâ âtâlé kî nñ rî, "Ní ndrê vñ ãmâ ngáá nôlé."

5 Nñngá sî, âgô ̄oñõ ró 'dî drí vñ ndrêzó gólîyî ngálâ lñfî 'bâ'bâ bê. Gólâ ̄isû ̄iyikâ kî nñ rî, ̄awô-'dî, gólîyî â'dô ̄iyî trá 'e'á ̄adî félé yî drí.

6 Gõ'dá Pétērō drí tâ âtázó kî nñ rî, "Â'dô kô ngá gólâ ̄adî ró rî ̄dî má drí 'e'á félâ ní drí. Gõ'dá vñ lâ 'á rî, má â'dô ngá gólâ â'dô 'bá má bê rî fë'á ̄dî. Má âtâ tâ ní drí nñ mbârâkâ gólâ Yésû Krîstõ gólâ Nâzârétâ lésî rî kâ sî, 'dõvó ní ngâ ûrû gõ'dá ̄ací tõlê."

7 Gõ'dá Pétērō ní drí ̄oñõ 'dî drí-âgô lâ rñzó ̄ængbû, ̄a'dô ró bê gólâ rî 'bälé ngâlê âdrélé ûrû. Gõ'dá 'wââ ̄oñõ 'dî pá lâ yî gõ'dá pá lñfî lâ yî bê drí âmbázó.

8 Gõ'dá drilâ ngâzó âdrélé ûrû ̄iyî pá nyâányâ drñi, gõ'dá ngâlê rñ'á lñmûlî. Drilâ ngâzó Ôvârî

rī lûyílī ãyïkõ ãmbá sī. Gõ'dá drílîyî ngãzó nîlî 'dûwã Pétêrõ yí bê jó ángí Ôvârî kâ 'dî 'álâ Ôvârî rî lûyílî. Gõ'dá ãyïkõ drí sî rî, ãgô rî 'dî drí ngãzó nî'á lâmú bê gõ'dá kpá lôwâ bê.

⁹ Gõ'dá õjílã ndrî gólîyî â'dó 'bá tólâ jó ángí Ôvârî kâ nã 'álâ rî 'bá yî ndrê ȳyî bê ãgô rî 'dî rî'á lâmú'á gõ'dá kpá rî'á Ôvârî rî lûyí'á rî,

¹⁰ drílîyî gólâ rî nîzó kî, gólâ ȳ'dî ãgô õyõ ró gólâ rî 'bá rîlî ãnyî átî tí kâyî vósí cé rî'á ȳdî zîlî õjílã tí sî rî ȳ'dî. Gõ'dá õjílã 'dî 'bá yî tí lâ yî drí ȳdîzó ndrûndrû, tâlâ tâ lârâkô gólâ rû 'e 'bá trá ãgô 'dî drí rî tâsî.

Tâ gólâ Pétêrõ drí mbârâkâ Yésü kâ ãgô õyõ ró 'dî ȳdêzó rî â'dázó õjílã drí rî

¹¹ Nîngá sî, õjílã tí lâ yî drí ȳ'dîlî trá ndrûndrû 'dî 'bá yî ndrê ȳyî ãgô rî 'dî trá âdré'á ãnyî Pétêrõ yî lágatí Yôwánî bê jó bílî gólâ zîlî jô bílî kúmú Sólõmõ kâ rî 'á. Ítí, õjílã dûû drí ngãzó râlé gólîyî ngáá tólâ.

¹² Gõ'dá Pétêrõ ndrélé bê õjílã tîlîlî rû ê'bé'á rî, drílâ ngãzó tâ âtálé gólîyî drí kî nî rî, "Õjílã ámákâ ïsîrâ'élê kâ, ãnî tí ȳ'dî tâ nô tâsî ȳ'dô drí sî yâ? Gõ'dá nî rî ámâ ndrélé dûû ïtí ȳ'dô tâsî yâ? Nî rî ïsûlâ kî nî rî, mä ȳdê ãgô rî nô mbârâkâ ámákâ sî ngâtá rîrî ámákâ mbî Ôvârî lîfî rî sî yâ? Â'dó kô rî'á ïtí.

¹³ Nôô tâ gólâ Yésü drí 'élé trá rî ȳ'dî. Gólâ rî'á rû ȳ'bû 'bá Ôvârî gólâ ámâ ȳ'bíyâ Äbârâyámâ, ïsákâ, Yâkóbâ, gõ'dá kpá ȳrûkâ 'bá yî drí rôlê rî kâ. Ôvârî 'bâ Yésü rî lânjî trá tákányî ȳ'dî, drílâ mbârâkâ fêzó Yésü drí â'dózó ngá-tî ãmbá dûû

nō dr̄lī ndr̄i. Gō'dá â'dólé bē trá ītí r̄i, n̄i âŋō gólâ r̄i ăl̄i trá dr̄i-ăcē 'bá drí gō'dá gólâ r̄i găzó dō kúmú Pilátō ândrá, gbō lé Pilátō lē tā bē drí âyézó Yésū rú s̄i r̄i.

¹⁴ Yésū r̄'á ăjílā tāndí ró gólâ tā Ôvârī kâ 'ě 'bá r̄i ī'dî, gō'dá n̄i gă gólâ trá dō Pilátō ândrá, gō'dá Pilátō r̄i ījízó ăvō fū 'bá ăzákôlâ 'dī īnjílí ī'dî Yésū r̄i gógó vō lâ 'á.

¹⁵ Yésū gólâ nō ăni drí 'ělé drâlē 'dī, gólâ ī'dî r̄'á ălô gólâ ăjílā 'ě 'bá â'dólé lédrē-lédrē ró zăâ gbádú r̄i. Gólâ r̄i ădrâ vósī, Ôvârī 'bă gólâ trá lîdrilí ădrâ 'ásī. Ămâ nyăányâ ndrê gólâ trá kpá ó'dí cù ămâ l̄if̄i s̄i.

¹⁶ R̄'á mbârâkâ Yésū r̄i 'dī kâ, gólâ ăgô ăŋō ró ăni drí ndrêlē trá ndr̄i nō 'bă 'bá â'dólé dódó 'dī. Gólâ lē tā trá Yésū 'á. Tā r̄i 'dī tăsī, Yésū drí făfă fĕzó gólâ drí ngăzó ăcī tōlē, ăzō ăni drí ndrêlē nō tí.

¹⁷ "Ămâ ădrúp̄i yî, má n̄i tā gólîyî ăni drí 'ělé dr̄i-'bá ăníkâ r̄i 'bá yî bē Yésū rú gólâ r̄i ăl̄i âŋōzó drâlē r̄i trá, gō'dá n̄i 'ě tā r̄i 'dī 'bá yî ītí 'dī r̄i, tâlâ m̄i n̄ijí kô kî n̄i r̄i, r̄'á gólâ Ôvârī drí 'ě'á ăjólâ ăngó nō 'á 'dýi pă 'bá ró r̄i ī'dî.

¹⁸ Gō'dá ăkû ró nă s̄i, Ôvârī 'bă tā ăngū 'bá yíkâ r̄i 'bá yî trá tā ăngūlî kî n̄i r̄i, 'dýi pă 'bá r̄i 'dī â'dô lâŋō ūsú'á gōzó drâlē. Gō'dá n̄gbăângbânō r̄i, yî âyê tā r̄i 'dī trá â'dólé ăzō 'dī kâtí.

¹⁹ "Ănî ămâ ădrúp̄i yî, tā r̄i 'dī 'bá yî tăsī r̄i, má lô'bă rú'bá ăní drí, n̄i âdī dr̄i tā ănjí ăníkâ r̄i 'bá yî 'ásī, gō'dá rû jälé úlí Ôvârī kâ r̄i 'bá yî ârîlî

gõ'dá ìnjílì ì'dî, tälâ Ôvârî õjí ró bê tā ònjí ãníkâ vólé ngbá.

20 Ôvârî â'dô Yésü rí gógo góla drí njílì ãkû ró nã sí 'dýí pã 'bá ró rí âjó'á ãnî ngálâ, tälâ góla õsõ ró mbârâkâ íyíkâ bê ãnî 'á õjílã íyíkâ ró.

21 Yésü bê 'bûñ 'álâ, rí'á tolâ bûúñ kâyî tûbê góla drí ngá 'ẽzó ndrî ó'dí ró õzõ sisí rí kâtí rí.* Ãkû ró nã sí, Ôvârî 'bã tā  ngü 'bá íyíkâ rí 'bá yí rí'á tã rí 'dî 'bá yí ngílì.

22 Tâ â'dálâ ró, Músä âtâ tâ Yésü rí tâsí kí ní rí, 'Ôvârî Yâkóvâ â'dô õjílã ãzâ ãnî 'ásí 'e'á â'dolé tâ  ngü 'bá ró má tí. Îcâ trá ãnî drí tâ cé títî tâ  ngü 'bá rí 'dî drí âtálé ãnî drí rí ârílì 'ẽlé,

23 tälâ gólyî góla rí ârí 'bá kô'dawá rí, Ôvârî â'dô gólyî trô'á vólé õjílã íyíkâ rí 'bá yí lâfâlè sí ûfûlì.' 'Dñi úlì Músä kâ ì'dî.

24 Gõ'dá má âtâ kpá ó'dí ãnî drí drí âdilí tâ ònjí ãníkâ rí 'bá yí 'ásí, tälâ Sâmðwélë gõ'dá tâ  ngü 'bá ūrûkâ 'bá yí bê ndrî, gólyî tâ âtî-âtî Ôvârî kâ âtâ 'bá trá rí  ngü ïyî tâ trá tâ gólyî Yésü drí 'e'á 'elâ kâyî ãmákâ nõ 'bá yí 'á rí tâsí.

25 "Ití rí, îcâ trá ãnî drí ãnî drí âdilí tâ ònjí 'ásí, tälâ tâ gólyî Ôvârî drí tâ lâ 'bâlé trá 'elé tâ  ngü 'bá íyíkâ rí 'bá yí sí  kû ró nã rí kpá rí'á ãnî drí, gõ'dá tâ-drí lêlë góla Ôvârî drí 'bâlé  kû ró nã sí ãnî á'bíyá yí bê rí rí'á kpá ãnî drí. Gólâ âtâ trá Abârâyámâ drí kí ní rí, 'Má â'dô ánî ózôwá yí 'bâ'á ândrâ-tandí félé õjílã ãngó drí kâ drí ndrî.'

* **3:21 3.21** Sisí 'álâ rí, ãngó nõ â'dô 'bâ'á lâñõ ãkó, té õzõ kâyî Ôvârî drí ãngó nõ 'bâzó rí 'á rí kâtí. **3:23 3.23** Tâ 'Bâ'bâ Ândâ 18.15-19. **3:25 3.25** Tâ Ómvó Ngá 22.18.

26 Má âtâ tā ãnî drí kī nī rî, Yésū ī'dî rī'á gólâ Ôvârî drí njílî lâjó'bá íyíkâ ró gõ'dá gólâ rî âjözó ãnî drí sisí tā õnjí ãníkâ âyélé, tâlâ Yésû õsõ ró mbârâkâ íyíkâ ãnî 'á rîzó tā mbì 'élé ī'dî õjílã íyíkâ ró."

4

*Tā gólâ Pétérõ yî Yôwánî bê drí âdrézó võ õjílã
Yûdã yí kâ*

drí rîzó tā kîlî rî 'á rî

1 Pétérõ yî Yôwánî bê õtírî rî'í tā 'dî 'bá yî âtálé õjílã drí rî, drî-'bá lâ'bí 'ẽ kâ ūrûkâ 'bá yî drí âcázó Sãdûsî ūrûkâ 'bá yî bê, gõ'dá kpá drî-'bá lómígówá jó ángí Ôvârî kâ rî 'bá yî kâ lómígówá íyíkâ ūrûkâ 'bá yî bê.

2 Gólîyî rî'á ɻwã ró, tâlâ úlí gólîyî Pétérõ yî drí rîzó õjílã îmbálé kî'á nî rî, Yésû õlîdrî trá õdrâ 'ásî rî tâsî, tâlâ úlí 'dî 'bá yî â'dâ tâ lîdrî-lîdrî õjílã kâ õdrâ 'ásî rî trá rî'á tâ pâtíi 'î.

3 Â'dólé bê trá ïtí rî, drîlîyî Pétérõ yî Yôwánî bê rûzó 'bâlé gãnímã 'á ȡ'dú kôlé tólâ ngácî ȡlô, tâlâ trá rî'á lñnjátúlî drî lésî ró, gõ'dá ïtú-pá ïcâ kô tâ kî 'bá ȡzízó ndrî tâ gólîyíkâ kîlî kâyî rî 'dî sî.

4 Gõ'dá kpálé bê ïtí rî, õjílã gólîyî tibê úlí Pétérõ kâ ârî 'bá trá rî ȡyî lâfálé sî rî, õjílã dûû âdî ȡyî drî trá tâ õnjí ȡyíkâ 'ásî tâ lêlê Yésû 'á. Bê trá ïtí rî, õjílã gólîyî tâ lë 'bá trá Yésû 'á rî yî drí âcázó õzô kútû-njî kâtí.

5 Cjínó lâ sī, tā kī 'bá Yúdā yí kâ 'dī 'bá yî drí rû 'bézó kpākā ālô vō ālô 'á tólâ Yērōsälémā 'álâ tā Pétērō yí kâ kīlí.*

6 Gō'dá Ánāsī gólâ â'dô trá sísí nā sī ãmbá dr̄i-'bá Yúdā yí kâ rî 'bá yí kâ rî'á gólîyí bê, gō'dá òjílā â'dó 'bá kpá bê rî yî rî'á Kāyifā, Yōwánī, Ālēkēzandā gō'dá òjílā ãzâ 'bá yî 'bâ 'álé Ánāsī kâ rî 'ásī â'dó 'bá kpá dr̄i-'bá lâ'bí 'ë kâ ró rî 'bá yí bê.

7 Nīngá sī, gólîyí drí Pétērō yî âzízó âdrélé ūyî ândrá kpākā ālô âgô gólâ òjõ ró êdélé trá rî bê. Gólîyí ijî Pétērō yî trá kī nî rî, "Ãnî, nî êdê âgô òjõ ró nō ángô tí yâ? Ä'dî fē mbârâkā ãnî drí dr̄i-âcê bê tā 'dî 'ezó rî nî yâ?"

8 Nīngá sī, Pétērō drí tā lôgõzó mbârâkā Líndrí Tāndí Ôvârî kâ sī kī nî rî, "Dr̄i-'bá òjílā ãmákâ rî yí kâ gō'dá sísí-lésí ãmákâ rî 'bá yí bê,

9 nî rî rî'á ãmâ ijílî nō tā tāndí ãmákâ 'élé âgô òjõ ró nō 'ezó â'dolé dódó rî tâsî yâ?

10 Dõovó nî lê bê trá tâ nîlî tâ lâ 'dî tâsî rî, má âtâ ãnî drí gō'dá kpá òjílā ãmákâ Ísîrâ'élê kâ drí ndrî kî nî rî, rî'á dr̄i-âcê Yésü Krístõ Nâzârétâ lé 'bá ró rî kâ ū'dî âgô òjõ ró nō pâ 'bá â'dolé dódó gō'dá kpá gólâ rî 'bâlê âdrélé nõngá ãnî ândrá ãndrō òjílā ndîndî ró nō. Yésü ū'dî ãlôlâ gólâ ãnî drí ipálé drâlê fê lâlî-lâlî dr̄i'í rî, gō'dá Ôvârî 'ê gólâ trá lîdrilí õdrâ 'ásî.

* 4:5 4.5 Tā kī 'bá Yúdā yí kâ 'dī 'bá yî rî'á nyâ'dî-nâ-dr̄i-lâ-ngâ-mûdrí. Ürûkâ 'bá yî rî'á lâ'bí ìmbá 'bá 'î, ürûkâ 'bá yî sísí-lésí rî 'bá yî ū'dî, gō'dá ürûkâ 'bá yî dr̄i-'bá lâ'bí 'ë 'bá rî kâ rî 'bá yî ū'dî.

¹¹ “Ãnî dr̄i-'bá õjilā āmákâ rî 'bá yí kâ, nĩ ârî dr̄e úlí ámákâ nõ. Gólâ r̄i'á ū'dî kó ãlô âjû ró tâ iq̄izó tâ lâ sî búkû Ôvârî kâ 'á kñ'á nĩ rî,

'Âjû gólâ jó 'dĩ 'bá drí gälé dó rî
â'dô gõ'dá trá âjû tãndí ró tã lâ drí lâzélé rõô jó
'dizó rî ï'dî.'

Lôngó 118.22

¹³ Nîngá sī, tā kī 'bá góliyî rû ê'bé 'bá 'dī 'bá yî tî lâ yî drí â'dízó, tâlâ úlí góliyî Pétérô yî drí âtálé Yôwánî bê ngbángâ lâ ró ūrî âkó 'dī yî sî, tâlâ góliyî nî trá kî nî rî, Pétérô yî Yôwánî bê òjílâ tâkó 'î, zí łyî tâ kô. Góliyî ndrê łyî Pétérô yî Yôwánî bê kî nî rî, góliyî 'a'dô rî'á Yésü rî ăzí-ăzí 'î, tâlâ tâ 'e'ẽ góliyîkâ rî'á nyé őzô Yésü kâ rî tí.

¹⁴ Gõ'dá ãgô gólâ õñõ ró pälé trá rí rí'á âdré'á tólâ dódó Pétérõ gõ'dá Yōwání yí bê. Tã rí 'dĩ sí, gólÿí ïcá gõ'dá kô tã õnjí ãzákã âtálé úlí Pétérõ kâ âtálé trá 'dĩ rú.

¹⁵ Ningá sī, drílīyî Pétérô yí gõ'dá ãgô õñö ró rî bê lôfözô vólé ïví 'álâ jó rû ê'bê kâ 'dî 'ásî. Gõ'dá gólyî drí ngãzó rř'á tâ !břlî ïyî võ 'ásî kî nî rî,

16 "Mā â'dô ã'dô 'ẽ'á ū'dî õjílã 'dî 'bá yî drí yâ? Tâ pâtíi ró, õjílã ndrî rî 'bá rílî ūyî Yérôsâlémâ 'á nõngá rî 'bá yî nî trá kî nî rî, gólyî 'ê tâ tî drí â'dizó 'dî nî, gó'dá mâ gâá tî lâ kô.

17 Gõ'dá mā 'bā tā gólīyî drí, gólīyî õzó kô tā âtā Yésū rî tāsī ālôwálâ õjílā ãzãkã drí, tälâ tā rî 'dî õzó lâ'bú õjílā rõô drí kô."

18 Gõ'dá nïngá sī, tā kī 'bá 'dî 'bá yî drí ngãzó Pétérō yî âzílî Yôwánî bê âgõlé jó 'álâ. Nïngá sī, drílîyî tā 'bázó Pétérō yî drí, gólîyî ïimbâ õjílā kô ó'dí Yésū rî tāsī ngâtá cé Yésū rî rú zílî ë'dî õjílā drí yâ rî.

19 Gõ'dá Pétérō yî drí ngãzó ûrû Yôwánî bê tâ-drí gólîyíkâ 'dî lõgõlé kî nî rî, "Dõvó nî njî drë, tā gólâ ángô rî ë'dî Ôvârî drí ndrëlé tândí ró rî, tā ãníkâ ârlí ë'dî, ngâtá tā Ôvârî kâ ârlí ë'dî.

20 Ámâ drí rî, mā ícâ kô tî cílî gá tā gólîyî ámâ drí ndrëlé trá Yésû drí 'élé gõ'dá kpá tā gólîyî ámâ drí ârlí trá gólâ drí rí'á âtálâ rî 'bá yî drí'í."

21 Gõ'dá ëtí rî, tā kî 'bá 'dî 'bá yî nñí gõ'dá látlâjõ fẽzó Pétérō yî drí rî kô, tälâ õjílâ trá ndrî rí'á ëyî Ôvârî rî lûyí'á ë'dî ágô õnõ ró 'bâlé trá â'dólé dódó 'dî tâsî. Tâ rî 'dî tâsî rî, gólîyî drí cé úlí ëyíkâ ãlô 'dî 'bá yî âtázó ë'dî ngbâlî-ngbâlî ó'dí Pétérō yî drí Yôwánî bê, gõ'dá drí yízó gólîyî rú sî.

22 Pétérō yî Yôwánî bê 'ê ëyî trá tâ lârâkô ángí 'î, tälâ ágô õnõ ró 'bâlé â'dólé dódó 'dî, ndrô lâ rí'á kôrô nyâ'dî-rí drí'í sî.

Tā gólâ tâ lë 'bá yî drí râtáâ 'ezó Ôvârî drí tâlâ úlî âtázó bê

drí-bâlâyî ró ûrî ãkó rî

23 Gõ'dá óyîlî bê drí Pétérō yî rú sî Yôwánî bê rî, drílîyî ngãzó gõlé ãzí-ãzí lâ yî ngálâ, gõ'dá tâ

gólâ dr̄i-'bá Yúdä yí kâ 'dī 'bá yí drí âtálé trá 'dī nḡilí gólîyî drí.

²⁴ Nîngá s̄i, òjilâ ãzâ 'bá yí ârîlî bê ïyî tâ 'dî ìtî rî, gólîyî drí nḡazó ndrî Ôvârî rî lûyîlî kpá râtâã 'êlé kpâkâ ãlô kî, "Kúmú ãmákâ gólâ ãmâ dr̄ilî ãngó nõ 'á rî, ní 'bâ ãmâ nî 'bûû bê, ïnyákú bê, lîmvû ândrê bê, gô'dá ngá ndrî gólîyî â'dó 'bá 'á lâ rî 'bá yí bê.

²⁵⁻²⁶ Gô'dá ní nî tâ ãmákâ trá. Nî ì'dî tâ nô âtá 'bá sisí úlí ífí sî ãmâ á'bíyá Dâwûdî drí, gólâ â'dó 'bá tâ ánikâ 'ë 'bá ró rî. Líndrî Tândí ánikâ 'bá gólâ trá tâ âtálé kî nî rî,
'Kúmú ángí 'bâdr̄i kâ rî 'bá yí â'dô ïyî trá ãwâ ró

Kúmú ãmákâ Ôvârî rú.

Gólîyî drí rû ê'bézó ãlô tâ ònjí ì'bîlî kpñî ãwâ 'êlé gólâ rú lõ'wâ ãkó.

Gólîyî lê trá kpá òmbâ 'êlé 'dîyî pâ 'bá gólâ Ôvârî drí 'ë'á âjólâ ãngó nõ 'á rî rú.'

Lôngó 2.1-2

²⁷ "Gô'dá ngbâângbânõ rî, úlí Dâwûdî kâ 'dî 'ê rû trá, tâlâ kúmú ángí Êródë gô'dá dr̄i-'bá ïnyákú drî kâ Põnítiyõ Pîlâtõ drí tâ ì'bîzó jârîbâ nô 'á nõngá òjilâ lídí Rómâ lésî rî 'bá yí bê gô'dá kpá òjilâ Ìsîrâ'élë kâ bê Yésû rú, lajó'bá ánikâ gólâ ní drí âjólé 'dîyî pâ 'bá ró ãngó nõ 'á rî.

²⁸ Özô kpâlé gólîyî ì'dî òjilâ tâ ì'bî 'bá tâ ònjí 'dî 'bá yí 'ezó rî, ní 'bâ tâ rî 'dî 'bá yí nî â'dólé, tâlâ 'dî rî'á tâ gólâ ní drí lêlé trá rî ì'dî, gô'dá nî trá cù mbârâkâ lâ bê drîlâ rû 'ezó.

²⁹ "Kúmú ãmákâ Ôvârî, mí nî tâ ònjí gólîyî òjilâ ãmákâ sisí-lésî rî 'bá yí drí lêlé 'ë'á 'êlâ ãmâ rú rî trá, tâlâ ãmâ drí tâ Yésû kâ pêzó òjilâ drí rî sî.

Āmâ rī'á lājó'bá áníkâ ī'dî, ní âfē mbârâkâ āmâ drí úlî áníkâ nō 'bá yî âtázó õjílā drí Yésū rî tāsî cù ītí ūrîj ãkó.

30 Ní â'dâ ánî mbârâkâ õjílā drí tā 'ē'ē gólâ nō sî. Ní 'bâj ámâ ngá lâzé 'bá pâlé â'dolé dódó, gõ'dá kpá tā lârâkô ãzâ 'bá yî 'êlé drí-âcê gólâ lâjó'bá tândí áníkâ Yésû kâ sî.

31 Gõ'dá gólîyî ndêlé bê râtâa rî, võ gólîyî drí rû ê'bézó 'á lâ 'dî drí rû iyázó gbî gbî gbî. Gõ'dá nîngá sî, Líndrí Tândí Ôvârî kâ drí mbârâkâ fêzó gólîyî drí rôô, gõ'dá gólîyî drí ngâzó rī'á tâ âtî-âtî Ôvârî kâ pêlé õjílā drí cù ītí ūrîj ãkó.

Lâfî tâ lê 'bá drí rîzó rîlî ngá ãlô ró rî

32 Ìtí rî, kâyî rî 'dî 'bá yî sî, õjílā ndrî gólîyî tâ lê 'bá Yésû 'á rî drí rîzó ïyî ngá ãlô ró, tâ îsû gólîyíkâ kpá ãlô. Gõ'dá gólîyî kárâ lê trá ngá 'êlé võ ãlô 'á. Gõ'dá õjílâ ãzâ yû'dâwá ãlô gólîyî lâfâlê sî ngá gólîyî ïyî nyânyâ kâ lâpílî cé ïyî ífifí drí. Gólîyî ndrî rî trá ïyî âmúlî ïyî lâfâlê 'ásî.

33 Lâjó'bá rí ïyî trá mbârâkâ ãmbá sî kárâ tâ ïyâlê õjílâ drí kî nî rî, Kúmú Yésû lîdrî trá õdrâ 'ásî. Gõ'dá Ôvârî rî trá ândrâ-tândî fêlê gólîyî drí tákányî.

34-35 Ìtí rî, gólîyî â'dó 'bá trá gólîyî lâfâlê 'á ámvú yí bê gõ'dá kpá jó yí bê rî 'bá yî trá rî'á ïyî njââ 'bâlâ ïyî gîlî vólé gõ'dá lâfâ lâ trôlê fêlê lâjó'bá drí lânjîlî õjílâ gólîyî ïzâ bê rî 'bá yî lâfâlê 'ásî â'dô ïzâ gólîyíkâ rî 'bá yî vó ró. Gõ'dá ìtí rî, õjílâ ãzâkâ trá yû'dâwá ïzâ ró gólîyî lâfâlê 'ásî.

36 Ägô ãzâ rú bê Yôsépâ rî 'ê tâ 'dî nî té ìtí. Gólâ rî'á 'bâsûrû Lâvñi kâ rî 'ásî, gõ'dá útû gólâ

'badri zli Syiprsi ri 'la. Gda gla kpa 'di tbe lajo'ba dri zli kpa Brnba ri. to la ki ni ri, ojla gla ri 'ba mbrka sol az-az 'a ri.

³⁷ Yospa Brnba ri gogo gi amvu yika az vol gda lafa la trzo fele lajo'ba dri, 'do ro be ojla iza ro ri 'ba yi pazo 'di si la.

5

Ta nji Annya yi ka oko la Safra be ri

¹⁻² Gda ago az be ru la Annya, gda oko la ri ru yika ri'a Safra. Annya ndre ta Brnba ka 'ele amvu yika gizo vol gda 'di la trzo fele ngba ta le 'ba golyi nga ako le 'ba ro ri 'ba yi dri ri tra. Gda kayi az si ri, Annya yi kprati oko la be dri kpa ngaz amvu yika az 'bale gili vol, tala ta le 'ba golyi iza ro ri 'ba yi pazo lafa la si. Tako ta isu golyka be ri'a ngi, golyi tro lafa ri 'di uruka la lapili inni ro yi dri, gda 'do ro ce uruka la trzo 'di fele lajo'ba dri ojla iza ro ri 'ba yi pazo 'di si la. Ninga si ri, Annya dri lafa 'di uruka la trzo ce 'di fele Petro driga ni'a lanjla nga ako le 'ba yi dri.

³ Ninga si, Petro ni ta Annya ka 'ele 'di tra. 'di Petro dri ta atazo Annya dri ki ni ri, "Annya, ni ado njo 'i. Ni aye ta isu nji Satana ka fili ani pipsli izale iti 'do tasi ya? Ta ni dri 'ele 'di ri'a ta nji 'i. Ta 'di ri'a ta Satana ka 'i, gla 'ba ni ni andro njo adole Lindri Tandi Ovari ka dri ki, lafa amvu 'di ka gizo vol ri, ni fe tra ndri nga ako le 'ba yi dri, gda ni dri uruka la trzo annga lapili ani nyanya dri 'di.

4 Sísí rî, ámvú 'dī trá áníkâ ī'dī, gō'dá ní gílí bê vólé rî, lăfâ lâ trá kpá áníkâ ī'dī ngá gólyiñí ní drí lĕlé rî 'bá yî 'ēzó ī'dī sî lâ. Gō'dá ní ïsū tā tā ŏnjí nō 'ēzó ã'dô tăsí yâ? Ní rí 'dī kô ŏnjō âdólé 'dī cé ãmâ lăjó'bá Yésû kâ rî yî drí, ní rî ŏnjō 'dī âdólé 'dī kpá Ôvârí rî nyãányâ drí!"

5 Ítí, Änäníyâ, ní drí rîrî úlí nō ârılı rî 'á rî, ní drí ngäzó 'dëlé gbü ïnyákú drÿj ãvõ ró kíní-kínî. Gō'dá ánî drâdrâ 'dî ūrî lâ drí fîzó rôô õjílă gólyiñí tâ lâ ârî 'bá trá rî 'bá yî rú. Gólyiñí â'dô trá ūrî ró mbârâkâ Ôvârí kâ 'dî tăsí.

6 Nïngá sî, ägô mvá ãzâ 'bá yî drí ânïzó ãvõ lâ gôlé ítâ sî gō'dá nïjizó lâ vólé 'bâlé 'bú 'á.

7 Gō'dá ïtú-pá lâvü trá nâ rî kâtí, õkó lâ Sâfírâ drí gôzó âcâlê Pétérö ngálâ, gō'dá gólâ nijí drë tâ gólâ rû 'ë 'bá ágó lâ drí rî kô.

8 Nïngá sî, Pétérö drí tâ âtázó Sâfírâ drí kî nî rî, "Ní âtâ drë má drí lăfâ gólâ ámvú gïzó vólé rî vó lâ trá ī'dî rî 'á ndrî má drígå nō yâ?" Ítí rî, Sâfírâ ní drí tâ kôzó kî, "Âwô, lăfâ vó ámvú gïzó rî rî 'á ndrî ī'dî 'dî."

9 Gō'dá nïngá sî, Pétérö drí ngäzó gólâ rî ïjílí kî nî rî, "Änî ánî ágó bê, nî dî mânî Líndrí Tândí Ôvârí kâ âdózó ã'dô tăsí yâ? Ní ndrê trá, õjílă gólyiñí ánî ágó rî ãvõ trô 'bá 'bâlé 'bú 'á rî trá rî 'á ânî'á ïyî jó tîlî-tî 'á nō. Gólyiñí â'dô kpá ánî ãvõ nji'á ngbâângbânô vólé nî'á 'bâlâ 'bú 'á."

10 Nïngá sî 'wââ, Sâfírâ ní drí ngäzó 'dëlé vüdrí Pétérö ândrá gō'dá kpá drâlê. Gō'dá ägô mvá 'dî 'bá yî âfîlî bê jó 'álâ rî, gólyiñí drí ãvõ lâ ndrëzó ãyî'á tólâ ndräqâ. Nïngá sî, ägô mvá 'dî 'bá yî drí

āvō lâ njizó vólé nĩ'á 'bälâ kpá 'bú 'á ágó lâ rî
ló'dé gärä dr̄i 'á.

¹¹ Nïngá sī, ūr̄i drí fízó òjílã ndr̄i kãñísã kâ 'á
rõô, gõ'dá kpá òjílã ūrûkâ 'bá yí ndr̄i tâ 'dî ârí
'bá trá rî yí bê.

*Tā lâjó'bá drí ngá lâzé 'bá dûu pâzó â'dolé
dódó rî*

¹² Kâyî rî 'dî 'bá yí sī, lâjó'bá Yésü kâ 'ê ȳî tâ
lârâkô gólîyî òjílã tî drí â'dízó drí lâ yí sî rî trá
dûu, õzõ gólîyî drí Ôvârî rî ijízó ȳî pâlé 'elâ rî
kâtí. Gõ'dá tâ lê 'bá Yésü 'á rî 'bá yí rî ȳî trá
kárá rû ê'bélé võ âlô 'á ã'dí-dr̄i jô ángí Ôvârî kâ
rî kâ 'á.*

¹³ Gbô lé òjílã tâ lê 'bá Yésü 'á kô rî 'bá yí 'bâ
ȳî bê lânjî gólîyî rú rî, gõ'dá gólîyî rî'á ūr̄i ró rû
ê'bélé võ âlô 'á òjílã 'dî 'bá yí bê.

¹⁴ Gõ'dá â'dô bê kpálé ïtí rî, tólâ kâyî rî 'dî 'bá
yí 'á rî, ãgô õkó ãzâ 'bá yí bê dûu, drîlîyî kpá tâ
lêzó Kúmú Yésü 'á, gõ'dá gólîyî drí ȳî lôfízó òjílã
tâ lê 'bá Yésü 'á rî 'bá yí lâfálé.

¹⁵ Nïngá sī, tâlâ tâ lârâkô lâjó'bá Yésü kâ rî
'bá yí drí rî'á 'elâ rî 'bá yí tâsî rî, òjílã drí ngazó
rî'á ngá lâzé 'bá ȳíkâ lô'bâlê ȳî ndrîí lâtî*
lâjó'bá yí kâ rî'á trôlâ ï'dî rî gärä dr̄i lâ 'asî
gbärâkâ dr̄i sî gbürükû yí bê, â'dô ró bê, õzõ
Pétérô õtirî lâvûû rî, gólâ õdô ró ngbââ gólîyî
dôdô ngâtá gbô ngbââ gólâ rî líndrî õgô ró ngá
lâzé 'bá ūrûkâ 'bá yí dr̄i sî, gólîyî tâ îsû bê kî,
â'a'dô ngá lâzé 'bá 'dî 'bâ'á â'dolé dódó.

* **5:12 5.12** Võ rî 'dî rî'á jô-bilí kúmú ángí Sólomô kâ zélé.

* **5:15 5.15** Lâtî rî 'dî rî'á lâtî nîzó jô ángí Ôvârî kâ rî 'álâ rî
ï'dî.

16 Nīngá sī, ōjílā tílilí drí ânīzó 'bädrī mvá gólyi ãnyi Yērōsälémā rú rī lési rī'á ngá lăzé 'bá ūylkâ lójilí gō'dá kpá gólyi líndrī õnjí bē rī 'bá yí bē. Ítí rī, gólyi â'dô trá ndrī 'dó dódó.

Tā gólyâ lăjó'bá Yésū kâ rī 'bá yî ûrúzó ômbélé 'bâlé gänímä' á rî

17 Gō'dá nīngá sī, tā drí 'dēzó Kāyífā drī-'bá drī-'bá Yúdä yí kâ rī kâ 'á ōjílā gólyakâ rī'á zîlâ Sădúsï rī 'bá yí bē lăjó'bá Yésū kâ 'dī 'bá yî rú, tâlâ tā 'ë'ë lăjó'bá 'dī 'bá yí kâ tā lâ âgî trá gólyi lífî.*

18 Nīngá sī, gólyi drí lăjó'bá Yésū kâ 'dī 'bá yî ûrúzó ômbélé 'bâlé gänímä' á.

19 Gō'dá mälâyikâ Ôvârî kâ drí ânīzó ngâcî sī átî gänímä' kâ 'dī 'bá yî njîlî hōwé-hōwé, gō'dá lăjó'bá 'dī 'bá yî lôfôzó vólé. Gō'dá mälâyikâ 'dî drí tā âtázó gólyi drí kî nî rî,

20 "Mî nî ã'dí-drî jô ángí Ôvârî kâ rî kâ 'álâ, gō'dá nî âtâ ró tâ lédrê-lédrê ó'dí Yésû 'á nõ tâsî ndrî ōjílâ drí."

21 Nīngá sī, lăjó'bá Yésû kâ 'dī 'bá yî drí úlí 'dî ârîzó. Gō'dá cîjnó lâ sî, gólyi drí ngâzó nîlî ã'dí-drî jô ángí Ôvârî kâ rî kâ 'álâ rîlî ōjílâ îmbâlé tolâ.

Gō'dá kpá ïtú-pá rî 'dî sî, drî-'bá ōjílâ Yúdä yí kâ rî kâ 'dî 'bá yî drí ngâzó ōjílâ Yúdä yí kâ sisí-lési rî 'bá yî ãzîlî ndrî rû ê'bélé ïyî ãlô võ tâ kî kâ 'á. Nīngá sî, drîlîyi ngâzó lómigówá jôle ïyî nîlî lăjó'bá 'dî 'bá yî ãdrîlî ãjîlî ïyî drí gänímä' lési.

* **5:17 5.17** Drî-'bá drî-'bá Yúdä yí kâ rî kâ 'dî kpá tâ kî 'bá 'î.

22 Gõ'dá lómígówá 'dī 'bá yī cálé bē īyī gänímä 'álâ rī, gólīyī ūsú lājó'bá 'dī 'bá yī tólâ kō'dáwá. Ítí rī, gólīyī drí ngāzó gõlē gõ'dá tā âtálé tā kī 'bá 'dī 'bá yī drí kī nī rī,

23 "Mā cálé bē gänímä 'á tólâ rī, mā ūsú áfī áâ'bā trá ngárä-ngárä, gõ'dá lómígówá lā yī rī'á īyī līfī ngiyá ró átū 'dī ndrē'á. Gõ'dá mā njilí bē átū lā 'dī rī, mā ūsú ojilā ãzākā jō 'á tólâ kō."

24 Gõ'dá drī-'bá lómígówá jó ángí Ôvárí kâ rī kâ rī 'bá yī kâ gõ'dá drī-'bá ojilā Yúdä yí kâ rī kâ 'dī 'bá yī ârīlí bē úlī 'dī 'bá yī rī, itō lā fí gólīyī drīl kō, gõ'dá gólīyī tī drí ȳ'dízó kī, "Ã'dô tā ȳ'dô nī yā?"

25 Nīngá sī, ojilā ãzā drí ngāzó ânīlí gõ'dá tā âtálé kī nī rī, "Nī ndrē drē, ojilā gólīyī ãnī drí 'bälé trá gänímä 'á rī 'bá yī īyīngá rī'á īyī ȳ'dí-drījó ángí Ôvárí kâ rī kâ 'álâ ojilā līfī imba'á īyī tólâ."

26 Gõ'dá nīngá sī, gólīyī ârīlí bē īyī tā 'dī rī, drī-'bá lómígówá kâ rī drí ngāzó lómígówá íyikâ yí bē gõ'dá nīlī lājó'bá Yésū kâ 'dī 'bá yī ȳdrīlī âjilí tā kī 'bá 'dī 'bá yī drí. 'Dīl, gólīyī ȳdrīlī lājó'bá Yésū kâ 'dī 'bá yī mbârâkā sī kō, tâlâ gólīyī rī'á ūrī ró kī, ojilā ȳa'dô ngā'a ūmbā ró, ūzō yī ūlō'ê lājó'bá 'dī 'bá yī lârâkô lâ īyī trá rī, gõ'dá ojilā ȳa'dô kpá īyī lûvū'á kúní mvá sī.

27 Gõ'dá nīngá sī, lómígówá 'dī 'bá yī drí ngāzó lājó'bá Yésū kâ 'dī 'bá yī ȳdrīlī gõ'dá gólīyī 'bälé âdrélé tā kī 'bá yī ândrá. Nīngá sī, Kâyifâ drí tā âtázó ūmbā sī lājó'bá 'dī 'bá yī drí kī,

28 "Sísí nā sī, mā 'bā tā trá ãnī drí ngbâlî-ngbâlî ȳ'dô kō tā Yésū rī tâsī rī imbâlé ojilā drí. Gõ'dá

ngbāângbânō, tā rī 'dī vō lâ 'á rī, tā ìmbâ ãníkâ lâ'bû trá õjilā Yérōsälémā kâ drí ndrī, gõ'dá nĩ lẽ nô ãmâ rú ízälé õdrā Yésū kâ 'dī tāsī. Nī 'ê tā õnjí 'dī ïtí ã'dô tāsī yā?"

29 Nïngá sī, Pétērō yî lâjó'bá ãzâ 'bá yí bê, drilîyî ngãzó tā-drî lôgôlé gólîyî drí kî nĩ rî, "Ãmbá ãmákâ, mä lẽ trá tîkó tā áníkâ ârlí. Gõ'dá õzô tā áníkâ 'dî õ'bâ ãmâ tā Ôvârî kâ rî gâlê dô rî, gõ'dá rî'á mbî ãmâ drí lânjî 'bâzó Ôvârî rú, â'dó kô õjilâ mvá rú.

30 Gõ'dá ãnî nyâányâ tāsī rî, ãnî ï'dî gólîyî Yésū rî ipâ 'bá fê lâlî-lâlî drî' drâlê õdrâ ãnyî kâ ró rî sî, gõ'dá Ôvârî rî ï'dî gólâ Yésū rî 'bâ 'bá lîdrilí õdrâ 'ásî rî, â'dô trá kpá Ôvârî rî gógó 'dî ï'dî gólâ ãmâ á'bíyá yî drí rî'á ïnjilâ rî.

31-32 Gõ'dá Ôvârî 'bâ lânjî trá Yésū rú gólâ rî 'bâzó rîlî yî Ôvârî rî drí-ágó drî lêsî ró 'bûû 'álâ drí-äcê bê Kûmú ãmákâ ró, gõ'dá kpá 'dýî pâ 'bá ró. Gõ'dá ãmâ rî gógó nyâányâ lâ yî tāsī rî, mä rî tā nô 'bá yî âtálé õjilâ ãmákâ ïsîrâ'élê kâ drí, tâlâ gólîyî ünî ró bê, gólâ 'dýî pâ 'bâ 'î, gõ'dá gólîyî ãâdî ró ïyî drî tâ õnjí ïyíkâ rî 'bâ yî 'ásî, tâlâ gólâ ãâyê ró tâ õnjí gólîyíkâ bê. Mä icâ trá tâ 'dî 'bâ yî âtálé, tâlâ tâ gólîyî Yésû drí 'élê rî 'bâ yî rî'á ndrî ãmâ lîfî drî 'á. Gõ'dá Lîndrî Tândí gólâ Ôvârî drí âjólé gólîyî tâ íyíkâ ârî 'bâ rî yî drí kpá rî'á lîfî drî 'bâ ró tâ pâtî'â'dálé gólîyî drí."

33 Gõ'dá nïngá sî, tâ kî 'bâ ârlí bê ïyî úlí 'dî 'bâ yî rî, gólîyî drí ngãzó õmbâ ró lâyûlî kôrô. Ïtí rî, gólîyî lẽ trá lâjó'bâ Yésû kâ 'dî 'bâ yî ûfûlî.

34 Gõ'dá tâ kî 'bâ ãzâ ãlô drí ngãzó âdrélé ûrû

võ tā kī kâ 'dī 'á. Tā kī 'bá rî 'dī rú lâ Gāmälélē, gólâ rī'á Pārúsī gólâ tā 'bā'bā Ôvârí kâ rî 'bá yî ìmbá 'bá 'i òjílā drí, gō'dá òjílā cé tūtî ìnjî ïyî gólâ trá. Gō'dá nîngá sî, drílâ tā 'bâzó lómígówá 'dī 'bá yî drí kī nî rî, gólîyî òtrô lâjó'bá Yésû kâ 'dī 'bá yî tâkõ fînyâwá ïví 'álâ.

³⁵ 'Dîi vósî, drílâ ngâzó tā âtálé tā kī 'bá ãzí 'dī 'bá yî drí kī nî rî, "Ãnî òjílā ámâ ãzí-ãzí yî ró ïsîrâ'élê kâ nõ 'bá yî, nî ïsû tā dódó tā gólâ ãnî drí 'ë'á 'ëlâ ãgô nõ 'bá yî drí rî tâsî, tâlâ nî õzó tā ányâ 'ëê kô.

³⁶ Nî ïsû tā tâ gólâ Tûdä kâ rî tâsî, gólâ sisí tâ ámâ 'bá kî nî rî, yí ã'dô òjílâ tâ lâ drí lâzélé kôrô rî ï'dî. Gólâ ngâ rû jâlê ãjú 'bûlî kúmú 'bâdrî nô kâ bê. Ítí rî, òjílâ dûû 'dë 'bá gólâ vósî ãjú 'bû 'bá ró rî rî'á õzô kámá-sû kâtí. Gō'dá úfûlî bê gólâ rî gógó trá rî, gólîyî 'dë 'bá trá gólâ vósî rî 'bá yî drí rû lâpêzó, gō'dá tâ rî 'dî drí ã'dozó gbô tâ gólâ cù ïtí ífí ãkó rî ró.

³⁷ "Gō'dá tâ 'dî vósî rî, Yûdä gólâ òjílâ Gâlîlâyâ kâ ró rî drí kpá drî ìngázó kâyî gólâ rîzó òjílâ lâlé rú lâ yî ìgî-ìgî bê rî sî. Òjílâ dûû 'dê ïyî kpá trá gólâ vósî ãjú 'bûlî kúmú 'bâdrî nô kâ bê. Gō'dá ódrí kpá gólâ rî fûzó. Nîngá sî, gólîyî 'dë 'bá trá gólâ vósî rî 'bá yî drí kpá rû lâpêzó ïyî.

³⁸ Bê trá ïtí rî, ã'dô tâ òjílâ nô 'bá yî kâ tâsî nõngá rî, má âtâ ãnî drí, nî 'ê tâ õnjí ãnî drí lêlé 'êlé rî gólîyî drí kô'dawá. Nî âyê gólîyî nîlî drî-bâlâyî ró. Tâlâ õzô tâ ïsû gólîyíkâ 'dî 'bá yî gō'dá tâ 'ë'ë gólîyíkâ rî yî bê ã'dô cé tâ gólîyíkâ rî ï'dî rî, tâ rî gógó yî ã'dô ã'dô'á kpá cù ïtí ífí ãkó, õzô tâ Tûdä yî kâ Yûdä bê rî kâtí.

39 Gõ'dá õzõ tā rî gógó ã'dô ïyî Ôvârí kâ ï'dî rî, îcá kô gólÿi lôgálé, tälâ nĩ â'dô ãnî nyãányâ ûsú'á ãjú 'bû'á Ôvârí bê."

40 Nïngá sî, tā kî 'bá 'dî 'bá yî drí úlí Gãmälélë kâ kizó nĩ rî, úüfû lajó'bá Yésü kâ 'dî 'bá yî kô'dawá rî tâ-drî lâ lëzó. Ítí, drílÿi lajó'bá 'dî 'bá yî ãzízó lôfilí gõlé jó 'álâ. Gõ'dá nïngá sî, lajó'bá rî 'dî 'bá yî 'bázó cälé ônjóró'bí sî, gõ'dá tâ 'bázó gólÿi drí kî, gólÿi ãâtâ ïyî tâ kó kô ó'dí Yésü rî tâsî, gõ'dá gólÿi âyézó.

41 Nïngá sî, lajó'bá Yésü kâ 'dî 'bá yî drí âfõzó ïví 'álâ vñ tâ kî kâ rî 'ásî. Gólÿi trá ãyíkõ ró, tälâ gólÿi ûsû lâñõ trá tâ Yésü kâ tâsî. Gõ'dá Ôvârí ndrê gólÿi kpá trá îcâ-îcâ ró lâñõ ûsúlî tâ Yésü kâ tâsî.

42 Gõ'dá tâ 'dî 'bá yî vósî, lajó'bá 'dî 'bá yî rî ïyî trá zââ rilí kâyî vósî cé rî'á tâ ìmbálé õjílâ drí Yésü rî tâsî ã'dî-drî jó ángí Ôvârí kâ rî kâ 'á gõ'dá kpá õjílâ drí 'bâ 'ásî. Gólÿi 'bâ õjílâ trá tâ nîlî kî, Yésü ãâ'dô ï'dî 'dýi pâ 'bá ró gólâ Ôvârí drí tâ lâ 'bälé trá âjólé sisî rî.

6

Tâ gólâ õjílâ njîl-drî-lâ-rî njîzó ãyízí pâlé ngá lânjî-lânjî sî rî

¹ Kâyî rî 'dî 'bá yî sî, tâ lë 'bá Yésü kâ â'dólé bê trá ïyî lîzó'á rôô rî, tâ lë 'bá gólÿi lâfálé sî â'dó 'bá ïyî õjílâ Yûdâ yí kâ ró rî 'bá ïyî Gîrîkî tî âtálé ï'dî rî 'bá yî, drílÿi ngâzó rî'á tâ gîlî gólÿi Yûdâ ró rî 'bá cé  bûrû tî âtálé ï'dî rî 'bá yî rú. Gólÿi kî nî rî, "Ãyízí ãmákâ rî 'bá yî rí ïyî gõ'dá

ngá nyānyā gólīyíkâ gólâ rī'á lânjílâ kâyî vósī cé
ãyízí drí ndrī rî ûsúlí kô."

² Ítí rî, lâjó'bá mûdrí-dr̄i-lâ-ngâ-r̄i 'dî 'bá yî drí
ngâzó ïyî tâ lê 'bá Yésü kâ rî 'bá yî âzílî rû ê'bé
võ ãlô 'á. Gõ'dá drílîyî tâ âtázó tâ lê 'bá 'dî 'bá yî
drí kî nî rî, "Rī'á fí dô ãmâ drí ngâzó lôsî tâ âtî-
âtî Ôvârî kâ âtâ kâ õjílâ drí rî âyézó gõ'dá ngâzó
nîlî rî'á lôsî ngá nyânyâ lânjî kâ 'elé ì'dî yâ?

³ 'Dî'õ vô lâ 'á rî, ãmâ  drúpî yî, rî'á tândí rô
ãnî drí icázó õjílâ njî-dr̄i-lâ-r̄i njílî ãnî lâfálé sî,
gólîyî ãnî drí nîlî trá kî, Líndrí Tândí Ôvârî kâ bê
ïyî 'á rî 'bá yî gõ'dá kpá â'dó 'bá ïyî tâ nînî bê rôô
rî. Ítí rî, mä â'dô gólîyî 'bâ'á lôsî 'dî 'elé.

⁴ Gõ'dá ãmâ rî gógó nyâányâ lâ tâsî rî, lôsî
ãmákâ ã'dô ró zââ râtââ 'é'ë ì'dî, gõ'dá úlî Ôvârî
kâ rî 'bá yî âtâ-âtâ lâ ì'dî õjílâ drí."

⁵ Ítí rî, õjílâ ndrî drí tâ 'dî dr̄i lâ lëzó ì'dî gõ'dá
gólîyî drí ngâzó õjílâ tândí njî-dr̄i-lâ-r̄i rî 'bá yî
njílî. Õjílâ rî 'dî 'bá yî lâfálé rî, gólîyî njî Sítifánõ
gólâ tâ lê 'bá trá Yésü 'á rôô pîpîsílî ãlô sî gõ'dá
Líndrí Tândí Ôvârî kâ bê yí 'á dûû rî kpá trá.
Gõ'dá gólîyî njî-káziyá njílî Sítifánõ bê rî 'bá yî
rî'á: Fílîpõ ãzâ, Pôrökárõ, Nîkõnórâ, Tímõnõ,
Pâramónâ gõ'dá Nîkólâ.*

⁶ Nîngá sî, õjílâ 'dî 'bá yî drí õjílâ ïyî drí njílî trá
njî-dr̄i-lâ-r̄i 'dî 'bá yî âzízó 'bâlé lâjó'bá 'dî 'bá yî
ândrá. Gõ'dá lâjó'bá 'dî 'bá yî drí drí 'bâzó gólîyî
dr̄i, ã'dô ró bê gólîyî 'bâlé ngá lânjí 'bá ró õjílâ
ãyízí ró rî 'bá yî drí. Gõ'dá drílîyî râtââ 'ezó ngá

* **6:5 6.5 Nîkólâ** 'Dî'õ rî'á õjílâ Änîtîyókâ kâ ró gólâ ïyî jâ 'bá
Ôvârî rî ïnjílî â'dô tâ Yûdâ yí kâ vó ró rî ì'dî.

lânjí 'bá rî 'dī 'bá yî tâsī Ôvârî drí, tâlâ gólâ õpâ
ró gólîyî lôsî rî 'dī 'erê lâ 'á.

7 Gõ'dá nîngá sî, kâyî rî 'dî 'bá yî sî, õjîlâ ítûlîlî
drí ngãzó rî'á tâ lêlé úlî Ôvârî kâ 'á. Í'dî ítî,
tâ lê 'bá Yésû 'á rî 'bá yî drí lîzozó âcâlé dûû
Yêrõsâlémâ 'álâ. Gõ'dá drî-'bá lâ'bí 'ê kâ rî 'bá
yî dûû drí kpá tâ lêzó tâ âtî-âtî tândí Ôvârî kâ 'dî
'á.

Tā gólâ Sítifánõ rî rûzó tâ lâ kîlî õnjõ sî rî

8 Gõ'dá Ôvârî rî trá ândrâ-tândî fêlé rôô
Sítifánõ drí gõ'dá kpá rî'á mbârâkâ fêlé gólâ drí
tâ dûû tû drí â'dízó rî 'ezó õjîlâ dûû ândrá.

9 Nîngá sî, õjîlâ Yûdâ yí kâ ūrûkâ 'bá yî drí
ngãzó īyî rî'á tû ânyâlé gólâ bê mbârâkâ Ôvârî drí
fêlé drîlâ rî tâsî. Gólîyî rî'á õjîlâ jârîbä gólîyî zîlî
Sîrénë gõ'dá Älækëzândîrîyâ rî 'bá yî kâ, gólîyî
rî trá lâ'bí Yûdâ yí kâ 'elé ndrî.* Õjîlâ rî 'dî
'bá yî drí ngãzó fîlî īyî õjîlâ ūrûkâ 'bâdrî gólîyî
zîlî Sîlísiyâ gõ'dá Ásîyâ* bê rî 'bá yî kâ lâfâlé tû
ânyâlé Sítifánõ bê.

10 Gõ'dá Líndrî Tândí Ôvârî kâ 'bâ Sítifánõ trá
â'dolé tâ nññî bê îcâlé tâ trôlé õjîlâ rî 'dî 'bá yî tû
sî.

11 Ítî, õjîlâ 'dî 'bá yî drí ngãzó nñlî õjîlâ ãzâ 'bá
yî lîfî lâ yî gîlî, tâlâ õnjõ âdolé Sítifánõ rú tâ âtâlé
kî nñ rî, "Mâ ârî ãgô nõ gbórökô lâ trá rî'á Ôvârî
yî lô'dá'á ãmâ á'bîyá Mûsâ bê."

* **6:9 6.9** Õjîlâ 'dî 'bá yî rî īyî trá râtââ 'elé jó tâ Ôvârî kâ ârî kâ
rî'á zîlâ jó õjîlâ gólîyî drî-bâlâyî ró rî 'bá yî kâ rî 'á. * **6:9 6.9**
Ásîyâ rî'á zîlâ ngbâângbânõ rî Tûrûkî rî.

¹² Ítí rî, úlí 'dî 'bá yî drí sî rî, ôjílâ Yêrôsâlémâ
kâ gô'dá gólyîyí sísy-lésî rî 'bá yî gô'dá lâ'bí îmbá
'bá gólyíkâ rî 'bá yî bê drí ngâzó ūyî ăwâr ró
Sítifánõ bê. Gô'dá nîngá sî, tâ rî 'dî tâsî rî, gólyîyí
drí ngâzó ârálé ăwâr sî Sítifánõ ngálâ gô'dá gólâ
rî rûlî âjílî vò tâ kî kâ rî 'álâ drî-'bá Yûdâ yî kâ
âzílî tâ kî 'bá ró rî 'bá yî ândrá.

¹³ Nîngá sî, gólijî drí tâ âtázó õjílã ūrûkâ 'bá yî drí látî gólâ ángô rî ūdî gólâ rî mõndrâ fêzó õnjô sî yã. Gô'dá gólijî kî nî rî, "Kâyî vósî cé, ágô nô rî zââ tâ õnjí âtálé ūdî jó ángí Ôvârî kâ rú gô'dá kpá tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ gólijî Músä drí lôpélé ătî 'álâ āmâ drí rî 'bá yî rú.

¹⁴ Mā ârî gólâ trá gólâ õtíří átálâ kĩ'á nĩ rî, Yésũ ōjilã Názärétã kâ ró rî ãâ'dô jó ángí Ôvârí kâ rî ūfú'á gõ'dá kpá lã'bí góliyí Músä drí imbálé trá ãmâ drí rî 'bá yí ôjá'á vólé.”

¹⁵ Ítí rí, ōjilā góliyí rí 'bá rílí vō tā kī kâ 'á rí 'bá yí drí ngázó ūyí vō ndrēlē Sítifánō ngálâ, tälâ tā góli drí 'ě'á átálâ rí árílí, gō'dá góliyí ndrē góli rí nílí trá rí 'á lâgú 'á òzō mäläyíkâ nílí kâtí.

7

*Tā góлâ Sítifánõ drí lôgõlé õjíлâ góлâ rî mõndrâ
fē 'bá rî yî drí*

tā kī 'bá ândrá rî

¹ Nǐngá sī, dr̥i-'bá dr̥i-'bá Yúdā yí kâ rî 'bá yí kâ drí ngãzó tâ ïjílì Sítifánõ tí kî nî rî, "Úlí góliyî õjílã nô 'bá yî drí rî'á âtálâ ní rû nô 'bá yî pâtíi yâ?"

² Gõ'dá Sítifánō drí ngāzó tā 'dī lôgôlé gólâ drí kī nī rī, "Āmbá ámákâ, mõndrā õjilā 'dī 'bá yí kâ má rú 'dī â'dó kô tā păt̄ij 'î. Ámâ  drúp̄i yí gõ'dá ãnî sisí-lésí rī 'bá yí bê, nī ârî drē úlí ámákâ nō 'bá yí. Åkû ró nã sī rī, Ôvârî gólâ â'dó 'bá mbârâkâ bê ngá  mbá nō 'bá yí dr̄ij sī ndr̄i rī â'dâ íyí nyäänyâ trá ãmâ  'bíyâ  bäräyámâ drí õzõ ãnî drí nîlî trá rî kâtí. Kâyî rī 'dī sī,  bäräyámâ rî trá rîlî 'b dr̄i gólâ rî'á zîlâ Mõsõpõtámîyâ rî 'álâ, 'dîlî gólâ nîlî drē kô rîlî Hârânâ 'álâ.

³ Gõ'dá nîngá sī, Ôvârî â'dálé bê íyí nyäänyâ trá  bäräyámâ drí rî, Ôvârî drí ngāzó tâláté  bäräyámâ drí kī nī rî, 'Ní ngâ 'b dr̄i nô 'ásî õjilâ ãnî átâ kâ rî 'bá yí lâfâlé sî nîlî 'b dr̄i gólâ má drí 'e'á â'dálâ nî drí  tî 'álâ nâ 'á.'

⁴ "Ití rî,  bäräyámâ yî  tî-dr̄i íyíkâ rî 'bá yí bê drí ngâzó nîlî 'b dr̄i rî 'dî 'ásî nîlî rîlî Hârânâ 'álâ.* Võ rî 'dî 'álâ rî, átâ lâ drí drâzó. Gõ'dá átâ lâ rî õdrâ vólé dr̄i 'ásî rî, Ôvârî drí gólâ rî  jôzó Hârânâ 'á tólâ sî ânîlî rîlî 'b dr̄i Känánâ kâ gólâ ãmâ drí â'dózó ngebâângbânô 'álâ nô 'á.

⁵ Gõ'dá kâyî rî 'dî 'bá yí sî rî, Ôvârî f é vào dr̄i mvâ  zâkâ gbûrûw  lâ â'dólé  bäräyámâ rî nyäänyâ kâ ró rî kô. Gõ'dá Ôvârî 'bâ tâ lâ trá gólâ drí kî, yí  â'dô f 'á lâ gólâ drí kâyî  zâ sî  zat u â'dólé 'b dr̄i gólîyî nyäänyâ kâ ró gólâ rî ózowâ yí bê. Ôvârî  tirî tâ 'dî 'bâ  tî rî, 'dîlî  bäräyámâ drê cû  tî 'dîyimvâ  k .

^{7:3 7.3} Tâ Ómv  Ngâ 12.1. * ^{7:4 7.4} 'B dr̄i Mõsõpõtámîyâ 'dî rû lâ  zâ kp 'á K l d y .

6 Gõ'dá sísí kâyî rî 'dî drí sî rî, Ôvârî âtâ tâ kpá kî nî rî, 'Ánî ózôwá yî â'dô nî'á rîlî ïyî ngá ãwâ ró 'b  dr   ãtr   'á. Gõ'dá   j  l   'b  dr   'dî kâ â'dô g  l  y   'b  'á l  s   ïy  k   '  l  é r  g  j   r   g  d   áâ'dô r  'á g  l  y   '  l  é   n  j   r   ndr   k  m  -s   s  .

7 Gõ'dá n  ng   s  , m   â'dô l  n  j   f  'á   j  l   g  l  y   'b  dr   'dî kâ g  l  y   ánî ózôwá yî 'b   'b   tr   r  g  j   r   rî 'b   y   dr  . N  ng   s  , ánî ózôwá yî â'dô âf  'á v  l   'b  dr   'dî '  s     n  l   'b  dr   g  l   má dr   '  '   f  l   g  l  y   dr   n   '  l  , g  d   g  l  y   â'dô ám     n  j  'á 'b  dr   n   'á.'

8 "N  ng   s  , Ôvârî dr   t   ât  z   Ÿ  b  r  y  m   dr     j  l   g  l  k   âg   '  mb   r   'b   y   g  d   kp   âg   mv   r   rî 'b   y   b   'd  l  é ïy   b  s   '   l  mb   t  -dr   l  l   Ÿ  v  r  y   r   k   Ÿ  b  r  y  m   b   r  -l  -  z   r   r  . 'D  l   v  l   dr   l   '  s  , Ÿ  b  r  y  m   dr   ïy   mv   Ÿ  s  k   r   t  z  , g  d   Ÿ  s  k   r   g  g   '  j  z   'd  l  é b  s   '  , 'd  l   dr   kây   g  l   r   t  z   r   r  '   cé n  j  -dr  -l  n  . G  d   v   l   s  , Ÿ  s  k   dr   Y  k  b   r   t  z   g  d   âj  z   l   kp   'd  l  é b  s   '  . G  d   v   l   s  , Y  k  b   dr   'd  y  mv   t  z   m  dr  -dr  -l  -ng  -r   â'd   'b   ïy   '  b  y   r   'b  s  r  u     m  k   m  dr  -dr  -l  -ng  -r   r   'b   y   k   r   r  , g  d   Y  k  b   dr   kp   g  l  y   âj  z   ndr   'd  l  é b  s   '  .

9 "N  ng   s  , Y  k  b   r   mv   r   b   Y  s  p   r  , t   l   dr   âg  z     dr  p   l   y   l  f  . G  d   g  l  y   dr   ng  z   g  l   r   g  l   r   g  l   v  l     j  l   g  l  y   g  l   r   tr   'b   r  g  j   r   M  s  r   '  l   r   y   dr  . G  d   Ôvârî b   r  '   k  r   Y  s  p   b   ândr  -t  nd   f  l   g  l   dr  .

10 G  d   n  ng   s  , Ôvârî dr   kp   g  l   r   p  z  

ĩzā gólâkâ rî 'bá yî 'ásī ndrī, gõ'dá Ôvârí 'bã gólâ trá tã nññi bê, tälâ kúmú Måsîrî kâ ã'dô ró tãndí ró gólâ bê. Gõ'dá kúmú 'dî 'bã Yôsépä trá â'dólé drí-äcê bê Måsîrî drílî gõ'dá kpá â'dólé ngá cé tñtî 'bã íyíkâ 'á rì vó lâ ndrë 'bã lâ ró.

11 “Dî vósî, lõfó õnjí têtë drí 'dêzó Måsîrî 'ásî ndrî gõ'dá kpá 'b dr  K n n n  k  n  b  gõ'd   j l  'b l  ndr  r   z l  k r . * Gõ'd  t l  l f  'd  t s  r ,  m   b iy  g l y   d  'b  K n n  ' l  r  'b  y   c   y  g d  ng - y ny   z k   s l  k .

12 G d  Y k b   r l  b  t  k '  n  r ,  dr g    d  b  M s r  ' l  r , dr l   y  mv  y  j z  M s r  ' t l  n '   dr g   g l l  t l  s .

13 G d  g l y  ândâlâ b   y  r  n '   dr g  g l  kp   d  M s r  ' l  r , Y s p  dr  g l y  'b z   y  n l  g l y   dr p  r , g d  g l  dr  kp   y   dr p   y  'd  'b  y   d z  k m  M s r  k  'd  dr .

14 'D  v s , Y s p  dr  kp  t   t z   dr p  l  y  s l   t  l  Y k b  dr  t l , g l    n  r  M s r  ' l   j l   y k  'b  k  r  'b  y  b  ndr .  j l  Y s p  k  ndr  r '  ny ' - n - d - l - ng - m d - r - l - ng - nj .

15-16 It  r , Y k b  y  dr  ng z  n l  M s r  ' l . G d  v l  dr  l  ' s , Y k b  dr  dr z   kp k ' d  M s r  ' t l . G d  g l  r  mv  y  dr   v o  l  tr z  'b dr  K n n  k  ' l  'b l   g    , v  g l   b r y m  dr  g l  tr   d   s   k   r  ' l . G d  v  l  s , Y k b  r  mv  y  ôdr   y 

* **7:11 7.11 K n n ** 'D  r '  'b dr  g l  Ôv r  dr  t  l  'b l   '   f l   b r y m  y  dr  r   d . * **7:12 7.12 N  z  i d g w ** t  n  'b  y  k  b k   Ómv  Ng  k  ' k p t  41-46.

kpá trá 'dó ndrī Máširī 'á tólâ. Gõ'dá mvá lâ yí drí gólŷi ãvō trōzó Sēkémē 'álâ gõ'dá 'bälé ūgí ãzâ 'á.*

17 "Gõ'dá nñgá sī, kâyî gólâ Ôvârî drí tā 'bã'bã íyíkâ ândrâ-õnjî kâ Ñbäräyámâ drí rî 'ezó vó lâ âtílî rî âcâ bê trá ãnyî rî, 'dïi ãmâ á'bíyá yí lîzô trá dñû Máširī 'álâ.

18 Gõ'dá kúmú ãzâ gólâ Yôsépâ rî tā nñ 'bá kô rî ï'dî rî'á drí-äcê bê Máširī drñi sī ndrī.

19 Kúmú rî 'dî âdô ãmâ á'bíyá yí trá mânî sī, gõ'dá dî gólŷi drí kpá trá 'bälé ïzâ nñlî. Gõ'dá kúmú rî 'dî 'bã gólŷi trá rî'á ïyî mvá õdë ró rî 'bá yí trôlé 'bälé âyélé õmâ 'álâ, tälâ õodrâ ró ïyî bê vólé.

20 "Nñgá sī, kâyî rî 'dî 'bá yí sī, Músä rî tñzó. Gólâ rî'á mvá süsü tñndí 'î Ôvârî lñfî. Ândrê lâ yí trôó gólâ kô vñlî âyélé õmâ 'álâ. Íimbâ gólâ zâlô cälé párá nâ átâ lâ drí jó 'á.

21 'Dïi vósî, gólâ rî trôzó lâpílî õmâ 'á, gõ'dá mvá ãnjó kúmú Máširî kâ rî kâ drí gólâ rî ûsúzó, gõ'dá drílâ trôzó lâ 'bã 'álâ, ã'dô ró yí drí vó lâ ndrëlê mvá ró ïyî nyânyâ drí.

22 Ítí rî, Músä drí gõzó tâ nññi gólâ õjílâ Máširî kâ rî 'bá yí kâ ïlizó ï'dî nñlî ndrî. Gólâ â'dô trá cù mbârâkâ bê úlî âtâ-âtâ 'á gõ'dá kpá tâ 'e'ë 'á.

23 "Gõ'dá nñgá sī, gólâ rî ndrô â'dólé bê trá nyâ'dî-rñ rî, drílâ tâ ïsûzó nñzó nñ'á õjílâ íyíkâ ïsîrâ'élê kâ ró rî 'bá yí lômílî.

* **7:15-16 7.15-16** 'Dïi ūgí gólâ átâ lâ yí drí gílî trá âdî sī ăkû ró Kânánâ 'álâ õjílâ ãmórâ kâ rî 'bá yí drígá sī rî ï'dî.

24 Gō'dá gólâ cálé bê vō rī 'dī 'á tólâ rī, gólâ drí õjílā Mášir̃i kâ ndrēzó rī'á õjílā Īsīrā'élē kâ cā'á, gō'dá gólâ drí ngāzó gbō õjílā ãzí íyíkâ Īsīrā'élē kâ ró 'dī pälé, gō'dá gólâ rī gógó õjílā Mášir̃i kâ ró nō rūzó cálé kpädi-kpädi tā-vō lōgō ró, gō'dá õjílā 'dī drí dräzō.

25 Gólâ īsū íyíkâ kī nī rī, õjílā íyíkâ rī 'bá yī â'dō nī'á lâ kī, yí â'dō ī'dī gólâ Ôvârî drí lêlé 'ē'á gólîyî pälé īzā íyíkâ rī 'bá yī 'ásī rī ī'dī. Gō'dá gólîyî nī' tā lâ kō ītī.

26 "Gō'dá kâyî tā 'dī kâ rī vósī rī, gólâ ndrélé bê õjílā Īsīrā'élē kâ rû fū'á ïyî rī, gólâ ngâ trá rû cêlé gō'dá tā ă'dí 'bälé ī'dī gólîyî lâfâlé 'á. Gō'dá gólâ kī nī rī, 'Ānî, nī ârî drë tā má ngáá nôlê, ānî 'dô ădrúpî ãzí ró. Gō'dá nī rī rû fûlî ãnî lâfâlé 'ásī ă'dô tâsî yâ?"

27 Gō'dá gólâ ăwâj ìtō 'bá rî ngâ íyíkâ kôrô Músâ rî zêlê zêzê vólé, gō'dá ngâzó tā âtâlé kī nī rī, 'Nî, ă'dî 'bâ nî nî tā kī 'bá ró ãmâ drîlî tā ãmákâ rî kîlî nî yâ?

28 Ní lê nō kpá ãmâ fûlî ۆzō ní drí Mášir̃i lé 'bá nâ fûrî ăgî rî kâtî yâ?"

29 "Gō'dá Músâ ârîlî bê tā ijî 'dî rî, ūrî drí gâzó rû lâ, gō'dá gólâ drí ngâzó râlê vólé Mášir̃i 'ásî nîlî rîlî 'bâdrî Mîdîyánâ kâ rî 'álâ ngá ăwâ ró. 'Dîlî vósī rî, drîlâ ōkó gîzó gõzó mvá tîlî rî tólâ.

30 "Ndrô nyâ'dî-rî Músâ drí 'ëlé trá Mîdîyánâ 'álâ rî vósī rî, kâyî ãzâ sî, gólâ nî trá ōmâ 'álâ anyî únî ángî zîlî Sînayî rî rû. Gō'dá tólâ rî, Ôvârî

drí rû â'dázó gólâ drí lăsí lăndrâ rī 'bá kôlé fê rú rî 'á.

³¹ Gõ'dá Músǟ ndrélé bê lăsí rî 'dĩ rî, tû lâ drí â'dízó. Gõ'dá nîngá sî, gólâ drí ngăzó rû êsélé ãnyî lăsí rî gógó 'dĩ rú, tâlâ yí öndrê ró bê dódó tâ ífí lâ nûzó. Gõ'dá drílâ Ôvârî rî gbórökô ârizó úlí âtá'á gólâ drí kî nî rî,

³² 'Mâ rî'á Ôvârî gólâ rî 'bá ánî á'bíyá Åbârâyámâ, Ísákâ̄ gõ'dá Yâkóbâ yî vó ndrë 'bá ró rî 'dî.' Nîngá sî, Músǟ drí ngăzó rî'á lêlé ûrî drí, gõ'dá gólâ ícâ kô fñi ătûlî rîzó vó ndrëlê lăsí lăndrâ rî 'bá kôlé 'dî ngálâ ălôlâ.

³³ "Ítí rî, Ôvârî drí ngăzó tâ âtálé gólâ drí kî nî rî, 'Vô ní drí âdrézó 'á lâ 'dî rî'á vó mâ Ôvârî kâ 'dî.* Ítí rî, ní ângí kâ'bókâ áníkâ pá 'á 'dî vólé.

³⁴ Músǟ, ní ârî drë, ámâ nyăányâ ndrê trá pâtñi kî, ăjílă ámákâ rî'á ăză nû'á rôô Mâsîrî 'álâ, gõ'dá má ârî ăwó gólîyíkâ trá, 'dî má drí ânîzó ûrû lési ăngó nô 'á, tâlâ gólîyî pâlé ăză gólîyíkâ 'dî 'bá yî 'ásî. Ítí rî, Músǟ, ní ngâ, má jô ró nî gôlé 'bădrî Mâsîrî kâ rî 'álâ.'

³⁵ "Ítí rî, ámâ ădrúpî yî, má âtâ ãnî drí kî nî rî, rî'á Músǟ rî gógó 'dî gólâ ăjílă drí gâlé trá dó kizó nî rî, 'A'dî 'bâ nî nî tâ kî 'bá ró ámâ drîlî tâ ámákâ kîlî yâ?' Rî'á gólâ 'dî Ôvârî drí ájólé trá gólîyî drí, â'dólé drí-ăcê bê gólîyî drîlî gõ'dá kpá gólîyî pâlé ăză gólîyíkâ rî 'bá yî 'ásî. Ôvârî 'bâ tâ

* ^{7:33 7.33} Sítifánô lë tâ â'dálé kî, Ôvârî rî kô rîlî cé jó ángí Ôvârî rî gógó kâ Yérôsâlémâ 'álâ rî 'á. Gõ'dá gólâ â'dâ íyî nyăányâ trá Åbârâyámâ drí gõ'dá kpá Músǟ drí kâyî gólîyî drí rîzó 'bădrî ătrâ jéjé ró rî 'bá yî 'ásî rî 'á. Nî zî Åfô-âfô kápítâ nâ.

'dî 'bá yî Músä drí kâyî tibê gólâ drí iyî â'dázó
Músä drí vō lësi drí kôzó fê rú rî 'álâ rî sî.

36 "Nîngá sî, Músä drí 'dëzó sîsî õjîlâ Ôvârî kâ
lôfôlé vólé 'b  dr   M  s  r   kâ r   'ásî t   '  '   g  l  iy  
t   drí   'd  z   r   'b   y   s   'b  dr   'd   'álâ g  'd   kp  
l  mv   ândr   z  l   L  mv   K  â r   'álâ, g  'd   g  l   dr  
r  z   z  â r  l   t   g  l  iy   t   drí   'd  z   dr  l   s   r   '  l  
g  l  iy   p  z   òm   'álâ ndr   ny  'd  -r   s  .

37 G  'd   r  'á kp   M  s   ï'd   g  l   t   ât   'b   õjîlâ
Ï's  r  '  l   kâ drí k   n   r  , 'Ôvârî â'd   ãz  k  l   'd  
'  '   áñî óz  w   y   l  f  l   'ásî â'd  l   úl   Ôvârî kâ
l  p   'b   r   m   t  .'

38 M  s   r   'd   â'd   kp   tr   õjîlâ Ï's  r  '  l   kâ b  
kây   g  l   g  l  iy   dr   r  z   kp  k   âl   òm   'álâ ãny  
ún   áng   z  l   S  n  y   r   r   '  . N  ng   r  , Ôvârî dr  
t   ât  z   g  l   dr   ãm   á'b  y   y   b  , g  z   t   'b  'b  
iy  k   l  dr  -l  dr   âf   'b   õjîlâ dr   r   'b   y   tr  z  
f  l   dr  l  , t  l   g  l   òl  p   r   kp   t   'b  'b   r   'd  
'b   y   b   ãm   dr   '  l  .

39 "G  'd   M  s   â'd   b   dr   ãkp   ún   áng  
S  n  y   dr   'álâ r  , ãm   á'b  y   y   l  é ïy   g  l   r   t  l  
k  . Ít   r  , g  l  iy   dr   g  l   r   g  z   d  . G  l  iy   ïs   t  
tr  , ã'd   r   n  z   g  l   M  s  r   'álâ.

40 Ít   r  , dr  l  iy   t   ât  z   Ár  n   M  s   r   âdr  up  
dr   k   n   r  , 'G  'd   M  s  , áñî âdr  up   r   g  l   ãm  
âtr   'b   M  s  r   l  s   r  , m   n  j   t   g  l   â'd   'b   g  l  
b   t  l   r   k  . Â'd  l   b   tr   Ít   r  , n   â'd   dr  -'b  
ãm  k   r   g  l   r   v   '  . N   êd   ôvârî ãm   dr   âd  
'ásî, t  l   m   n  j   r   b   kp  â 'b  l   ãm   ândr   ãm  
p  l   g  g   ãm  k   M  s  r   'álâ r   s  .'

41 Ítí rî, gólíyî drí Ārónã rî 'bāzó ôvârí líndrí ãbârâdâgõ êdélé ítú jörâ lârâkô kâtí. Gõ'dá gólíyî drí rîzó kôrõnyâ zâlé fêlê drílâ gõ'dá kpá kârámâ lâ 'ëzó, tâlâ ôvârí ãbârâdâgõ gólíyî nyâányâ drí êdélé trá 'dî tâsî.

42 "Gõ'dá Ôvârí rî'á õmbã ró gólíyí bê tâ rî 'dî tâsî. Í'dî drílâ gólíyî gâzó dó gõzó gólíyî âyélé rî'á ïtú, párá gõ'dá ï'bì'bìwâ yî ïrátâlê ï'dî. Gólíyî tâ â'dô trá õzõ tâ ąngû 'bá Ôvârí kâ Āmósë drí ìgîlí trá rî kâtí kî'á nî rî,

'Ãnî õjílâ Ísîrâ'élê kâ, â'dó mâ ï'dî kô ãnî drí rîzó kôrõnyâ lîlî zâlé drílâ õmâ 'álâ ndrô nyâ'dî-rî sî rî.

43 'Dîñ vô lâ 'á rî, nî njî mâsámâ bí ró rî kpââ gûgû 'dîzó ï'dî sî lâ líndrí ró ôvârí ãbârâdâgõ ãníkâ zîlî Môlékâ rî drí,

gõ'dá nî njî ôvârí ãbârâdâgõ líndrí zîlî Rêpánâ gólâ pâlé fê 'ásî ï'bì'bìwâ lârâkô ró rî kpââ.

Nî êdê ôvârí ãbârâdâgõ lârâkô 'dî 'bá yî nî, gõ'dá ãnî drí rîzó gólíyî ïrátâlê.

Nîngá sî, tâ 'dî tâsî rî, má â'dô ãnî drõ'á vólé nîlî gõ'dá rîlî átî'bá ró 'bâdrî ãwâ 'á Bâbîlónâ ûgû 'álâ.'

Āmósë 5.25-27

Ítí rî, ãnî õjílâ gólíyî kâyî ngbâângbânõ kâ rî 'bá yî kpâ rî'á ãndõtô ró õzõ ãnî á'bíyâ yî kâtí.

44 "Kâyî ãmâ á'bíyâ yî drí rîzó rîlî õmâ 'álâ rî sî, gólíyî rî'á cú líndrí 'dîlî ítâ 'ásî gûgû ró rî bê Ôvârí rî ïnjîzó 'á lâ, tâlâ 'dîñ únî ró kî'á nî rî, Ôvârí

ãâ'dô bê ïyí bê. Éêdê gûgû rî 'dî õzõ Ôvârî drí âtálé trá Músã drí rî kâtí, â'dô cù lârâkô lâ gólâ Ôvârî drí â'dálé gólâ drí rî vó ró.

45 Vó lâ 'ásî, ãmâ á'bíyá yî drí gûgû rî 'dî lôpézó ãtílî ïyî mvá yî drí. Gõ'dá vó lâ sî, mvá lâ yî 'dî 'bá yî drí ngá gólîyî gûgû 'dî kâ 'dî 'bá yî trõzó ânizó drî-'bá gólîyíkâ Yásowâ yí bê âcâlé 'bãdrî gólâ nõ Ôvârî drí õjílã lâ lâdrólé nî gólîyî drí nõ 'á. Gõ'dá gûgû rî 'dî rî trá âcâlé bûuu kâyî gólîyî ãmâ á'bíyá Dãwûdî kâ rî 'bá yî tú.

46 "Gõ'dá tâ Dãwûdî rî 'dî kâ sû trá Ôvârî rú. Ítí rî, Dãwûdî drí ngãzó Ôvârî rî ïjílî, tâlâ tâ-drî lêlé yî drí jó 'dîzó õjílã Ísîrâ'élê kâ drí Ôvârî rî ïnjîzó 'á lâ.

47 Gõ'dá Sólõmõ, Dãwûdî rî mvá ï'dî gólâ Ôvârî drí 'bâlê jó rî 'dî 'dîlî yî Ôvârî drí rî.*

48 "Gõ'dá má âtâ drë tâ ãnî drí, õzõ Ôvârî õ'bâ õjílã kpálé võ íyî ïnjîzó 'á lâ rî 'bá yî êdélé Ítí rî, gólâ rí rîlî jó gólîyî õjílã mvá drí 'dîlî nî rî 'bá yî 'á kô, tâlâ Ôvârî rî'á ãmbá kôrô. 'Dîrî'á nyé õzõ úlí gólâkâ tâ  ngû 'bá Ísâyâ drí âtálé trá  kû ró nâ sî rî kâtí kî'á nî rî,

49 "Bûu rî'á kíti kûmû ámákâ rî kâ ï'dî má drí rîzó drî lâ kûmû ángí ró tâ kîlî
gõ'dá  nyákû drî nô íyikâ má drí õzõ tókpóró
kâtí má drí ámâ pá tõzó gá drî lâ.

Ítí rî, â'dô  câ'á ángô tí ró ãnî õjílã mvá drí jó 'dîzó má drí yâ?

* **7:47 7.47** Ôvârî lêé kô Dãwûdî drí jó 'dî 'dîlî, tâlâ gólâ  fû õjílã trá rôô. Nî zî bûkû drî-kákâ  dígówâ Kûmû yí kâ rî kâ 22.7-9.

Â'dô ìcá'á ángô tí ró ãnî drí vō êdézó má drí lôvózó 'á lâ yã?

50 Nī ìcá kô vō êdélé má drí. Mâ rĩ'á gólâ ngá lô'bã 'bá kâtârâ ndrĩ âkí âkó rî ï'dî.' "

Ísáyã 66.1-2

51 Gõ'dá nñngá sñ, Sítifánõ drí tā âtázó kĩ, "Ámâ  drúpí yî, nñ ârî drê úlí ámákâ nõ 'bá yî! ãnî rĩ'á òjílã gólîyî drî lâ yî drí âmbálé âmbâ rî 'bá yî ï'dî! ãnî ï'dî rĩ'á gólîyî úlí Ôvârî kâ ïnjî 'bá kô'dawá rî. ãnî rĩ'á nyé õzõ ãnî á'bíyá yí kâtí. ãnî gõ'dá ãnî á'bíyá yí bê, nñ rî trá rĩ'á Líndrí Tãndí Ôvârî kâ gälé kárá dó.

52 ãnî á'bíyá yî fê lânjõ tā  ngû 'bá Ôvârî kâ rî 'bá yî drí ndrî, gõ'dá gólîyî ûfû òjílã gólîyî tâ ïyá 'bá kĩ'á nñ rî, Ôvârî â'dô òjílã mbîmbî 'dîyî pã 'bá ró rî âjô'á ïnyákú nõ drîj rî kpá trá. Nñngá sñ, kâyî rî 'dî 'bá yî sñ, 'dîyî pã 'bá drí âcázó, gõ'dá ãnî drí tâ á'bâzó gólâ rú, gõ'dá gólâ rî fûzó vólé.

53 Kpálé mñ nñ tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ gólâ mälâyíkâ yî drí â'dálé ãnî á'bíyá yî drí rî trá rî, nñ ïnjî kô'dawá."

Tâ gólâ Sítifánõ rî fûzó rî

54 Úlí Sítifánõ kâ 'dî 'bá yî fî bê tâ kĩ 'bá Yûdä yí kâ 'dî 'bá yî drîj rî, gólîyî drí ngazó õmbã ró kôrô sí-gilí cili íyî gólâ rú.

55 Gõ'dá nñngá rî, Líndrí Tãndí Ôvârî kâ drí fûzó mbârâkâ bê Sítifánõ 'á gólâ rî 'bâlé vō ndrêlé 'bûu 'álâ gõ'dá lâgû-lâgû Ôvârî kâ rî ndrêlé, gõ'dá Yésû rî'á âdré'á Ôvârî rî drí-ágó drîj.

56 Nīngá sī, Sītīfánō drí tā âtázó kī, “Nī ndrē, má ndrē átī rīzó filí 'būn 'álâ rī trá hâ. Gō'dá tolâ rī, Yésū gólâ Ôvârî drí âjólé trá āmâ pā 'bá ró rī rī'á âdré'á gôlé Ôvârî rī drí-ágó drí lésī ró.”

57 Gō'dá òjílā tā kī kâ 'dī 'bá yī drí ngāzó ȳyī rī'á ôtrélé ȳyī ûrû, gō'dá kpá drí 'bāzó kpâkū ȳyī bý-'bálé 'ásī, tâlâ yī Ƚozó úlí Sītīfánō kâ 'dī 'bá yī ârī kō'dawá. Vó lâ sī, gólîyî drí ngāzó ndrī ûrû râlê Sītīfánō ngálâ.

58-60 Gō'dá drílîyî gólâ rī rūzó ȣngbū gō'dá gólâ rī trōzó mbârâkâ sī vólé jârîbâ 'ásī. Nīngá sī, gólîyî drí gólâ rī lûvûzó kúní mvá sī fûlî vólé. Gólîyî ôtirî rîl Sītīfánō rī lûvûlî rî, drílâ ngāzó lâzì zîlî râtâa sī kî nî rî, “Yésū Kúmú ámákâ rî, nî trô ámâ líndrî.” Nīngá sī, gólâ drí 'â'í tîzó vûdrí gō'dá tâ âtázó kī, “Kúmú ámákâ, nî âyê òjílā nô 'bá yî tâ Ƚonjí nô 'ásī. Nî fê lâjõ gólîyî drí tâ lâ tâsî kô.”

Gō'dá gólâ âtâ bê úlí ȣdûkû nô rî, kôrô gólâ drí lôvó-lôvó âyézó ȣ'dízó.

Ƚjílā gólîyî rî 'bá Sītīfánō rî lûvûlî kúní mvá sī rî 'bá yî, sisí gólîyî ângî ítâ ȣngî ȣyíkâ trá vólé trôlê fêlé ágámva ãzâ rú bê Sóolõ rî drí sûzó rú lâ 'á ȣyî drí.

8

1 Sītīfánō rî òdrâ tâ drí sûzó ágámva Sóolõ 'dî rú.

Tâ gólâ lâjõ drí 'dêzó tâ lê 'bá yî drîlî rî

Kâyî gólâ Sītīfánō drí drâzó rî sî, gólîyî tâ lê 'bá Yésû 'á Yérôsâlémâ 'álâ rî 'bá yî drí ngâzó rî'á lâjõ ûsûlî rôô. Nīngá sî, òjílâ dûn gólîyî lâfâlé

sī rī drí ngāzó lā'búlī vólé 'bädrī dādā góliyī Yūdáyā kā gō'dá kpá Sāmáriyā kā rī 'bá yī 'ásī ngá pälé lāñō rī 'dī 'ásī. Gō'dá lājó'bá Yésū kā rī 'bá yī lākī iyíkā nī âkpā Yērōsälémā 'álâ.

² Kpálé lāñõ â'dô bê rôô tolâ rî, õjílã ūrûkâ rî 'bá Ôvârî rî ïnñjílî rî 'bá yî drí fñi zázó gôzó nñlî Sítifánô rî ãvõ trôlé 'bälé 'bú 'á. Gólîyî 'é Sítifánô rî ïzã rôô lûlû 'bë'bë sî.

³ Gō'dá Sóõlō drí ngāzó nñlí rř'á õjílã tã lë 'bá
Yésü 'á rî lôndã bê. Õzõ gólâ ūüsû gólÿi trá rî,
ÿíkâ kôrô rüli ãgô õkó bê ndrî tlílî ÿi drí 'bä
'ásî, gõ'dá gólÿi âmbézó lô'bälé gänímä 'á. 'Dïi
lâtì gólâ Sóõlõ drí rř'á jüla 'ẽzó kãnísä izälé rî ï'dî.

Tā âtî-âtî Ôvârî kâ Fûlîpô drí âtálé Sãmáriyã
'álâ rî

⁴ Tā lē 'bá Yésū kâ rī 'bá yî lâ'búlí bê ūyî trá 'bâdrí mvá ãzâ 'bá yî 'ásî rî, gólyî drí rízó zââ tâ âti-âti Yésû rî tâsî rî âtâlé õjilâ drí.

⁵ Gō'dá nīngá sī, Fílipō* ní drí ngāzó nīlí jārībā
ángí zīlī Sāmāriyā rī 'álâ rīlī tólâ, rī'á tā âtálé
ojilā drí Yésū rī tāsī kī, Yésū âā'dō 'dīyī pā 'bá
gólâ Ôvârī drí âjólé trá 'būû lésī rī ī'dî.

⁶ Nîngá sī, ôjílā télílí drí ngāzó ïyí bí îgálé úlí Fílípō kâ 'dī 'bá yî ârili dódó, tälâ góliyî ndrê góliá trá rî'á tâ tû drí â'dízó rî 'bá yî 'e'á.

⁷ Gólâ lâdrô líndrí õnjí rî 'bá yî vólé õjílã góliyî
líndrí õnjí rî 'dî 'bá yî drí ômbélé trá rî 'bá yî
'ásî. Gô'dá líndrí õnjí lôkpô ïyî cú ôtrê-ôtrê bê

* **8:5 8.5** *Filīpō* 'Dīr r̄'á ōjīlā ālō gólā njīlā ōjīlā āzâ 'bá yí bē r̄lī ngá nyānyā lânjīlī ăyízí yí drí r̄ i'dî. Ní z̄i í'dígówá lâ búkū Tâ 'E'ě kâ nô 'á kápítâ 6 'á.

ûrû ngbálá-ngbálá. Dró 'dī̄ dr̄ȳ sī̄ rī̄, Fílīpō̄ drí̄ kpá̄ ōjílā̄ tílilí̄ gólīyī̄ ōnō̄ ró̄ rī̄ 'bá̄ yī̄ gō̄dá̄ kpá̄ ōjílā̄ gólīyī̄ pá̄ lā̄ yī̄ drí̄ òdrälé̄ rī̄ 'bá̄ yī̄ bē̄ êdézō̄.

⁸ Ítí̄ rī̄, ãyíkō̄ drí̄ cizó̄ ōjílā̄ jãríbǟ 'dī̄ kâ̄ 'dī̄ 'bá̄ yī̄ rú̄ tā̄ rī̄ 'dī̄ 'bá̄ yī̄ tāsī̄.

Tā Sīmónā̄ ójó̄ ró̄ rī̄ tāsī̄

⁹ Ägô̄ ãzâ̄ bê̄ rī̄'á̄ ójó̄ 'í̄ jãríbǟ 'dī̄ 'á̄, gólâ̄ rī̄ rú̄ rī̄'á̄ Sīmónā̄. Gȭdá̄ gólâ̄ rī̄ trá̄ rī̄'á̄ tā̄ tî̄ drí̄ rízó̄  dílî̄ rī̄ 'bá̄ yī̄ 'élé̄ ōjō̄ íyíkâ̄ 'dī̄ sī̄ ōjílā̄ drí̄ ndrô̄ dñū sī̄. Gólâ̄ 'bâ̄ yī̄  dólé̄ ōjílā̄ ãmbá̄ ró̄.

¹⁰ Tâlâ̄ tâ̄ rî̄ 'dî̄ tâsî̄ rî̄, ōjílâ̄ ndrî̄ jãríbǟ 'dî̄ kâ̄ rî̄ trá̄ kárâ̄ rî̄'á̄ úlí̄ Sīmónâ̄ kâ̄ rî̄ 'bá̄ yî̄ ârílî̄  dî̄ dódó̄. Gȭdá̄ gólîyî̄ âtâ̄ tâ̄ trá̄ kî̄ nî̄ rî̄, "Ägô̄ nô̄ rî̄'á̄ mbârâkâ̄ bê̄ ãmbá̄ tâ̄ lârâkô̄ 'ẽzô̄! Ókîzô̄ 'dî̄ mbârâkâ̄ Ôvârî̄ kâ̄  dî̄!"

¹¹ Ítí̄ rî̄, gólîyî̄ drí̄ úlí̄ gólâkâ̄ rî̄ 'bá̄ yî̄ ârízô̄ tândí̄ ró̄, tâlâ̄ ōjô̄ ãmbá̄ gólâkâ̄ rî̄'á̄ 'élâ̄ gólîyî̄ lâfâlé̄ 'á̄ rô̄'dî̄ tâsî̄.

¹² Fílîpô̄ ãâtâ̄ tâ̄ âtî̄-âtî̄ tândí̄ kñmñ̄ Ôvârî̄ kâ̄ tâsî̄ gȭdá̄ kpá̄ Yésǖ Krístô̄ rî̄ tâsî̄ ōjílâ̄ Sâmârîyâ̄ kâ̄ drí̄ rî̄, gȭdá̄ gólîyî̄ tâ̄ lê̄ 'bá̄ Yésǖ 'á̄ úlí̄ gólâkâ̄ 'dî̄ tâsî̄ rî̄, drílâ̄ gólîyî̄ ïbâbâtízâzô̄ ãgô̄ ró̄ rî̄ 'bá̄ yî̄ òkó̄ bê̄ ndrî̄.

¹³ Ítí̄ rî̄, Sīmónâ̄ rî̄ 'dî̄ lê̄ tâ̄ kpá̄ trá̄ úlí̄ Fílîpô̄ kâ̄ 'dî̄ 'bá̄ yî̄ 'á̄, gȭdá̄ Fílîpô̄ nî̄ drí̄ kpá̄ gólâ̄ rî̄ ïbâbâtízâzô̄. Nïngâ̄ sî̄, gȭdá̄ Sīmónâ̄ nî̄ drí̄ ngâzô̄ rî̄'á̄ rîlî̄ kárâ̄ Fílîpô̄ bê̄, gȭdá̄ áñî̄ tî̄ drí̄ rízó̄  dílî̄ tâ̄ lârâkô̄ gólîyî̄ Fílîpô̄ drí̄ rî̄'á̄ 'élâ̄ rî̄ 'bá̄ yî̄ drí̄ sî̄.

¹⁴ Gȭdá̄ lâjô̄'bá̄ Yésǖ kâ̄ Yérôsâlémâ̄ 'álâ̄ rî̄ 'bá̄ yî̄ ârílî̄ bê̄ tâ̄ kî̄ nî̄ rî̄, ōjílâ̄ Sâmârîyâ̄ kâ̄ lê̄  yî̄ tâ̄

trá úlí Ôvârí kâ 'á rî, gólîyî drí Pétérõ yî Yôwánî bê jõzó nñlã õjílã Sãmáryä kâ 'dî 'bá yî ngáá tolâ.

¹⁵⁻¹⁶ Gõ'dá Pétérõ yî Yôwánî bê câ ūyî bê tolâ rî, gólîyî ûsû Fílîpõ îbábátizã gólîyî tâ Yésû kâ lë 'bá rî yî trá rú Yésû Krístõ kâ rî sî, gõ'dá Líndrí Tãndí Ôvârí kâ ácá drê kô fílî gólîyî 'á mbârâkâ bê.

Nñngá sî, gólîyî drí ngãzó râtáã 'êlé Ôvârí rî ïjílî Líndrí Tãndí íyíkâ 'bâlé filí õjílã 'dî 'bá yî 'á mbârâkâ bê.

¹⁷ Gõ'dá nñngá sî, gólîyî drí ūyî drí 'bâzó õjílã rî 'dî 'bá yî drïjî, gõ'dá Líndrí Tãndí Ôvârí kâ drí fízó gólîyî 'á.

¹⁸ Nñngá sî, Sîmónã rî 'dî ndrê bê kñ'á nñ rî, Líndrí Tãndí Ôvârí kâ fí trá õjílã 'dî 'bá yî 'á drí 'bâ'bâ Pétérõ yî kâ Yôwánî bê gólîyî drïjî rî sî rî, gólâ drí ngãzó  dî âtrôlé 'e'á félâ gólîyî drí tâ âtâ-âtâ bê kñ nñ rî,

¹⁹ "Nî âfë mbârâkâ 'dî kpá má drí, tâlâ õzõ má õ'bâ ámâ drí trá õjílã ãzá 'dî drïjî rî, Líndrí Tãndí Ôvârí kâ õfî ró kpá bê gólâ 'á."

²⁰ Nñngá sî, Pétérõ drí tâ lôgõzó gólâ drïjî kñ nñ rî, "Ngã tí ní fí gbô lásí ândrê rã'dã rî 'á  dî áníkâ 'dî bê! Ní ïsû áníkâ kñ, órî mbârâkâ Ôvârí drí félé õjílã drí rî gîlî gîgî  dî sî yâ?"

²¹ Lôsî Ôvârí kâ nñ 'dó kô rî'á áníkâ rî'dî. Ní ïcâ kô ûsûlâ, tâlâ tâ ïsû áníkâ rî'á ïsûlâ rî 'dó kô mbî Ôvârí rî lîfî drïjî 'á.

²² 'Dõvó ã'dô bê trá ïtí rî, ní âyê tâ õnjí ró rî 'bá yî vólé, gõ'dá ní ïjî Ôvârí râtáã 'á, gólâ ãyê ró nî bê tâ ïsû õnjí ïtí 'dî 'bá yî 'ásî,

23 tālā má nī trá kī, nī rī'á âgî-âgî rō, gō'dá tā ŏnjí ánikâ ômbê nī kpá trá njírí-njírí.”

24 Ítí rī, Símónā ní drí ngāzó rū lô'bâlé Pétérō yī drí Yōwánī bê kī, “Ayē! Nī 'ê râtáā Ôvârí drí ámâ tâsī, tālâ gólâ õzó kō tā gólîyî ãnî drí âtálé trá 'dī 'bá yī 'bââ â'dólé má drí!”

25 Gō'dá 'dī vósī rī, Pétérō yī Yōwánī bê drí ngāzó ȳyī tā âtî-âtî Kúmú Yésū rī tâsī rī îmbâlé õjilâ drí. Gō'dá gólîyî ndē bê tā drilîyî rī'á îmbâlâ 'dī rī, drilîyî ngāzó gôlé Yêrôsâlémâ 'álâ Fílîpô yí bê. Âcî 'dī 'á rī, gólîyî nī kpá zââ nī'á âdré bê 'bâdrî mvá dûu 'bâdrî Sâmâriyâ kâ 'á rī 'bá yî 'ásî tâ âtî-âtî tândí Yésū kâ âtâ bê õjilâ drí vō 'dî 'bá yî 'ásî ndrî.

Tā gólâ Fílîpô drí tā âtî-âtî Ôvârí kâ ngîzó õjilâ ãmbá Sôdánî

lésî rî drí rî

26 Nîngá sî, mälâyíkâ Ôvârí kâ drí ngāzó tâ âtálé Fílîpô drí kī nî rî, “Ní ngâ nîlî drí-ágó drî 'álâ ró kôrô látî gólâ nîzó Yêrôsâlémâ 'ásî Gázâ 'álâ rî 'ásî.” Õjilâ lâtûn látî rî 'dî drî sî nîzó Mâsîrî 'álâ. Õjilâ yû'dâwâ 'bâ bê látî rî 'dî drî.

27 Gō'dá nîngá sî, Fílîpô ní drí tâ 'dî 'ezó té ïtí. Ní drí ngāzó nîlî tólâ, gō'dá ní drí ágô ãzâ Sôdánî lésî rî ûsúzó nyîr ró látî rî 'dî drî. Ágô rî 'dî rî'á õjilâ ãmbá õkó gólâ kúmú ángí rî 'bá Sôdánî 'álâ rî kâ rî ï'dî.* Gólâ rî nî sülí  dî kâtârâ ndrî õkó gólâ kúmú ángí ró 'dî kâ rú. Gólâ câ kpá trá Yêrôsâlémâ 'álâ Ôvârí rî ïnjlí tólâ kâtí ãzâ sî.

* **8:27 8.27** Õjilâ rî ȳyî õkó gólâ kúmú ángí ró 'bâdrî rî 'dî drîlîyî rî zîlî Kândásî.

28 Gō'dá ngbāângbânō rî, gólâ trá gō'á yí drí 'b  dr   'álâ   r  b  y   íy  k   ōs  n   dr   r  '   s  l   n   r  '  . G  d   g  l   ōt  r   r  '   n  l     r  b  y   '  d   '  '   r  , g  l   r  '   úl     v  r   k   g  l  y   t     ng   '  b     s  y   dr   i  g  l   tr   r   z  '  .

29 G  d   n  ng   r  , L  ndr   T  nd     v  r   k   dr   t     t  z   F  l  p  o   dr   k   n   r  , "M   n     ny     r  b  y   '  d   r  '   s  ."

30   t   r  , F  l  p  o   dr   ng  z   r  l   n  l     ny     r  b  y   '  d   r  '   '  l  . G  d   g  l   dr     g  o     mb     r  b  y   '  d   '  '   d  '   g  b  r  k   l     r  z  , r  '   t   g  l   t     ng   '  b     s  y   dr   i  g  l   tr   r   '  b   y   z  '  . N  ng   s  , dr  l   t     j  z   k  , "M   n   t   íf   g  l   n   dr   r  '   z  l   n   '  b   y   tr   y  ?"

31 G  d     g  o     mb   '  d   dr   t  -dr   l  g  z   k   n   r  , "M     '  d     c  á   n  l     ng  o   t   r   c     t     j  l     z     z   dr     t   l   ng     k  o   m   dr   y  ?"

G  d   F  l  p  o   l   t  -dr   b   tr     t   l   ng  z   g  l   dr   r  , k  r  o   g  l   dr   F  l  p  o   r     z  i  z  o   mb  l   r  l   i  y   g  r   dr   '  '     r  b  y   '  l     y     j  l  .

32   l   g  l  y     g  o   '  d   dr   r  '   z  l   b  k     v  r   k   '  s   r   r  '     '  d   n   '  b   y  ,

"  g  o   r   n   r   tr   r  l     z  o   k  b  l  k   g  l   ódr   tr  l   f  l   r   k  t  ,

g  d   g  l     '  d   kp   tr     z  o   k  b  l  k   g  l     z  o     o  t  r   r  '   b   l   r  l   r   '  n  e  é   k   r   k  t  .

T     t  , g  l     t     l     l   k  o  d  w  á.

33   g  u   g  l   tr     g  g  u   g  d   ók   t   g  l  k   mb  m  b   r  '   k  .

  f  l   b   g  l   tr   v  l     ng  o   n   '  s   '  w    w   r  '   m  v   f     k  o   r   r  .

M  v   y   g  l   r   t   l  p  l   s  s   '  l  .

Ísáyā 53.7-8

'Dī 'bá yī rī'á úlí gólīyī āgō 'dī drí rī'á zīlā rī 'bá yī ū' dī.

³⁴ Nīngá sī, āgō āmbá 'dī drí tā âtázó Fílīpō drí kī nī rī, "Ísáyā íyíkā ã'dī ū' dī rī'á tā âtálé úlí nō 'bá yī tāsī yā? Gólā rī tā âtálé nō íyī nyāányā tāsī ngātā ōjīlā ãzákôlā 'dī tāsī yā?"

³⁵ Gō'dá nīngá sī, Fílīpō drí ngāzó rī'á úlí ífí gólīyī Ísáyā kā Yésū rī tāsī rī 'bá yī ngīlī, gō'dá drīlā kpá tā âtī-âtī tāndí Yésū rī tāsī rī âtázó āgō rī 'dī drí.

³⁶ Gō'dá gólīyī ōtirī rī'á nīlī ū'yī lātī drī'ī sī rī, gólīyī drí âcázó ūpāpā ãzā 'á. Gō'dá āgō āmbá 'dī ndrē bē ūpāpā rī 'dī rī, drīlā tā âtázó kī, "Ní ndrē drē, līmvū rī'á nō. Ítí rī, ngā ãzā bē 'ē 'bá ámā lōgálé ìbábátizälé līmvū nō 'á nōngá yā?"

³⁷ (Gō'dá Fílīpō drí tā lōgōzó gólā drí kī, "Ózō ní ūlē tā trá Yésū 'á pīpīsīlī ãlō sī rī, áâ'dō ánī ìbábátizā 'á." Gō'dá āgō rī 'dī drí tā lōgōzó kī, "Má lē tā trá kī nī rī, Yésū Krístō rī'á Óvárí rī mvá 'î.")*

³⁸ Nīngá sī, āgō 'dī drí tā 'bāzó ūsánī rī 'bá ãrābíyā gólâkâ sélē rī 'bá yī drí âdrézó té nīngá. Gō'dá gólīyī Fílīpō bē drí ngāzó nīlī fīlī līmvū 'á, gō'dá Fílīpō drí āgō rī 'dī ìbábátizāzó līmvū ūpāpā rī 'dī kā sī.

³⁹ Gō'dá gólīyī âfôlé bē ū'yī līmvū 'ásī rī, Líndrí Tāndí Óvárí kā drí Fílīpō rī trōzó vólé, gō'dá āgō rī 'dī ndrē gólâ gō'dá kō ãlôlâ. Lé rī, āgō rī 'dī drí nīzó zāā ătīlī ăcī íyíkā 'dī 'á ãyīkō sī rōô.

* **8:37 8.37** Úlí gólīyī vérēsī 37 'á 'dī úúsú tā ìgī gólīyī sisí rī 'bá yī 'á kō.

40 Gō'dá Fílīpō ní drí ánî ífífí ûsúzó, nî trá gñâ vō zílì Āzótō* rî 'álâ. Ítí, ní drí ngãzó tólâ sī gō'dá nñlî 'bãdr̄i â'dó 'bá ãnyî rî 'bá yî 'ásî ndr̄i tâ âtî-âtî tândí Yésū rî tâsî rî âtâ bê õjílã drí bûúú ní drí cázó jãribã zílì Sësäréyã rî 'álâ.

9

*Tā gólâ Yésū drí Sóõlõ rî jãzó â'dólé õjílã íyíkâ
ró rî*

1 Sóõlõ drë kpá zââ látî ãzâ lôndâ'á lânõ fẽzó õjílã tâ lë 'bá Yésū 'á rî 'bá yî drí, tâlâ gólâ âtâ tâ kî nî rî, yí olë trá gólîyî ûfûlî vólé. Gō'dá nïngá sî, gólâ árîlî bê kî, tâ lë 'bá ūrûkâ 'bá yî õrâ ïyî trá jëjë ró jãribã zílì Dâmâsékë rî 'álâ rî, gólâ drí ngãzó nñlî dr̄i-'bá dr̄i-'bá Yûdä yí kâ rî 'bá yí kâ ngálâ,

2 tâlâ gólâ rî ìjílí wárâgâ 'dýî â'dâ kâ ìgîlî yí drí trôlé yí drígâ nñzó Dâmâsékë 'álâ íyî â'dázó dr̄i-'bá jó õjílã Yûdä yí kâ drí rîzó tâ Ôvârî kâ árîlî rî 'bá yí kâ rî 'bá yî drí, gólîyî ìjílí íyî pâlé õjílã gólîyî 'dë 'bá trá Kûmû Yésû látlî ró rî vósí Dâmâsékë 'á tólâ rî ûsúlî, â'dô ró bê yí drí ìcázó ûrûlâ ïyî, âgô ró rî 'bá yî õkó bê ndr̄i, tâlâ yí trô ró bê lôgôlé vólé Yêrõsälémâ 'álâ 'bâlé gänímâ 'á.

3 Nïngá sî, Sóõlõ yî drí âcî ìngázó nñzó Dâmâsékë 'álâ wárâgâ 'dî bê. Gō'dá gólîyî bê látlî dr̄i ãnyî cázó Dâmâsékë 'álâ rî, 'wââ vō ï'í ndrâqâ kâ'dâ-kâ'dâ ûrû lésî drí vō gólîyî gârâ dr̄i 'ásî rî ï'izó ngbângbâ.

* **8:40 8.40** Sísí rî, õjílã Filisítíyã kâ zî ïyî vō 'dî Åsâdódâ.

4 Gõ'dá ïtí rî, Sóõlõ drí ngãzó 'dõlé ãdrû vûdrí ÿnyákú drÿi võ ï'í 'dî drí sî. Gõ'dá gólâ drí gbórókõ ârízó rî'á úlí âtâ'á gólâ drí 'bûû lési kî nî rî, "Sóõlõ! Sóõlõ! Ní rî rî'á lânõ õnjí félé má drí rõô nõtí ã'dô tâsî yâ?"

5 Nïngá sî, Sóõlõ drí ngãzó tâ ïjílí tâ rõrõ sî kî nî rî, "Kúmu, nî ã'dî ï'dî yâ?"

Ítí, gbórókõ rî 'dî drí tâ-drî lôgõzó kî nî rî, "Mâ Yésü ï'dî, mâ gólâ nî drí rî'á lânõ félé drilâ rî ï'dî.

6 Gõ'dá ngebâângbânõ rî, ní ngâ ûrû nîlî filí Dâmâsékë 'álâ, tâlâ áâ'dâ ró lôsî má drí 'bâlé nî drí 'êlé má drí rî tâ lâ nî drí.

7 Gõ'dá võ rî 'dî 'á rî, õjílă Sóõlõ bê rî 'bá yî rî'á ïyî âdré'á njürû ûrî drí sî, tâlâ gólîyî ârî gbórókõ lû'û trá cù ïtí tâ ífî lâ nû ãkó gõ'dá kpá õjílă gbórókõ lâ drí lû'úlî 'dî ndrê ãkó.

8 Gõ'dá nïngá sî, Sóõlõ drí ngãzó ãvû âdréle ûrû ïyî lîfî njîlî. Gõ'dá lîfî lâ nîjî rû bê rî, lîfî lâ ndré võ gõ'dá kô. Tâ rî 'dî tâsî rî, âzí-âzí lâ yî drí gõzó gólâ rî drí rûlî sélé kûdû-kûdû âjílî filí Dâmâsékë 'álâ.

9 Gõ'dá Sóõlõ drí rîzó tólâ kâyî nâ võ ndrê ãkó. Kâyî nâ rî 'dî 'bá yî sî rî, gólâ rî cù ïtí 'álé 'ã'í ró.

10 Tâ lë 'bá Yésü 'á âzâ bê rî'á Dâmâsékë 'á tólâ rû lâ Ânânýâ. Kúmu Yésü drí rû â'dázó gólâ drí õzõ âbî-âbî kâtí, gõ'dá gólâ rî zîlî kî nî rî, "Ânânýâ!" Gõ'dá gólâ drí ngãzó tâ kôlé kî nî rî, "Kúmu, mâ rî'á nõ."

11 Nïngá sî, Yésü drí ngãzó tâ âtâlé gólâ drí kî nî rî, "Mí ngâ ûrû gõ'dá nîlî lâtî gólâ rî'á zîlî Lâtî Mbî rî 'álâ. Mí nî nî'á âgô âzâ Târásõ lé 'bá ró zîlî Sóõlõ rî ûsûlî. Gólâ rî'á Yûdâ drí jô 'álâ, gõ'dá gólâ rî'á ngebâângbânõ râtáâ 'e'á má drí.

12 Má â'dâ tā trá gólâ drí âbī-âbī 'á, gólâ ndrê nî Ānānýä trá rī'á ânī'á jó gólâ drí rīzó 'dī 'álâ, gō'dá ánî drí 'bälé gólâ drīj, ã'dô ró bê gólâ drí vō ndrēzó kpá ó'dí."

13 Gō'dá nīngá sī, Ānānýä drí ngāzó tā-drī lōgōlé kī nī rī, "Kúmú, má ârī āgō 'dī tā lâ trá òjīlā dūu sīlī sī. Gólīyī âtâ kī nī rī, gólâ 'bā lāñō 'dēlē òjīlā ámákâ Yērōsälémä 'álâ rī 'bá yī drīj ûfū-ûfū lâ yī sī rōo.

14 Gō'dá ngbāângbânō rī, ókī nī rī, drī-'bá Yúdā yí kâ rī 'bá yī ìgī tā trá fēlé gólâ drīgá, tālâ gólâ drí âtrōlé ânīzó nōngá òjīlā gólīyī ndrī rī 'bá ánî ìnjīlī rī 'bá yī ûrúlī 'bälé gänímä 'á."

15 Gō'dá nīngá sī, Yésū drí tā âtázó gólâ drí kī, "Ní ìsū tā kō. Mí nī! Gólâ rī'á ãgō gólâ má drí njīlī trá rū ì'būlī má drí rī ì'dī, tālâ gólâ õpē ró tā âtī-âtī ámákâ bê gólīyī ngá áwā ró rī yī drí kúmú lâ yī bê ndrī gō'dá kpá òjīlā Īsīrā'élē kâ rī 'bá yī drí.

16 Má â'dô rū ìzā tibê òjīlā drí 'ëlé gólâ rú ámâ tāsī rī â'dá'á nī gólâ drí."

17 Ìtí rī, Ānānýä drí úlī Yésū kâ 'dī 'bá yī ârīzó, gō'dá ngāzó nīlī 'bā gólâ Sóölo drí rīzó 'á lâ rī ndālé. Gō'dá gólâ ûsū 'bā 'dī bê rī, drīlâ fīzó jó 'álâ Sóölo rī ûsúlī. 'Dīj vósī rī, gólâ drí ngāzó drí 'bälé Sóölo drīj, gō'dá drīlâ tā âtázó kī nī rī, "Sóölo ámâ ãzí-ãzí, Kúmú Yésū âjō mā trá nī ní ngálâ. Gólâ ì'dī gólâ nī drí ûsúlī lájtī 'á rī. Gólâ âjō mā trá ánî 'bälé vō ndrēlé kpá ó'dí, tālâ Líndrī Tāndí Ôvárí kâ òffī ró kpá nī 'á mbârâkâ bê."

18 Nīngá sī 'wāâ, ngá ãzâ 'bá yī ókīzō ī'bī ō'bōrōkō 'î rī kâtí rī 'bá yī drí rīzó rī'á lō'délé Sóõlō rī līfī 'ásī, gō'dá gólâ drí ngāzó rī'á vō ndrēlé kpá ó'dí. Gō'dá nīngá sī, gólâ drí ngāzó ûrû, gō'dá Ānānýä drí gólâ rī ìbábátízázó.

19 Gō'dá 'dīv vósī, Sóõlō drí nyāsá nyāzó gō'dá rú'bá lâ drí âmbázó âgõlé vō lâ 'á ó'dí. Nīngá sī, Sóõlō drí rīzó tā lē 'bá Yésū 'á rī 'bá yī bê kâyī fínyáwá sī Dãmãsékē 'álâ.

Tā gólâ Sóõlō drí 'ēlé Dãmãsékē 'álâ rī

20 Gō'dá nīngá sī, Dãmãsékē 'á tólâ rī,* Sóõlō drí ngāzó nñlí jó tā Ôvârî kâ ârî kâ rī 'bá yī 'ásī kâyī vósī cé, tälâ yí ngî ró tā bê Yésū 'dýí pâ 'bá ró rī tâsī õjílâ drí ngbálí-ngbálí kī nñ rī, pâtíi ró, Yésū ī'dî rī'á Ôvârî rī mvá 'î.

21 Nīngá sī, õjílâ ndrī gólîyî tā gólâkâ ngîlî 'dî 'bá yî ârî 'bá rî 'bá yî, tû lâ yî drí  'dýzó ndrú. Gō'dá gólîyî drí rīzó tā âtâlé īyî vō 'ásī kî nñ rî, "Âgô rî nõ, gólâ  'dó gólâ rî 'bá õjílâ gólîyî rî 'bá Yésū rî  njjlî Yêrõsâlémâ 'álâ rî  fûlî rî ī'dî kô yâ? Gō'dá gólâ drí ânîzó nõngá nõ kpá tā lē 'bá Yésū 'á gólîyî nõngá rî 'bá yî  rûlî trôlé félé drî-'bá Yûdâ yí kâ rî 'bá yî kâ drí yâ?"

22 Gō'dá tā  sû õjílâ 'dî 'bá yî kâ rî  'dô bê kpá trá lé rî rî  tí ró rî, Sóõlō drí rīzó tā âtî-âtî tândí Yésû kâ pélé dódó  tí mbârâkâ sî, tälâ 'dî õjílâ gólîyî tā lē 'bá trá úlî gólâkâ 'á gólîyî lâfâlé 'á rî 'bá yî  lîzô ró bê âcâlé dûû. Gō'dá gólâ rî trá tâ

* **9:20 9.20**  'dô 'bâ'á trá  zô Sóõlô nî trá sisí Sâwõdýä 'álâ, gō'dá gólâ  tirî gôô Dãmãsékē 'álâ nñ'á tâ Yésû kâ pélé rî kâtí. Nî zû Gâlâtíyâ le 'bá 1.17-18.

pēlé ōjílā Yúdā yí kâ gólīyî rī 'bá Dāmāsékē 'álâ rī yí drí kī nī rī, Yésū ī'dî rī'á 'díyî pā 'bá gólâ Ovârî drí ájólé ãngó nō 'á rî. Ítí rî, gólīyî ícâ kô tû ânyálé úlí gólâkâ 'dî 'bá yî 'á.

²³ Gõ'dá kâyî dûû vósī, ōjílā ūrûkâ Yúdā yí kâ Dāmāsékē 'álâ rî 'bá yî drí rû ê'bézó īyî vō ãlô 'á tâ ī'bîlî Sóõlõ rî fûzó bê vólé.

²⁴ Gõ'dá nîngá sî, Sóõlõ drí tâ gólîyíkâ ī'bîlî 'dî tâ lâ ârîzó. Gólîyî rî rîlî ītú ngácî gîrî átî ãgã jârîbâkâ rî tî gólâ rî têlê fûlî, õzõ gólâ õtîrî 'êe âfôlê nîlî rî.

²⁵ Â'dólé bê trá ïtí rî, ngácî ãlô sî, tâ ârî 'bá ūrûkâ gólâkâ rî 'bá yî drí ngâzó nîlî gólâ rî pâlé fôlé vólé jârîbâkâ 'dî âyélé. Gólîyî njî gólâ ívõ ángí sî trôlê ìngâlé ìrlí bâgô sî kôrô ûpî ãgã kâ drîjî sî vûdrî 'álâ ãgã 'dî ûgûlî lésî.

Tā gólâ Sóõlõ drí 'êlé Yérôsälémâ 'álâ rî

²⁶ Gõ'dá nîngá sî, Sóõlõ drí nîzó câlé Yérôsälémâ 'álâ. Tólâ rî, gólâ lê trá filí tâ lê 'bá Yésû kâ tólâ nâ 'bá yî lâfâlê lâ yî 'á, gõ'dá tâ lê 'bá 'dî 'bá yî gã īyî dó tâ lêlê kî nî rî, pâtîjî gólâ õlê tâ trá Yésû 'á. Ítí rî drí sî, gólîyî drí â'dózó ndrî zââ ūrî ró gólâ drí sî.

²⁷ Tâ 'dî tâsî rî, Bârânábâ drí ngâzó nîlî gólâ rî pâlé tâ âtâlê lâjó'bá Yésû kâ rî 'bá yî drí gólâ rî tâsî. Bârânábâ drí tâ ngîzó gólîyî drí gólâ rî tâsî, tâlâ tâ gólâ Yésû drí rû â'dázó gólâ drí lâtî 'á gõ'dá kpá tâ Yésû drí âtâlê gólâ drí rî tâsî. Gõ'dá Bârânábâ ngî tâ kpá gólîyî drí kî nî rî, Sóõlõ ïiyâ tâ âtî-âtî tândí Yésû rî tâsî rî trá dódó cû ïtí ūrî ãkó Dâmâsékê 'álâ. Tâlâ úlí Bârânábâ kâ 'dî 'bá

yī tāsī rī, gólīyī drí tā-drī lēzó Sóõlō drí â'dózó tā
ârī 'bá Yésū kā ró.

28 Ítí Sóõlō drí fízó lājó'bá Yésū kā rī 'bá
yī lāfálé, gõ'dá gólīyī drí rīzó rī'á lāmúlī vō
Yērōsälémā kā rī 'bá yī 'ásī ndrī, tā âtī-âtī tāndí
Yésū rī tāsī rī pělé drī-bálayī ró õjilā drí ūrī ãkó.

29 Gõ'dá ítí rī, Sóõlō rī kpá rī'á tā pělé õjilā
Yúdā yī kā gólīyī rī 'bá Gírikī tī âtálé ï'dī rī 'bá
yī drí. Gólā rī trá kárá rī'á tī ânyálé gólīyī bē tā
Yésū kā tāsī. Tālā tā 'dī tāsī rī, drílīyī rīzó látī
tāndí lōndälé gólā rī fūzó bē vólé, gólā õzó lā'bí
Yúdā yī kā ïzāâ.

30 Nīngá sī, tā lē 'bá Yésū 'á rī 'bá yī drí tā 'bälé
'ezó Sóõlō rī fūlī 'dī ârízó. Gõ'dá nīngá sī, gólīyī
drí ngāzó Sóõlō rī trõlé âjílī jāribä Sēsäréyā kā
rī 'álâ, gõ'dá gólā rī 'bāzó kõlóngbō ángí 'á jölé
tólā sī nīlī jāribä gólákā zīlī Tārásō rī 'álâ.

31 Gõ'dá kāyī rī 'dī 'bá yī sī rī, õjilā ndrī gólīyī
tā lē 'bá Yésū 'á rī 'bá yī rī ïyī trá rīlī cū ïtí
õjilā ãzākā rī 'bá lāñō félé gólīyī drí rī ãkó 'bädrī
gólīyī zīlī Yúdáyā, Gālīlāyā, gõ'dá kpá Sāmārīyā
rī 'á. Gõ'dá Líndrí Tāndí Ôvârī kā sō mbârâkā
trá gólīyī 'á gõ'dá kpá õjilā dūñ ãzâ 'bá yī 'ezó
tā lēlē tā âtī-âtī tāndí Yésū rī tāsī rī 'á. Gõ'dá
Líndrí Tāndí 'dī 'ê kpá tā nīnī gólīyíkā Yésū rī
tāsī rī mbälé nī'á ãtī 'álâ. Ítí rī, gólīyī drí rīzó
zāâ rī'á Ôvârī rī ìnjilí rīrī gólīyíkā rī 'bá yī sī.

*Tā Pétērō drí 'ēlé Lídā 'álâ gõ'dá kpá Yópā 'álâ
rī*

32 Gõ'dá kāyī rīrī kā lāñō ãkó 'dī 'bá yī sī rī,
Pétērō kpá jāribä 'álé Yúdā yī kā rī 'bá yī trá ndrī.

Kâyî ãlô sī, gólâ drí ngãzó nñlí tā lẽ 'bá Yésū 'á gólïyî rī 'bá Lídã 'álâ rî 'bá yî lômílî.

³³ Nîngá sī, jãrïbã rî 'dî 'á rî, gólâ drí ãgô ãzâ rú bê Âyïnýeyä rî ûsúzó pá lâ yî ôdrã-ôdrã ndrô njî- drî-lâ-nâ sī, gólâ tó  c  k  ng t  ngb â íy  ìng l  ûr  gb r k  dr j  s .

³⁴ G d  P t r o ndr  g l  b  r , P t r o dr  t  ât z  k , "Âyïn y , Y s  Kr st  'b  n  tr  â'd l  d d . M  ng  ûr  gb r k  dr j   n k  'd   d l   d  r  b  d d ."

G d  'w â Âyïn y  dr  ng z   v  ûr  gb r k  dr j  íy k   d l .

³⁵ G d  t l  s ,  j l  d u  L d  k  g d  kp   j l  f f  S r n  k  r  'b  y  k  b  dr  g l  r  ndr z  l m ' . T l  t  t  dr   d z  'd  dr  s  r , g l y  dr  t  l z  t  ât -ât  t nd  K m  Y s  r  t s  r  ' .

³⁶ G d  n ng  s ,  k o  z  k n s  k  b  r '  j r b  Y p  k  r  ' .  k o r  'd  r  l  Tâbítã.* G l  r  tr  k r  r '  t  '   t nd  ' l   d   j l  dr  g d  kp  r '   j l  ng   k  r  'b  y  p l .

³⁷ G d  P t r o dr  b  z â L d  ' l  r , ng  l z  dr   k o r  'd  ' z  r o , g d  dr l  dr z . N ng  s ,  j l  dr  l mv  d z   v  l  'd  r , g d  nj z  l  'b l  j  ' l   r  l s  g   z  dr j  r  '  dr l  'b  ' .

³⁸ V  g l  Y p  'd  r '   y  L d  r .  t  r ,  j l  k n s  k  dr   g o  r  j z  n l  L d  ' l  v r  b  P t r o v , t l  g l y   r  tr  k , g l   a 'd  b  L d 

* **9:36 9.36 Tâbítã** R  l   z  kp  D r k . G d  r  r  'd  'b  y   t  l  y  k   ng b r w .  z  g l  r  r   t  'd , t l  g l  s s   ng b l -ng b l   z   ng b r w  k t .

'á tólâ. Gõ'dá ãgô r̄i 'dî 'bá yî câ ūyî bê tólâ rî, drílŷi tã âtázó Pétērō drí kĩ nĩ rî, "Ozõ ūicâ trá ní drí rî, ní ânî drë 'wââ ãmâ ngáá nõlé."

39 Ítí rî, Pétērō drí ngãzó nñlî Yópã 'álâ. Gõ'dá gólâ câ bê tólâ rî, õjílã drí gólâ rî trõzó jó 'álé gá ãzí drÿi ûrú lésí ãvõ bê 'dî 'álâ. Gõ'dá ãyízí dñû drí rizó ūyî ifilí gbââ gólâ rú sî tólâ ūzã 'ë'á ūyî rõô, gõ'dá kpá itá gólŷi Tâbítã drí lôsélé trá drë Tâbítã rî gógó drí â'dózó lÿfí bê rî âtrõzó â'dálé Pétērō rî drí ndrélé.

40 Gõ'dá nñngá sî, Pétērō ní drí ngãzó õjílã ndrî lôfõlé ïví 'álâ jó rî 'dî 'ásî vólé. Gõ'dá ní drí 'â'í tûzó vûdrí gõ'dá râtáâ 'ezó Ôvârî drí. 'Dîi vósî, gólâ drí rû jazó gõlé ãvõ 'dî ngálâ tã âtálé kĩ, "Tâbítã, ní ngâ ûrû."

Nñngá sî, Tâbítã ãvõ ró 'dî drí lÿfí njízó. Gõ'dá gólâ ndrê Pétērō bê rî, drílâ ngãzó rîlî ûrû õdó drÿi.

41 Nñngá sî, Pétērō drí drí lâ rûzó ìngálé, tâlâ gólâ ūicâ ró bê âdrélé ûrû. Gõ'dá Pétērō drí ãyízí 'dî 'bá yî ãzízó, gõ'dá kpá õjílã ãzâ 'bá yî kãnísä kâ rî 'bá yî bê Tâbítã rî â'dázó gólŷi drí, gõ'dá trá rî'á lêdrë-lêdrë ró.

42 Gõ'dá nñngá sî, tã tî drí â'dízó 'dî drí lû'úzó lâ'bûlî õjílã Yópã kâ drí ndrî. Gõ'dá õjílã dñû gólŷi lâfâlé 'ásî rî 'bá yî drí tã lêzó Kûmú Yésû 'â.

43 Ítí rî, Pétērō drí 'ezó lâ tólâ kâyî dñû, rî'á rîlî ãgô ãzâ rú bê Sîmónâ rî bê.*

* **9:43 9.43** Sîmónâ rî nõ gólâ rî'á ínyírîkó êdé 'bá 'î.

10

*Tā gólâ Ôvârí drí Pétêrō rî 'bâzó tā íyíkâ â'dálé
Kôrõnálîyã drí rî*

¹ Āgô ãzâ bê rú lâ Kôrõnálîyã, gólâ rî rîlî jãrîbã gólâ Sësäréyã rî 'álâ. Gólâ rî'á ãjú 'bû 'bá Rómâ kâ ï'dî, gólâ kpá ï'dî drî-'bá 'î ãjú 'bû 'bá nyâ'dî-njî zîlî ïyî ãjú 'bû 'bá Ìtálîyã kâ rî 'bá yî drîlî.

² Gólâ â'dó kô rî'á õjîlã Yûdã yî kâ 'î, gõ'dá gólâ rî trá Ôvârí rî ïnjîlî õjîlã íyíkâ 'bâ kâ bê ndrî râtâã 'ẽ'ë sî. Gõ'dá gólâ rî trá kpá kárá rî'á ngá ãkó lé 'bá Yûdã yî kâ rî 'bá yî pälé.

³ Gõ'dá kâyî âlô sî, gólâ drí rîrî Ôvârí rî ïrâtâlê* rî 'á, 'wââ mälâyíkâ Ôvârí kâ drí rû â'dázó gólâ drí tâ â'dâ ró, gõ'dá gólâ rî zîlî kî nî rî, "Kôrõnálîyã."

⁴ Gõ'dá Kôrõnálîyã ârî íyî rú bê rî, drîlâ ngá ndrêzó dûlî mälâyíkâ 'dî ngálâ. Gõ'dá gólâ trá ūrî ró rôô. Gõ'dá gólâ drí ngâzó tâ ïjîlî kî, "Ãmbá, ã'dô 'î yâ?"

Gõ'dá mälâyíkâ drí tâ lôgõzó kî nî rî, "Ôvârí rî'á ãyîkõ ró râtâã áníkâ sî gõ'dá kpá ngá pâpâ áníkâ ngá ãkó lé 'bá drí rî tâsî. Gõ'dá gólâ lê nî drí tâ íyíkâ nîlî dódó.

⁵ Ítí rî, mí ngâ lâjó'bá áníkâ rî 'bá yî jôlé Yópã 'álâ, nî'á ãgô ãzâ zîlî Sîmónâ Pétêrō rî âdrîlî ânîlî nî ngálâ tâ Ôvârí kâ â'dálé nî drí.

⁶ Gólâ bê rî'á ãgô ãzâ rú bê Sîmónâ gólâ íyíkâ ínyírîkó êdé 'bá ró rî drí 'bâ 'álâ. 'Bâ gólâkâ 'dî rî'á ãnyî lîmvû ândrê rú."

* **10:3 10.3** Râtâã rî 'dî rî'á ïtú-pá nâ 'á lânjâtûlî sî õjîlã Yûdã yî kâ rî 'bá yî drí.

7 Gõ'dá nñngá sī, mäläyíkā 'dî drí Kõrõnálïyã rî âyézó.

Nñngá sī, Kõrõnálïyã drí lâjó'bá íyíkâ rî rî 'bá yî ążízó kpá ąjú 'bû 'bá ăzâ ălô gólâ rî 'bá ngá 'êlé gólâ drí gõ'dá kpá gólâ Ôvârî rî ınjî 'bá ró rî bê.

8 Nñngá sī, gólâ drí ngãzó tā mäläyíkā 'dî kâ âtálé gólâ drí 'dî ngîlî őjîlã gólïyî nâ gólâ drí ążîlî 'dî 'bá yî drí, gõ'dá drîlâ gólïyî jõzó nîlî Pétérõ rî ążîlî ânîlî Yópã lési.

9 Kâtî 'dî vósî rî, lâjó'bá Kõrõnálïyã kâ â'dô łyî bê trá ănyî 'ẽ'á cälé Yópã rú ıtú gãgälgä sî rî, Pétérõ drí ngãzó nî'á mbälé jó drî bê sâlärâ rî drîj 'álâ rîlî râtáâ 'êlé tolâ.

10 Gõ'dá râtáâ vósî rî, lõfó drí gólâ rî 'ezó, gõ'dá gólâ lě nyásá nyâlé. Gõ'dá áâ drë nyásá lâ'dí'á gólâ drí rî, tâ drí rû â'dázó gólâ drí tâ â'dâ ró.

11 Tâ â'dâ rî 'dî 'á rî, gólâ ndrê ngá ángí őzõ itá bí kâtí, ârî'á 'bûlî lési. Ítá rî 'dî rî ânîlî ókizõ úûrû tî lâ sû rî 'bá yî trá 'dó ûrû.

12 Gõ'dá itá rî 'dî 'á rî, rî'á kõrõnyã lârâkô 'î dûlî, ngá lédrë-lédrë dî 'bá dîdî rî 'bá yî, gõ'dá ârîwá yî bê.

13 Gõ'dá nñngá sî, gbórókõ drí â'úzó tâ âtálé gólâ drí kî nî rî, "Pétérõ, nî ngâ ûrû, nî ûfû ró ngá nõ 'bá yî, tâlâ nî nyâ ró gólïyî bê, má fê gólïyî nî nî drí ngá nyânyâ ró."

14 Nñngá sî, Pétérõ drí ngãzó tâ-drî lôgõlé kî nî rî, "Kó kô, Kúmú, má ıcâ kô 'dî' 'êlé. Má nyâ drë kó ngá ăzâkâ gólâ tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ drí 'bâlé trá őnjí ró ămâ őjîlã Yûdâ yî kâ drí nyâlé rî kô'dawá."

15 Gõ'dá gbórókõ 'dî drí 'ūzó kpá ó'dí kĩ nĩ rî, “Ngá gólïyî Ôvârí drí r̄'á z̄lâ tãndí ró òjílã mvá drí nyälé rî 'bá yî, ní z̄i kô ònjí ró.”

16 Tā rî 'dî 'ê rû trá ïtí ândâlâ nâ. Gõ'dá ítâ 'dî drí ngãzó gõlé 'bûû 'álâ.

17 Nïngá sî, Pétérõ drë r̄'á tâ â'dâ rû â'dá 'bá yî drí 'dî ïtõ lâ ïsû'á rî, gõ'dá òjílã gólïyî Kõrõnálïyâ drí âjolé rî 'bá yî drí 'bâ gólâ Sîmónâ kâ 'dî ûsúzó gõzó cälé âdrélé tí lâ.

18 Nïngá rî, drílïyî läzí zïzó gõzó tâ ïjílí kĩ nĩ rî, “Ümu ãzâ z̄lî Sîmónâ Pétérõ rî bê r̄'á nõngá yâ?”

19 'Dî Pétérõ drë zââ r̄'á jó-dr̄' 'álâ r̄'á tâ ïsû'á tâ 'dî tâsî, ïtí Líndrí Tãndí Ôvârí kâ drí tâ âtzâzó gólâ drí kĩ nĩ rî, “Ní ârî drë mâ. Òjílã nâ âcâ ïyî trá r̄'á ïyî ânî lôndâ'á.

20 ïtí rî, mí ngâ ûrû, ârlíl vüdrí 'álâ gólïyî ngálâ. 'Dî vósî, mî nî gólïyî bê. Ámâ nyâányâ 'bâ gólïyî nî ânîlî. Bê trá ïtí rî, 'dõvó ní gâ kô nîlî gólïyî bê. Mí nî!”

21 Nïngá sî, Pétérõ drí ngãzó nîlî òjílã 'dî 'bá yî ngálâ gõ'dá tâ âtâlé gólïyî drí kĩ nî rî, “Mâ ï'dî òjílã gólâ ãnî drí r̄'á lôndâlâ rî. Nî ânî má ngálâ ã'dô tâsî yâ?”

22 Gõ'dá òjílã 'dî 'bá yî drí tâ-dr̄' 'dî lõgõzó kĩ nî rî, “Dr̄'-bá ãjú 'bû 'bá Rómâ kâ rî kâ rú bê Kõrõnálïyâ rî âjô ãmâ lâjó'bá íyíkâ rî nî ní ngálâ. Gólâ r̄'á òjílã tãndí 'î, gõ'dá gólâ ïnjî Ôvârí ïnjî-ïnjî, gõ'dá òjílã Yûdâ yí kâ ndrî 'bâ lânjî trá gólâ rú. Mâlâyíkâ Ôvârí kâ ãzâ âtâ tâ nî gólâ drí tâ

'bāzó ánî ązízó ânılı yí drí 'bā 'álâ, tālâ yí ăârî ró tā ní drí 'ẽ'á âtálâ yí drí Ôvârî kâ ró rî."

²³ Gõ'dá nîngá sî, Pétérõ drí gólîyî ązízó 'bā 'álâ, gõ'dá drîlâ ngá nyânyâ fêzó gõ'dá kpá võ ąyî kâ êdészó gólîyî drí ą'dú kõzó 'á lâ.

Cjínó lâ sî rî, Pétérõ yî drí ngâzó nîlî őjîlâ 'dî 'bá yî bê. Gõ'dá tâ lë 'bá Yésü kâ ūrûkâ 'bá yî Yópâ 'álâ rî 'bá yî drí nîzó ȳyî 'dûw  gólîyî bê.

²⁴ Gõ'dá kâyî  zâ rî sî, drîlîyî c z  S s r y  'álâ. T l  rî, K r n l y  yî tr  r '  g l y  t ' . G l   z   j l   y k  tr  g d   y   z - z  yî b  r   b l   y  b  v   l  '  P t r o  yî dr  t l .

²⁵ G d  P t r o yî  c  b   f l   d -dr  '  r , K r n l y  dr  ngâz  r   s l  g l  b  n ng , g d  drîl   '   z  v d r  P t r o r   n j z .

²⁶ G d  P t r o dr  K r n l y  r  dr  r z   ng l   dr l   r , g l  k  n  r , "N  ng   r , K r n l y . N  t   '   m   nd r  v d r   t l  k , t l  m  kp  c  r '   j l  mv  '   z  n  t ."

²⁷ G d  n ng  s , P t r o yî dr  r z  r '  t  ng l  K r n l y  b , g d  g l y  f  b  K r n l y  dr  j  ' l  r , g d  g l  dr   j l  nd rz  d u   b  r   y  tr  j  '  t l .

²⁸ N ng  s , g l  dr  t   t z   j l  r  '  '  b  y  dr  k  n  r , " n  nd r , n  n  tr  k , l '  Y d  y  k  r  r   m   y l  r   b l   n   j l  l d  b  ng t  fil   n  dr  ' b  ' s  k . G d  Ôy r   d  t  tr  m  dr  k ,  j l  l d   d   y  k   n j  r  y  l f .

²⁹ G d  n ng  s , l j  ' b   n k  r  ' b  y   j l  b  m   n l  n  ng l  r , m  g   k  d   n l , g d  m   ng  tr  ' w   k r o  n l . G d  n o  r , m  l  tr 

ârılâ dódó cú ní tị sī tā gólâ Ôvârî kâ ró ní drí tị jõzó má vó ânĩ'á âtálâ ní drí rî."

30 Gõ'dá Kõrõnálÿä drí tā âtázó kī nī rî, "Kâyì sū lâvū 'bá trá nã sī ̄itú-pá nã länjátulí sī rî, má rî trá râtáä 'ẽ'á Ôvârî drí má drí 'bã 'á nõngá. Gõ'dá nyñ ró, ãgô ãzâ gólâ sõ ítá lâgû-lâgû 'î drí âgázó má ândrá íyî â'dálé má drí.

31 Ægô rî 'dī âtâ úlí trá má drí kī nī rî, 'Kõrõnálÿä, Ôvârî ârî râtáä áníkâ trá, gõ'dá ngá pãpã áníkâ rî'á 'elâ ̄ojlã ngá ãkó lé 'bá drí rî, tā lâ sū trá gólâ rú.

32 Ítí rî, ní jô lâjó'bá áníkâ rî 'bá yî Yópã 'álâ, tâlâ gólÿi ̄äjâzì ró bê ãgô ãzâ zilí Símónã Pétérõ rî ânılı ní ngálâ. Gólâ bê rî'á Símónã ãzâ gólâ rî 'bá ínyírkó êdélé rî drí 'bã 'álâ lïmvû rú 'álâ."

33 Ítí, 'wãâ má drí lâjó'bá ámákâ rî 'bá yî jõzó nñ'á ánî ̄adrilí, gõ'dá nî rî'á ̄ojlã tândí 'î ãmâ drí, ní drí ângázó ânılı rî sî. Ngbãângbânõ rî, ãmâ ndrî, mä ê'bê rû trá nõngá Ôvârî ândrá, gõ'dá mä lë úlí gólÿi Kúmú Ôvârî drí félé ní drí âtálé ãmâ drí rî ârılı."

Úlí gólÿi Pétérõ drí ngilí Kõrõnálÿä yî drí rî

34 Gõ'dá nñngá sî, Pétérõ drí ngázó rî'á tā ngilí gólÿi drí kī nī rî, "Tâ pätjî ró, ngbãângbânõ rî, gõ'dá má nñ trá kî, Ôvârî ndrê 'bãsúrú ndrî 'dó ngá âlô ró yî lïfî.

35 Gõ'dá gólâ rî'á ãyikõ ró ̄ojlã ãzákôlâ 'bãsúrú ãzákôlâ 'ásî gólâ íyî ̄injî 'bá gõ'dá tā tândí 'ẽ 'bá rî bê.

36 Nī nī trá ngbāângbânō tā âtî-âtî tāndí gólâ Ôvârî drí âjólé ãmâ õjílā Ūsîrâ'élê kâ drí. Tā âtî-âtî tāndí 'dî kî, õmbâ Ôvârî kâ ãmâ rú rî  'dî trá, tâlâ gólâ âjô Yésû Krístô trá drâlé ãmâ pâlé tâ õnjí ãmákâ 'ásî. Gõ'dá ngbâângbânō rî, ãmâ tâ sû trá Ôvârî rú tâ Yésû kâ 'dî tâsî. Yésû  'dî rî'á Kúmú ãmbá 'i 'bâsúrú drîlî ndrî kâtârâ.

37 Gõ'dá mî nî tâ gólîyî Yésû drí 'êlé trá 'bâdrî Yûdâ yí kâ 'ásî rî 'bá yî kpá trá ndrî. Gólâ  tô rî'á tâ rî 'dî 'bá yî 'êlé sisí 'bâdrî Gâlîlâyâ kâ 'álâ kâtî gólâ Yôwánî drí rîzó tâ bâbâtízî kâ âtálé õjílâ drí rî sî.

38 Gõ'dá mî nî kpá trá kî, Ôvârî âjô Líndrî Tândí iyíkâ trá gõ'dá kpá mbârâkâ iyíkâ bê Yésû Nâzârétâ lé 'bá ró rî drí, tâlâ gólâ iicâ ró bê nî'á lâmú bê tâ tândí 'ê bê õjílâ drí, gõ'dá kpá õjílâ gólîyî Sâtánâ drí rî'á ikpókpólôlâ rî 'bá yî pâ bê. Yésû 'ê tâ rî 'dî  tî, tâlâ Ôvârî bê rî'á gólâ bê mbârâkâ fêlé gólâ drí tâ 'dî 'bá yî 'ezó.

39 "Âmâ lâjô'bá Yésû kâ rî 'bá yî ndrê tâ gólîyî gólâ drí 'êlé rî trá 'bâdrî ãmákâ õjílâ Yûdâ yí kâ rî 'bá yî kâ 'ásî rî trá ndrî ãmâ lîfî sî. Mâ â'dô icâ'á ngbâângbânō tâ âtálé mbîmbî gólâ rî tâsî. Úfû gólâ, gólâ rî ipâ-îpâ sî fê lâlî-lâlî drîlî.

40 Gõ'dá kâtî nâ sî rî, Ôvârî drí gólâ rî  ngázó õdrâ 'ásî, gõ'dá õjílâ ūrûkâ 'bá yî 'ezó gólâ rî ndrêlê  yî lîfî sî.

41 Gõ'dá â'dô kô õjílâ ndrî ndrê  yî gólâ trá, cé rî'á ãmâ gólîyî Ôvârî drí njîlî trá sisí tâ nô pêlé õjílâ drí rî 'bá yî  'dî. Mâ ndrê gólâ trá, gõ'dá mâ nyâ ngá, gõ'dá mâ mvû ngá kpá trá gólîyî bê gólâ rî lîdrî-lîdrî õdrâ 'ásî rî vósî.

42 Kâyî rî 'dî 'bá yî sî rî, gólâ âtâ tā ãmâ drí tā
âtî-âtî íyíkâ âtázó õjílã drí gõ'dá õjílã 'bâlé nîlâ
kî, rî'á yî rî gógó ū'dî gólâ Ôvârî drí njílî tâ õjílã
ndrî gólîyî ôdrâ 'bá trá rî 'bá yî gõ'dá kpá gólîyî
drê lédrê-lédrê ró rî 'bá yî kâ kílî.

43 Ákû ró nã sî, tâ  ngü 'bá ndrî gólîyî Ôvârî
kâ rî 'bá yî rã  yî tâ gólákâ trá. Tâ lâ kî, gólîyî
ndrî tâ lê 'bá trá gólâ 'á rî 'bá yî, Ôvârî â'dô tâ
õnjí gólîyíkâ rî 'bá yî âyé'a."

44 Ítí rî, Pétérô  tírî rî' drê úlí âtálé rî, Líndrí
Tândí Ôvârî kâ drí fízó gólîyî ndrî nîngá rî 'bá
 yî úlí rî 'dî 'bá yî ârlí rî 'bá yî 'ásî.

45 Gõ'dá õjílã Yúdä yî kâ tâ lê 'bá trá gõ'dá ânî
'bá  yî kpââ Pétérô yî bê Yópâ lésî rî 'bá yî, tî lâ
yî drí  'dízó, tâlâ Ôvârî f  Líndrí Tândí íyíkâ kpá
trá gólîyî  'dó 'bá kô õjílã Yúdä yî kâ ró rî 'bá yî
drí.

46 Gólîyî ârî  yî õjílã lídî 'dî 'bá yî trá  tô'á tâ
âtálé tî lârâkô  zâ drílîyî âtâ-âtâ lâ nîlî kô sisí
lâ sî rî 'bá yî sî, gõ'dá gólîyî kpá rî'á  yî Ôvârî rî
lûyî'á.

Gõ'dá Pétérô drí ngâzó tâ âtálé tâ lê 'bá gólîyî
ânî 'bá kpââ yî bê rî 'bá yî drí kî,

47 "Nî ndrê drê, Líndrí Tândí Ôvârî kâ fî trá
õjílã nô 'bá yî 'á kpá  zô drílâ fîrî sisí ãmâ 'á rî
kâtí. 'Dõvó  'dô bê trá  tî rî, îcâ kô õjílã  zâkâ
 lôlâ drí ãmâ lôgâlé gólîyî  bâbâtízâlê."

48 Gõ'dá nîngá sî, Pétérô drí tâ 'bâzó õjílã
Kôrônâlîyâ kâ 'dî 'bá yî  bâbâtízâzó,  'dôle  jílã
Yésü Krístô kâ ró.

Gō'dá õjílā 'dī 'bá yí drí gólâ rī ìjízó, tālâ gólâ õrî ró drē ïyí bê kâyî fínyáwá sī, gō'dá gólâ drí tā-drī lâ lëzó.

11

Tā gólâ Pétérō drí lôgôlé tā lē 'bá Yérôsälémâ 'álâ rī 'bá yí drí Kôrônályâ yí tāsī rī

¹ Gō'dá nîngá sī, lajó'bá Yésū kâ Yüdáyä 'á gō'dá kpá tā lē 'bá ãzâ 'bá yí bê ârî ïyî tā trá kī nî rî, õjílā lídí ãzâ 'bá yí lē ïyî tā trá tā âtî-âtî Yésū kâ 'á.

² Gō'dá Pétérō nîlí bê gôlé Yérôsälémâ 'álâ rî, gólîyî tā îsū gólîyíkâ drí â'dólé kī õjílā lídí õ'dê zâlô bâsâ 'á gō'dá drílîyî â'dózó õjílā Ôvârî kâ ró rî 'bá yí drí ngâzó tî ânyâlé Pétérô bê.

³ Gólîyî ìjî Pétérô kī, "Mí rî ūmú õjílâ 'dē 'bá bâsâ 'á kô rî 'bá yí kâ ró gō'dá kpá rîlî ngá nyâlé gólîyí bê ã'dô tāsī yâ? 'Dîr' rî'á tâ ányâ 'î."

⁴ Nîngá sī, Pétérô drí ngâzó tâ gólîyî ndrî rû 'ë 'bá trá rî 'bá yí ngîlî ãkí ãkó ómvôrê lâ lésî gólîyî drí.

⁵ Pétérô ngî tâ kī nî rî, "Mâ trá Yópâ 'álâ. Gō'dá kâyî ãlô sī, má õtírî râtáâ ndêê rî, tâ drí rû â'dázó má drí tâ â'dâ ró. Tâ â'dâ rî 'dî 'á rî, má drí ngá ãzâ õzô ítâ bí ángí kâtí rî ndrêzó â'dé'á vûdrí 'bûû lésî, ítâ rî 'dî rî â'délé vûdrí ókizô úrû gârâ tî lâ sû rî 'bá yí trá rûrû rî kâtí. Gō'dá drílâ â'dezó ãnyâ má lâgâtí.

⁶ Gō'dá má drí ngâzó vô ndrêlé dódó ítâ bí rî 'dî 'á. Má drí kôrônyâ tî lârâkô ndrî õmâ kâ gō'dá 'bâ kâ bê gō'dá ngá gólîyî dî 'bá dîdî rî 'bá yí bê gō'dá ãrîwá yí bê ndrêzó 'dó ítâ bí rî 'dî 'á.

7 Nīngá sī, má drí gbórókō ârızó. Gbórókō 'dī
âtâ tā kī nī rī, 'Pétērō, mí ngâ ûrû gō'dá ní ûfū
ngá 'dī 'bá yī nyälé.'

8 "Ítí rī, má gă dó, má kī nī rī, 'Kúmú, má lēé
kō ngá 'dī 'êlé. Má nyá drē kō ngá ãzãkã gólâ tā
'bã'bã gólâ Ôvârî kâ drí 'bälé trá ònjí ró nyälé rī
kô.'

9 Nīngá sī, gbórókō 'dī drí kpá  'úzó ó'dí 'bûu
lésí kī nī rī, 'Ngá gólîyî Ôvârî drí zîlî trá tândí ró
øjlã mvá drí nyälé rī 'bá yî, ní zî kô ònjí ró.'

10 "Tā 'dī 'ê rû trá ândâlâ nâ, gō'dá ngá rî 'dī
'bá yî drí ngãzó gõlé ûrú 'álâ.

11 "Nīngá sī, 'wââ ãgô ãzâ 'bá yî zälô nâ, drílîyî
ânîzó  yî 'bã gólâ má drí rîzó rîlî rî 'á. Áâjô gólîyî
má ngálâ 'dî Sësârêyä lésí.

12 Gõ'dá Líndrí Tândí Ôvârî kâ drí tâ âtázó má
drí, tâlâ mä ònî ró ãgô rî 'dî 'bá yî bê, gólâ kî má
drí rî, má õgã kô'dâwá nîlî gólîyî bê. Ítí rî, má
drí ngãzó nîlî gólîyî bê, gõ'dá ãmâ  drúpî gólîyî
tâ lê 'bá ró njî-káziyá nõ 'bá yî nî  yî kpá kpââ
ãmá bê. 'Dî vósí, ãmâ drí cãzó Kôrõnálîyä võrâ
jõ 'bá má drí ânîzó rî drí 'bã 'álâ gõ'dá fîlî drîlâ
jó 'álâ.

13 "Gõ'dá Kôrõnálîyä rî 'dî âtâ tâ ãmâ drí kî, yî
ndrê mälâyíkâ Ôvârî kâ trá rî'á âdré'á yî drí 'bã
'á tâ âtâ'á kî nî rî, 'Ní jô lâjó'bá ánîkâ rî 'bá yî
Yópâ 'álâ, nî'á ãgô ãzâ rî'á zîlâ Sîmónâ Pétêrô rî
 zîlî ânîlî ní ngálâ,

14 tâlâ gólâ ãâtâ ró bê tâ gólâ ángô tí rî  'dî ãnî
pâzó lâjô tâ ònjí kâ 'ásî õjîlã ánîkâ 'bã kâ rî 'bá
yî bê ndrî.'

¹⁵ “Ítí rî, má drí ngāzó tā âtálé gólīyî drí, gō'dá má őtírī drē rūl úlí âtálé rî, Líndrí Tāndí Óvârî kâ drí ânīzó filí gólīyî 'á nyé őzô drílâ fíri āmâ 'á sisí rî tí.

¹⁶ Gō'dá úlí gólīyî kúmú āmákâ Yésū kâ kī'á nī rî, 'Yowánî 'ê bâbâtízí íyíkâ őjílâ drí rî lúmvû sī, gō'dá Óvârî â'dô bâbâtízí 'ě'á ānî drí Líndrí Tāndí íyíkâ sī' rî 'bá yî drí ágázó má dríjî.

¹⁷ Nîngá sī, mā ndrê kī, Óvârî fē Líndrí Tāndí íyíkâ trá őjílâ lídí 'dī 'bá yî drí, té őzô gólâ drí âférê lâ trá sisí āmâ drí kâyî gólâ āmâ drí tâ lêzó tā âtî-âtî tāndí Kúmú āmákâ Yésū Krístõ rî tâsí rî 'á rî tí. Má â'dô icá'á lôsî Óvârî kâ lôgálé ángô tí ró yã?”

¹⁸ Tólâ sī, őjílâ gólīyî rî 'bá tî ânyálé Pétêrõ bê sisí 'dī 'bá yî ârlíl bê íyí úlí 'dī 'bá yî rî, gólīyî drí tî ânyâ-ânyâ Pétêrõ bê 'dī âyézó. Tâ 'dî vō lâ 'á rî, gólīyî drí ngāzó rî 'á Óvârî rî lûyílî kî, “Ngbâângbânõ rî, mā ndrê trá kî, Óvârî fē látfí trá őjílâ lídí ró rî 'bá yî drí drí âdîzó vólé tâ őnjí íyíkâ rî 'bá yî 'ásî, tâlâ gólīyî őrî ró íyî lédrê-lédrê ró zââ gbádú  dükûkû âkó!”

Tā tâ lê 'bá Yésū 'á rî 'bá yî drí tâ âtî-âtî Yésū rî tâsí rî pêzó őjílâ lídí  nítîyókâ 'álâ rî 'bá yî drí rî

¹⁹ Kâyî lâjõ drí 'dêzó tâ lê 'bá dríjî Sítifánõ rî  drâ vósî rî sî, tâ lê 'bá Yésù 'á dûû lâ'bû íyî trá vólé Yerôsâlémâ 'ásî. Gólīyî 'ásî,  zâ 'bá yî nî trá cälé gî Fônísîyâ 'álâ, gō'dá ūrûkâ 'bá yî Sâyipârásî 'álâ, gō'dá ūrûkâ 'bá yî íyíkâ  nítîyókâ 'álâ ró. Gō'dá vō rî 'dī 'bá yî 'ásî rî,

góliyî âtâ tā âtî-âtî Yésū rî tâsî rî trá cé òjílã Yúdã yí kâ drí.

20 'Dîñ vósî rî, tā lê 'bá Yésû 'á âzâ 'bá yî góliyî â'dó 'bá Säyipärásî lé 'bá ró gõ'dá Kîréne lé 'bá ró rî 'bá yí bê drí râzó Änïtïyókâ 'álâ. Gõ'dá góliyî câ bê tolâ rî, góliyî drí tā âtî-âtî tândí Yésû rî tâsî rî âtázó òjílã Yúdã yí kâ drí gõ'dá kpá góliyî 'bâsúrú âzâ kâ vō rî 'dî 'á rî 'bá yî drí.

21 Nîngá sî, Ôvârî drí mbârâkâ fêzó góliyî drí lôsî iyíkâ 'dî 'ezó, gõ'dá ïtí rî, òjílã dûû drí tâ lêzó tā âtî-âtî tândí Kûmû Yésû rî tâsî 'dî 'á. 'Dîñ rî'á òjílã Yúdã yí kâ gõ'dá kpá góliyî òjílã lídí ró rî 'bá yí bê.

22 Gõ'dá 'dîñ vósî rî, òjílã känísâ kâ Yérôsälémâ 'álâ rî 'bá yî drí tâ 'dî ârîzó, ïtí góliyî drí Bârânábâ rî jõzó nîlî Änïtïyókâ 'álâ tâ rî 'dî mbîmbî lâ ârîlî.

23-24 Bârânábâ rî'á òjílã tândí 'î. Gólâ trá cú rî'á mbârâkâ Lîndrî Tândí Ôvârî kâ rî kâ bê dûû lâvûlî kôrô. Ïtí rî, gólâ lê tâ trá tâ âtî-âtî tândí Kûmû Yésû rî tâsî rî 'á pîpîsîlî âlô sî. Nîngá sî, gõ'dá gólâ câ bê trá Änïtïyókâ 'álâ rî, gólâ ndrê trá kî, Ôvârî fê ândrâ-tândí trá tâ lê 'bá Yésû 'á rî 'bá yî drí rôô. Tâ 'dî tâsî rî, gólâ rî'á ãyîkô ró ãmbá, gõ'dá gólâ drí òjílã rî 'dî 'bá yî lîfî lâ yî ïmbázó rîlî zââ òjílã Kûmû Yésû kâ ró pîpîsîlî âlô sî. Gõ'dá nîngá sî rî, òjílã dûû âzâ 'bá yî drí tâ lêzó kpá tâ âtî-âtî tândí Kûmû Yésû rî tâsî 'dî 'á.

25 Gõ'dá nîngá sî rî, Bârânábâ lê lôsî Ôvârî kâ 'ë âzí ûsúlî. Gõ'dá tâ rî 'dî tâsî rî, gólâ drí ngazó Änïtïyókâ 'ásî nîlî lâvûlî jêjê ró Târásô 'álâ Sôõlô rî lôndâlé.

26 Gõ'dá gólâ ûsúlî bê Sóõlõ rî, drílâ Sóõlõ rî
âdrízó kpãâ ânlíl ãnítiyókã 'álâ lôsí 'ë 'bá ãzí
gólâkâ ró. Gõ'dá gólîyî kpârâtí drí fízó ïyí õjílã
kãnísã kâ 'á tólâ ndrô ãlô sî rí'á õjílã dû ìmbálé.
Gõ'dá â'dô trá ãnítiyókã 'á tólâ, õjílã kãnísã kâ
zízó ïyí sisí lâ ró " 'krístõ 'bá ' rî.

²⁷ Gõ'dá kâyî 'dî 'bá yî sî rî, tâ ۀngü 'bá ūrûkâ
Ôvârî kâ ró rî 'bá yî drí ânîzó یyî Yêrôsâlémâ lésî
nîlî ۀnîtîyôkâ 'álâ.

28-30 Gō'dá Líndrí Tāndí Óvárí kâ drí ðjílā ãlô gólîyî 'ásí zîlî Ágâbâ rî 'ezó âdrélé ûrû tâ âtálé kî, lõfó õnjí têtë ââ'dô 'dê'á ãngó drí 'ásí ndrî. Ìtí rî, gō'dá ðjílâ kãnísä Änítîyókâ 'álâ rî kâ ârîlî bê ïyî úlî Ágâbâ kâ 'dî rî, drîlîyî tâ lêzó  dî  mbâ ïyî nyâányâ kâ f l  ðz  gólîyî drí ïc l  f l  rî tí, â'dô r  b  ïyî  dr p  y  'b dr  Y d y  kâ 'álâ rî 'b  y  p z   d  s  l . G d  n ng  s , g l y  dr   d  r  'd   d z   b l  v   l o '  g d  tr l  f l  B r n b  y  dr g  S o l  b , t l  g l y   tr  r   d  r  'd  f l  ðj l   mb - mb  k n s  k  Y r s l m  ' l  r  'b  y  dr . L f  õnj  t t  r  'd  'd  tr  k y  g l  K l d y  dr  'b z  dr  k m   ng  R m  k  r  r  s .

12

*Tā gólâ mälâyíkā drí Péterō rî ìnjízó gänímä
'ásî rî*

¹ Bārānábā yî Sóõlõ bê drē iyî r̄'á zââ
Ãnítîyókã 'álâ rî, kúmú ángí Õródë Ágârípâ
drí ngâzó r̄'á lâñõ félé rôô dr̄-'bá känísä kâ
Yérôsâlémä 'álâ rî 'bá yî drí.

² Gólâ 'bā tā trá ōjílā drí Yākóbā, Yōwánī rī
âdrúpí ró rī fūzó vólé lígú mbēlēsō sī.

³ Gō'dá gólâ ndrê bê trá kî, tâ 'dî ūsû trá dr̄i-'bá Yúdâ yí kâ rî 'bá yí rú rî, gólâ drí kpá ngâzó tâ ònjí âzâ 'élé. Gólâ 'bâ tâ lómígówá íyíkâ rî 'bá yí drí nîzó Pétêrô rî rûlî. Pétêrô rî rûrû 'dî â'dô trá kâyî kârámâ lâvû-lâvû kôrô rî kâ rî sî.*

⁴ Gō'dá úrúlí bē Pétērō trá rī, gólâ rī trōzó 'bälé gänímä 'á gō'dá lómígówá mûdrí-drí-lâ-njí-káziyá drí rizó īyî gólâ rī vó ndrēlē, 'dīi gólïyî rī'á sū sū ītú-pá vósí cé.* Kúmú ángí Êródē lē trá gólâ rī füllí öjílā ândrá gímä lâfálé kârámä lâvü-lâvü kôrô kâ rī vóle drí lâ 'ásí.

⁶ Gō'dá ngácí gólâ sísi kâyì gólâ Ěródë drí tâ lêzó 'ězó Péterõ rî fûlî rî sî rî, Péterõ rî'á â'dú kô'á gänímä 'á lómígówá rî gólâ rî ômbézó gá rú lâ yî nyârî kâgä'dâ sî rî lâfâlé. 'Dü lómígówá âzâ 'bá yî iyíkâ rî'á átî gólâ gänímä kâ rî vó lâ ndrë'á.

⁷ Gõ'dá 'wãâ mäläyíkã Ôvârî kâ drí rû â'dázó, gõ'dá ngá î'í drí võ ïwázó kã'dâ-kã'dâ jó 'álé rî gänjímä kâ 'dî 'ásí. Gõ'dá mäläyíkã 'dî drí ngäzó Pétérõ rî ôlólé â'dú 'ásí. Gõ'dá mäläyíkã rî 'dî drí tâ âtázó Pétérõ drí kî nî rî, "Mí ngâ drë 'wãâ ûrû." Gõ'dá nñqá sî rî, nyärî kãgä'dá-káqá'dâ

* **12:3** **12.3** Kārámā rí 'dī úzì kpá kārámā ãmbătā ăkú ăkó rí nyā kâ. * **12:4** **12.4** Lómígówá 'dī 'bá yî lô'bázó vō 'ásí sû sù rílî łyî Pétérô rí vó ndrélé ítú-pá njû-kázívá kâvý kâ sî ítú vósí cé.

gółâ rî ômbézó 'dî 'bá yî drí rû ìnjízó gółâ rî drí ômbê 'ásî.

⁸ Gõ'dá mäläyíkã 'dî drí tã âtázó kĩ nĩ rî, "Ní ômbê gásí ítá áníkâ 'dî kâ, gõ'dá ní sô ró ká'bókã áníkâ 'dî 'bá yî ní pá." Gõ'dá Pétérõ ní drí tã âtálé 'dî 'ëzó té ïtí. Gõ'dá nïngá sî rî, mäläyíkã drí tã âtázó kĩ nĩ rî, "Ní sô ítá áníkâ ángí 'dî, gõ'dá ní ânî mä nî ró ní bê."

⁹ Ítí, Pétérō drí ngāzó 'dēlé mālāyíkā 'dī vó fólé vólé gānímä 'ásī. Gō'dá 'dī gólā nūj kō ngātā tā gólā mālāyíkā 'dī drí rī'á 'élā 'dī rī'á tā pātūj 'i yā rī. Pétérō isū íyíkā kī nī rī, yí âa'dō rī'á âbī'á.

¹⁰ Gõ'dá gólyíŋá bê âfõlé rî, gólyíŋá nĩ síší kôrô
jó tílí-tí gãnímã gólâ Pétérõ rî ômbézó 'á lâ rî tí
sí. Gõ'dá nîngá sí rî, gólyíŋá drí nîzó kôrô jó tílí-tí
azâ lómígówá azâ 'bá yí drí kpá rîzó âdréle rî
'álâ. Âdükü lâ ró rî, gólyíŋá drí ácázó átí tí âdî ró
ãgã ángí bêlê bê ã'dí-drí gãnímã kâ rî kâ tí, gõ'dá
fõlé vólé nî'á jârîbä 'álâ. Átí rî gógó 'dî rî'á âdî
njinjí ró rî 'ásí. Bê kpále ítí rî, átí rî 'dî drí rû
njizó hõwéé, tâlâ 'dî gólîyí drí ícázó cù fõlé ūví
'álâ gõ'dá nîlî látí ángí jârîbä kâ rî 'ásí. Nîngá sí,
nyîñ ró, mälâyíkâ 'dî drí âvîzó Pétérõ lágatí sí.

¹¹ Nîngá sî, Pétêrô nî tâ â'dó 'bá yí drí 'dî trá, gô'dá ï'dî gólâ drí tâ âtázó kî nî rî, "Ngbääângbânõ rî, má nî trá pâtñî kî, Ôvârî âjô mäläyíkâ íyíkâ trá ámâ pälé Êródë drígá sî, gô'dá kpá rû ïzã gólâ drî-'bá gólîyî Yûdã yí kâ rî 'bá yí drí 'e'á 'élâ má drí rî 'bá yí 'ásî."

¹² 'Dñi vósí, Pétērō nři bê trá kři, pătříi Ôvárí pâ yí trá rí, gólâ drí ngázó nřlí Yôwání ázâ gólâ kpá rři'á zřlâ Márákõ rí ândré lâ Márýá drí 'bâ 'álâ. Gô'dá

'dīñ ūjīlā dūñ kāñisā kâ ê'bê rû īyî trá tólâ, gō'dá rī'á īyî rú'bá lô'bā'á Ôvârî drí Pétérô rî pâzó bê.

13 Gō'dá Pétérô drí ngâzó át̄i t̄i  'dî-dr̄i 'dî kâ gâlé kôwâ-kôwâ, gō'dá ízámva âzâ gólâ rî 'bá lôsî 'êlé 'bâ 'dî 'á zîlî Ródâ rî drí ngâzó ânîlî át̄i t̄i 'álâ ūjîlâ át̄i t̄i gâ 'bâ 'dî nîlî.

14 Gō'dá Pétérô zî lâzí bê rî, ízámva rî 'dî drí ngâzó gólâ rî gbórökõ nîlî. Gō'dá âyîkõ drí cîzó ízámva rî 'dî rú rôô, drîlâ ngâzó râlê gôlé tâ lâ âtâlê ūjîlâ âzâ 'bá yî drí cù ūtî drë át̄i njî ãkô. Gólâ kî gólîyî drí rî, "Pétérô ū'dî rî'á âdré'á ūví 'á tólâ."

15 Ūtî rî, ūjîlâ 'dî 'bá yî drí ngâzó tâ âtâlê ízámva rî 'dî drí kî, "Nî lîfõ-lîfõ." Gō'dá ízámva 'dî drí njûzó zââ rî'á tâ âtâlê ūjîlâ rî 'dî 'bá yî drí kî, "Tâ pâtîi ró, Pétérô ū'dî rî'á âdré'á tólâ." Gō'dá gólîyî drí tâ lôgôzó kî nî rî, "'Dîñ â'dó Pétérô ū'dî kô, 'dîñ rî'á mälâyîkâ gólâ rî 'bá gólâ rî vó ndrëlê rî ū'dî."

16 Gō'dá 'dîñ Pétérô íyîkâ drë zââ rî'á át̄i t̄i gâ'á. Âdûkû lâ ró rî, gólîyî drí át̄i 'dî njîzó gō'dá Pétérô rî ndrëzó, gō'dá t̄i lâ yî drí  'dîzó ndrû.

17 Gō'dá nîngá sî, Pétérô drí ngâzó drí îngâlé îyâlé gólîyî drí, tâlâ gólîyî ôrî ró bê njûrû. Gō'dá drîlâ ngâzó tâ gólâ Ôvârî drí íyî âtrôzó vólé gânímä 'ásî rî ngîlî gólîyî drí. Gō'dá gólâ drí kpâ tâ âtâzó gólîyî drí kî nî rî, "Mî ngî tâ rî nô drî-'bá ãmákâ Yâkóbâ* drí gō'dá kpâ ãmâ âzí-âzí yî drí." Nîngá sî, gólâ drí ngâzó nîlî vō ãzâ 'bá yî 'ásî.

* **12:17 12.17 Yâkóbâ** Yâkóbâ rî nô rî'á Yésü rî  âdrûpî ū'dî. Gólâ rî'á drî-'bá kâñisâ Yêrôsâlémâ 'álâ rî kâ ū'dî.

18 Gō'dá vō̄ âfō̄ bē Ȅwúlī rī, g  n  m   '  l   r  , lómígówá 'd   'b   y   tr   'd     r     nd  r   b  , t  l   g  l  y     s   P  t  r   j   '  l     y  k   r   '   k  'd  w  . G  l  y   n  j   t   g  l  r   r   '   'b   P  t  r   dr   r   k  .

19 N  ng   s  ,   r  d   dr   t   'b  z   g  l  y   dr   n  l   P  t  r   r   nd  l  , g  d   g  l  y     s   g  l  r   k  'd  w  .   t   r  ,   r  d   dr   g  l  y   t   tr  z   r  o   t   i  j  -i  j   s  . G  d   n  ng   s  , dr  l   t   'b  z     d   r   g  l  y     f  z   v  l  .

T  l   s  ,   r  d   dr   ng  z   n  l   v  l   'b  dr     d  y     k   'd   '  s   n  l   r  l   S  s  r  y   '  l  .

T     v  r   dr   k  m     ng     r  d   r   f  z   r  

20 'D  i   v  s   r  , k  m     ng     r  d   r   f  i   dr   g  z     j  l   T  r   k   r   'b   y   r   S  d  n   b  . N  ng   s  ,   j  l   j  r  b   r   'd   'b   y   k   dr   ng  z   n  l     y     r  d   r   ng  l     w   g  l  r   '   'd  , s   l     d  l  l  . S  s   l   r   g  l  y   g     j  l  * g  l  r   'b   'b   k  m     ng     r  d   k   v   l   nd  r  l   r     f  l   l  , t  l   g  l  r     p   r   b     y   r     b     y  k   'd   v   l   r  l  .   j  l   r   'd   'b   y   i  j     y   t   g  l  r   t     d   'b  z     d   g  l  y   l  f  l     r  d   b  , t  l     d   r     c  -  c   r     j  l     y  k   dr     d  r  g   g  z   'b  dr     r  d   k   n   '  s  .

21   t   r  , k  m     r  d   dr   ng  z   k  y   r     b   k   'd     y  l   tr  . G  d   k  y   r   'd   t   r  , g  l  r   dr   ng  z     t     y  k   k  m   k   s  l  , g  d   n  z   r  l     f  l     y  k   k  m   k   r   dr  . G  d   n  ng   s  , dr  l   t     t  z     j  l   dr   nd  .

22 G  d   n  ng   s  ,   j  l     r  l   b     l   g  l  k   'd   'b   y   r  , g  l  y   dr   ng  z   g  l  r   r     n  j  l   r  o   k   n   r  ,

* **12:20 12.20**   j  l   dr  l  y     f  l   l   g  l  i   tr   'd   r   l   B  l  s  t  .

“Nõô â'dó kô rĩ'á õjílã mvá 'î úlí âtá'á, gólâ rĩ'á ôvârí 'î.”

23 Nîngá sî, mälâyíkâ Ôvârî kâ drí ânîzó 'wââ gólâ rî 'bâlé â'dólé ngá lâzé ró, ï'bû drí gólâ rî nyâzó kôrô drâlê ïndí-ïndí ró ãwâlákâ íyíkâ 'dî bê, tâlâ gólâ âyê õjílâ íyî lûyílî ï'dî, õzô Ôvârî kâtí cú ïtí, tâ âtá âkó gólîyî drí kñ nî rî, rî'á cé Ôvârî ï'dî õjílâ drí lûyílî.

Tā góglā tā lē 'bá Yésū 'á rī 'bá yī drí lízózó
â'dólé dūû rī

²⁴ Kâyî 'dî 'bá yî sî rî, tâ âtî-âtî tândí Ôvârî kâ
rî drí lâ'búzó. Gô'dá ojílã dûû drí tâ lêzó 'á lâ.
Tâ lê 'bá Yésü 'á rî 'bá yî drí âcázó â'dólé dûû.

²⁵ Gō'dá tolā sī, Bārānábā yī Sōolō bē ndē
īyī lōsī īyíkā Yērōsälémā 'álâ rī bē rī, gólīyī
drí ngāzó gōlé Ānītīyókā 'álâ. Gō'dá gólīyī drī
Yōwánī zilí Márākō 'dī kpāâ īyī bē.

13

*Tā Bārānábā yī njūzó Sóōlō bē jōlé vōrā bē Yésū
rī tāsī rī*

¹ Änítíyókā gólgá 'bádrí Síriyā kâ rí 'álâ rí 'á
rî, ojílā kãnísâ kâ rí 'bá yî lâfálé rî, tâ ąngū 'bá
Ôvârî kâ ūrûkâ 'bá yî bê rí'á ȳyî gô'dá kpá lîfî
icí 'bá úlî Ôvârî kâ sî rí 'bá yí bê. Rú lâ yî rí'á
Bârânábâ gô'dá Sîmónâ gólgá zîlî Nîgérë rî, gô'dá
Lükíyä ojílâ Kîréne kâ ró rî, gô'dá kpá Mânéyâ
gólgá â'dó 'bá trá lâmû-äzí kúmú Êródë Änítipâ kâ
ró 'dîmvâ gólîyíkâ 'á rî, gô'dá ãzâ lâ drí â'dozó
Sôolô ȳdî.

² Gō'dá kāyī ãzâ sī, ōjílā kānísä kā ōtírī īyī rīi Ôvârî Yākóvā rī ìrátâlē, gō'dá kpá rīzó 'álé 'ā'i ró ngá nyā ãkó rī, Líndrí Tāndí Ôvârî kâ drí tā âtázó gólîyî drí kī, "Mī nā Bârânábâ yî Sóõlõ bê lôsī 'ẽ 'bá ámákâ ró, tâlâ gólîyî õlâtum ró vō 'ásî ndrî lôsî gólâ má drí 'bâlé gólîyî drí rī 'élé i' dî."

³ Ìtí, ōjílā kānísä kâ 'dî 'bá yî drí tâ 'dî drî lâ lëzó. Gō'dá kāyī ãzâ sī, drîlîyî rîzó kpá ó'dí īyî 'álé 'ā'i ró gō'dá râtâa 'ezó, gō'dá drîlîyî drí 'bâzó Bârânábâ yî drîj Sóõlõ bê ândrâ-tândî ró, gō'dá gólîyî jôzó nîlî  cî gólîyîkâ 'dî 'á lôsî Ôvârî kâ 'élé.

*Tā gólâ Bârânábâ yî Sóõlõ bê drí tâ lôgõzó ójó
ãzâ drîj*

Sâyîpârásî 'álâ rî

⁴ Nîngá sî, Líndrí Tândí Ôvârî kâ jólé bê Bârânábâ yî Sóõlõ bê nîlî rî, gólîyî drí ngâzó nîlî jârîbâ Sâlûsîyâ kâ lîmvû ândrê gârâ drî 'á rî 'álâ. Gō'dá tólâ sî rî, gólîyî drí ngâzó nîlî kôlóngbô sî 'bâdrî zîlî Sâyîpârásî rî 'álâ.

⁵ Ìtí rî, gólîyî drí cãzó jârîbâ zîlî Sâlámî rî 'álâ, gō'dá rîlî īyî rî'á úlî Ôvârî kâ pë bê jó gólîyî ōjílâ Yûdâ yî kâ drí rîzó tâ Ôvârî kâ ârîlî tólâ nã 'bá yî 'ásî. Gō'dá Yôwánî Márâkô nî 'bá kpââ gólîyî bê rî bê, rî'á gólîyî pâlê lôsî 'ẽ'ẽ sî.

⁶ Nîngá sî, 'bâdrî Sâyîpârásî 'dî 'á tólâ rî, gólîyî drí ngâzó nîlî pá sî Sâlámî 'ásî câlé bûúû jârîbâ Páfô rî 'álâ. Nîngá rî, gólîyî drí ójó õnjõ 'bá ãzâ kî 'bá nî rî, yí ãâ'dô tâ  ngû 'bá Ôvârî kâ i' dî rî

ûsúzó. Gólâ rī'á õjílā Yúdã yí kâ 'î rú lâ Bârã-Yásõwã. Gólâ rî rú ãzâ kpá rī'á Êlímã, tā ífí lâ drí â'dólé kĩ, ójó rí.

⁷ Gólâ rī'á lâmû-ãzí kúmú Rómã lé 'bá kâ gólâ rī 'bá 'bãdrí 'dî drílî rî kâ. Kúmú rî 'dî rú lâ rī'á Sérägíyã Pôõlõ, gólâ rī'á ãgô tā nñ 'bá 'î. Gõ'dá nñngá sî, kúmú rî gógó 'dî drí ngãzó Bârânábã yî Sôõlõ bê âzílî ânîlî yí ngálâ tā âtî-âtî tândí Ôvârî kâ 'dî ngílî yí drí.

⁸ Gõ'dá ójó rî 'dî drí ngãzó Bârânábã yî tî ânyálé Sôõlõ bê, tälâ ã'dô ró bê kúmú 'dî õzó kô tâ lélë íyíkâ 'bââ tâ âtî-âtî tândí Yésû rî tâsî 'dî 'á.

⁹ Gõ'dá nñngá sî, Sôõlõ gólâ zílî kpá Pôõlõ rî drí võ ndrêzó mbì ójó rî 'dî ngálâ tâ ïsû õnjí ójó 'dî kâ nñzó, tälâ Líndrí Tândí Ôvârî kâ sõ mbârâkâ trá Sôõlõ 'á.

¹⁰ Gõ'dá drílâ tâ âtázó ójó rî 'dî drí kĩ nñ rî, "Nî Sâtánã rî mvá nõ! Nî rī'á ãjú-'bá-ãzí tâ ndrî 'dô 'bá tândí rî kâ 'î. Nî rī'á õjílā âdó 'bá 'î, gõ'dá rízó ãdî gólîyíkâ nyâlé! Nî rî kárá rī'á tâ âtî-âtî tândí Ôvârî kâ rî ôjálé 'bâlê â'dólé õnjõ ró!"

¹¹ Ngbâângbânõ rî, má âtâ ní drí kĩ, Ôvârî Yâkóvâ rî drí 'e'á lâñjõ félé ní drí. Gólâ â'dô ánî 'bâ'á â'dólé lîfî ãkó, tälâ ní õzó ngá ãzâkâ ndrêê kô'dâwá ãlôwálâ tâkõ."

Nñngá sî, 'wââ võ drí ânizó ãmvû ójó rî 'dî lîfî. Gõ'dá drílâ ngãzó nñ'á õjílâ ãnjú bê ã'dô ró íyî sélé, tälâ gólâ trá kûdû-kûdû ró.

¹² Gõ'dá nñngá sî, kúmú rî 'dî ndrélé bê tâ rî 'dî rû 'e'á rî, gólâ rî tî ãdî trá mbârâkâ 'dî tâsî drílâ tâ lëzó. Gõ'dá ïtí rî, drílâ rû jâzó tâ lélë tâ âtî-âtî

tāndí Yésū rî tāsī 'dî 'á.

*Tā gólâ Póõlō yî Bäränábä bê drí 'ělé
Änítiyókä ãzâ gólâ â'dó 'bá ãnyî 'bädrï zílí
Písídýä rî 'álâ rî*

¹³ Gõ'dá tolâ sī, Póõlō yî drí ngãzó ïyî ãzí-ãzí yí bê lïmvû ândrê drï mbälé kõlóngbõ sī Páfõ rî âyézó 'á'á lé drï ãzâ rî lési nizó Pérögä gólâ â'dó 'bá järíbä ró 'bädrï zílí Pãmbilíyä kâ rî 'álâ. Nïngá sī, Yowánï Márakõ âyê gólïyî tolâ, gõ'dá ngãzó gõlé Yerõsälémä 'álâ.

¹⁴ Gõ'dá Póõlō yî Bäränábä bê drí ngãzó Pérögä rî âyélé nizó zââ cälé Änítiyókä ãzâ gólâ â'dó 'bá ãnyî 'bädrï zílí Písídýä rú rî 'álâ. Gõ'dá kâyî gólâ râtää Yûdä yí kâ kâ sī rî, gólïyî drí ngãzó nîlî jó tâ Ôvârî kâ ârî kâ rî 'álâ, gõ'dá rîlî ïyî vûdrî ãâ'dâ ró ïyî tâ bê kî, yî lë õjílă lïfî imbálé.

¹⁵ Gõ'dá tâ 'bâ'bâ gólâ Músä drí ìgîlî gõ'dá kpá tâ ìgî gólïyî tâ ۀngü 'bá Ôvârî kâ rî 'bá yî drí ìgîlî rî 'bá yî zízî lâ vósî rî, drï-'bá gólïyî jó tâ Ôvârî kâ ârî kâ 'álâ 'dî 'bá yí kâ drí ngãzó Póõlô yî Bäränábä bê ۀzílî ânîlî tâ pélé ïyî drí. Gólïyî kî, "Amâ ۀdrúpî yî, ۀzô nî ã'dô cú úlî ãzâ bê mbârâkâ sôlê õjílă 'â rî, mä lô'bâ rú'bâ ãnî drí, nî âtâ."

¹⁶ Gõ'dá nïngá sī, Póõlô drí ngãzó ûrû, gõ'dá íyî drí ìngázó ûrû, tâlâ gólïyî ۀrî ró bê njürû tâ ârîlî yí tî sî, gõ'dá gólâ kî gólïyî drí rî, "Anî õjílă amákâ ۀsîrâ'élê kâ gõ'dá kpá ãnî õjílă lídí ró gólïyî Ôvârî rî ۀnjî 'bá rî yî, nî ârî tâ má sîlî sî nô.

¹⁷ Mî nî trá dódó kî, Ôvârî gólâ amâ ۀjílă ۀsîrâ'élê kâ drí rî'â ۀnjîlâ rî, gólâ ۀdî amâ ۀ'býyâ

yí njí 'bá â'dólé òjílā íyíkâ ró rí. Kâyî gólíyî drí 'bâzó drê rí'á ngá âwâ ró Mášírî 'álâ rí, gólâ 'ê gólíyî trá lútílí âcálé dûñ ōrî mbârâkâ bê rí ró. Gô'dá tólâ sî, gólâ drí gólíyî âtrõzó vólé Mášírî 'ásí mbârâkâ íyíkâ sî.

18 Gô'dá 'dûi vósí rî, gólîyî â'dô bê kpálé ârîmâ ãkó rî, gólâ rî trá 'â ã'dí bê gólîyî tâsí ndrô nyâ'dî-
rî sî, 'dûi gólîyî drí rîzó drê rîlî òmâ 'álâ võ 'ã'í 'á,
nî'á võ kpâ bê nîngá kô nîngá rî.

19 Nǐngá sī, gólâ 'ê gólîyî tâ trôlé vólé ăwâ sî 'bâsúrû gólîyî njī-drî-lâ-rî rî 'bá rîlî 'bâdrî zîlî Kânánâ rî 'álâ rî 'bá yí drîgá sî, tâlâ yí fê ró 'bâdrî rî 'dî gólîyî nyâányâ kâ ró.

20 Tā 'dî 'bá yî 'ê rû trá ndrî ïtí ndrô kámá-sû-nyâ'dî-rî-drî-lâ-ngâ-mûdrí sî.

“Gõ'dá Ôvârí drí tã kĩ 'bá ãzâ 'bá yí lô'bâzó ãlô-
ãlô gólyî drîlî íyî lîfî ró bûúû âcâlé kâyî tã ۀngü
'bá gólâkâ Sâmôwélê kâ rî sî.

²¹ Nîngá sī, kâyî Sâmôwélē drí â'dózó dré gólyî
drîlî tâ ặngü 'bá ró rî, gólyî drí gólâ rî ijízó, tâlâ
Ôvárí ð'bâ ró bê ojílâ ãzâ â'dólé kúmú ángí ró iyî
drîlî ndrî. Ítí, Ôvárí drí ámâ rú-ãzí Sóõlõ Kísí rî
mvá ró rî njízó â'dólé kúmú ángí ró gólyî drîlî.
Sóõlõ rî 'dî rî'á 'bãsúrú Bẽnjímónâ kâ 'ásí, gõ'dá
gólâ rî trá ojílâ Ísîrâ'elë kâ drîlî ndrô nyâ'dî-rî sî.

22 Gõ'dá 'dī vósī, Ôvârí drí Sóõlõ rî nãzó vólé, tälâ Sóõlõ ârí tã Ôvârí kâ kô, gõ'dá drílâ Dãwûdî rî 'bãzó ï'dî â'dólé kúmú ángí ró. Tã Dãwûdî kâ 'bã Ôvârí â'dólé ãyïkõ ró, gõ'dá drílâ úlí nõ 'bá yî âtázó Dãwûdî rî tãsí. Gólâ kî nî rî, 'Dãwûdî Yésê rî mvá rî tã 'bã mâ trá â'dólé ãyïkõ ró. Tälâ

gólâ rî trá tā gólîyî má drí lêlé rî 'êlé ū' dî ndrî.'

²³ "Ámâ ȣdrúpî yî, má lê tā âtálé ãnî drí Dâwûdî rî ózôwá gólâ â'dó 'bá ãmbá ró rî tâsî. Rú lâ Yésû. Gólâ ū' dî rî'á Ôvârî drí âjólé ūjîlâ ū'sîrâ'élê kâ pâlé tâ ònjí gólîyíkâ rî 'bá yî 'ásî, ózô gólâ drí tâ lâ 'bâlé trá ȣkû ró nâ 'bá yî sî rî kâtí rî ū' dî.

²⁴ Gõ'dá drë sísi Yésû ïtôo tâ 'ê'ë íyíkâ tâ pêpê kâ ïnyákú drÿü rî kô rî, Yôwánî ngâ trá rî'á tâ pêlê ūjîlâ ū'sîrâ'élê kâ drí kî nî rî, gólîyî ãâdî drî tâ ònjí gólîyíkâ rî 'bá yî 'ásî, gõ'dá nîngá sî, yí ibábâtizâ ró gólîyî bê.

²⁵ 'Dîñ vósî, gõ'dá Yôwánî â'dólé bê 'ê'á tâ 'ê'ë 'bâlé yí drí 'êlé rî ndêlé rî, gólâ kî ūjîlâ drí rî, 'Nî ïsû ãnîkâ bê rî, mâ â'dî ū' dî yâ? Má â'dó kô rî'á 'dîyî pâ 'bá ãnî drí rî'á têlâ rî ū' dî. Nî ârî drë, ūjîlâ ãzâ rî'á ânî'á nõngá 'dîyî pâ 'bá ró ámâ vólé drî 'ásî. Ámbâ gólâkâ rî lâyü kôrô ámâkâ rî drÿü sî. Má ïcá kô zîlî ūjîlâ tândí ró ngbââ kâ'bókâ gólâkâ pá 'á rî ângílî vólé.'

²⁶ "Ítí, má âtâ ãnî drí ámâ ȣdrúpî yî, ãnî Ábârâyámâ rî ózôwá yî ró rî yî, gõ'dá kpá ãnî ūjîlâ lídí ró rî 'bá Ôvârî rî ïnjîlî rî 'bá yî, ãmâ ū' dî rî'á gólîyî Ôvârî drí 'bâlé tâ ūjîlâ pâ kâ tâ ònjí 'ásî nõ âjózó drílîyî rî 'bá yî ū' dî.

²⁷ Tâlâ ūjîlâ Yérôsâlémâ kâ drî-'bá íyíkâ rî 'bá yî bê nîjî kô kî nî rî, Yésû ū' dî rî'á 'dîyî pâ 'bá gólâ Ôvârî drí âjólé trá ângó nõ drÿü rî ū' dî. Gólîyî rî trá tâ âtî-âtî tândí gólâ tâ ângü 'bá yî drí ïgîlî íyî trá ȣkû ró nâ 'bá yî sî rî zîlî kâ'yî râtââ kâ vósî

cé. Ă'dô kpálé ūtí rî, tā ífí tā âtî-âtî tāndí 'dī kâ fí gólîyî dr̄jû kô. Ī'dî tālâ gólîyî r̄'á cù ūtí tā lâ n̄i ãkó, gólîyî drí Yésü rî ălj̄ âñõzó fūlî. ūtí rî, gólîyî drí úlî tā ăngû 'bá 'dī 'bá yí kâ 'dī 'ezó â'dólé tā pătjîj ró.

²⁸ Kpálé gólîyî ūsúlî bê tā ūnjí Yésü drí 'ělé trá tā kizó gólâ rú gólâ rî fūzó tā lâ tāsî kô'dáwá rî, gólîyî drí kúmú Pílátō rî ijízó, tālâ Yésü rî 'bâlé úfú ró bê.

²⁹ "Tólâ sî, gólîyî drí tā ndrî gólîyî tā ăngû 'bá drí âtálé trá kî'á nî rî, â'dô â'dó'á Yésü rú rî 'ezó. Ădûkû lâ ró rî, gólîyî drí gólâ rî ipázó fê lâlî-lâlî dr̄jû drâlé vólé. 'Dîj vósî, gólîyî drí ăvõ lâ trôzó vólé fê lâlî-lâlî dr̄jû sî, gô'dá nîzó 'bâlâ ūgí gólâ rîzó ăvõ 'bâlé rî 'á.

³⁰ Gô'dá Ôvârî 'ê gólâ kpá trá lîdrílî vólé ôdrâ rî 'dî 'ásî.

³¹ Vó lâ 'ásî, gólîyî nî 'bá trá sîsî lâ sî gólâ bê 'bâdrî Gâlîlâyâ kâ rî 'ásî jârîbâ Yérôsâlémâ kâ rî 'álâ rî ndrê ăyî gólâ trá kpá ó'dí kâyî dûû sî. Ngâbâângbânõ ăjîlâ rî 'dî 'bá yî trá rî'á tâ âtâ'á ăjîlâ ūsîrâ'élê kâ drí ndrî tâ rî 'dî tâsî.

³² "Gô'dá ă'dô ămâ tâsî rî, mâ ânî trá tâ âtî-âtî tândí Ôvârî ngá lésî nô âtálé ănî drí, tâlâ mî nî ró bê kî, tâ gólâ Ôvârî drí âtálé trá ămâ ă'bíyâ yî drí kî nî rî, yî â'dô 'e'á lâ rî,

³³ gô'dá ngâbâângbânõ rî, gólâ 'ê trá ămâ gólîyî ózôwá yî drí. Gólâ 'bâ Yésü trá lîdrílî ôdrâ 'ásî. Úlî rî Ôvârî kâ 'dî trá rî'á ăgî-ăgî lâ ró Lôngó rî lâ ró Yésü rî tâsî rî 'á. Lôngó rî rî'á nôtí,

'Andrô nô 'ásî rî, ăjîlâ â'dô tâ nî'á.

Nî rî'á ămâ mvá 'î lôsî ămákâ 'ělé.'

Lōngó 2.7

³⁴ Nīngá sī, Ôvârī âtâ úlí nō 'bá yī trá ăkū rō nā
 'bá yī sī Yésū rī lîdrî-lîdrî ōdrā 'ásī rī tāsī kī nī
 rī, gólâ rī ãvõ ōnjá kō'dáwá. Gólâ kī,
 'Tā păt̄jī rō, tā tāndí gólîyî má drí tā lâ 'bälé trá
 Dăwúdī drí kī nī rī,
 má â'dō 'ě'á lâ gólâ rī ózōwá yī drí rī, má
 â'dō 'ě'á lâ ãnī drí.'

Ísáyā 55.3

Tā tāndí 'dī rī'á ī'dī nō, Yésū lîdrî trá ōdrā 'ásī
 lédrē-lédrē rō â'dolé tā êdé 'bá rō őjílā lâfâlé
 Ôvârī bē rī 'á.

³⁵ Tā rī 'dī tāsī, Dăwúdī drí kpá úlí âtázó Ôvârī
 drí kī nī rī,
 'Ní icá kō rû ī'bû 'bá tāndí áníkâ rú'bá īnyírîkō
 lâ âyéle ňälé lô'dé 'á.'

Lōngó 16.10

³⁶ Úlí 'dī 'bá yī icá kō â'dolé Dăwúdī rī tāsī, tâlâ
 mā nī trá kī nī rī, Dăwúdī 'ê trá tā gólâ Ôvârī drí
 lélé trá gólâ drí 'ělé drē gólâ rī'á lédrē-lédrē rō
 rī ī'dī. 'Dîi vósī, gólâ drí drâzó, gō'dá gólâ rī ãvõ
 trôzó 'bälé ă'bíyâ lâ yī lâgâtí, gō'dá gólâ rī ãvõ
 drí ňâzó ňâñä.

³⁷ Gō'dá rī'á Yésū ī'dī gólâ Ôvârī drí 'ělé lîdrilí
 ōdrā 'ásī rī. Gólâ rī ãvõ ī'dī gólâ ňä 'bá kō'dáwá
 lô'dé 'á rī. ī'dī ītí, úlí Dăwúdī kâ 'dī 'bá yī rī'á
 Yésū rī tāsī. Â'dó kô yī Dăwúdī rī tāsī.

³⁸ "Ámâ ădrúpî yī, tā nō ăffî ãnī drîjî, ōzō nī ălē
 tā Yésū 'á rī, Ôvârī â'dō icá'á tā ănjí áníkâ âyéle.

³⁹ Sísí nā rī sī, tā 'bă'bă Músă kâ rī icá kō ãnī
 'bälé â'dolé drî-bálâyî rō tā ănjí áníkâ rī 'bá yī
 'ásī, gō'dá őjílā gólâ tā lē 'bá trá Yésū 'á rī gólâ

trá rří'á drří-báлáyî ró lâŋõ tã ōnjí góлâkâ rí 'bá yí
kâ 'ásí ndrří.

40-41 Ítí rî, má âtâ ãnî drí nõtí. Ænî lïfí õmbâ ãnî rú, tâlâ tâ gólîyí Ôvârî drí âtálé trá  kû ró nã sî tâ  ngû 'bá íyíkâ rî 'bá yî tí sî rî  zô rû 'êe ãnî drí kô. Gólîyí âtâ trá kî nî rî,

'Ãní õjílã góliyí úlí góliyí ámákâ ró rí gũ 'bá gúgú
rí 'bá yí, 'dõvó nĩ ndrê.

gō'dá ãnî tî ãâ'dî ró, tälâ tâ gólâ má drí 'ẽ'á
'êlâ kâyî ãníkâ rî 'bá yî sî rî,
õzõ kpálé õjílã ãzâ õngî tâ ífí lâ ãnî drí rî, nĩ
îcá kô tâ lëlé 'á lâ.

Ítí rî, 'dõvó, nî ôdrâ, tâlâ nî ârí tâ kô'dáwá.' " Hâbákâ 1.5
Nôô rî'á tâ ôtâ ôtâ ôdñkñ Pôéglñ kâ ū'dî

42 Gõ'dá nñngá sî, Póõlõ yî Bârñnábâ bê ngâ ïyî bê nñlí vólé jó tâ Ôvârî kâ ârî kâ rî 'ásñ úlî 'dî vósñ rî, ôjílã drí ngãzó gólÿi âzílî, gólÿi ââgõ ró kpá ó'dí kâyî njî-drí-lâ-rí vósñ, kâyî âzâ râtáã kâ rî sî â'dólé tâ gólÿi 'dî 'bá yî ïtõ lâ ngílî ó'dí ïyî drí.

43 Nîngá sî, òjílã drí ngâzó lâ'búlí vólé jó tâ
Ôvârî kâ ârî kâ rî 'ásî gôlé 'bâ 'ásî. Gô'dá òjílã
dûû gólyî lâfálé 'ásî â'dó 'bá Yûdâ yî ró gô'dá
kpá òjílã lídî* ró rî 'bá yî drí ngâzó nîlî ïyî Pôõlõ
yî vósî Bârânábâ bê. Gô'dá Pôõlõ yî drí ngâzó
Bârânábâ bê tâ Yésü kâ âtalé òjílã rî 'dî 'bá yî
drí, gô'dá gólyî drí kpá mbârâkâ sôzó òjílã rî 'dî
'bá yî 'á, tâlâ gólyî ãâdrê ró bê gágá tâ lélë sî
mbârâkâ Ôvârî kâ rî sî.

* **13:43** **13.43** Őjilā lídí 'dī 'bá yí ôjâ ȫyî trá Ôvârî rî ȫnȫjlí â'dô tâ
Yúdâ yí kâ vó ró.

44 Gõ'dá nïngá sī, kâyî ãzâ gólâ râtáã kâ rî sī, õjílã dûû järíbä 'dî kâ rî 'bá yî drí ngäzó ânïlí ïyî tâ ätî-åtî tändí Ôvârî kâ ârîlî.

45 Gõ'dá õjílã Yûdä yî kâ ūrûkâ 'bá yî ndrê ïyî õjílã dûû 'dî 'bá yî bê rî, tâ lâ yî drí âgízó gólîyî lîfî, gõ'dá drlîyî 'dëzó rî'á tî ânyâlé õnjí lâ ró úlî Pôolô kâ rî rú, gõ'dá kpá Pôolô rî gógó lô'dâ-lô'dâ bê.

46 Nïngá sī, Pôolô yî Bäränábâ bê õtírî tâ Yûdä 'dî 'bá yî drí tâ ätî-åtî Yésü rî tâsî rî gâzó rî ndrêe rî, gólîyî drí ngäzó úlî åtâlé träkû-träkû Yûdä rî 'dî 'bá yî drí kî nî rî, "Ôvârî lê trá ãmâ drí úlî ïyîkâ pélé sisî ãnî drí, gõ'dá nî gâ trá dô, gõ'dá nî lêe tâ lâ kô filí ãnî drjû ãnî 'bâlé rîlî lédrê-lédrê ró zââ ädûkû ãkó. Tälâ tâ ârî ãkô ãnîkâ sî, mä â'dô ãnî âyé'á, gõ'dá nîzó õjílã lîdî ró rî 'bá yî ngâlâ.

47 Kûmû Ôvârî âfë tâ 'bâ'bâ nô trá ãmâ drí, 'Má 'bâ trá tâ 'bâ'bâ ró ãnî drí â'dolé vô î'ï-î'ï kâtí õjílã lîdî ró rî 'bá yî drí,
tälâ láfî pâtû rî â'dalé õjílã 'bädrî ndrî kâ drí,
tälâ 'dî'  pâ ró gólîyî bê tâ õnjí gólîyîkâ rî 'bá yî 'asî.' "

Ísáyâ 49.6

48 Gõ'dá õjílã lîdî 'dî 'bá yî ârîlî bê ïyî úlî Pôolô kâ 'dî rî, âyîkô drí cizó gólîyî rú rôô, gõ'dá drlîyî ïyî nyâányâ fëzó Ôvârî drí úlî gólâkâ drí sî. Gõ'dá õjílã ndrî gólîyî Ôvârî drí lêlê rîlî rîrî ó'dí ädûkû ãkó rî sî õjílã ïyîkâ ró rî 'bá yî drí tâ lêzó tâ ätî-åtî Yésü rî tâsî rî 'á.

49 Tólâ sî, tâ lê 'bá gólîyî ó'dí ró 'dî 'bá yî drí ngäzó ïyî nîlî lâmú bê 'bädrî 'dî 'asî kâkârâ nî'á tâ ätî-åtî Ôvârî kâ 'dî pë bê õjílã drí. Ítí rî, tâ

âtî-âtî rî 'dî drí lâ'búzó vō â'dó 'bá 'bãdr̄i 'dî 'á rî 'bá yî 'ásî ndr̄i.

⁵⁰ Gõ'dá Yúdã yî ngâ ïyíkâ gõ'dá nî'á tā ící bê ï'dî dr̄i-'bá jãr̄ibã 'dî kâ rî 'bá yî 'á, õkó ãmbâ-ãmbâ gólîyî ïyî jâ 'bá Ôvârî rî ïnjîlî â'dô tā Yúdã yî kâ vó ró ãzâ 'bá yî bê, tâlâ 'dî gólîyî õ'bâ ró bê Póõlõ yî Bãrãnábâ bê ïzâ kôkõ 'á. Gólîyî drí Póõlõ yî drõzó Bãrãnábâ bê vólé ïyî drí 'bãdr̄i 'ásî.

⁵¹ Nîngá sî, Póõlõ yî Bãrãnábâ bê âyélé bê vō 'dî rî, gólîyî drí tâpílîndrî gólâ vō 'dî kâ 'dî yâzó vólé ïyî pá ágálé 'ásî tâ õnjí â'dâ-â'dâ ró õjílâ 'dî 'bá yî rú. Tólâ sî, gólîyî drí ngâzó nîlî jãr̄ibã zîlî ïkõnîyâ 'bãdr̄i Lîkõnîyâ kâ 'á rî 'álâ.

⁵² Gõ'dá tâ lë 'bá gólîyî lâkî 'bá ãnîtîyókâ 'álâ rî 'bá yî rî trá ãyîkõ ãmbâ sî mbârâkâ Líndrî Tândí Ôvârî kâ rî kâ sî.

14

Tâ gólîyî rû 'ê 'bá ïkõnîyâ 'álâ rî

¹ Nîngá sî, ïkõnîyâ 'á tólâ rî, tâ drí rû 'ezó Póõlõ yî drí Bãrãnábâ bê kpá nyé õzõ drílâ rû 'erê gólîyî drí ãnîtîyókâ 'álâ rî kâtí. Gólîyî ngâ nîlî jó Yúdã yî kâ rîzó tâ Ôvârî kâ ârîlî 'á lâ rî 'álâ, gõ'dá gólîyî drí úlî Ôvârî kâ âtázó tólâ mbârâkâ sî, â'dólé Yúdã yî dûû gõ'dá kpá õjílâ lîdî ró rî 'bá yî drí tâ lëzó Yésû 'á.

² Gõ'dá Yúdã yî ãzâ 'bá yî gólîyî tâ âtî-âtî Yésû rî tâsî rî gã 'bá dô rî yî drí ngâzó nîlî ïyî õjílâ dûû 'bãsúrû jãr̄ibã 'dî kâ ãzâ 'bá yî 'bâlé â'dólé  w 

ró Póõlō yî rú Bäränábä bê, õzõ õjílã Änítïyókä 'álâ rî yî drí 'élé rî kâtí.

³ Gõ'dá kpálé ïtí rî, Póõlō yî Bäränábä bê drí rízó ȳyî tólâ kâyî dûû sî gõ'dá rílî tâ âtî-âtî tâ õnjí âyê-âyê kâ cû ïtí ngá ãzâ ãkó Kúmú Yésû rî tâsî rî âtálé mbárâkä sî ūrî ãkó õjílã drí. Yésû fë mbárâkä trá gólïyî drí tâ gólïyî tû drí â'dízó rî 'bá yî 'ezó, ã'dô ró bê kî, tâ âtî-âtî gólïyíkâ â'dálé tâ pâtjî ró.

⁴ Tâ ndrî 'dî 'bá yî tâsî rî, õjílã jârïbä 'dî kâ drí âcázó â'dólé lâfálé cäcä ró. Ürûkâ lâ yî âtjî ïyíkâ Póõlō yî ï'dî Bäränábä bê, gõ'dá ãzâ 'bá yî âtjî ïyíkâ Yúdä yî gólïyî tâ âtî-âtî 'dî gã 'bá dó rî yî ï'dî.

⁵ Nîngá sî, õjílã Yúdä yî kâ 'dî 'bá yî drí ngâzó tâ ï'bîlî õjílã gólïyî õjílã lídî ró rî 'bá yî bê gõ'dá kpá drj-'bá jârïbä 'dî kâ rî 'bá yî bê tí ã'dô ró bê 'dêzó Póõlō yî drjû gólïyî lûvûlî kúní mvá sî ûfûlî vólé.

⁶ Gõ'dá Póõlō yî ârîlî bê tâ tâ 'bâlé trá 'dî tâsî ïtí rî, gólïyî drí ngâzó ïköníyä rî âyélé gõzó râlé jârïbä Lïköníyä kâ ãzâ 'bá yî 'álâ.

⁷ Lïköníyä 'á tólâ rî, gólïyî nî sisí jârïbä Lísiträ kâ rî 'álâ, gõ'dá nîngá sî, Dérêbë 'álâ, gólïyî lâmû kpá trá jârïbä mvá gólïyî â'dó 'bá ãnyî tólâ nâ 'bá yî 'ásî. Võ rî 'dî 'bá yî 'ásî ndrî rî, gólïyî rî trá tâ âtî-âtî tândí Yésû rî tâsî rî pê bê õjílã drí.

Tâ gólïyî rû 'e 'bá Lísiträ 'álâ rî

⁸ Gõ'dá nîngá sî, jârïbä Lísiträ kâ 'dî 'á tólâ rî, ãgô ãzâ bê rî 'á õnjõ ró. Gólâ tó  cí kô ãlôwálâ tûrî lâ 'ásî.

9 Kâyî álô sī, Póõlõ drē rī'á zāâ Lísitrā 'álâ tā Yésū kâ pē'á õjílā drí rī, ãgô 'dī bê rī'á tólâ tā Póõlõ drí rī'á pélâ 'dī ári'á. Gõ'dá Póõlõ drí vō ndrēzó kôrô mbî gólâ dr̄j̄. Ítí rī, Póõlõ rī drí n̄zó lâ kī, ãgô rī 'dī lē tā trá mbârâkâ Yésū kâ 'á, tâlâ Ôvârî õpâ ró yî bê.

10 Â'dô bê trá Ítí rī, Póõlõ drí ngãzó tā âtálé ûrû ãgô rī 'dī drí kī, "Mí ngâ âdrélé mbîmbî ûrû ánî pá dr̄j̄."

Gõ'dá nñngá sī, ãgô rī 'dī drí ngãzó  v  ûrû gõ'dá kôrô l m  b  y  p  s .

11 Gõ'dá nñngá sī, õjíl  t l l  g l y  t  P o l  k  ' l  t  dr  qđ'd z  d rl  s  'd  ndr  'b  r  'b  y  dr  ngãz  r '  o tr l  ûr  t  y k  L k n y  l  'b  k  s  k , "M  ndr  mb r k   g o 'n  'b  y  k . Ôv r  g l y  r  j  'b  tr  â'd l   j l  mv  r  r  ân  y  tr   m  ng l  v dr  '  n l ."

12 Gõ'd   t  r , g l y  dr  ôv r   ng  g l y k  r  b  Z y o  r  r  l   p z  B r n b  dr  g o'd  ôv r   z  r  b   r m * r  r  l   p z  y k  P o l  dr , t l  P o l  t  p  'b  ' .

13 Ôv r   b r d g  Z y o  'd , j   ng  g l   j l  dr  r z  y   nj l  r  â'd  tr   v  ' l  j r b  'd  ' s . G o'd   j l  g l  k r ny  l  'b  r  ôv r  Z y o  'd  dr  r  dr   t   g o 'b  y   tr z  r , g o'd  kp  g l  dr  f  f o   tr z  ân z   d  b  l   t  j r b  k  'd  t  ' l , n z   d  b  l  j   ng  'd  ' . K r ny  l 

* **14:12 14.12**  j r b  'd  ' r  'b  y   s   y  t   n y  r  k , ôv r   d  b  d u . T   s  g l  l 'b  g l y k  v  r  k  n  r , Z y o  y k  ôv r  g l  r  'b  k m  r  ôv r  g l y k  dr  r   d , g o'd   r m   v r  g l   t  p  'b  r   d  l j  'b  ôv r  k   z  'b  y  dr  ndr .

'bá rî 'dī gō'dá òjílā bê ndrī, lē īyî tā trá kōrōnyā 'dī 'bá yî lîlî lîlî ngá fēfē ró Bārānábā yî drí Póolō bê ôvârî yî ró.

¹⁴ Gō'dá Bārānábā yî Póolō bê ndrê īyî bê tā òjílā 'dî 'bá yí kâ 'ẽ'á 'ëlâ īyî drí 'dī rî, drílŷi ngâzó ítâ īyî rú rî 'bá yî ôsîlî râa râa. 'Dîlî â'dálâ kî, yî lée tā-drî gólŷíkâ 'ẽ'á 'ëlâ 'dī kô'dâwá. Gō'dá ītî rî, Bārānábâ rî gógó yî Póolō bê drí ngâzó râlé īyî nîlî 'bêlê õ'bí lâfâlê 'á tā âtâ-âtâ bê ûrû kî,

¹⁵ “Ãnî òjílâ, nî rî nõ ã'dô 'ẽ'á yâ? Nî lî kōrōnyâ kô â'dolé ngá fēfē ró ãmâ ìnjîlî! ãmâ rî'á cé òjílâ mvá 'î õzô ãnî tî! ãmâ â'dó kô ôvârî 'î!”

'Dîlî vósî rî, òjílâ õ'bí 'dî 'bá yî õtírî ngââ úlî Póolō yí kâ ârîlî rî, Póolō yî drí tâ âtázó gólŷi drí kî, “Mâ ânî trá nõngá tâ âtî-âtî tândí Ôvârî pâtjîlî gólâ lêdrê-lêdrê ró rî kâ rî pêlê ì'dî ãnî drí, tâlâ nî ãâyê ró bê ôvârî tâkó ãnî drí rîzó lânjî 'bâlê rú lâ 'á 'dî 'bá yî. Gō'dá võ lâ 'á rî, nî ìnjî cé Ôvârî pâtjîlî rî ì'dî. Gólâ ì'dî 'bûû 'bâ 'bá ̄nyákú drî bê gô'dá lîmvû lô'bâ 'bá ngá-tî 'á lâ rî 'bá yî bê ndrî rî.

¹⁶ Åkû ró rî, gólâ âyê òjílâ ndrî tâ gólŷi nyâányâ drí lêlê rî 'bá yî 'ëlé ì'dî.

¹⁷ Gō'dá gólâ rî trá kárâ rî'á â'dô-â'dô tândí íyíkâ â'dálé ãnî drí tâ tândí gólŷi gólâ drí 'ëlé trá ãnî drí rî sî. Gólâ 'bâ ôzê trá 'dîlî ãnî drí ndrî, gô'dá gólâ 'bâ ngá-ãrú ámvû 'á rî 'bá yî lô'wâ lôfôlê â'dolé tândí ró, tâlâ ãnî ndrî ã'dô ró bê cù ngá-̄yínyâ bê rôô nyâlé, gôzó â'dolé rîlî ndrî ãyîkô sî. Ìtî rî, nî ìnjî cé gólâ ì'dî.”

¹⁸ Póolô yî âtâlé bê úlî rî 'dî 'bá yî kpálé ìtî rî,

góliyî ûsû tā 'dî trá âmbâ-âmbâ ró òjílã 'dî 'bá yî ïkízó kôrõnyã 'dî 'bá yî lîlî, tâlâ ïyî ïnjîzó. Ədükû lâ ró, góliyî drí òjílã 'dî 'bá yî ïkízó.

¹⁹ Gõ'dá kâyî ãzâ sî, Yúdä yî ūrûkâ 'bá yî góliyî â'dó 'bá òmbã ró Póõlõ rú rî 'bá yî drí ângázó ânîlî ïyî Lísîtrâ 'álâ Änîtîyókâ Písîdîyâ 'álâ rî lésî, gõ'dá kpá ïkõnîyã lésî. Gõ'dá dríliyî tâ sôzô òjílã dûû 'á, tâlâ góliyî ülûvû ró bê Póõlõ fûlî vólé kúní mvá sî. Nîngá sî, dríliyî Póõlõ rî lûvûzó kúní mvá sî kpõlõmvë vûdrí. 'Dîi vósî, góliyî drí ngãzó gólâ rî sélé vólé jârîbã 'dî 'ásî, tâlâ góliyî ïsû ïyíkâ kî, gólâ õdrã trá. Tákõ, Póõlõ, ní drâá áníngá kô'dawá.

²⁰ Gõ'dá 'dîi vósî rî, òjílã góliyî tâ lë 'bá trá úlí Póõlõ kâ Yésû rî tâsî rî 'bá yî 'á rî drí ânîzó ïyî âdrélé gbââ Póõlõ rú sî. Góliyî õtirî rîi âdrélé tólâ rî, gólâ drí ngãzó ûrû gõ'dá nîlî gõlé vólé jârîbã 'dî 'álâ. Gõ'dá kâyî drízõ lâ vósî, Póõlõ yî Bârânábâ bê drí ngãzó nîlî Dérëbë 'álâ.

Tā ãmbûkû ącî Póõlõ yî kâ Bârânábâ bê rî tâsî

²¹ Nîngá sî, Póõlõ yî Bârânábâ bê drí tâ âtî-âtî tândí Ôvârî kâ âtázó òjílã drí Dérëbë 'á tólâ. Gõ'dá tâ âtî-âtî góliyíkâ 'dî tâsî rî, òjílã dûû drí tâ lëzó Yésû 'á. Póõlõ yî drí rîzó tâ Yésû kâ îmbâlé tâ lë 'bá 'dî 'bá yî drí. Gõ'dá nîngá sî rî, góliyî drí ngãzó nî'á gõlé Lísîtrâ 'álâ, ïkõnîyã 'álâ gõ'dá Änîtîyókâ gólâ Písîdîyâ 'álâ rî 'álâ.

²² Võ rî 'dî 'bá yî 'ásî ãlô-ãlô, góliyî pë úlí trá tâ lë 'bá Yésû 'á rî 'bá yî drí, tâlâ góliyî ícîlî gõ'dá kpá mbârâkâ lôfîlî góliyî 'á, rîzó tâ lëlé pîpîsîlî ãlô rî sî Yésû 'á. Ítí rî, Póõlõ yî Bârânábâ bê kî,

"Āmâ ndrī, mā â'dô lāñō ûsú'á rōõ ãngó nō 'á õjilā gólīyī tā lē 'bá kō Yésū 'á rī drígá sī sisí drē mā cá kō 'būû 'álâ, vō gólâ Ôvârî drí êdélé ámâ drí gõzó rilí 'á lâ gólâ bê kumū ángí gólâkâ zéle rī 'á."

²³ Vō ãlô-ãlô 'ásī, Póõlō yī Bäränábā bê épẽ ūyī õjilā ázâ 'bá yī 'bälé â'dolé drī-'bá rō õjilā känisä kâ rī 'bá yī drilí. Gólīyī 'é râtâa trá õjilā 'dî 'bá yī bê, gõ'dá gólīyī drí ndrī rizó kpá 'álé 'á'i rō. Drī-'bá 'dî 'bá yī fē ūyī nyâányâ trá lîfî 'bâ'bâ sī Ôvârî drîj. Ítí rî, Póõlō yī Bäränábā bê 'bâ gólīyī trá Ôvârî drígá, tâlâ gólâ õndrê rō bê gólīyī vó dódó.

²⁴ Gõ'dá nîngá sī, Póõlō yī Bäränábā bê drí ngâzó âcî tôle ūyî kôrô 'bâdrî Písidíyâ kâ rî 'ásī, gõ'dá cálé 'bâdrî Pâmbilíyâ kâ rî 'álâ.

²⁵ Gõ'dá 'bâdrî 'dî 'á tólâ rî, drilíyî úlí Ôvârî kâ âtázó õjilâ drí jârîbâ Pérögâ kâ 'álâ. Gõ'dá drilíyî lâvûzó nîlî jârîbâ Ätâlîyâ rî 'álâ.

²⁶ Gõ'dá nîngá sī rî, gólīyî drí ngâzó mbâlé kôlóngbô 'á nîzó gõlé vólé Anîtiyôkâ 'álâ 'bâdrî Síriyâ kâ rî 'álâ, känisä gólâ gólīyî âjözó rî lësî, tâlâ lôsî Ôvârî drí fêlé gólīyî drí 'êlé mbârâkâ íyikâ sī rî ndê rû trá.

²⁷ Ítí, gólīyî âcâ bê rî, gólīyî drí ngâzó õjilâ känisä kâ ê'bélé ndrî kpâkâ ãlô tâ âtázó gólīyî drí tâ ndrî gólīyî Ôvârî drí 'êlé trá gólīyî sî rî tâsî. Vô 'ásî ndrî rî, Ôvârî 'ê õjilâ dûû trá tâ lêlé Yésû 'á, õjilâ Yûdâ yí kâ gõ'dá kpá gólīyî â'dó 'bá kô õjilâ Yûdâ yí kâ ró rî yí bê.

²⁸ 'Dîj vósî, Póõlō yî Bäränábâ bê drí rizó ūyî

õjílā kānísā kâ gólîyî Änítîyókâ 'álâ 'dî 'bá yí bê
párá dûû sî.

15

Tā ɻ̄b̄l̄ɻ̄b̄ Yērōsälémā 'álâ օjílā lídí gólyí tā
l̄el̄b̄ Yéṣú 'á

rî 'bá yî tâsî

¹ Gõ'dá nñngá sñ, õjílã ūrûkâ Yúdä yí kâ góliyî tâ lê 'bá trá Yésü 'á rî drí âcázó Änítïyókâ 'álâ 'bädrï Yüdáyâ kâ rî lësí. Gõ'dá góliyî drí ngâzó rî'á õjílã känisä kâ ìmbálé kî, "Äní õjílã góliyî â'dó 'bá kô Yúdä ró rî, õzõ nî õ'dê bâsä 'á kô'dáwá tâ 'bâ'bâ góliâ Músä drí ïgílî trá ãkû ró nã vó ró rî, Ôvârî ïcâ kô ãní pâlé tâ õnjí ãníkâ rî 'bá yí 'ásí."

² Gõ'dá Póõlõ yí Bãrãnábã bê drí ngãzó ïyî rí'á tû ânyálé rôô mbârâkã sî tã ïmbâ-ïmbâ õjilã 'dî 'bá yí kâ rú. Gólïyî kĩ nî rî, "Â'dó kô mbî tã Músã kâ lânjî lâ 'bâlé õjilã lídí nõ 'bá yí drïj." Gõ'dá õjilã kãnísã kâ drí tã lêzó lâjó'bá Yésü kâ drí tã 'dî kîlî Yérösälémã 'álâ. Drlïyî Póõlõ yí Bãrãnábã bê gõ'dá õjilã ūrûkâ gólïyî lâfâlé 'ásî rî êpëzó nîlî Yérösälémã 'álâ, nî'á tã 'dî õjálé lâjó'bá Yésü kâ rî 'bá yí bê, gõ'dá kpá õjilã ãmbâ-ãmbâ kãnísã kâ tólâ nã 'bá yí bê.

³ Nīngá sī, ōjílā kānísā kâ Ānítīyókā kâ rī 'bá yî jólé bê gólîyî nîlî Yérôsâlémâ 'álâ rî, gólîyî drí ngâzó nîlî kôrô 'bâdrî Fônísiyâ kâ rî 'bá yî 'ásî Sâmárîyâ bê. Gô'dá 'bâdrî rî 'dî 'bá yî 'ásî rî, gólîyî rî trá tâ Ôvârî kâ â'dálé tâ lë 'bá Yésû 'á rî 'bá yî drí kî, ōjílā gólîyî ōjílā lídí ró rî 'bá yî jâ íyî

rû trá tā lélé Yésū 'á rî, gō'dá tā lē 'bá 'dī 'bá yí drí â'dózó ndrī ãyíkõ ró ãmbá tälâ tā 'dî tāsī.

4 Gō'dá nīngá sī, gólíyí cálé bê Yērōsälémā 'álâ rî, őjílā kãnísã kâ dr̄i-'bá ūyíkâ rî 'bá yí bê gō'dá kpá lajó'bá Yésū kâ rî 'bá yí bê drí gólíyí trōzó pípíslí ă'dí sī ūmú ró. Gō'dá nīngá rî, Póõlõ yí drí ngãzó tā lârâkô gólíyí Ôvârî drí 'élé ūyí nyâányâ sī 'dî 'bá yí ngílî őjílā rî 'dî 'bá yí drí, tälâ ő'ê ró bê őjílā lídí 'dî 'bá yí tā lélê ūyíkâ 'bâlé tā átî-âtî Yésū rî tāsī rî 'á.

5 Gō'dá Pârúsî ūrûkâ tā lē 'bá trá ūyí Yésū 'á rî 'bá yí drí ngãzó tā átálé kî, "Őjílā lídí gólíyí tā lē 'bá Yésū 'á rî, nî 'bâ tā gólíyí drí 'dělé bâsâ 'á, gō'dá gólíyí drí tā 'bâ'bâ gólíyí Músä drí ígílî trá rî 'bá yí 'élé ndrî."

6 Tā rî 'dî tāsī, lajó'bá Yésū kâ gō'dá dr̄i-'bá őjílā kãnísã kâ ūrûkâ 'bá yí bê drí ngãzó ūyí rû ê'bélé vō ãlô 'á tā 'dî dr̄i lâ ôjálé.

7 Gō'dá úlí gólíyí drí átálé trá mâní ūyí vō 'ásî 'dî vósî rî, Pétêrõ drí ngãzó âdrélé ūrû gō'dá tā átálé gólíyí drí kî nî rî, "Ámâ  drúpî yí, nî nî trá kî, sisí rî, Ôvârî njî mâ trá ãnî lâfâlé 'ásî, tälâ őjílā gólíyí őjílā lídí ró ūrûkâ 'bá yí âârî ró bê tā átî-âtî tândí gólâ nô má sîlî sī. Gō'dá nīngá sī, gólíyí õlê ró tā bê Yésū 'á.

8 Ôvârî gólâ tā ìsû őjílā kâ rî nî 'bá ndrî rî, â'dâ tā trá kî, yí lê gólíyí őjílā lídí ró 'dî trá őjílā ūyíkâ ró Líndrî Tândí ūyíkâ âfë-âfë lâ sî gólíyí drí, té  zô gólâ drí âfélé trá ãmâ drí sisí rî kâtí. Gólâ 'ê tā rî 'dî trá ìtí, tälâ â'dálé ãmâ őjílā Yûdä yí kâ drí kî, gólâ lê gólíyí trá kpá őjílā ūyíkâ ró.

9 Gólâ 'é gólîyî kô ngîñ ãmâ rú sî. Gólâ nî trá kî, gólîyî lê tâ trá Yésû 'á. Ī'dî gólâ drí tâ õnjí gólîyíkâ rî 'bá yî âyézó.

10 Gõ'dá bê trá ītí rî, nî lê Ôvârî rî ûjûlî ã'dô tâsî yã? Nî lê tâ lânjî-lânjî gólâ 'bâlé ãmâ á'bíyá yî drí 'êlé tîbê ãmâ nyâanyâ drí icálé 'êlâ kô rî 'bâlé tâ lê 'bá yî drÿj ã'dô tâsî yã?

11 Kúmú ãmákâ Yésû rî'á 'â ã'dí tâ âyê-âyê kâ bê ãmâ õjîlâ Yûdã yí kâ drí ãmâ 'bâlé tâ lélé úlî gólâkâ 'á cù ītí, gõ'dá kpá ãmâ pâlé. Gõ'dá ngbâângbânõ rî, gólâ 'ê trá kpá tâ ãlôlâ 'dî ï'dî õjîlâ gólîyî â'dó 'bá kô Yûdã yí ró rî 'bá yî drí."

12 Gõ'dá úlî Pétérõ kâ 'dî 'bá yî 'ásî rî, õjîlâ cé títî drí rîzó njürû. 'Dî vósî rî, Bârânábâ yî Pôolô bê drí ngâzó ïyî rî'á tâ gólîyî Ôvârî drí 'êlé õjîlâ lídî lâfâlé 'á rî 'bá yî ngîlî. Ôvârî 'bâ gólîyî trá tâ tî drí â'dízó drí lâ sî rî 'êlé, â'dô ró bê gólîyî õjîlâ lídî ró rî 'bá yî drí rû jâzó tâ lélé Yésû 'á.

13 Nîngá sî, Bârânábâ yî Pôolô bê ndë bê úlî ngîngî rî, drÿj-'bá kânjsâ kâ Yâkóbâ drí ngâzó tâ âtâlé kî, "Ámâ ãzí-ãzí yî, nî ârî drë úlî má tí nô.

14 Sîmónâ Pétérõ ngî tâ gólâ lâtî sísí nâ sî Ôvârî drí õjîlâ lídî lôvó 'bâzó, õjîlâ njîzó gólîyî lâfâlé 'ásî â'dolé õjîlâ íyíkâ ró rî trá.

15 Gõ'dá úlî Ôvârî kâ gólâ tâ ąngû 'bá gólâkâ rî 'bá yî drí ìgîlî trá ąkû ró nâ sî rî âtâ kpá tâ ãlôlâ 'dî ï'dî kî nî rî,

16-17 'Sísí 'álâ, má â'dô âgõ'á 'bâsúrú Dâwûdî kâ gólâ rû ïzâ 'bá trá rî êdélé ó'dí.

Â'dô â'dó'á mbârâkâ bê ó'dí sísí rî kâtí.

Má â'dô pávó ó'dí njî'á õjîlâ ndrî drí ámâ ịnjîzó,

õzō jó ûfúlí gõzó bêlâ ó'dí rô rî kâtí.
Má â'dô 'ë'á lâ ïtí, tâlâ 'bãsúrú ndrï ûnñi rô bê kî,
mâ rî'á kúmú ángí 'î gólîyî drîlî.
Tâ 'dî tâsî rî, õjílâ lídí gólîyî má drí 'bâlé trá
â'dólé õjílâ ámâ nyâányâ kâ rô rî 'bá yî
âânî rô ïyî bê má ngálâ.'

Amósē 9.11-12

¹⁸ 'Dii r̄'á Ôvârî r̄i t̄-võ 'î, gõ'dá gólâ 'bã ãmâ trá nñlâ kâyì ãkû nã 'bá yî sî.

19 “Ã'dô tâ ïsû ámákâ rî vó ró rî, má âtâ kî, õjílã lídí gólyî tâ lê 'bá trá Yésû 'á 'dî 'bá yî, mã âyê gólyî îkpókpólô-îkpókpólô 'dë' dë bâsâ 'á rî sî tâ 'bâ'bâ Mûsâ kâ rî 'bá yî bê.

20 'Dīñ vō lâ 'á rî, mā īgī wárāgā gólīyî drí úlî
nō 'bá yî sî kî, 'dõvó gólīyî õnyâ ã'wá gólâ félé
ôvârî ãbârâdâgõ drí rî kô'dâwá, tâlâ ã'wá rî 'dî
rî'á õnjí ró õjílã Ôvârî kâ rî 'bá yî lîfî drî lâ yî 'á.
Gõ'dá gólîyî õnyâ kõrõnyâ gólîyî ômbê lâ yî lîlî
lîlî kô'dâwá rî kô, gõ'dá kpá rî, gólîyî õnyâ ngá
gólîyî ãrí bê rî kô'dâwá. Gõ'dá gólîyî õ'bâ õjílã
gólâ â'dó 'bá kô gólîyî õkó ró ngâtá ágó ró rî kô
â'dú kõzó ï'dí bê lâ.

· 21 Mī ndrē drē, tā 'bā'bā gólīyī Músä drí īgīlī
trá ăkū ró ăkū ró nā sī gólâ látī rīrī tāndí rī kâ
â'dá 'bá rī, mā rī trá tā 'dī 'bá yī zlīlī kâyī râtáā
kâ vósī cé jó âmákâ rīzó tā Ôvârî kâ ârîlî rî 'á, vō
'ásî ndrî tā 'bā'bâ 'dî 'bá yî nîlî dôdô. Mâ â'dô tā
'dî īgî'á gólîyî drí, tâlâ gólîyî ūnî ró rîrî âmákâ rî
bê "

Tā wárāgā lājó'bá drí ìgūlī òjúlā lídí gólýi tā lē
'bá trá Yésū 'á

rī 'bá yī drí rī tāsī

22 Gō'dá lājó'bá Yésū kâ gō'dá ōjílā ndrī kǎnísā kâ drī-'bá sísí-lésī īyíkâ rī 'bá yí bē drí tā ūsū 'bāzó ōjílā āzâ 'bá yí êpēzó īyí lāfálé 'ásī â'dólé jōlé Ānītīyókā 'álâ Póōlō yí bē gō'dá kpá Bārānábā bē tā pāt̄jī â'dálé ōjílā Ānītīyókā kâ drí. Gólyi yí êpē drī-'bá īyíkâ rī 'bá yí rī, Sílā yí ū'dī Yúdā gólā rī'á zilâ Bārāsábā rī bē.

23 Nīngá sī, gólīyī drí wárāgā īgīzó ōjílā 'dī 'bá yí drí trōlé kpāâ. Gō'dá nōô rī'á úlí wárāgā rī 'dī 'á rī ū'dī.

Āmâ lājó'bá Yésū kâ rī 'bá yí gō'dá drī-'bá kǎnísā kâ rī 'bá yí bē rī'á īyí ānî âdrupi yí ū'dī. ū'dī mā īgī wárāgā nō ānî ōjílā kǎnísā Ānītīyókā kâ gō'dá jārībā āzâ 'bá yí Sírīyā kâ gō'dá kpá Sílísīyā kâ gólīyī â'dō 'bá Yúdā rō kō rī 'bá yí drí. Mā 'ē nî-bê-yā ānî drí.

24 Mā ârī trá kī, ōjílā āzâ 'bá yí nī īyí trá ānî ngálâ nōngá sī, gō'dá īkpókpólō ūyí ānî trá úlí īyíkâ rī 'bá yí sī. Gō'dá gólīyī pēé ūyí úlí rī 'dī 'bá yí kō drī-ācē āmákâ sī.

25 Tālā tā ānî īkpókpólōzó 'dī tāsī rī, āmâ drí rū 'ēbēzó āmâ vō 'ásī gō'dá tā ū'bīlī ōjílā āzâ 'bá yí êpēzó jōlé ānî ngálâ, Bārānábā yí gō'dá Póōlō bē gólīyī āmâ drí lōvō lā yí 'bālē tákányī rī 'bá yí,

26 gō'dá kpá ūyí nyāányā fē 'bá trá lōsī kúmú āmákâ Yésū Krístō kâ 'ēlé pēp̄sílī ālō sī rī.

27 Ítí rī, āmâ bí Yúdā yí jō'á Sílā bē ānî ngálâ Póōlō yí bē. Gólīyī â'dō tā ālōlā āmâ drí īgīlī wárāgā nō 'á nō ngī'á trá ānî drí ūyí ū nyāányā sī.

28 Líndrí Tāndí Ôvârî kâ 'bâ ãmâ trá tā-drñ lélé kî, â'dó kô ãmâ drí ngá lânjî 'bâlé ãnî drñ. Gõ'dá tâ gólîyî icá 'bá ãnî drí 'élé rî rî'á ïyî ï'dî nõ:

29 Nî nyâ kõrõnyã gólîyî félé ngá fefê ró ôvârî ãbârâdâgõ drí rî kô, nî nyâ kõrõnyã gólîyî ômbê lâ yî lîlî lîlî kô'dáwá rî 'bá yî kô, nî nyâ ngá gólîyî ãrí bê rî kô, gõ'dá nî 'bâ õjílã gólîyî â'dó 'bá kô ãnî õkó ró ngâtá ágó ró rî kô  'dú kõzó ï'dí bê lâ. Õzõ nî õrî trá cú ïtí tâ rî 'dî 'bá yî 'ë ãkó rî, 'dî nî 'ê trá dódó.* 'Dî rî'á ngá gólîyî ãmâ drí lélé âtálé ãnî drí rî 'bá yî ï'dî. ï'dî 'dî.

30 Tólâ sî, õjílã kãnísã kâ Yérôsälémã 'álâ rî 'bá yî drí ngazó õjílã 'dî 'bá yî jõlé wárágã 'dî trôlé félé õjílã gólîyî kãnísã Änítîyókã kâ 'álâ rî 'bá yî drí. Õjílã 'dî 'bá yî cå bê Änítîyókã 'álâ rî, gólîyî ê'bê õjílã kãnísã kâ 'dî 'bá yî kpákã ãlô gõ'dá wárágã 'dî fêzó drílîyî.

31 Gõ'dá nîngá sî, õjílã kãnísã kâ 'dî 'bá yî zilí bê ïyî wárágã rî 'dî rî, drílâ gólîyî 'bâzó â'dôle ãyïkõ ró rôô, tâlâ tâ ïgîlî 'á lâ rî 'bá yî sô mbârâkã trá gólîyî 'á.

32 Gõ'dá 'dî vósî rî, Yûdä yî Sílã bê drí rîzó õjílã 'dî 'bá yî bê kâyî dûû sî. Gólîyî rî'á õjílã gólîyî tâ Ôvârî kâ ngî 'bá ngbálí-ngbálí rî 'bá yî ï'dî. Nîngá sî, úlí gólîyíkâ 'dî 'bá yî drí õjílã tólâ nã 'bá yî pâzó tâ lélê gólîyíkâ Yésü 'á rî 'bâlé âdrélé gágá rákã fê kâtí.

33-34 Gõ'dá  dûkû lâ ró rî, tâ lê 'bá Yésü 'á 'dî 'bá yî drí gólîyî jõzó gõlé vólé rú'bá  'dî sî õjílã

* **15:29 15.29** Ó'bâá õjílã lídí 'dî 'bá yî 'dôle kô bâsã 'á.

käñísǟ kâ Yērōsälémǟ 'álâ gólîyî âjó 'bá rî 'bá yî ngálâ.*

³⁵ Gõ'dá Póõlõ yî Bäränábǟ bê drí rîzó ūyî kâtî dûu sî Änítîyókâ̄ 'á. Gólîyî gõ'dá õjîlã̄ ãzâ̄ 'bá yî bê rî ūyî trá rî'á õjîlã̄ îmbá̄ bê gõ'dá kpá tâ̄ âtî-âtî tândí Kúmú Yésǖ rî tâsî̄ rî pê bê.

Tā Póõlõ yî drí lâfálé cãzó Bäränábǟ bê rî

³⁶ 'Dîñ vósî, Póõlõ drí tâ̄ âtázó Bäränábǟ drí kî, "Dõvó mǟ nî̄ gõlé tâ̄ lë 'bá kúmú ãmákâ̄ Yésǖ 'á rî 'bá yî lômílî võ kâtîrâ̄ gólîyî ãmâ̄ drí tâ̄ âtî-âtî tândí Yésǖ rî tâsî̄ rî pêzó sísî̄ 'álâ sî̄ rî 'ásî, tâlâ mǟ ndrê ró tâ̄ lêlê gólîyíkâ̄ bê."

³⁷ Gõ'dá Bäränábǟ lë trá Yôwánî Márâkȭ rî drîlî kpââ̄ ūyî bê.

³⁸ Gõ'dá Póõlõ kî nî̄ rî, â'dó kô tândí ró gólâ̄ drí nîzó kpââ̄ ūyî bê, tâlâ sísî̄ nã̄ sî̄ gólâ̄ âyê ūyî trá Pãmbílîyâ̄ 'álâ cù ūtî ūyî drí drê lôsî̄ 'dî 'é ãkó ndêlê.

³⁹ Nîngá sî̄, tî̄ ânyâ̄-ânyâ̄ ândrê drí 'dêzó gólîyî lâfálé 'á tâ̄ rî 'dî tâsî̄, té gólîyî drí lâfálé cãzó. Bäränábǟ yî Yôwánî bê drí ngâzó gõlé ūyî kôlóngbȭ sî̄ 'bâdrî̄ Sâyipârásî̄ kâ rî 'álâ.

⁴⁰ Gõ'dá Póõlõ drí Sîlâ̄ rî njîzó nîlî ūyî bê. Gõ'dá nîngá sî̄, õjîlã̄ käñísǟ kâ tólâ Änítîyókâ̄ 'álâ rî drí râtáâ̄ 'êzó Ôvârî drí gólîyî vó ndrêzó.

⁴¹ Gõ'dá Póõlõ yî Sîlâ̄ bê drí ngâzó nîlî kôrô 'bâdrî̄ gólîyî Sîrîyâ̄ kâ Sîlísîyâ̄ bê rî 'ásî. Võ 'ásî cé tîtî, gólîyî nî̄ ūyî trá zââ tâ̄ lë 'bá Yésǖ 'á rî 'bá yî lîfî lá̄ yî icí bê, tâlâ gólîyî õrî ró bê pîpîsîlî ïdû-ïdû sî̄ tâ̄ lêlê Yésǖ 'á rî 'á.

* **15:33-34 15.33-34** Gõ'dá Sîlâ̄ 'bâ tâ̄ ïsû̄ ūyikâ̄ trá rîzó ãkpâ Änítîyókâ̄ 'á.

16

*Tā Póõlõ yí gõ'dá Sílã bê drí Tímátÿä rî držzó
âcí tõlé ſyí bê rî*

¹ Gõ'dá nñgá sñ, Póõlõ yí Sílã bê drí ngãzó ſyí rî'á nñlí âcí ſyíkâ 'á, gõ'dá gólyí drí cãzó jãríbã gólyá zílì Dérëbë rî 'álâ, gõ'dá drílÿí nñzó cálé jãríbã zílì Lísítrã rî 'álâ. Gõ'dá tã lë 'bá ãzâ bê rî'á Lísítrã 'á tolâ, rú lâ Tímátÿä, gólyá rî ândré rî'á ojílã Yúdä yí kâ gólyá tã lë 'bá trá Yésü 'á rî ſyí. Gõ'dá gólyá rî átâ ſyíkâ Gírikí lé 'bá 'í.

² Tímátÿä rî gógyó 'dõ, ojílã kãnísä Lísítrã kâ gõ'dá Íkõnýä kâ bê 'bá ſyí gólyá rî lñanjí rõõ, gõ'dá gólyí drílÿí átâ tã trá kñ nñ rî, gólyá ãâ'dô rî'á ojílã tãndí 'í.

³ Tã 'dî tãsñ rî, Póõlõ lë Tímátÿä rî 'dõ trá nñlí ſyí bê lôsñ 'ẽ 'bá ãzí ró. Gõ'dá ojílã Yúdä yí kâ gólyí rî 'bá 'bädrí rî 'dõ 'á rî 'bá yí nñ ſyí trá kñ, Tímátÿä rî'á Gírikí mvá 'í, gõ'dá gólyá 'dé drë bãsã 'á kô. Gõ'dá Ítí rî, Póõlõ drí gólyá rî 'bëzó bãsã 'á, ojílã Yúdä yí kâ õzó gólyá rî gãâ kô dó.

⁴ Nñgá sñ, Póõlõ yí drí nñzó kôrô jãríbã 'bädrí 'dî kâ rî 'bá yí 'ásñ. Gõ'dá võ 'dî 'bá yí 'ásñ cé tñtñ rî, gólyí fñ wárágã bí lñjó 'bá Yésü kâ rî 'bá yí kâ, gõ'dá kpá ojílã ãmbâ-ãmbâ kãnísä Yérõsälémä 'álâ rî 'bá yí kâ bê trá ojílã kãnísä kâ rî 'bá yí drí. Gõ'dá gólyí kñ gólyí drí rî, gólyí ſyí 'dõ tã wárágã bí rî 'dõ 'á rî 'bá yí.

⁵ Gõ'dá bê trá Ítí rî, ojílã kãnísä rî 'dõ 'bá yí kâ 'dõ 'bá yí drí rîzó tã lñlë sñ Yésü 'á pípíslí ïdû-ïdû sñ. Käyì vósñ cé rî, ojílã ãzâ 'bá yí drí rîzó tã lñlë ſyíkâ 'bälé Yésü 'á. Ítí rî, tã lë 'bá Yésü 'á rî 'bá yí

drí rīzó līzólé dūû. Nīngá sī, gólīyī drí īyī lōfīzó őjīlā kānīsā kâ 'dī 'bá yī lāfálé.

Tā gólā Ôvārī drí â'dálē Póõlō drí âbī-âbī 'á nīzó Mēkēdónīyā 'álā rī

⁶ Gõ'dá nīngá sī rī, Líndrí Tāndí Ôvārī kâ drí Póõlō yī lōgázó dó nīlī Ásīyā 'álā nīlī tā âtī-âtī Ôvārī kâ pēlé őjīlā tólā nā 'bá yī drí. Gõ'dá bē trá ītī rī, gólīyī drí nīzó kōrō 'bādrī Fārīgīyā kâ gólā â'dó 'bá Gālātīyā 'álā rī 'ásī.

⁷ Gõ'dá 'dī vósī, gólīyī ácálé bē ēsē-drī Mīsīyā kâ 'á rī, gólīyī 'ē trá nīlī kōrō 'bādrī Bītīnīyā kâ rī 'ásī rī, gõ'dá Líndrí Tāndí Ôvārī kâ drí gólīyī lōgázó dó nīlī kōrō tólā sī ró.

⁸ Nīngá sī, gólīyī drí ngāzó nīlī kōrō 'bādrī zīlī Mīsīyā rī 'ásī, būuu cālē jārībā zīlī Trówā rī 'álā.

⁹ Gõ'dá ngācī lā 'dī sī rī, Póõlō drí ngāzó âbīlī. Âbī-âbī rī 'dī 'á rī, gólā drí āgō āzā 'bādrī Mēkēdónīyā kâ lésī rī ndrēzó rī'á âdré'á, gõ'dá kpá rī'á gólā rī zīlī kī, "Ní ânī āmā pālē Mēkēdónīyā 'á nōlē."

¹⁰ Âbī-âbī Póõlō kâ 'dī vósī rī, āmā* drí āmā êdészó njāâ, tālā nīzó 'wāâ Mēkēdónīyā 'álā, tālā âbī-âbī 'dī â'dā tā trá āmā drí kī, Ôvārī jō āmā trá nīlī tā âtī-âtī tāndí íyīkā pēlé őjīlā 'bādrī 'dī kâ drí.

Tā gólā Lúdīyāq drí tā lēzó Yésū 'á Fīlīpī 'álā rī

¹¹ Gõ'dá nīngá sī, āmā drí ngāzó mbālē kōlóngbō 'á Trówā 'á tólā, gõ'dá nīlī kōlóngbō rī 'dī sī cālē ikimā ândré zīlī Sāmōtrákē rī 'álā.

* **16:10 16.10 Āmā** Úlí nō rī, Lükä gólā tibē búkū nō igī 'bá nō rī â'dálē Póõlō yī bē.

Gõ'dá kâyî 'dī vósī, ãmâ drí âcí îngázó zââ kôlóngbō sī nîlî cälé jârîbä zîlî Nëyäpólî rî 'álâ.

¹² Gõ'dá tólâ sī, ãmâ drí nîzó pá sī Filípî 'álâ. Gõ'dá ãmbä Filípî rî 'dī kâ lâyû gärrä jârîbä ãzâ 'bá yí 'bädrî Mëkëdóniyä kâ rî 'bá yí kâ drïj sī. Õjîlâ Filípî kâ ãmbá võ lâ yí rî'á ïyî Rómä lé 'bá 'î. Gõ'dá ãmâ drí rîzó tólâ kâyî fínyawá sī.

¹³ Gõ'dá kâyî râtáã kâ sī, ãmâ drí fôzó jârîbä 'álé 'asî áyágá tí 'álâ, tâlâ mä ârî tâ trá kî, võ râtáã kâ Yûdä yí drí rî bê tólâ. Gõ'dá tólâ rî, mä ûsû õkó ãzâ 'bá yí ê'bê ïyî rû trá râtáã 'élé. Ïtí rî, ãmâ drí rîzó vûdrí tâ pélé õkó 'dî 'bá yí drí.

¹⁴ Nîngá rî, õkó ãzâ bê rî'á gólîyî lâfâlé rú lâ Lûdîyä. Gólâ rî'á Tîyâtírâ lé 'bá 'î, gõ'dá gólâ ítâ lámûrî-lámûrî tândí rî lâzí 'bá lâ 'î. Gõ'dá gólâ kpá rî'á õjîlâ lídí gólâ Ôvârî rî ìnjî 'bá ró rî ï'dî. Ïtí rî, Póõlõ pélé bê tâ âtî-âtî Yésü rî tâsî rî õkó dî 'bá yí drí rî, Ôvârî drí Lûdîyä rî 'bâzó tâ Póõlõ kâ 'dî ârîlî dódó, gõ'dá gólâ drí tâ lêzó Yésü 'á.

¹⁵ Gõ'dá 'dî vósî rî, ãmâ drí gólîyî ibábâtízâzó õjîlâ gólâkâ 'bâ kâ rî 'bá yí bê. Ïtí rî, gólâ drí ngâzó tâ âtâlé ãmâ drí kî, "Özö nî õndrê trá kî, má õlë tâ trá Yésü 'á rî, 'dövö nî ânî má drí 'bâ 'álâ, gõ'dá rîlî ūmú ámákâ ró." Nîngá sî, gólâ drí ãmâ vó ndrêzó dódó ūmú íyikâ rî 'bá yí ró.

Tā gólâ Póõlõ yî 'bâzó gänímä 'á Sîlâ bê rî

¹⁶ Kâyî ãzâ sî, ãmâ kpá trá rî'á nî'á võ râtáã kâ 'álâ ó'dí, gõ'dá ãmâ drí ízámvä ãzâ gólâ líndrí õnjî bê rî ûsûzó. Líndrí õnjî 'dî rî gólâ rî 'bâlê tâ gólîyî 'e 'bá â'dolé ätî 'álâ rî 'bá yí ngîlî õjîlâ drí.

Gólâ rĩ'á rãgïï 'î, ïtí rî, gólâ rî lípî yî rî ïyî trá rĩ'á
âdï ûsúlí gólâ drïï tã ۀngü-ۀngü gólâkâ 'dî sî.

17 Ízámvá rî 'dî rî trá ۀmâ vó lôbëlé, gõ'dá nî'á
ôtré bê ۀjílã drí kî, "Âgô nô 'bá yî rĩ'á ïyî rû ï'bû
'bá Ôvârî gólâ 'bälé bê ۀmbâ 'bûû 'álâ rî kâ rî dî.
Gólïyî â'dô lâtî 'dýyî pâ kâ â'dâ'á nî ãnî drí."

18 Gólâ 'ê tâ rî 'dî trá kâyî dûû sî, gõ'dá tâ líndrí
õnjí 'dî kâ drí ngâzó Póölö rî îkpókpólolé rôô.
Gõ'dá nîngá sî, gólâ drí rû jâzó tâ ۀtâlé líndrí õnjí
'dî drí kî, "Má 'bâ tâ nî drí drí-âcê Yésü Krístö kâ
rî sî, nî âfô vólé ízámvá nô 'ásî." Nîngá sî 'wââ,
líndrí õnjí 'dî drí âfôzó ízámvá rî 'dî 'ásî.

19 Gõ'dá ízámvá rî 'dî lípî lâ yî ndrélé bê ïyî
kî, yî ûsú gõ'dá âdï ízámvá 'dî drïï kô rî, gólïyî
drí â'dozó ۀmbâ ró, tâlâ Póölö drô líndrí gólâ
mbârâkâ fê 'bá ízámvá 'dî drí rî trá vólé. Gõ'dá
ízámvá 'dî lípî lâ yî drí ngâzó Póölö yî rûlî Sílâ
bê gólïyî trôlê fêlê ۀjílã jârîbâ kâ vô tâ kî 'bá kâ
'á rî 'bá yî drí.

20 Gõ'dá tólâ rî, gólïyî drí tâ ۀtâzó tâ kî 'bá 'dî
'bá yî drí kî, "Âgô nô 'bá yî rĩ'á ïyî ۀjílã Yûdâ
yî kâ rî dî, gõ'dá gólïyî rĩ'á ۀjílã îkpókpólö'á ïyî
jârîbâ 'á nõngá."

21 Gólïyî rĩ'á ۀjílã lîfî icí'á lâ'bí gólâ ۀmâ drí
gâlé dó rî yî sî. ۀmâ ۀjílã Rómâ lé 'bá icá kô
lâ'bí gólïyíkâ 'dî 'élé."

22 Gõ'dá bê trá ïtí rî, ۀjílã tîlîlî rû ê'bé 'bá 'dî 'bá
yî drí ngâzó tâ ۀtâlé Póölö yî rû Sílâ bê. Gõ'dá tâ
kî 'bá 'dî 'bá yî drí lômigowá 'bâzó itá gólïyíkâ
osîlî trâaâ trâaâ vólé gõ'dá kpá gólïyî cälé pîdrîgû
sî.

23 Ítí, lómígówá 'dī 'bá yí drí gólyí kā cázó ōnjí lâ dríi gō'dá trôlé 'bälé gäñímä 'á. Gō'dá tā kī 'bá 'dī 'bá yí drí tā 'bázó òjilä gäñímä kâ drí òjilä ãzâ ndrêlê 'bälé gólyí vó lókílî dódó, tälâ gólyí õzó ícá kô râlé vólé gäñímä 'ásí.

24 Dr̄i-'bá gäñímä kâ 'dī ârî úlí tā kī 'bá kâ 'dī bê rî, gólyâ drí gólyí trôzó sôlé jô 'á gäñímä ítô 'â 'á, gō'dá pá lâ yí ícizó gágá fê lâlâ r̄i lâfálé nyârî sî.

*Tā gólyâ dr̄i-'bá gäñímä kâ drí rû jazó tā lêlé
Yésü 'á rî*

25 Ngácì ítô 'â 'á, Póõlõ yí Sílã bê r̄i'á râtáä 'ë'á gō'dá kpá lóngó ngõ'á ïyî Ôvârî rî ìnjîzó. Gō'dá òjilä gäñímä kâ ãzâ 'bá yí r̄i'á tâ gólyíkâ 'dī ârî'á.

26 Gō'dá ãtrükü'dü ró, ãgbïgbï drí ngâzó r̄i'á vó ïyâlé gbï gbï gbï, mbârâkâ lâ lâvû trá kôrô. Gō'dá vó gólyâ gäñímä 'á rî ngâ trá ndrî 'dó r̄i'á rû ïyâlé ōnjí lâ ró. Gō'dá áfî drí rû njîzó ndrî hûwâ-hûwâ, gō'dá kpá nyârî òjilä gólyí gäñímä 'á rî 'bá yí pá rî drí âtîzó ngebá vólé.

27 Ægbïgbï ïyâ vó bê rî, dr̄i-'bá gäñímä kâ drí ngâzó nîlî vó lômílî gäñímä 'ásí. Gólyâ òtirî vó ndrêe rî, áfî njî rû trá ndrî hûwâ. Gólyâ ìsü tâ trá kî, òjilä gólyí gäñímä 'á rî 'bá yí òrâ ïyî trá ndrî vólé. Ítí rî, gólyâ drí lígú ândrê mbélësö íyíkâ ãtrôzó 'ezó íyî fûlî r̄i'dî sî lâ.*

28 Gō'dá Póõlõ drí trêzó ûrû gólyâ drí kî, "Ní lôfô ánî ãrí 'á âkpâ nî kô. Ámâ drë bê ndrî r̄i'á nô."

* **16:27 16.27** R̄i'á ōnjí ró dr̄i-'bá gäñímä kâ drí òjilä gäñímä 'á rî 'bá yí âyézó râlé.

29 Nīngá sī, dr̄i-'bá 'dī drí tā 'bāzó lāsí ì'ílí âfēlé, gō'dá dr̄lā ngāzó rālē nī'a jó gólâ Póölō yī drí 'bāzó 'á lâ Sīlā bē rī 'álâ. Tōlā rī, gólâ drí ngāzó 'ã'í t̄lī gólīyî ândrá, 'dī rú'bá lâ rī'a lē'a kpā kpā kpā ūr̄i drí sī, tālā gólâ ndrē mbârâkâ Ôvârî kâ trâ.

30 Nīngá sī, gólâ drí gólīyî trōzó lôfôlé ìví 'álâ gō'dá tā âtázó gólīyî drí kī, "Ãmbá yî, má â'dô ã'dô 'ë'á ì'dî Ôvârî drí ámâ pâzó yâ?"

31 Gō'dá ìtí rī, Póölō yī drí tā 'dî dr̄i lâ lôgôzó gólâ drí kī, "Ní lē tā Kûmú Yésū 'á, gō'dá gólâ â'dô ãnî pâ'á kpâ òjilâ ánikâ 'bâ kâ rî 'bá yî bê ndr̄i."

32 Nīngá sī, gólīyî drí ngāzó tā âtî-âtî tândí Kûmú Yésū rî tâsí rî ngîlî ãgô rî 'dī drí òjilâ gólâkâ 'bâ kâ bê ndr̄i.

33 Gō'dá ngâcî ãlôlâ 'dī sī rī, ãgô rî 'dī drí lâzé gólīyî drí úsûlî gólīyî cârē 'á rî 'bá yî jîzó ngebângbâ. Nīngá sī, Póölö yî drí dr̄i-'bá rî 'dī ïbâbâtízâzó òjilâ gólâkâ 'bâ kâ bê ndr̄i.

34 Gō'dá vó lâ sī, gólâ drí gólīyî trōzó yî rî gogó drí 'bâ 'álâ gō'dá ngâ nyânyâ fêzó gólīyî drí. Nīngá sī rī, òjilâ gólâkâ 'bâ kâ rî 'bá yî drí â'dozó ndr̄i 'dó ãyîkô ró, tâlâ gólîyî lê tâ trâ Yésû 'á.

35 Cjünó lâ 'dī sī rī, tâ kī 'bá jârîbâ 'dî kâ rî 'bá yî drí ngâzó dr̄i-'bá ãjú 'bû 'bá ïyîkâ rî 'bá yî kâ rî jôzó tâ âtî-âtî bê dr̄i-'bá gânimâ 'dî kâ 'dî drí kī, 'dôvô ãgô rî 'dî 'bá yî âafô vólé.

36 Gō'dá dr̄i-'bá gânimâ kâ 'dî drí nîzó úlî 'dî 'bá yî ngîlî Póölö yî drí kī, "Tâ kī 'bá âjô ïyî tâ trâ kī, nî ãâ'dô nî'a cù ìtí dr̄i-bâlâyî ró. Bê trâ ìtí rî, nî âfô gō'dá mî nî ró rú'bá ã'dí sī."

37 Gõ'dá nñngá sī, Póõlõ drí tā âtázó trâ dr̄i-'bá gãnímã kâ 'dĩ drí dr̄i-'bá ãjú 'bū 'bá kâ âjolé 'dĩ 'bá yí bê kĩ, "Ãmâ gólïyí nyãányâ lâ Rómã kâ ró rî 'bá yî ū' dî.* R̄'á õnjí ró lâñõ félé õjílã Rómã kâ drí drë tā kíkí ãkó. Gõ'dá â'dô bê kpálé ïtí rî, tā kí 'bá 'dĩ 'bá yî 'bâ ïyí tā trá lâñõ félé ãmâ drí õ'bí lïfí dr̄i 'á ãmâ lârâkô 'e'ë sī lâcácá sī cù ïtí tā ãmákâ kí ãkó tãndí ró. Gólïyí 'bâ ãmâ gãnímã 'á nõngá tâkó. Gõ'dá ngbâângbânõ rî, gólïyí lë trá ãmâ lôfõlé jõlé vólé õ'bí lïfí dr̄i ãkó. Tā 'dî sú kô. Gólïyí nyãányâ â'dô ânñ'á nñ ãmâ lôfõlé vólé nõngá sī."

38 Nñngá sī, dr̄i-'bá ãjú 'bû 'bá kâ 'dĩ 'bá yî drí ngãzó gõlé úlí Póõlõ kâ 'dĩ 'bá yî trõlé nñ'á âtálâ tā kí 'bá 'dĩ 'bá yî drí. Gõ'dá tā kí 'bá 'dĩ 'bá yî ârîlî bê kí'á nñ rî, Póõlõ yî Sílã bê r̄'á ïyí õjílã Rómã kâ ū' dî rî, ū' drí fízó gólïyí 'á.

39 Tā rî 'dĩ tâsí rî, gólïyí nyãányâ drí ngãzó nñlî gãnímã 'álâ Póõlõ yî ïjílî â'dólé tā âyélé ïyí drí. Gõ'dá gólïyí drí Póõlõ yî lôfõzó Sílã bê vólé gãnímã 'ásí, gõ'dá gólïyí drí Póõlõ yî ïjízó fõlé vólé jãrîbã ïyíkâ 'ásí.

40 Ïtí lâ 'dĩ ró, Póõlõ yî drí ngãzó gãnímã âyélé. Sísí gólïyí ngâ nñlî Lúdïyä drí 'bâ 'álâ gólïyí tâ lë 'bá trá Yésü 'á rî lômílî. Gõ'dá gólïyí â'dólé bê r̄'á râtáã 'e'á ïyí kpâkâ ãlô rî, Póõlõ yî Sílã bê drí tâ lë 'bá Yésü 'á 'dĩ 'bá yî lïfí lâ yî ïcizó âdrélé gágá rákâ fê kâtí kâyï lâñõ kâ 'á. Gõ'dá 'dññ vósí, Póõlõ yî Sílã bê drí ngãzó ïyí jãrîbã 'dî âyélé nñzó

* **16:37 16.37** Â'dólé õjílã Rómã kâ ró rî, 'dññ r̄'á â'dô tâ lânjã õjílã drí nñ'á 'elâ rî vó ró. Gõ'dá r̄'á õnjí ró tâ õnjí 'ëzó gólïyí rú.

Tēsälōníkā 'álâ.

17

*Tā góлâ õjíлâ Yúdä yí kâ Tēsälōníkâ 'á rî ūrûkâ
'bá yî drí õmbâ 'ezó Póõlõ yî rú rî*

¹ Gõ'dá nïngá sî rî, Póõlõ yî drí ngãzó nîlî Sîlâ bê kôrô järíbâ zîlî ȳyî Āmbîpólâ gõ'dá Āpõlõnîyâ bê rî 'bá yî 'ásî, gõ'dá góлîyî drí cãzó järíbâ zîlî Tēsälōníkâ rî 'álâ. Gõ'dá jó õjíлâ Yúdä yî kâ drí rîzó tâ Ôvârî kâ ârîlî 'á lâ rî bê rî'á tólâ.

² Ítí rî, Póõlõ yî drí nîzó tólâ nî'á filí õjíлâ Yúdä yî kâ rî 'bá yî lâfâlé, õzõ góлîyî drí rî'á 'élâ rî kâtí. Kâyî râtâa kâ góлîyî drí 'élé tólâ ândâlâ nâ nã sî rî, góлîyî drí nîzó tólâ úlî Ôvârî kâ ígîlî trá 'dîyî pâ 'bá tâsî rî 'bá yî ngîlî õjíлâ tólâ nâ 'bá yî bê.

³ Úlî rî 'dî 'bá yî sî rî, Póõlõ â'dâ tâ trá kî, ícâ trá 'dîyî pâ 'bá góлâ Ôvârî drí âjolé ãngó nõ 'á rî drí lâñõ ûsúlî, tâlâ góлâ õdrâ ró, gõ'dá õlîdrî ró kpâ õdrâ 'ásî. Nîngá sî, góлâ drí tâ âtázó kpâ kî, "Yésü rî góлâ má drí tâ lâ âtâlé ãnî drí 'dî góлâ rî'á 'dîyî pâ 'bá góлâ Ôvârî drí tâ lâ 'bâlé âjolé rî 'dî."

⁴ Gõ'dá õjíлâ Yúdä yî kâ 'dî 'bá yî ūrûkâ lâ yî drí úlî Póõlõ kâ 'dî 'bá yî tâ-drî lâ lëzó. Gõ'dá góлîyî drí rû ê'bézó Póõlõ yî bê kpâkâ ãlô â'dolé õjíлâ Yésü kâ ró. Õjíлâ Gîrîkî kâ ūrûkâ 'bá yî rî 'bá Ôvârî rî ïnjîlî rî drí kpâ ȳyî lôfîzó góлîyî lâfâlé, 'dó õkó góлîyî dûñ ãmbâ-ãmbâ ró rî 'bá yî bê.

⁵ Gõ'dá nîngá sî, tâ rî 'dî drí âgîzó õjíлâ Yúdä yî kâ ūrûkâ 'bá yî lîfî, tâlâ õjíлâ dûñ trá rî'á rû ê'bé'á Póõlõ yî bê. Ítí rî, õjíлâ Yúdä yî kâ 'dî 'bá yî drí

ngāzó rī'á tā âsé 'bá ūrûkâ 'bá yî rī 'bá īyíkâ kó kárá vō ngá lâzî kâ 'ásî tâkó ngá 'ẽ ãkó rî yî âzílî gólîyî 'bâlé â'dólé  w   ró Pó l   yî b  . N  ng   s  , t   âs   'b   'd   'b   y   dr   r   ê'b  z    j  l   Y  d   y   k   'd   'b   y   b   â'd  l    b   'b   y   k   r   r  , n  '   ôtr   b   k  r   j  r  b   '  s  . G  d   g  l  y   dr   n  z   'd  l   Y  s  n   dr   'b   '  l    w   b  . G  l  y   f   n  '   P  o l   y   l  ond  l   r  l  ,   d   r   b   ódr   t   g  l  y  k   k  z  .

⁶ G  d   n  ng   r  , g  l  y   u  s   P  o l   y   k  . G  b   g  l  y   dr   Y  s  n   r   r  z     d    j  l   ūrûkâ 'b   y   t  l   'b   tr   Y  s   '   r   'b   y   b   g  d   g  l  y   tr  l    j  l   t   k   'b   g  l  y  k   r   'b   y   ând  r  . G  d   g  l  y   dr   ng  z   ôtrélé t  -v     j  -  j   b   t   k   'b   'd   'b   y   ând  r   k   n   r  , "  j  l   g  l  y   r   'b    j  l   ūkp  kp  l  l   v   '  s   nd  r   r   'b   y   ân   i  y   kp   tr   n  ng  .

⁷ G  l  y   r   t   g  l  y   t   'b  'b   k  m   ūmb  -  mb   R  m   k   r   'b   y   dr   'b  l   tr   '  l   k   r   'b   y   '  l  . M   ndr   dr  , g  l  y   k   n   r  ,   j  l     z     â   'd   b   r   'b   k  m     ng   '   k  m   R  m   k   r   v   l   '  ,   j  l   '  d     â   'd   i  y  k   r   'b   z  l   Y  s   r     d  . G  d   Y  s  n   r   g  g   n   ndr   g  l  y   v   tr   ūm   r   y   dr   'b   '  l  ."

⁸ N  ng   s   r  , t   k   'b   'd   'b   y   g  d     b   'd   'b   y   b   dr   ng  z   i  y   'd     w   r   t  l   ūl   'd   'b   y   t  s  .

⁹   t   r  , g  l  y   dr   Y  s  n   r   'b  z     d   f  l  ,   d   r   b   g  l  y     y  z  . G  d   g  l  y   k  , P  o l   y     '   g  d   l  n     z     '   d   k  . 'D  i   v  s  , g  l  y   dr   dr   y  z   Y  s  n   y   r   s  .

¹⁰ G  d   c   tr   v   dr     n  r   s   'd  , t  l   'b   Y  s   '   r   'b   y   dr   ng  z   P  o l   y   j  l   S   l   b   n  l     r  b     g  l   B   r  y   r   '  l  . G  d   B   r  y   '   t  l   r  , P  o l  

yí drí ngāzó nīlí jó õjílā Yúdā yí kā drí rīzó tā
Ôvárí kā ârílí 'á lâ rî 'álâ tā Yésū kā âtálé gólīyî
drí.

¹¹ Gō'dá ōjílā Yúdā yí kâ rí 'dī 'bá yî drí úlí Póölō kâ ârígó dódó. Gãá ūyî tâ âtî-âtî Póölō yí kâ 'dī ōzõ ōjílā Yúdā yí kâ ūrûkâ 'bá yî gólîyî Têsalõníkâ 'álâ rí 'bá yî drí gärë lâ tí kô'dáwá. 'Dîl vó lâ 'á rí, gólîyî lê trá rôô tâ rí 'dîl ârílí Póölö yî tî sî. Kâyî vósî cé, gólîyî rí trá tâ ìgî-ìgî Ôvârî kâ zîlî. Ìtí rí, drilîyî ndrêzó lâ kî, úlí tâ ìgî-ìgî Ôvârî kâ 'á 'dî 'bá yî 'bê drî trá úlí gólîyî Póölö yí kâ Sílâ bê rî'á âtálâ rí bê.

¹² Gô'dá ndrê ïyî bê tâ îmbâ 'dî mbî rî, òjilã Yûdã yí kâ dûtólâ rî 'bá yí drí tâ lêzó Yésû 'á, gõ'dá kpá ãgô Gîrîkî kâ ūrûkâ 'bá yí gõ'dá òkó ãmbâ-ãmbâ Gîrîkî kâ rî 'bá yí bê drí kpá tâ lêzó Yésû 'á.

¹³ Gō'dá nīngá sī, òjílā Yúdā yí kā Tēsälöníkā
'álâ gólîyî tā 'bā 'bá Póõlõ yî rú rî ârî Ȭyî bê kî
Póõlõ kpá trá rî'á úlí Ôvârî kâ pê'á Bêrîyâ 'álâ rî,
gólîyî drí ngãzó nî'á cälé tólâ òjílâ ê'bélé tílîlî ró,
tälâ gólîyî õnqâ ró bê ãwâ ró Póõlõ yí bê.

14-15 Bê trá ūtí rî, 'wââ tâ lê 'bá Yésû 'á rî 'bá yî drí Póõlõ rî jâzó vólé jârîbã 'ásî tâ lê 'bá ūrûkâ 'bá yî bê. Gõ'dá Sílã yî Tîmâtîyâ bê rî ūyíkâ ãkpâkâ'dâ Bêrîyâ 'á tolâ. Gõ'dá nîngá sî, tâ lê 'bá Bêrîyâ kâ gólyî Póõlõ rî âjí 'bá rî 'bá yî drí ngâzó nîlî lîmvû ândrê tí 'álâ. Gõ'dá drílîyî gólâ rî âjízó kôlóngbõ sî âcî ángí gólâkâ 'dî 'á bûuú jârîbã zîlî Átēnâ rî 'álâ. 'Dîi vósî, Póõlõ drí ojílã 'dî 'bá yî jôzó gôlé vólé tâ 'bâlé Sílã yî drí Tîmâtîyâ bê ânîlî 'wââ yî ngálâ Átēnâ 'álâ.

Látī gólâ Póõlõ drí õjilä ìmbázó Átēnä 'álâ rî

16 Gõ'dá Póõlõ drē bê rî'á Átēnä 'álâ Sílã yî tẽ'á Tímátïyä bê rî, gólâ drí ôvârî ãbârâdâgõ líndrí ndrêzó dûu järíbä 'dî 'á. Tā 'dî drí gólâ rî 'bâzó â'dolé tā ïsü ró rôô.

17 Tā rî 'dî tâsî rî, gólâ rî trá kárá nîlî jó õjilä Yúdä yí kâ drí rîzó tā Ôvârî kâ ârîlî 'á lâ rî 'álâ, rî'á tâ âtâlé Yésü rî tâsî gólîyî bê gõ'dá kpá õjilä lídî gólîyî Ôvârî rî ìrâtâ 'bá ró tolâ nã 'bá yí bê. Kâyî vósî cé, gólâ rî kpá nîlî võ ngá lâzî kâ 'álâ tâ Yésü kâ ngîlî gólîyî ânî 'bá tolâ nã 'bá yí bê,

18 gõ'dá kpá lîfî icí 'bá gólîyî zîlî Êpîkórîyâ* gõ'dá kpá ūrûkâ 'bá yî zîlî Sítowâ* rî yí bê. Tâlâ tâ ngîngî rî 'dî 'bá yî tâsî rî, õjilä ūrûkâ 'bá yî kî, "Tí âgô rî nõ cê rû nõ 'ë'á ã'dô tâ pélé ï'dî úlî fárângângâ íyîkâ nõ 'bá yí bê nõ yâ?" Gõ'dá ūrûkâ 'bá yî kî íyîkâ, "Ngâlê ngâtâ gólâ rî tâ pélé ôvârî ãbârâdâgõ ãzâ 'bá yî tâsî yâ?" Gólîyî âtâ tâ trá ïtî lâ 'dî kâtí, tâlâ Póõlõ rî trá tâ pélé Yésü rî tâsî gõ'dá kpá gólâ rî lîdrî-lîdrî õdrâ 'ásî rî tâsî.

19 Ìtí rî, gólîyî drí gólâ rî âzízó ânîlî tâ pélé tâ ìmbá 'bá gólîyîkâ zîlî Äriyópâgõ rî 'bá yî drí,*

* **17:18 17.18** *Êpîkórîyâ yî* Õjilä 'dî 'bá yî lîfî icí 'bá gólîyî rî 'bá ngá yî 'bá 'bá â'dolé ãyîkõ ró rî lôndâlê rî yí ï'dî. Gólîyî lêé tâ-drî kî'á nî rî, Ôvârî ââ'dô bê rî'á rî kô. * **17:18 17.18** *Sítowâ yî* Gólîyî íyîkâ ï'dî lîfî icí 'bá gólîyî tâ ïsü bê kî, láfî tâ pâtñî úsû kâ ââ'dô tâ ïsü õjilä kâ ï'dî. Tâ ïsü gólîyîkâ 'á rî, ngá ndrî ãngó nõ 'á rî ââ'dô rî'á íyî ôvârî 'î. Gólîyî gã ngá ãyîkõ kâ trá dó tâlâ mbârâkâ sôlé íyî nyâánŷâ 'á. * **17:19 17.19** *Äriyópâgõ* Úní gólâ rîzó tâ ìmbá 'bá 'dî 'bá yî ìmbálâ drî lâ 'dî, úzî rú lâ kpá Äriyópâgõ.

gõ'dá gólỹyî kĩ mânísĩ rî, "Mã lẽ tā ìmbâ-imbâ ó'dí ánikâ 'dĩ ârili.

20 Tā ūrûkâ ní drí âtálé rî 'bá yî, mã ârí kó kô sisí lâ sî. Âmâ rî'á lârõ-lârõ ró drí lâ sî. Nîngá sî rî, mã lẽ ïtõ lâ yî nîlî."

21 Gólÿyî âtâ tā 'dî ïtí, tâlâ õjilã Áténâ kâ gõ'dá õjilã ndrî 'b  dr   az   'b   y   'ásî rî 'b   y   b   t  l   rî 'b   y   l   ïy   ámb   lâ t   g  l   r  z   rî'á t   ât  l   g  d   kp   t   ârili t   ó'dí t  s   rî ï'd   t  k  ny  .

22-23 Nîngá sî, P  o  l   dr   ng  z   âdr  l   õjilã r   ê'b   'b   'd   'b   y   ândr   g  d   t   ât  l   g  l  y   dr   ndr   k  , "Ãn   õjilã Áténâ k  , m   kp   j  r  ib   'al   ãn  k   r   tr   ndr  , g  d   má ndr   ôv  r   l  ndr   d  u   ãn  k   r   'b   y   tr  . T  l   t   'd   t  s   r  , m   n   tr   k  , ãn   r  'á õjilã g  l  y   ôv  r   ãn  k   'd   'b   y   ïnj   'b   r  o   r   y   ï'd  . G  d   kp   má ndr   v   g  l   k  r  ony   l   k   ôv  r   az   dr   r   tr   t   ïg  -ïg   n   'b   y   b   dr   l   'a  ,

V   ÔV  R   G  L   N  l   K   R   ïnj  z   R  

G  d   Õv  r   g  l   ãn   dr   ïnj  l   c   ït   n   ãk   l   k   g  l   ã'd   ï'd   y   r  , g  l   ï'd   Õv  r   g  l   má dr   ãn  z   n  ng   t   p  l   ãn   dr   t   l   s   r   ï'd  .

24 "Ôv  r   r   'd   r  'á Õv  r   p  t  j   'ið. G  l   'b   'b  u   n   ïnyákú dr   b   g  d   ng   ndr   'a   l   r   'b   y   b  , g  d   g  l   ï'd   r  'á k  m  u   'ið, dr  -  c   b   ng   lédr  -lédr   'a   l   r   'b   y   dr  j   ndr  . B   tr   ït   r  , g  l   r   j   g  l  y   õjilã dr   'd  l   n   Õv  r   dr   r   'a   k  .

25 G  l   'b   õjilã n   k  r  ony   b   ndr   r  l   lédr  -lédr   r   g  d   g  l   âf   ng  -t   cé t  t  j   g  l  y   dr   'a  d  z   ïz   l   b   r   kp   n   g  l  y   dr  . Nîngá sî, g  l   r  'á ïz   ãk   õjilã mv   dr   ng   ãz  k   f  z   ng  t  á

'ēzó yí drí íyî pälé.

26 Åkû ró rî, gólâ 'bã ãgô ãzâ Ádãmã trá â'dólé á'bíyá õjílã mvá kâ ró ndrî. Gõ'dá tólâ sî rî, gólâ drí õjílã 'bãzó nñlî nñ'á rílî võ 'ásï ndrî ãngó dríi sî. Gõ'dá drë sisí gólâ 'bãá õjílã drë kpá kô'dáwá rî, gólâ nñ võ gólyi õjílã rî 'dî 'bá yí drí 'ēzó rílî rî 'bá yí trá ãlô-ãlô, gõ'dá gólâ nñ kâyî gólyi drí 'ê'á 'êlâ ïnyákú dríi rî 'bá yí kpá trá ndrî.

27 Gólâ 'ê tâ 'dî ïtí, tâlâ 'dîi õzõ ngâtá õjílã ãzâ 'bá yí õlôndâ ïyî yí rî, gólyi ãjenjû ró võ bê dîrî gõ'dá ãdükû lâ ró rî, gólyi ãâcâ ró ngû yí rú. Nî ndrê drë, gólâ bê rî'á ãnyi ãmâ lágatí ãlô-ãlô.

28 Rî'á õzõ õjílã ãníkâ ãzâ drí âtálé trá rî kâtí kî, 'Gólâ i'dî ãmâ 'bã 'bá â'dólé lédrë-lédrë ró gõ'dá rílî zââ ãtlí ãtlí ró lâmúlî ãngó nõ dríi sî.' Gõ'dá kpá rî'á õzõ úlí lóngó ngõ 'bá ãníkâ ãzâ 'bá yí kâ rî 'bá yí kâtí kî, 'Ãmâ ndrî rî'á 'dîyimvá gólâkâ i'dî.'

29 "Ítí rî, õzõ ãmâ ã'dô fí 'dîyimvá Ôvârî kâ i'dî rî, â'dó kô rî'á ãmâ drí tândí ró ãmâ drí tâ ïsuzó kî nñ rî, gólâ rî'á ngá ãzákôlâ gólâ õjílã tâ nñ 'bá ró rî drí dîlî nñ âdî 'ásï ngâtá pälé fê 'ásï rî i'dî kô. 'Dîi cé rî'á tâ nñ ãkõ 'î.

30 Gõ'dá Ôvârî ndrê võ trá tâyî kâyî gólyi sisí drë õjílã drí íyî nñzó kô'dáwá rî 'bá yí dríi sî. Gõ'dá ngbâângbânõ rî, gólâ 'bã tâ trá õjílã drí ndrî võ 'ásï âkí ãkó drí âdîlî tâ õnjí ïyikâ rî 'bá yí 'ásï â'dólé cé íyî ïnjílî i'dî, tâlâ yí õzó lâñõ fêe kô gólyi drí.

31 Nî ârî drë, gólâ 'bã kâyî íyikâ trá tâ õjílã ndrî ãngó nõ kâ nõ 'bá yí kâ kizó mbîmbî. Kâyî rî 'dî sî, gólâ â'dô õjílã gólâ drí njílî trá â'dólé tâ kî 'bá

ró 'dī 'bā'á tā ōjílā kâ kílí. Gō'dá gólâ â'dâ ōjílā rī 'dī trá ōjílā drí ãkí ãkó tā kī 'bá gólíyíkâ ró, ōjílā rī 'dī 'e'ẽ lâ sī lîdrílî ōdrā 'ásī."

³² Ítí, ōjílā rû é'bé 'bá 'dī ârílî ȳyî bê úlí Póõlõ kâ ōjílā lîdrî-lîdrî kâ ōdrā 'ásī 'dî rî, gólíyî ūrûkâ 'bá yî drí gólâ rî gûzó. Gō'dá ãzâ 'bá yî kî, "Mâ lê nî tā â'dálé rôô ãmâ drí tā 'dî tâsî kâyî ãzâ sî."

³³ Gō'dá tólâ sî, Póõlõ drí ngãzó nîlî vólé rû é'bé võ 'dî 'ásī.

³⁴ Gō'dá ōjílā ūrûkâ 'bá yî drí ȳyî lôfízó gólâ bê, gō'dá tâ lëzó Yésû 'á. Älô ōjílā rî 'dî 'bá yî 'ásî rî ãzâ rú lâ úzì Dïyõnósiyâ, gólâ tâ ïmbá 'bá Äriyópágõ kâ ūdî. Gólíyî ūkó zîlî Dämäri rî 'bá yî bê gō'dá kpá ōjílā ãzâ 'bá yî bê.

18

Tā gólâ Póõlõ drí r̄'á 'ēlâ Körínítõ 'álâ párá dûû sî rî

¹ Gō'dá kâyî ãzâ sî, Póõlõ drí ngãzó Átënâ 'ásî nîlî järíbâ zîlî Körínítõ rî 'álâ.

² Tólâ rî, gólâ drí 'bâdrî ãzí ōjílâ Yûdâ kâ ró ãzâ rú bê Äkõwílâ rî ūsúzó. Útî Äkõwílâ rî 'dî trá 'bâdrî zîlî Pónítõ rî 'álâ. Sísí rî, gólâ rî trá Rómâ 'álâ. Gō'dá kúmú ángí Rómâ kâ zîlî Kälõdíyâ rî 'bâ tâ trá kî, ōjílâ Yûdâ yî kâ ndrî ūfõ vólé Rómâ 'ásî. Nîngá sî, tâlâ tâ 'dî tâsî rî, Äkõwílâ rî 'dî drí ngãzó fôlé vólé 'bâdrî Ítálíyâ kâ 'ásî ūkó lâ Pîrîsîlâ bê. Gólíyî ácâ drê ngbââ 'dî Körínítõ 'á nîngá.

³ Ítí, Póõlõ drí ngãzó nîlî gólíyî lômílî tólâ Körínítõ 'álâ. Gō'dá tâlâ lôsî gólíyíkâ gûgû ítâ 'ásî rî lôsê kâ 'délé bê trá dâ gólâkâ bê rî, gólâ

drí rīzó gólīyí bē tólâ lōsī gūgū lōsê kâ 'dī 'élé gólīyí bē.

⁴ Kâyî râtâā kâ vósī cé, gólâ rì trá nîlî jó tâ Ôvârî kâ ârî kâ rî 'álâ tâ ngîlî òjîlâ bê tólâ, 'dî rî'á òjîlâ Yûdä yí kâ gõ'dâ kpá 'bâsúrú ãzâ 'bá yí bê, ã'dô ró yí drí gólîyî jâzó tâ lélé Yésü 'á.

⁵ Gõ'dâ nîngá sî, Sílâ yî Tîmâtîyâ bê drí âcázó ūyî Mëkëdóniyâ lésî. 'Dî vósî, Póolô îcâ trá rîlî cù ūtî lôsî ítâ lôsê kâ gûgû ró rî 'e ãkó, gõ'dâ rîlî tâ âtî-âtî Ôvârî kâ pêlé ū'dî òjîlâ Yûdä yí kâ drí kî, Yésü ū'dî 'dýyî pâ 'bá gólâ Ôvârî drí âjolé trá ãngó nô 'á rî.

⁶ Gõ'dâ òjîlâ Yûdä yí kâ ãzâ 'bá yî ânyâ ūyî tî trá ãwâ sî gólâ bê. Tâlâ tâ 'dî tâsî rî, drîlâ ngâzó tâpîlîndrî ūyâlé ngbôô ítâ íyîkâ 'ásî lâmbé ró gólîyî rú kî nî rî, Ôvârî gã gólîyî trá dô. Gõ'dâ gólâ sô drí-mbîlî trá gólîyî lîfî kî nî rî, "Ozô nî ãyâvî lâtî Ôvârî drí 'ezó ãnî pâlé lânjô tâ õnjí kâ 'ásî rî trá rî, 'dî cé tâ ãnî nyâanyâ kâ ū'dî. Má ûjû trá kpî ãnî pâlé. Ngbâângbânô zââ nî'á ãtî 'álâ, má â'dô nî'á tâ Ôvârî kâ pê bê òjîlâ 'bâsúrú ãzâ 'bá yí kâ rî 'bá yî drí."

⁷ Nîngá sî, gólâ drí ngâzó gólîyî âyélé jó gólîyîkâ tâ Ôvârî kâ ârî kâ 'dî 'á, gõ'dâ nîzó òjîlâ 'bâsúrú ãzâ kâ rú bê Títiyô Yôsétô gólâ Ôvârî ïnjî 'bá ró rî drí 'bâ 'álâ tâ pêlé òjîlâ drí tólâ. Jó gólâkâ ū'râ ãnyî jó rîzó tâ Ôvârî kâ ârîlî 'dî rú.

⁸ Gõ'dâ drî-'bá gólâ jó tâ ârî kâ 'dî kâ zîlî Kîrísipô gõ'dâ òjîlâ íyîkâ 'bâ kâ bê ndrî drí tâ lêzó ūyî Kûmû Yésü 'á. Kôrínítô lé 'bá dûû ãzâ 'bá yî

drí úlí Póõlõ kâ Yésū rî tāsī rî ârızó. Gõ'dá gólÿyî drí tā lëzó Yésū 'á, gõ'dá gólÿyî ïbábátizázó.

⁹ Gõ'dá ngácû ãzâ sî, Kúmú Yésū drí íyî â'dázó Póõlõ drí âbî-âbî 'á. Gólâ kî Póõlõ drí rî, "Ní â'dô kô ūrî ró ãmâ ăjú-'bá-ăzí yî drí, mí nî zââ ătî 'álâ tâ âtî-âtî ámákâ p  b  õjíl  drí, ní c  ánî l ndr  kô t  ámâ t s  r  dr ."

¹⁰ M  b  r 'á nj â âdr lé nd  n n  ng  l s ,  z   õjíl  ãz k   '  tr  ánî d  l  r . M  r  n ng , t l  õjíl  m  dr  z l  â'd  l  õjíl  ám k  r  r  b  d  n j  rb  n  '  n ng ."

¹¹ Ít  r , P o l o  dr  r z  K  r n t  '  t l  nd  r   l  p r  n -k z y  r '   j l  l f  i mb l  t  ât -ât  O v  r  ng  l s  Y s  r  t s  r  s . Ít  r , p t j   j l  d  n dr  â'd  z   j l  Y s  k  r .

¹² G d   j l  Y d  y  k  g l y  P o l o  r  g  ' b  d  r  ' b  y  dr  ng z  r   b  l   l  P o l o  r   d  r l  t  p p  ' s  t   n j  ' '  s  g l  dr . Dr l y  g l  dr  r z  tr l   j l  v  t  k  k  r  ' l  t  l  k l . K  m   z l  G  l y  r  tr  dr - c  b  k  m  r  ' b d r  G  r k * k  ' d  dr  nd r .

¹³ N ng  r , g l y  dr  t  ' b  z  P o l o  r  k  m  G  l y   nd r  k , " g  n  r  r '  t  p  b   j l  dr  O v  r   n j z  t  g l y  t  ' b ' b  dr  l  g  l  d   j l  dr  '  l  r  ' b  y  s ."

¹⁴ G d  P o l o  '  l  b  t  ât  l  r , G  l y , n  g  n  ng  n  k r  t  ât  l  s s . N  k  n  r , " n   j l  Y d  y  k  r  ' b  y , n  âr  dr   l  m  t  s  n . T   z  n    tr   g  n   j l  m   nd r  n ng  n  ng t  t  ' '  g l k   n j  r   r k  ' b  y  m r  r 

* **18:12 18.12** 'B d r  G  r k  k  ' d  u z  r  l   k y . J  rb  K  r n t  ' d  r '   k y  r  ' d  ' .

rī tāsī yā ngā tālā tā âdō-âdō gólâkâ ūrûkâ 'bá yī mîrī rú rī tāsī yā rī, tí â'dô â'dó'á tāndí ró má drí úlí ãníkâ rī 'bá yī ârízó.

15 Gõ'dá tā rī gógó nō íyîngá trá cé úlí yī tāsī, rú yī tāsī gõ'dá tā 'bâ'bâ ãnî õjilâ nyâányâ Yûdâ yí kâ rī 'bá yí kâ rī tāsī rī. Bê trá ïtí rī, nî â'dô ãníngá vó lâ âtí'á ãnî. Æ'dô mâ rī, má gã trá dó tā 'dî 'bá yî kîlî."

16 Gõ'dá nîngá sî, gólâ drí gólîyî drôzó vólé vō tā kî kâ 'dî 'ásî.

17 Nîngá sî, õjilâ dûû rī 'bá tólâ rî 'bá yî drí ngâzó 'délé Sôsôténî gólâ â'dó 'bá õjilâ ãmbá ró jó Yûdâ yí kâ rizó tâ Ôvârî kâ ârîlî rî kâ rî drî. Gólîyî drí Sôsôténî rî cãzó vō tâ kî kâ 'dî 'á tólâ. Gõ'dá Gâlîyô ndrê tâ rî 'dî bê rî, gólâ jâ íyîngá ūgûlî ï'dî tâ rî 'dî drí.

Âcî Pôõlõ kâ Kôrínñtõ 'ásî gôzó Ænîtîyókâ gólâ â'dó 'bá 'b  dr   z  lî S  r  y   rî '   rî '  l   rî

18-19 Gõ'dá nîngá sî, Pôõlõ drí rizó Kôrínñtõ 'á tólâ tâ l   'bá Y  s   'á 'dî 'bá yî b   k  y   dûû sî. Gõ'dá drîlâ ngâzó mí-rî-gb   '  lé tâ l   'bá 'dî 'bá yî drí g  'dá ngâzó nîlî S  n  k  r  y   '  l   p   sî   z  -  z   lâ yî b  , n  'á k  l  ongb   ūs  l   íy   nj  l   âj  l   'b  dr   S  r  y   'dî '  l  .   z  -  z   'dî 'bá yî rî '   Ak  w  l   yî ï'dî ōk   lâ P  r  s  l   b  . G  l  y   l   nîlî b  u  u     f  s   '  l  , g  'd   Pôõlõ l   íy  k   nîlî l  t  v  l   b  u  u   Y  r  s  l  m   '  l  , g  'd   g  l   t  l   sî j  r  ib   íy  k   Ænîtîyókâ '  l  . S  n  k  r  y   '   t  l   rî, g  l   f   íy   dr  -'  í trá vólé, t  l   l  tr  tr   g  l   drí 'b  l   Ôvârî drí rî k  y   lâ nd  

rû trá.* Gõ'dá ïtí rî, Póõlõ yî drí ngãzó nñlí vólé kõlóngbõ sî. Póõlõ yî âcâ bê jãribã Õfésõ 'á rî, gólâ drí ngãzó ãkõwílã yî âyélé nñzó jó tã Õvârî kâ ârî kâ Õfésõ 'á tólâ rî 'á tã Yésû rî tãsî rî ngñlí õjílã Yúdã yí kâ tólâ nã 'bá yí bê.

21 Gólâ 'ê mí-rî-gbô ï'dî òjílâ rî 'dî 'bá yî drí gô'dá tâ âtázó góliyî drí kî nî rî, "Özô Ôvârî ûlôpê mâ trá rî, má â'dô âgô'á trá ãnî ngálâ ïzátú." Gô'dá Póõlô drí kôlóngbô ûsúzó tólâ íyî njílî, tâlâ yí lôpê ró ącí íyíkâ ătû 'álâ nîzó Yêrõsälémâ 'álâ. Ítí, drílâ ngãzó Êfésô lésî kôlóngbô sî nîlî Yüdáyâ 'álâ.

²² Gō'dá gólâ câ bê trá jrb gólâ Ssry r'r, gólâ dr ngz fl klngb 's gō'd nl Yrslm 'l p s n-b-y fl jl kns k r'b y dr tl. Nng s, gólâ dr lvz nl ntyk 'l,

23 gō'dá rīlī tólā kâyî fínyáwá sī. Gō'dá nīngá sī rī, gólâ drí ngāzó âcí îtôlé kpá ó'dí kôrô 'bâdrî Gâlâtíyâ kâ gō'dá Fârígíyâ bê rî 'bá yî 'ásí òjílâ kâñíssâ kâ lîfî lâ yî ícî bê, tâlâ gólîyî pípísílî ã'dô ró bê ïdû-ïdû ró.

Tā Āpólō gólâ rī 'bá òjílā ìmbálé Yésū rī tāsī
Êfésō 'álâ rī tāsī

²⁴ Kâyî 'dî 'bá yí sî, òjílā Yúdä yí kâ âzâ rú bê Äpólô rî drí âcázó Ëfésô 'á. Útî Äpólô rî 'dî

* **18:18-19 18.18-19** Nī zì búkū 'Díyí Lālā kā kápítā 6 tā lātrítrí kā tāsī.

Ãlēkẽzãndĩrýä* 'álâ. Gólâ ïcâ trá úlí pẽlé dódó, gõ'dá gólâ nĩ tã ìgĩ-ìgĩ Ôvârí kâ kpá trá tãndí ró.

25 Íicî gólâ trá látfi mbì sī kĩ, Kúmú Yésü ãâ'dô ì'dí 'dýi pã 'bá 'í tã õnjí 'ásí. Gõ'dá gólâ rî gógo ïcî õjílã lïfí trá pípísilí álô sī tã ndrî gólíyî gólâ drí nñlî trá Yésü rî tãsí rî 'bá yí sī. Gõ'dá bãbâtízí álô gólâ drí nñlî trá rî rî'á gólâ Yówání drí rî'á 'élâ trá õjílã drí rî ì'dí. Gólâ nñjí bãbâtízí gólâ Líndrí Tãndí Ôvârí kâ drí fízó tã lë 'bá 'á rî drë kô.

26 Kâyî ãzâ sī, Äpólõ rî'á tã Ôvârí kâ âtâ'á drñ-bályî ró jó tã Ôvârí kâ ârî kâ 'á rî, Äkõwílã yí Pírisilã bê drí gólâ rî gbórókõ ârızó. Nñngá sī, gólíyî drí gólâ rî trõzó ìyí drí 'bá 'álâ, nñ'á tã âtî-âtî tãndí Ôvârí kâ Yésü rî tãsí rî ngílî mbîmbì rô Äpólõ rî gógo drí.

27 'Díi vósí, Äpólõ lë trá nñlî 'b dr  gólâ G rk  kâ rî 'álâ tã âtî-âtî tãndí Yésü rî tãsí rî p lé tol . Gõ'dá nñngá sī, õjílã k n s  kâ Èf s  kâ tol  rî 'b  y  drí gólâ rî p z  w r g  ìg -ìg  s  õjíl  k n s  kâ 'b dr  G rk  kâ 'álâ rî 'b  y  drí, t l  g l y  õtr  r  b  g l  dr  r  s  t  im b  'b  Ôvâr  k  r . Gõ'd  Äp l  c  b  tol  r , g l  dr  r z  ng  p p  ' l  r  õj l  g l y  t  l  'b  tr  Y s  '  p p s il  t nd  Ôvâr  k  r  s  r  'b  y  dr .

28 G l  r  kp  tr  t  ng l  õj l  Y d  y  k  ãz  'b  y  b  õ'b  l f l  '  l f  l omb  s  g z  t  tr l  g l y  t  s , t  g l y  ul  Ôvâr  k  â'd  'b  mb  tr  k , Y s  ãâ'd  ì'd  'd y  p  'b  g l  Ôvâr  dr  âj l 

* **18:24 18.24** *Ãlēk z nd r y * N   r '  j r b  áng  M s r  k  g l  â'd  'b  l f  i c  t nd  b  r  ì'd .

trá āngó dr̄i 'á r̄i 'bá ȳi s̄i.

19

Tā Líndrí Tāndí Ôvârî kâ drí fízó tā lē 'bá Êfésõ 'álâ r̄i 'bá ȳi 'á r̄i

¹ Ōzō Äpólō drí â'dózó drē Kōrínítō 'álâ õjilā l̄ífí ící'á r̄i tí r̄i, Póölō r̄i gógó r̄i trá âc̄i tōlē lát̄i kôrō Färígíyã 'ásí r̄i 'ásí, n̄í'á 'bâdr̄i mvá ãzâ 'bá ȳi 'ásí câlē jâríbã gólâ Êfésõ r̄i 'álâ. Gõ'dá gólâ câ bê Êfésõ 'á tólâ r̄i, gólâ drí tā lē 'bá ūrûkâ 'bá ȳi úsúzó tólâ.

² Gõ'dá gólâ drí tā ijízó gólïyî tí k̄i n̄í r̄i, "Ítí r̄i, ãnî drí tā lëzó Yésü 'á r̄i s̄i r̄i, Líndrí Tāndí Ôvârî kâ f̄í fí té trá mbârâkâ bê ãnî 'ásí yâ?"

Gõ'dá nñigá s̄i, gólïyî lôgõ tā 'dî dr̄i lâ k̄i, "'É'ẽ, mä ârí tā k̄i'á n̄í r̄i Líndrí Tāndí Ôvârî kâ ãâ'dô bê filí r̄ilí õjilâ mvá 'ásí r̄i kô'dawá."

³ Nñigá s̄i, Póölō ârílí bê tā k̄i'á n̄í, gólïyî nñí tā drē kô Líndrí Tāndí Ôvârî kâ tâsí r̄i, gólâ drí gólïyî ijízó k̄i, "Gõ'dá iibábâtízâ ãnî ángô tí ró yâ?" Gõ'dá gólïyî lôgõ tā-dr̄i k̄i, "Iibábâtízâ ãmâ gbõ cé õzō Yôwánî drí r̄ir̄i õjilâ iibábâtízâlê r̄i kâtí."

⁴ Nñigá s̄i, gólâ drí tā âtázó k̄i, "Yôwánî 'dî iibábâtízâ õjilâ â'dálâ k̄i, gólïyî ãâdî ïyî dr̄i trá tā õnjí ïyíkâ r̄i 'bá ȳi 'ásí, gõ'dá Yôwánî r̄i gógó âtâ tā kpá õjilâ Ísîrâ'élê kâ drí tā lëzó gólâ âlô k̄i'á n̄í r̄i, ãâ'dô âcâ'á lôsí 'êlé yí vó r̄i 'á k̄i, 'dî'í r̄i'á Yésü ì'dî."

⁵ Gõ'dá õjilâ 'dî 'bá ȳi ârílí bê ïyî úlí Póölö kâ âtálé Yésü r̄i tâsí r̄i, drílïyî tā lëzó tā âtî-âtî tândí

'dī 'á, gõ'dá Póõlõ drí gólïyî ïbábátízãzó Kúmú Yésü rî rú sî.

⁶ Nîngá sî, Póõlõ drí drí 'bâzó gólïyî drñî, gõ'dá Líndrí Tândí Òvârî kâ drí fîzó gólïyî 'ásî mbârâkâ bê gólïyî 'bâlé úlí âtálé tî lídî ãzâ 'bá yî sî gõ'dá tâ âtî-âtî tândí Òvârî kâ pê bê.

⁷ Õjilâ rî 'dî 'bá yî ndrî 'dó rî'á õzõ mûdrí-drñ-lâ-ngâ-rî kâtí.

⁸ Nîngá sî, Póõlõ rî trá kárá rî'á nîlî kâyî õjilâ Yûdä yí kâ drí rîzó râtââ 'êlé Òvârî drí rî vósî cé jó tâ Òvârî kâ ârî kâ rî 'álâ cú ïtí ūrî ãkó, tâ âtálé õjilâ tólâ nã 'bá yî drí gõ'dá kpá tâ ngîlî gólïyî bê, tâlâ gólïyî iïcâ ró bê â'dólé rîlî kûmû Òvârî kâ rî zêlé. Gólâ rî trá tâ 'dî 'êlé ïtí tólâ párá nâ sî.

⁹ Gõ'dá õjilâ ãzâ 'bá yî bê tólâ rî'á ïyî drí âmbâ-âmbâ bê, gõ'dá gólïyî gâ tâ âtî-âtî gólâkâ 'dî trá dó. Gólïyî âtâ tâ, õnjí ró õjilâ dûû drí lâtî gólâ Yésü drí â'dálé 'dêzó 'á lâ sî rî tâsî. Tâlâ tâ rî 'dî tâsî rî, Póõlõ drí drí yîzó gólïyî rú sî gõ'dá cé gólïyî tâ ârî 'bá 'dûwâyî bê rî 'bá yî trôzó ï'dî. Nîngá sî, gólïyî drí ngâzó nîlî jô lîfî icî kâ ãgô zîlî Tîrânâ rî kâ rî 'álâ. Gõ'dá jó 'dî 'á rî, Póõlõ drí rîzó tâ Yésü kâ ïmbálé õjilâ tólâ nã 'bá yî drí kâyî vósî cé.

¹⁰ Gólâ rî trá tâ 'dî ïmbálé ïtí ndrô rî sî. Tâlâ tâ 'dî tâsî rî, õjilâ dûû gólïyî rî 'bá ïyî 'bâdrî ndrî Ásîyâ kâ rî 'ásî, gõ'dá õjilâ Yûdä yí kâ gõ'dá kpá Gîrîkî kâ rî 'bá yî bê ârî ïyî tâ âtî-âtî tândí trá Kúmú Yésü rî tâsî.

*Tâ gólâ Sëkévâ rî mvá yî drí rû cêzó kpñî lîndrí
õnjí lôfõlé ãgô ãzâ 'ásî rî*

¹¹ Kâyî 'dī 'bá yí sī rī, Ôvârî 'bā Póõlō trá â'dólé rī'á tā tibé õjílā tî drí â'dízó drílâ sī rōô rī 'bá yî 'êlé.

¹² Õzõ gõ'dá õjílā õtrō gbõ cé ítâ Póõlō drí sôlé trá yí rú rî ã'dî, ngâtá ítâ úrî lî kâ gólâkâ rî ã'dî félé ngá lázé 'bá drí dôlé rî, ngá lázé gólîyíkâ 'dî drí kîzó. Gõ'dá kpá ïtí, gólîyí líndrí õnjí drí ômbélé trá rî 'bá yî drí â'dózó kpá tândí ró cé ítâ 'dî 'bá yî dôdô lâ sî.

¹³ Nîngá sî, õjílā Yûdâ yí kâ ūrûkâ 'bá yî bê rī'á ïyî tolâ kárâ nî'á ïyî  cí tõ bê dîrî, gõ'dá nî'á ïyî úlî âtâ bê kî nî rî, yî ñcâ trá líndrí õnjí lôfôlé vôle õjílā 'ásî. Gólîyí ûjû trá líndrí õnjí lôfôlé õjílâ 'ásî Kûmú Yésû rî rú sî kî nî rî, "Má 'bâ tâ nî drí mbârâkâ Yésû gólâ Póõlô drí rî'á tâ âtâlé tâ lâ sî rî kâ sî."

¹⁴ Õjílâ gólîyí tâ 'ë 'bá ïtí rî rî'á ïyî 'dîyimvá njî-drî-lâ-rî drî-'bá ángí lâ'bí 'ë kâ zîlî Sêkévâ rî kâ ã'dî.

¹⁵ Nîngá sî, kâyî ãzâ sî, gólîyí drí tâ 'bâzó 'ezó líndrí õnjí ãzâ drôlé vôle ágô ãzâ 'ásî. Gõ'dá líndrí õnjí rî 'dî drí tâ-drî lôgõzó gólîyí drí kî nî rî, "Mâ nî mbârâkâ Yésû kâ trá, gõ'dá mân nî tâ kpá trá Póõlô lâjó'bá Yésû kâ ró rî tâsî. Gõ'dá ânî rî gógó nyâányâ lâ ïyíkâ ã'dî yî ã'dî yâ?"

¹⁶ Nîngá sî, líndrí õnjí 'dî drí mbârâkâ fêzó ágô 'dî drí 'dêzó gólîyí drîñ, gõ'dá ágô 'dî drí ngazó gólîyí lûvûlî ngbá vûdrí sî gõ'dá gólîyí cãzó õnjí lâ drîñ ítâ gólîyíkâ ôsizó ngbá vôle. Nîngá sî rî, gólîyí drí ïyî pâzó râlé vôle 'bâ 'dî 'ásî ūndú ró.

¹⁷ Gõ'dá nîngá sî, õjílâ Yûdâ yí kâ ndrî gõ'dá õjílâ Gîrîkî kâ bê gólîyí rî 'bá Êfésô 'álâ rî 'bá yî

drí tā 'dî ârígó. Gõ'dá gólíyî drí â'dózó ūr̃i ró, gõ'dá drílýi mbârâkâ Kúmú Yésü kâ rî rõzó rõô.

¹⁸ Gõ'dá nîngá sî, gólíyî tā lê 'bá trá Yésü 'á rî 'bá yî drí vō lâ ûsúzó kî, rî'á õnjí ró gólíyî drí rîzó cù ngá õjõ kâ bê gõ'dá kpá ngá ãlókõ kâ ngâtá lãndrí kâ bê.

¹⁹ Gõ'dá õjílã dûû gólíyî lâfálé 'ásî rî 'bá ūyî tā õjõ kâ 'êlé kpá tā ãlókõ kâ 'êlé sisí rî 'bá yî drí búkû ūyíkâ õjõ kâ kpá ngá ãlókõ kâ rî âtrõzó lôzâlé ngbá vólé õjílã lîfî drî 'á ãlô-ãlô. Búkû gólíyíkâ 'dî 'bá yî rî'á cù úlí gbâwû kâ rî 'bá yí bê gõ'dá kpá cù rî'á tā ìmbâ lârâkô gólíyî tā õjõ kâ rî 'bá yí tâsî rî 'bá yí bê. Lâgî búkû lôzâlé trá 'dî 'bá yí kâ ólã bê rî, âcâ rî'á rõô.*

²⁰ Ítí rî, mbârâkâ tâ 'ẽ'ë 'dî 'bá yí kâ gãrã 'dî drí õjílã dûû 'bâzó tâ lêlé úlí Kúmú Yésü kâ 'á, gõ'dá kpá tâ âtî-âtî tândí Yésü kâ drí lâ'búzó mbârâkâ bê ãmbá.

Tā Póölö drí 'ẽzó nîlî Yérôsälémâ 'álâ gõ'dá kpá Rómâ 'álâ rî

²¹ Tâ 'dî vósî rî, Póölö drí tâ ïsûzó íyî nyâányâ sî 'ẽzó nîlî âcî tôle kôrô Mëkëdóniyâ 'ásî, 'bãdrî Gîrîkî kâ bê gõ'dá kpá  dûkû lâ ró rî nîlî Yérôsälémâ 'álâ. Tâ 'dî tâsî rî, Póölö drí úlí âtázó kî nî rî, "Nînî ámákâ Yérôsälémâ 'álâ rî vósî rî, má lê âgôlé câlé bûúû jârîbâ ángí Rómâ kâ rî lômílî."

²² Nîngá sî, Póölö rî drí ngâzó Tîmâtîyâ yî Êrésítô bê íyî pâ 'bá ró rî yî jõlé nîlî sisí 'álâ Mëkëdóniyâ 'álâ, gõ gólâ rî gógo drí íyíkâ rîzó

* ^{19:19 19.19} Õjílã drí lâ 'dî ûsúzó rî, â'dô ngá 'ẽ'á kâyî kútû nyâ'dî-rî-drî-lâ-mûdrî.

drē ãkpā nīngá kâyî fínyawá sī jãribã Êfésō rî 'á.

Tā gólâ Dêmétriyo drí Êfésō lé 'bá 'ezó ngâlé ãwã rô rî

²³ Kâyî Póolõ drí rizó Êfésō 'álâ rî 'bá yî sî rî, õjilã Êfésō kâ drí rû ê'bézó ãwälakã bê tákanyî gõ'dá ôtrê-ôtrê bê tâ tâtî-âtî tândí Yésü rî tâsî rî rú.

²⁴ Tâ 'dî 'ê rû trá nôti. Óká 'bá ãzâ bê rû lâ Dêmétriyo. Gólâ rî trá líndrí ònyíkõ jó òvârî ãbärâdágõ zîlî Äritímísâ rî kâ êdélé dáabõ mvëémvê 'ásî rî, gõ'dá gólîyî rî 'bá lôsî 'élé gólâ bê rî ûsû ïyî lâfâ rôô lôsî rî 'dî 'ásî.

²⁵ Gõ'dá Dêmétriyo rî 'dî ndré bê õjilã dûû 'dó rî'á tâ lê'á Yésü 'á rî, drilâ â'dózó òmbã rô. Drilâ ngâzó lôsî 'ê 'bá íyíkâ 'dî 'bá yî âzilî rû ê'bélé võ ãlô 'á kpá gólîyî ãzâ 'bá yî rî 'bá lôsî ãlô 'dî 'élé rî 'bá yî bê.

Gõ'dá gólâ drí tâ âtázó gólîyî drí kî nî rî, "Ânî õjilã, mî nî trá kî, mä rî lâfâ ãmákâ ûsúlî lôsî nô 'ásî.

²⁶ Gõ'dá mî ndré kpá trá, gõ'dá nî ârî kpá trá tâ ãgô gólâ Póolõ 'dî kâ rî'á 'élâ rî, gólâ âtâ kî nî rî, ngá gólîyî ãmâ õjilã mvá drí rî'á êdélé rî 'bá yî âa'dó ïyî kó kô ngá gólîyî õjilã drí ìnjilî òvârî rô rî 'bá yî rî'dî. Ìtí lâ 'dî rô rî, gólâ 'ê õjilã dûû trá úlí íyíkâ 'dî 'bá yî lêlé, Êfésō 'á nöngá gõ'dá kpá 'bãdrî ngôlõ Ásîyâ kâ nô 'ásî ndrî!

²⁷ Má nijî kô ngâtá tâ rî 'dî tâsî rî, õjilã â'dô ngá gólîyî ãmâ drí rî'á 'élâ rî 'bá yî ndrë'á â'dolé cù ìtí tâ ífí ãkó lâ rô, gõ'dá ngâtá gólîyî âyé gîgî lâ yî kô yâ rî! Gõ'dá â'dô trá ìtí rî, gólîyî â'dô icá'á

âtálâ kĩ, jó ândrê Ārītīmísā kâ ãâ'dô kpá trá rī'á tā ífí ãkó, gō'dá gólīyî â'dô kpá úlí ányâ âtá'á ôvârí ãmákâ õkó ró gólâ ngbãângbânõ õjilã ndrī Ásīyã kâ gō'dá kpá 'bãdrï ãzâ 'bá yí kâ bê drí rī'á ïnjilâ rî rú, ã'dô ró bê ãmbã gólâkâ ïzälé!"

²⁸ Gō'dá õjilã ârîlî bê tā 'dî rî, gólīyî drí ngãzó õmbã ró rōô, gō'dá rī'á ôtrélé kĩ, "Ārītīmísā ï'dî ôvârí ãmâ gólīyî Êfésõ lé 'bá ró rî 'bá yí kâ! Gólâ rī'á gârã lâvûlî kôrô!"

²⁹ Nîngá sî, õjilã ndrî jârîbã kâ drí ngãzó rû ê'bélé ïyî ãwã bê, gō'dá gólīyî drí Gâyõ yî Árisítärökô bê â'dó 'bá lâmû-ãzí Póõlõ kâ ró rî 'bá yî rûzó.* Gólīyî ngâ nîlî 'wââ õjilã rî 'dî 'bá yí bê vō gólîyíkâ rû ê'bê kâ rî 'álâ.

³⁰ Gō'dá nîngá sî, Póõlõ ârî tâ bê tâ 'dî tâsî rî, gólâ lê trá nîlî lâmû-ãzí gólâkâ 'dî 'bá yî pâlê õjilã rû ê'bé 'bá ngbã'ü 'dî 'bá yî drígá sî, gō'dá tâ lê 'bá Yésû 'á rî 'bá yî lôgâ gólâ dô nîlî.

³¹ Gō'dá kpá õjilã ãmbâ-ãmbâ ūrûkâ 'bá yî Êfésõ kâ, gólīyî â'dó 'bá gólâ rî rû-lê-ãzí ró rî 'bá yî drí tâ âtizó gólâ drí kĩ, gólâ ãnî tólâ kô. Tâ 'dî tâsî rî, Póõlõ nîlî gō'dá tólâ kô.

³² Gō'dá vō rû ê'bê kâ 'dî 'á tólâ rî, õjilã dûû 'dî 'bá yî drë zââ ôtré'á ãzí-vó ãzí-vó. Ūrûkâ lâ yî ôtrê tâ ãzâ 'bá yî sî, gō'dá ūrûkâ lâ yî ôtrê ïyíkâ tâ ãzâ 'bá yî sî, tâlâ ãmbâ lâ gólīyî 'ásî rî 'bá yî nîlî ïyî tâ ífí ïyî drí rû ê'bézó rî kô'dawá.

³³ Gō'dá nîngá sî, õjilã Yûdã yí kâ drí âgô ãzâ gólīyî lâfâlé 'ásî zîlî Älêkêzândâ rî 'bâzó nîlî adrélé õ'bí ândrá â'dolé tâ âtá 'bá ró ïyî ngâ lësî.

* **19:29 19.29** Gólīyî kpârãtî â'dô trá Mëkëdóniyâ lé 'bá 'î.

Õjílā ūrûkâ 'bá yî drí tā gólâ 'ẽ'á nĩ'á âtálâ rî âtázó gólâ drí. Nïngá sî, Älëkëzândâ rî drí drí ïngázó ûrû õjílâ drí rizó bê njürû, tâlâ yí ngî ró bê tâ ïyî ngá lési gólîyî drí.

³⁴ Gõ'dá õjílâ nî ïyî bê kî, gólâ rî'á õjílâ Yûdâ yí kâ 'î rî, gólîyî drí ngazó kpâkâ ãlô rî'á ôtrélé kî nî rî, "Cé Ärítimísâ ï'dî gólâ ôvârî ãmákâ õkó ró rî! Gólâ rî'á ôvârî ãmbá 'î gärä lâyvûlî kôrô!" Ítí rî, gólîyî rî trá ôtrélé ïtú-pá rî sî.

³⁵ Nïngá sî, ãdûkû lâ ró rî, gólâ tâ ìgî 'bá ãmbá jãribä kâ ró rî drí ngazó ânîlî gólîyî 'bâlé rîlî njürû. Gõ'dá drílâ tâ âtázó kî, "Ãnî õjílâ ámákâ Ëfésô kâ ró rî 'bá yî, õjílâ cé tîtî nû trá kî nî rî, ãmâ Ëfésô lé 'bá ï'dî rî 'bá jó ândré gólâ rizó Ärítimísâ rî ïnjîlî rî vó lâ ndrélé rî. Mâ ndrê ámákâ kúnî mvá lânjâ â'dé 'bá trá ûrû lési gólâ ãmâ drí ïnjîlî Ärítimísâ ró rî vó lâ ï'dî.

³⁶ Ógaaá tî tâ 'dî 'bá yî drÿkô. Ítí rî, ïcâ trá ãnî drí âgízó títî ró gõ'dá â'dó kô tâ õnjí 'ezó ï'dî tâ 'dî 'bá yî tâsî.

³⁷ Gõ'dá ãgô rî nô 'bá yî tâsî rî, kpâlé gólîyî ûgûú ngá kô jó ôvârî ámákâ rî kâ 'ásî gõ'dá gólîyî 'dâ ôvârî ámákâ õkó ró Ärítimísâ kpâlé kô'dawá rî, nî rû gólîyî trá âtrölé âjîlî nõngá.

³⁸ "Nïngá sî, õzõ Dêmétriyo õjílâ íyikâ rî 'bá yí bê â'dô ïyî cû tâ bê 'bâlé õjílâ âzâ rû rî, gólîyî â'dô õjílâ rî 'dî âtrõ'á 'bâlé kûmû ândrá kâtî gólâ tâ kî kâ rî sî gõ'dá tâ rî 'dî ngizó dódó kûmû drí.

³⁹ Gõ'dá õzõ ânî ndrî õlê kpâ tâ âzâ 'êlé tâ 'dî tâsî rî, ïtí rî, trá rî'á tândí ró ãmâ drí õjílâ ndrî jãribä nô kâ ê'bézó kîlâ mbîmbî ró.

40 Əwã gólâ ãnî ndrî drí 'ẽlé trá ãndrõ rî tãsî rî, mâ ūrî ró, tälâ õjílã ãzâ â'dô nî'á tã 'bälé ãmâ rú kúmú ángí Rómã kâ ândrá tã lâ sî. Əwã 'dî tã ífî lâ yû'dáwá, gõ'dá mä ïcá kô ngílâ kúmú Rómã kâ drí mbìmbì ró."

41 Gõ'dá tã ìgí 'bá ãmbá 'dî ndë tã âtâ-âtâ bê trá rî, gólâ drí ngãzó õjílã 'bälé lâ'búlí gõlé ïyî drí 'bá 'ásî.

20

Tā gólâ Póõlõ drí ngãzó nîlí tã lë 'bá yî lômílî 'bâdrî Mëkëdóniyã kâ rî 'álâ, gõ'dá kpá jârîbã Körinítõ kâ rî bê rî

1 Gõ'dá õjílã Êfésõ kâ ndélé bê əwã ūjá ïyíkâ 'dî rî, Póõlõ drí ngãzó tã lë 'bá Yésü 'á rî 'bá yî ê'bélé tû võ ãlô 'á. Gõ'dá drílâ tã âtázó gólîyî drí, tälâ gólîyî õrî ró bê pîpîsílî âtû-âtû sî. 'Dî vósî, gólâ drí mí-rî-gbõ 'ezó gólîyî drí gõ'dá ngãzó nîlí Mëkëdóniyã 'álâ.

2 Mëkëdóniyã 'álâ rî, gólâ tô ącí trá nî'á mbârâkã sô bê gólîyî tã lë 'bá trá Yésü 'á rî 'bá yî 'á úlî tândí rî 'bá yî sî. 'Dî vósî rî, gólâ drí ngãzó lâvûlî jârîbã Körinítõ 'bâdrî Gîrîkî kâ 'á rî 'álâ.

3 Gõ'dá gólâ drí rîzó jârîbã Körinítõ 'dî 'á tólâ párâ nâ sî. Gõ'dá tólâ sî rî, gólâ lë trá ângálé âgõlé 'bâdrî Síriyã kâ 'álâ kõlóngbõ sî gõzó Yerõsälémã 'álâ. Gõ'dá gólâ ârî tã kî, õjílã Yûdã yî kâ ūrûkâ 'bá yî Gîrîkî 'álâ rî 'bá yî âyî ïyî tã trá 'ezó gólâ rî fûlî. Tã rî 'dî tãsî rî, gólâ drí ngãzó gõlé vólé pá sî kôrô 'bâdrî Mëkëdóniyã kâ rî 'ásî.

4 Gō'dá gólīyî nī 'bá kpāâ gólâ bê rî 'bá yî rī'á Sōpâtérä Pírâ rî mvá ró gólâ Běrýyä lé 'bá ró rî, Ārisítárókô gō'dá Sěkondô bê gólīyî Těsälöníkâ lé 'bá 'î, gō'dá nīngá sī, Gáyö ãzâ Dérëbë lé 'bá ró rî, gō'dá Tímátîyä, gō'dá Tíkikö yî Trōfimô bê, gólīyî ūsúlî kpl̄rätjí Ásîyä lé 'bá 'î.

5 Ōjílā rî 'dī 'bá yî lâvū ūsúlî sîsî ătjí 'álâ kôlóngbō sī āmâ* tělē Póõlõ bê Trówä 'álâ.

6 Mä rî trá järíbä Fílípí rî 'á kârámä gólâ rizó āmbâtä gólâ rī'á 'bélâ cù ătjí ăkó rî nyâlé rî 'elé tólâ. 'Díi vósí rî, āmâ drí Fílípí rî âyézó. Trō āmâ rī'á kâyî njî kôlóngbō sī cázó ōjílā gólīyî lâvû 'bá sîsî 'álâ rî 'bá yî ūsúlî Trówä 'álâ āmâ têrë 'á. Gō'dá nīngá rî, āmâ drí 'ezó lâ kâyî njî-drjî-lâ-rî.

Tā gólâ Póõlõ drí Yütükü rî lîdrízó Trówä 'álâ rî

7 Kâyî ōjílā Yúdä yî kâ râtâä 'e kâ rî vósí länjâtulí sî rî, āmâ drí ngâzó rû ê'bélé râtâä 'â ămû kâ tâsî. Gō'dá Póõlõ drí úlí Ôvârî kâ pězó ōjílâ drí. Gólâ lê trá ngâlé lâvûlî tólâ sî ădrú rî kâtí. ătjí rî, gólâ drí rizó tâ Ôvârî kâ pělé ōjílâ drí bûuû ã'bí ătjí 'á.

8 Mä ê'bê rû trá jó 'álé lâkû gólâ ūrú lésî ăzí drjî lámbä dûu drí rizó kôlé rî 'á.

9 Nîngá sî, ágá ăzâ rû lâ Yütükü gólâ rî 'bá ūpî ăbë kâ 'á rî, ă'dú drí ăsízó lîfî lâ 'á lânjõ rîrî kâ 'dî drí sî. 'Díi Póõlõ drë zââ rî'á tâ pě'á ătjí ătjí ró rôô. Gō'dá ădûkû lâ ró rî, Yütükü drí gbô lítizó 'âdélé 'yárá ūpî 'ásî ūnyákû drjî.

* **20:5 20.5 Āmâ** Úlî nô tâ ífî lâ Lúkä yî Póõlõ bê.

Gō'dá õjílā ngâ bê nîlî gólâ rî īngálé ûrû rî, gólîyî gõ ûsû gólâ trá kînî-kînî ãvõ ró.

¹⁰ Nîngá sî, Pôolô drí ngäzó nîlî rû ûtúlî gólâ drîyî gõ'dá rî'á rú'bá lâ  njúlî. Gō'dá Pôolô rî drí tâ âtázó õjílâ drí, tâlâ gólîyî  ayê ró ãwó ngõngõ. Gólâ kî, "Nî  yê ãwó, gólâ lîdrî trá."

¹¹ Gō'dá nîngá sî, Pôolô drí ngäzó mbâlé gôlé ûrû 'álâ jô 'dî 'á tólâ kpá ó'dí ãmbâtâ 'â  mû kâ rî nyâlé ngá mvûmvû bê tâ lë 'bá Yésû 'á rî 'bá yí bê, gõ'dá kpá rîlî tâ ngîlî gbîyá  cê ró bûuû võ drí  wúzó. Gō'dá vólé drî lâ 'ásî rî, gólâ drí ngäzó nîlî.

¹² Nîngá sî, õjílâ 'dî 'bá yî drí ágá Yûtukû Pôolô drí lîdrîlî trá 'dî drîzô  jílî gôlé yí drí 'bâ 'álâ, 'dîyî gólîyî gõ'dá trá 'dó  yîkô ró tâlâ tâ 'dî tâsî.

Tâ Pôolô drí nîzó Mêlétô 'álâ gõ'dá úlî  dûkû  yîkâ âtâlé drî-'bá kânîsâ kâ  fésô 'álâ rî 'bá yî drí rî

¹³ Nîngá sî, Pôolô drí tâ âtázó  mâ drí nîzó mbâlé kôlóngbô ândrê 'á gõ'dá nîlî  tîlî ró, tâlâ gólâ lë  yîkâ võ kîlî pá sî mbî nîlî  sosô 'álâ.  tî rî,  mâ drí  mákâ nîzó lîgô bê kôlóngbô sî câlé  sosô 'álâ gólâ rî ûsûlî tólâ.

¹⁴ Gõ'dá mâ ûsû gólâ bê tólâ rî, gólâ drí mbâzó filî  má bê kôlóngbô 'á. Gõ'dá  mâ drí nîzó zââ Mítôlénê 'álâ  dú kôlé tólâ.

¹⁵ Gõ'dá c nó  zâ rî sî rî,  mâ drí ngäzó nîlî kôlóngbô sî tólâ sî câlé  nyî 'b drî z lî K y  rî rú. K yî  zâ rî sî rî,  mâ drí nîzó zââ kôlóngbô sî S m  'álâ. Gõ'dá drîzô lâ sî rî,  mâ drí nîzó n 'a câlé j rb  z lî Mêlétô rî 'álâ.

16 Póõlō lē trá nñlí kôrô mbì Mêlétō 'álâ cú ñtí cã ãkó Êfésõ 'álâ,* tälâ yí õzó kô nñlí lîpí bê 'bãdr̄i Ásiyã kâ 'dî 'ásî. Gólâ lē nñlí 'wââ'wâ Yérôsâlémä 'álâ, tälâ õzô ïicâ trá rî yí drí â'dózó bê Yérôsâlémä 'álâ kâyî Pénitákósítî kâ sî.

17 Gõ'dá nñngá sî, Póõlō drí ngázó tâ âtilí drî-'bá kãñisâ kâ Êfésõ 'álâ rî 'bá yî drí ânizó íyî ûsúlî Mêlétō 'á tólâ.

18 Gõ'dá drî-'bá 'dî 'bá yî câ bê tólâ rî, Póõlō drí nî-bê-yã fêzó gólîyî drí, gõ'dá gólâ drí tâ âtázó gólîyî drí kî, "Ání nyânyâ nñ rîrî ámákâ má drí rîzó rîlî kâyî vósî ndrî, má drí â'dózó ãní bê kâyî drî-kákâ má drí ácázó 'bãdr̄i ãníkâ Ásiyã kâ rî 'á, bûúú cälé kâyî gólâ má drí lâvûzó rî sî rî trá.

19 Má 'ê lôsî Kûmú Yésû kâ trá rû lôgõ dâ rî sî. Má ngô ãwó trá rôô Ôvârî drí ãnî tâsî, tälâ nî ãâdrê ró bê pîpîsîlî âtû-âtû sî kâyî lâñõ kâ rî sî. Gõ'dá mâ rî goggó ûsû lâñõ kpá trá rôô õjîlâ Yûdä yí kâ gólîyî tâ âyî 'bá trá má rú rî yî drîgá sî, ndrô gólîyî má drí rîzó lôsî Ôvârî kâ 'êlé ãnî lâfâlé rî 'bá yî sî.

20 Lâñõ rî 'dî â'dô bê kpâlé ñtí rî, má rî trá zââ rî'á tâ âtî-âtî tândí Ôvârî kâ pêlé ãnî drí, gõ'dá kpá ãnî ìmbâlé õ'bí lâfâlé gõ'dá kpá ãnî drí 'bâ 'ásî, cú ñtí tâ Ôvârî drí 'êlé trá ãnî pâzó rî ãzâkâ lâ lôkí ãkó ãlôwâlâ ãnî drí.

21 Má âtâ úlí trá ngbâlî-ngbâlî õjîlâ drí ndrî, â'dó kô cé õjîlâ Yûdä yí kâ drí. Má âtâ tâ trá gólîyî drí drî âdîzó vólé tâ õnjí gólîyíkâ rî 'bá yî

* **20:16 20.16** Tâ 'dî tâsî, sísí rî, gólâ zî kôlóngbõ gólâ nñ 'bá kôrô mbì Mêlétô 'álâ âdré ãkó Êfésõ 'á rî ðî.

'ásī, tālā gólīyî ūjnījí rō Ôvârî gō'dá kpá tā lélé Kúmú ãmákâ Yésū 'á.

22 "Ngbāângbânō rî, má âtâ ãnî drí kî, Líndrí Tândí Ôvârî kâ trá ámâ jō'á ūdî nō nîlî Yêrösâlémâ 'álâ, gō'dá má nûjí tā ūjílā drí 'e'á 'élâ má drí tólâ rî kô.

23 Gō'dá má nûjí cé tā nô 'bá yî ūdî, jãribã gólīyî cé tûtî má drí rizó trá 'á lâ 'ásī rî 'bá yî 'ásī rî, Líndrí Tândí Ôvârî kâ rî â'dâ tā trá má drí kî nî rî, kâyî ãzâ sî, ūjílā â'dô ūyî ámâ vû'á gãnímã 'á gō'dá ámâ 'bâlé lâñjõ ûsúlî.

24 Gō'dá tā ïsû ámákâ rî'á ïsûlâ rî 'á rî, â'dô kô rî'á tā ángí 'î õzõ má õdrâ ngâtá má õdrâ kô'dawâ rî. Tâ ángí má drí rî rî'á lôsî gólâ Kúmú Yésû drí tā lâ 'bâlé trá má drí 'élê rî ndêlê bûuû kâyî má drí drâzó rî sî. 'Dîj rî'á tâ âtî-âtî tâ tândí Ôvârî drí 'élê trá ūjílā pâzó rî tâsî rî ūdî.

25 Sísî lâ sî rî, má rî trá gbíyá rôô ãnî lâfâlé tâ âtâlê ãnî drí kûmû ángí Ôvârî kâ tâsî.

"Gō'dá ngbâângbânō rî, nî ndré ámâ lîfî gō'dá kô kô ó'dí.

26-27 Ítí rî, má âtâ tâ gólîyî ndrî Ôvârî drí lélé 'élâ rî trá ãnî drí. Má cí tû tâ ãzâkâ drîj ãnî drí kô. Bê trá Ítí rî, má âtâ ãnî drí ãndrõ, õzõ nî ãyâye rîrî lâtî mbî ró rî kâ trá gō'dá lâñjõ ûsúzó rî, 'dîj â'dô gō'dá kô tâ 'e'ë ányâ ámákâ rî tâsî. Gō'dá 'dîj rî'á tâ ãnî nyâányâ kâ rî ūdî.

28 "Gō'dá Ítí rî, nî ndrê ãnî vó dôdô ndrî 'dó ūjílâ kânisâ kâ gólîyî Líndrí Tândí Ôvârî kâ drí ãnî 'bâlé trá vó lâ yî ndrêlê rî 'bá yî bê. Nî ìmbâ tâ mbî Yésû kâ gólîyî drí ngbâlí-ngbâlí, gō'dá kpá gólîyî âtîzó õzõ lôkí 'bá drí kâbîlîkî íyîkâ âtîzî

kâtí, tâlâ gólîyî rî'á õjílã Ôvârî kâ ï'dî gõ'dá gólâ gî gólîyî trá â'dólé íyíkâ ró õdrã mvá lâ Yésü kâ rî sî.

²⁹ Má nî trá kî, má ãâyê ãnî trá rî, vólé drî lâ 'ásî, õjílã ãzâ 'bá yî â'dô ânî'á ãnî ngálâ tâ ányâ ìmbálé õjílã kãnísâ kâ âdólé tâ lélë gólîyíkâ ïzälé, õzô kôrõnyâ õnjí drí kápílîkî rûrî fûlî nyâlé rî kâtí.

³⁰ Gõ'dá õjílã ãzâ 'bá yî ãnî lâfálé sî â'dô kpá ngâ'á rî'á õnjô âdólé, tâlâ õjílã kãnísâ kâ 'bâlé 'délé ïyî vósî Yésü rî võ 'á.

³¹ Tâlâ tâ rî 'dî tâsî rî, nî 'ê lôsî Ôvârî kâ 'dî lîfî lõmbâ sî, tâ 'dî õjá kô ãnî drî sî. Nî 'ê tâ õzô má drí 'elé trá rî kâtí. Má rî trá ãnî ìmbálé ndrî ãlô-ãlô õjílã ãlô rî âyé ãkó ndrô nâ sî. 'Dî rî'á ngâcî ïtú bê ndrî. Gõ'dá má ngô âwó kpá trá rôô ãnî tâsî, â'dô ró bê ãnî drí 'dêzó tâ Ôvârî kâ vósî pípîsílî ãlô rî sî.

³² "Íti ngbâângbânô rî, má fê ãnî Ôvârî drígá, gólâ õndrê ró bê ãnî vó. Gõ'dá má âtî ãnî úlí gólâkâ ârîlî 'elé, tâlâ úlí rî 'dî 'bá yî õ'bâ ró ãnî bê tâ lânjâ gólâkâ gólâ rî gógó drí âfélé cù ïti tâkó ãnî drí rî nîlî. Tâ âtî-âtî rî 'dî â'dô ãnî 'bâ'á âdrélé pípîsílî ïdû-ïdû sî, tâlâ Ôvârî ïicâ ró bê ândrâ-tândî gólîyî gólâ drí lélë 'e'á félâ õjílã íyíkâ drí ndrî rî félé ãnî drí ătî 'álâ.

³³ "Mî nî tâ gólîyî má drí 'elé sísí rî 'bá yî trá ndrî, má â'dô kô lâfâ ngâtá ítâ lôvó bê trôlé ãnî ãzâkâ drígá sî.

³⁴ ãnî rî gógó nyâányâ lâ nî trá kî, kâyî ndrî má drí rizó trá ãnî lâfálé rî sî rî, má rî trá ngá 'elé ámâ drí sî ngá gólîyî ndrî ámâ drí lélé ámâ

ãzí-ãzí yí bê rî ûsúzó.

³⁵ Ìtí lâ 'dī ró rî, má â'dâ trá ãnî drí kî, kâyî vósî cé nî ò'ê lôsî mbârâkâ sî, â'dô ró bê gólîyî ìcâ 'bá ngá 'élé kô'dáwá rî 'bá yî pâzó. Gõ'dá kpá úlî Kûmú ãmákâ Yésü kâ nô 'bá yî òrî ãnî drïjî. Gólâ kî nî rî, 'Ojilâ gólâ ngá f  'bá rî â'dô ândrâ-tândî Ôvârî kâ ûsú'á rôô l v l  ojilâ gólâ rî 'bá ngá tr l  rî drïjî sî.'

³⁶ N ng  sî, P o l  nd  t  dr l  r ' t l  'b l  'b l  y  b  r , g l y  ndr  dr -'b  k n s  k  r  'b  y  b  dr  ng z   y  ' 'f l  v dr  g d  r t a  'ez  Ôv r  dr .

³⁷ N ng  sî, g l y  ndr  'd  dr  P o l  r  âmv z  g d  m -r -gb  'ez  g l  dr  ãw  ng ng  r  r  s .

³⁸ G l y  tr  t   s  r  ãmb , t l  g l  ât  t  tr  k  n  r , g l y   c  g d  k   y  ndr l   d . 'D i  v s , g l y  dr  g l  r  v  'b z  n l  mb l  fil  k l ongb  'al .

21

T  âc  P o l  y  k  Y r s l m  'al  r  t s 

¹ G d  t l  s ,  m  dr  m -r -gb  'ez  dr -'b  Ef s  l s  r  'b  y  dr  t   s  ãmb  s . G d   m  dr  ng z  n l  M l t  ' s  k l ongb  s  l v l   c   m k â b  Y r s l m  'al . M  ng  n l  k r  mb  l mv  ândr  dr  s , g d   m  dr  c z   k r  z l  K s  r  'al . Ìt  dr z  l  s  r ,  m  dr  ng z  n l  n ng  s   k r  z l  R d  r  'al . G d  c in o l  s ,  m  dr  n z  j r b  z l  P t r  r  'al .

² T l  r ,  m  dr  k l ongb   m  dr  ân z   d  s  l  'd  ay z , g d  k l ongb  ândr   z â ûs z .

Kõlóngbō 'dī rī nī'á vō mvá zīlī Fõnísīyā 'bädrī Síryā kâ 'á rī 'álâ. Gō'dá bê ītí rī, ãmâ drí mbãzó filí kõlóngbō 'dī 'á, gō'dá nīzó līmvû ândrê drīñ sī kâyî dūu sī.

³ ītí ró rī, ãmâ drí nīzó zāâ zāâ, gō'dá nīngá sī, ãmâ drí 'bädrī zīlī Säyipärásī rī ndrēzó jējē rō. Gō'dá ãmâ drí lâvûzó 'bädrī rī 'dī rú sī gôlé ãmâ drí-ljî drīñ ró nī'á cälé 'bädrī Síryā rī 'álâ. Gō'dá ãmâ drí cäzó âdrélé järíbä zīlī Tírā rī 'á 'bädrī Síryā 'dī 'á nīngá, tälâ õjílã gólîyî kõlóngbō kâ 'dī 'bá yî lë Ȭyî ngá lânjî Ȭyíkâ kõlóngbō rī 'dī 'á rī 'bá yî Ȭrîlî ndrî vólé kõlóngbō 'ásî gō'dá rîzó nīngá kâyî dūu sī.

⁴ Tírā 'á nīngá rî, ãmâ drí ngäzó nîlî tā lë 'bá Yésü 'á nīngá rî 'bá yî Ȭusúlî. Gō'dá ãmâ drí rîzó gólîyî bê nīngá kâyî njî-drî-lâ-rî sī. Gō'dá nīngá rî, gólîyî drí tā â'dázó Póõlõ drí ngbálí-ngbálí kî, gólâ õnî Yerõsälémâ 'álâ kô, tälâ Líndrî Tãndí Ôvârî kâ â'dâ tā trá gólîyî drí kî, Póõlõ â'dô lânjô Ȭusú'á tólâ.

⁵ Gō'dá kâyî kõlóngbō 'dî kâ 'ē'á 'elâ Tírā 'á nīngá rî ndêlê bê rû trá rî, ãmâ drí ãmâ êdészó njââ ngâlé nîlî. ītí rî, õjílã ndrî õkó lâ yî bê gō'dá kpá mvá lâ yî ãmâ drí rîzó trá gólîyî bê 'dî 'bá yî drí ãmâ vó 'bâzó järíbä 'ásî lâtî 'á. Nîngá sî, mä âcâ bê lîmvû ândrê tí rî, ãmâ gólîyî bê ndrî drí ngäzó 'â'i tîlî lîmvû ândrê sînyítâ bê 'dî tí râtââ 'êzó Ôvârî drí. 'Dîñ vósî rî, ãmâ drí ngäzó mí-nî-gbô 'elé ãmâ vó 'ásî.

⁶ Nîngá sî rî, ãmâ drí ãmákâ mbãzó filí kõlóngbô 'á, gō'dá gólîyî drí Ȭyíkâ gbô ngäzó gôlé lâ'bûlî Ȭyî drí 'bâ 'ásî.

7 Gõ'dá tólâ sī rî, ãmâ drí nñzó Tírã 'ásí Póõlõ yí bê zää gõ'dá nñ'á cälé Pëtõlëmáyä 'álâ. Nïngá rî, ãmâ drí nñzó nû-bê-yä 'élé tâ lë 'bá Yésü kâ nñngá 'dî 'bá yí drí gõ'dá  'dú kõzó gólyí bê kây   lô.

8 Gõ'dá dr z  lâ sī rî, ãmâ drí nñzó zää kõlóngb  sī gõ'dá cälé S s r y  'álâ. Nïngá rî, ãmâ drí ng z  n l  r l  F l p   g l  t   t - t  t nd  Y s  k  p  'b  r  dr  'b  'álâ. G l  kp   'd   l   j l  n j -dr -l -r  g l y  t  l  'b  Y s  '  r  'b  y  dr  n j l  tr  Y r s l m  'álâ ng  ny ny  f l   k  g l y   y z  r  'b  y  dr  r   'd .

9 G l  r '  c  mv   nj   g o   k  r  'b  y  b  s  ndr  'd   y  t   v r  k  ng  'b  '  t   ng  'b  r .

10 M  r  g l y  b  t l  k y  f n y w  s . G d  t   ng  'b   z  r  l   g  b , g l  dr   c z  Y r s l m  l s .

11 G l   n i  tr   m  v l  F l p  dr  'b  'álâ. G d  g l  dr  g s  P o l  k   t z  P o l  p  s ,  y  p  g d   y  dr  b   mb z   'd  s  l , g d  ng z  t   t l  k , "N o  r '  t  g l  L nd  T nd  dr   d l  tr  k '  n  r ,  j l  g l  g s   p  k  n  dr   d l  g l k  r ,  j l  Y d  y  k   d  g l  r   mb '   z  n o  k t  Y r s l m  'álâ g d  tr l  fel  R m  l  'b  y  dr   mb l  'b l   gn m  ' ."

12 G d  m   r  b   l  'd  'b  y  r ,  m  gúdš t  l  'b  Y s  k   z  'b  y  t l  r  'b  y  b  dr  ng z  r  l  'b l  P o l  r   nd l   nd , t l  g l   z  n i  k  Y r s l m  'álâ.

13 G d  g l  l g   y ng  t -dr   m  dr  k  n  r , "M  r '   w  ng l   t  'd   d  t s  y ? M  r '   m  f l   z  s  n t   d  t s  y ?  d  b  tr   t  r , m  tr  ng '  n l . M   d  k   r   g n m 

Yērōsālémā kâ tāsī, gō'dá má â'dó kpá kô õdrā ūrī bê drälé tolâ Kúmú Yésū rî tāsī."

¹⁴ Nīngá sī rî, mā īcá gō'dá kô tā lōgōlé gólâ drí. Ìtí rî, āmâ drí gbō úlí âtâ-âtâ gólâ drí rî âyézó vólé tā rî 'dī tāsī. Gólâ āmâ drí âtálé rî cé "Ôvârí drí lélé rî vó ró."

¹⁵ Rīrī gólâkâ tolâ rî vósī, āmâ drí ngá āmákâ rî 'bá yî êdézó njāā ngāzó nīlî Yērōsālémā 'álâ.

¹⁶ Nīngá sī, tā lē 'bá Yésū 'á Sēsârêyâ kâ rî 'bá yî drí ngāzó āmâ âjílí láfì nīzó Yērōsālémā 'álâ rî drīj. Gólîyî trō āmâ âjílí būuu cälé tā lē 'bá âzâ rú bê Mīnâsónâ rî drí 'bâ 'álâ rīlî tolâ tâkõ, Mīnâsónâ rî'á Sâyîpârásî lé 'bá ró gólâ â'dó 'bá tā lē 'bá Yésū kâ ăkû ró nā rî ī'dî.

Tā gólâ drī-'bá känísä kâ Yērōsālémâ 'álâ rî 'bá yî drí lélé Póölō drí 'élé íyî nyâányâ â'dálé tā mbî 'bá ró rî

¹⁷ Gō'dá āmâ Póölō yî bê, mā câ bê Yērōsālémâ 'á rî, ăjílâ känísä kâ tolâ nā 'bá yî drí ânîzó nî-bê-yâ félé āmâ drí âyîkõ sī.

¹⁸ Nīngá sī, drîzõ lâ sī rî, āmâ Póölō yî bê drí ngāzó nîlî drī-'bá Yâkóbâ yî ndrêlê, gō'dá ăjílâ känísä kâ rî 'bá yî drí kpá rû ê'bézó ndrî āmâ bê tolâ.

¹⁹ Ìtí rî, Póölō drí ngāzó nî-bê-yâ félé gólîyî drí, gō'dá kpá tā tândí ndrî gólîyî Ôvârî drí 'élé trá ăjílâ lîdî gólîyî â'dó 'bá Yûdâ ró kô rî 'bá yî lâfâlé 'á rî 'bá yî ngîlî sîrû-sîrû, tâlâ lôsî gólâ drí 'élé trá gólîyî lâfâlé 'á rî sī.

²⁰ Gō'dá Yâkóbâ yî ârî tā Póölō drí ngîlî 'dî 'bá yî bê rî, gólîyî drí Ôvârî rî lûyîzó ămbâ, tâlâ ăjílâ lîdî dûu lê īyî tâ trá Yésû 'á vô 'ásî ndrî.

Gō'dá nīngá sī, gólīyī drí ngāzó tā âtálé Póõlō drí kī nī rī, "Āmâ  drúp ,  m  r '  y k  r  r   t   v r  dr  '   l s   n k  s  r  t s . G d  kp  j  b   m k  '  n ng   j l  d   Y d  y  k  l  y  t  tr  Y s  ' , g d  g l y  nd  r '  ng y  r  t  ' 'b  M s  k   n jl  k r .

21  j l  r  ' 'b  y   r l  f -f  tr  n  r  k  n  r , n   r  t   mb l  k ,  j l  Y d  y  k  g l y  r  '   j l  l d  l f l  r  ' 'b  y   '   y  t  ' 'b ' b  ' 'b  y  k , g d  kp  ' y mv  l  y  dr  '  l  b s  '  g d  k , kp  k  l  ' b   m k  r  ' 'b  y  ' d l   l w l .

22 N o  r  g l y   ' d  t   r '  k , n   c  tr  n ng . G d  b  tr   t  r , m   ' d  t  n  dr   c '  ' '   l  t  l  s  r '   '   n ng . G l y  ' 'b  l tr tr  tr   v r  dr . Ng b ângb n , g l y  l  tr  l tr tr  'ândâlâ d d . M n  g l y  b  j   ng   v r  k  r  ' l .

23-24 R '  d  k , n   '  ng  g l   m  dr  ât l  n  dr  n  t   ' d l  k , n  z   r '  t  ' 'b ' b  M s  k  r  ' 'b  y  ' ' .  g   z  ' 'b  y   m k  b  s  r '   y  n ng . G l y  ' 'b  l tr tr  tr   v r  dr . Ng b ângb n , g l y  l  tr  l tr tr  'ândâlâ d d . M n  g l y  b  j   ng   v r  k  r  ' l . T l  n  ' d  l  ' 'b  ' 'd  k  ng b ângb   v r  r   l f  dr  ' 'b  g l y  b . N n g  s , n  f  r  l f  l  ' 'b  r  ' 'd '  d  k  dr -' 'b  l  ' 'b   '  k  dr  g l y  t s  nd , t l  g l y   f  r   y  dr -' 'b  l mb  r  k  n  r , y   t  l tr tr   y k   v r  dr  r  tr . ' 'd  r   ' d   ' '  l   j l   l l - l l  dr  k , t   ' 'b - ' 'b  n  r  r '   n j  ' . M  r  l  ' 'b  M s  y  k  r  ' '   ' .

25 "G d   j l  l d  g l y  t  l  ' 'b  tr  Y s  '  r  ' 'b  y  t s  r , m  n  tr  ng b ângb n  k , m  j  w r g  tr   k  r   k  r  n  s  t  ' 'b ' b  b  k , g l y   ny   ' 'w  g l   omb  l   l l   l l  k  r  k ' d w , g d  g l y   ny  ng   r '  dr  ' 'b z  dr 

bê 'á lâ rî kô, gõ'dá kpá gólïyî õ'bâ õjílã gólïyî
 â'dó 'bâ kô ūyî õkó ró ngäztá ūyî ágô ró rî kô ūyî
 ūgûlî  'dú kôzó ūdî bê lâ. Îcá kô gólïyî drí lâ'bí
 Yûdä yí kâ 'êlé ndrî."

²⁶ Gõ'dá Pôõlõ drí tâ 'dî 'êzó té ūtí. Cîjnó ãzâ rî
 sî, Pôõlõ yî drí ngäzó nîlî jô ángí Ôvârî kâ 'álâ ãgô
 gólïyî sû 'dî 'bâ yî bê lâ'bí 'dîyî â'dâ kâ ngbângbâ
 ró Ôvârî rî ūfî drî 'á 'dî 'dâlé gólïyî bê. Nîngá sî,
 Pôõlõ drí ngäzó nîlî jô 'álâ tâ âtâlé drî-'bâ lâ'bí 'ë
 kâ drí kâyî 'bâzó kôronyä zâzó lâ'bí gólïyîkâ 'dî
 vó lâ âtizó.

*Tâ gólâ õjílã Yûdä yí kâ drí â'dózó õmbâ ró
 Pôõlõ rú*

gõ'dá 'êzó gólâ rî fûlî rî

²⁷ Nîngá sî, Pôõlõ yî drë rî'á jô ángí Ôvârî kâ rî
 'á kâyî njî-drî-lâ-rî lâ'bí â'dózó ngbângbâ Ôvârî
 ágâlé rî kâ drí rû ndërë rî sî, Yûdä yî ūrûkâ gólïyî
 ânî 'bâ trá Ásîyä lésî jô ángí Ôvârî kâ 'dî 'á rî
 drí ūyî Pôõlõ rî ndrëzó. Gõ'dá gólïyî drí ngäzó tâ
 'bêlé õjílã õ'bí ró 'dî 'bâ yî drí, tâlâ gólïyî ã'dô ró
 bê  w  ró Pôõlõ bê. Ïtî rî, gólïyî drí ngäzó 'dêlé
 Pôõlõ rî rûlî  w  sî.

²⁸ Gõ'dá nîngá sî, gólïyî drí ngäzó tâ rî 'dî ūyâlé
 kî nî rî, " jílã  mákâ Yûdä yí kâ, nî pâ  mâ lây 
 f lé ãgô n o drí. N o rî'á ãgô rî g g  g l  rî 'bâ
 õjílã  mb l  v  ' s  cé t t  kî nî rî,  jílã  mákâ,
 gõ'dá tâ 'bâ'bâ M s  kâ rî 'bâ yî, gõ'dá jô ángí
 Ôvârî kâ  mákâ n o   d  ūyî ndrî rî'á tâ íf   k 

rî ì'dî.* Gõ'dá ngbâângbânõ rî, gólâ ânõ kpá trá õjílã lídí lôfílí jó ángí ãmâ drí rízó Ôvârí ïnjílí nõ 'á ïzâlâ."

²⁹ Gólíyî âtâ tâ ïtí, tälâ sísí gólíyî ndrê Trõfímõ gólâ õjílã lídí Êfésõ kâ ró rî trá lâmú'á ïyî Póõlõ bê jãrïbä 'ásí. Gõ'dá ïtí rî, gólíyî ïsû tâ trá ányâ ró kî nî rî, Póõlõ ãâtrõ gólâ nî ájílí jó ángí Ôvârí kâ rî 'á.

³⁰ Gõ'dá nîngá sî, õjílã võ rî 'dî 'á nîngá rî 'bá yî ndrî kâtârâ drí ngãzó rû âmõlé ãwã sî. Ïtí gólíyî drí ngãzó 'dûwã kpâkâ ãlô 'délé Póõlõ rî rûlî. Gõ'dá drílîyî gólâ rî sêzó vólé jó ángí Ôvârí kâ 'dî 'ásí, gõ'dá ãtû jó ángí 'dî kâ rî 'bá yî â'bâzó kpâákû kpâákû.

³¹ Nîngá sî, gólíyî trá 'ë'á Póõlõ rî fûlî lâcácá sî, gõ'dá õjílã ãzâ drí ngãzó nî'á tâ 'dî ngõlé ãmbá ãjú 'bû 'bá kâ Rómâ kâ drí kî, õjílã ndrî Yêrõsâlémâ kâ 'dî 'bá yî ê'bê rû ïyî trá ãwã bê.

³² Gõ'dá ãmbá rî 'dî ârî tâ rî 'dî bê ïtí rî, 'wââ gólâ drí ngãzó nîlî ãjú 'bû 'bá íyíkâ rî 'dî 'bá yî bê õ'bí rî 'dî lâpêlê vólé. Gõ'dá õ'bí rî 'dî 'bá yî ndrê ïyî ãjú 'bû 'bá 'dî 'bá yî bê rî, drílîyî Póõlõ rî cãcã âyézó.

³³ Nîngá sî rî, ãmbá 'dî drí ânizó ãnyî Póõlõ rú gõ'dá gólâ rî rûlî. Nîngá sî, gólâ drí tâ 'bâzó ãjú 'bû 'bá 'dî 'bá yî drí Póõlõ rî ômbézó nyârî ángí ángí rî sî. Gõ'dá gólâ drí ngãzó tâ ïjílí kî, Póõlõ ãâ'dô íyíkâ ã'dî ï'dî yâ, gõ'dá tâ õnjí gólâkâ 'élé trá rî ã'dô 'î yâ.

* **21:28 21.28** Tälâ gólíyî Ásîyâ lésî rî 'bá yî nî tâ Póõlõ drí rî'á 'êlâ õjílã lídí lâfâlê rî trá. Póõlõ rî trá tâ âtâlê, ícâ trá õjílã lídí 'dî 'bá yî drí cé tâ lêlê Yésu 'á lâ'bí Yûdä yî kâ 'ë ãkó.

34 Gō'dá õjílā ūrûkâ 'bá yî ôtré ūyíkâ úlí ãzâ 'bá yî ūdî, gō'dá ūrûkâ 'bá yî ôtré ūyíkâ úlí ngüingî ãzâ 'bá yî ūdî. Gō'dá úlí 'dî 'bá yî ndrî trá tâ ifí ãkó. Ítí rî, ãmbá 'dî ïcá gō'dá kô tâ lôgô tâ ijî ūyíkâ 'dî kâ ûsúlî mbî. Gō'dá tâ rî 'dî tâsî rî, gólâ drí tâ 'bâzó ãjú 'bû 'bá ūyíkâ 'dî 'bá yî drí Pôôlô rî trôzó ãjílî ūrú 'álâ nñzó ã'dí-drî ūyíkâ 'bárâñä bê dîrî yí rû sî rî 'á.

35 Gõ'dá nñngá sî, ãjú 'bû 'bá 'dî 'bá yî drí cãzó Pôôlô bê bûúû pá tõ võ rîzó mbâlé ūrú 'álâ rôvõ ró rî drîjî sî. Gõ'dá Ítí rî, õjílâ trá rî'á ūyî 'ë'á Pôôlô rî sélé õmbâ sî gólîyî drîgá sî vólé. Bê trá Ítí rî, ãjú 'bû 'bá 'dî 'bá yî drí gólâ rî nñzó lôpélé ūrú 'álâ ró pá tõ võ drî 'álâ.

36 Nñngá sî, õjílâ 'dî 'bá yî drí 'dêzó zââ gólîyî vó ôtré-ôtré bê kî nñ rî, “Úfû gólâ fûfû vólé!”

*Tâ gólâ Pôôlô drí ūyî nyâányâ â'dázó õjílâ
Yûdâ yí kâ drí kî,*

yí ã'dô gólîyî ãzí-ãzí 'î rî

37 ãjú 'bû 'bá 'dî 'bá yî 'ê ūyî bê 'ë'á Pôôlô rî lôfîlî ūyî drí ã'dí-drî 'álâ rî, Pôôlô drí ngazó tâ âtâlê ãmbá gólîyîkâ rî drí Gîrîkî tî sî kî, “Ãmbá, ní âyê drê mâ tâ âtâlê ní drí.”

Ítí rî, ãmbá 'dî drí tâ âtázó kî nñ rî, “Mí nñ Gîrîkî tî trá!

38 Ítí rî, ní â'dó kô Mâşîrî lé 'bá gólâ ãkû ró ãjú 'bû 'bá trá mîrî ãmákâ Rómâ kâ bê gólâ râ 'bá trá õmâ 'álâ õjílâ 'dîyî ūfû 'bá ró rî bê kútû-sû rî ūdî yâ?”

39 Gõ'dá Póõlõ kĩ, "Ĩtí kô! Mâ rĩ'á õjílã Yúdã yí kâ ĩ'dî. Út̄i mâ Tärásõ 'álâ, Tärásõ 'dĩ rĩ'á jãríbã 'bãdr̄i Sílísýä kâ tã lâ drí â'dólé länj̄i-länj̄i ró rî ĩ'dí. Åyë, ní âyê mâ tã â'dálé õjílã nô 'bá yí drí."

40 Gõ'dá ̄ití rî, ̄ambá 'dĩ drí gólâ rî âyézó tã pélé õjílã 'dî 'bá yí drí. Nïngá rî, gólâ drí ngãzó âdréle ̄urû pá tõ võ dr̄i, gõ'dá íyí drí ̄ngázó ̄urû õjílã 'bälé â'dólé njürü. Vó lâ s̄i, gólâ drí tã âtázó gólíyî drí t̄i ̄bürü kâ s̄i.

22

1 Gólâ kĩ gólíyî drí rî, "Ámâ átá yí ámâ ̄adrúp̄i yí, ní ìgâ drë bí má ngálâ, má â'dâ ró drë tã mb̄i ámákâ ãnî drí."

2 ̄obí 'dĩ 'bá yí ̄arílí bê ̄yí gólâ rĩ'á tã nḡi'á t̄i ̄yí nyãányâ kâ ̄bürü kâ rî s̄i ̄ití rî, gólíyî drí gõzó rílí tití ró rõô.

3 Gõ'dá nïngá s̄i, gólâ drí tã âtázó kĩ ní rî, "Mâ rî gógó rĩ'á õjílã Yúdã yí kâ 'í. Út̄i mâ jãríbã Tärásõ gólâ â'dó 'bá 'bãdr̄i Sílísýä kâ 'á rî 'álâ. Gõ'dá má mbâ Yérõsälémä 'á nõngá. Gãmälélè* ïcî ámâ lïfí ní tã 'bã'bã gólíyî Ôvârî drí félé trá ámâ á'bíyá yí drí rî 'bá yí ̄injílí 'êlé kpádí-kpádí. Mâ rĩ'á kâyî vósí cé njää úlí Ôvârî kâ rî 'bá yí ̄arílí 'êlé, nyé õzõ ãnî drí â'dórë ãndrõ njää 'êlá rî tí.

4 Nïngá s̄i, má fẽ lâñõ trá õjílã gólíyî 'dẽ 'bá trá láñi gólâ Yésü kâ rî vó rî yí drí õnjí lâ ró rõô. Má 'ê ̄urükâ lâ yí trá ôdrâlé, gõ'dá ̄urükâ 'bá yí õkó ãgô bê má ̄urû gólíyî trá ômbélé vüñí gãñímä 'á.

* **22:3 22.3** Ní z̄i Tā 'Ē'ē 5.34 tã Gãmälélè kâ tãs̄i.

5 Dr̄i-'bá Yúdǟ yí kâ rî 'bá yî gõ'dá sísí lé 'bá ámákâ rî 'bá yí bê ndr̄i ícâ ïyî trá â'dálâ ãní drí kî, úlí ámákâ 'dî 'bá yî rî'á tã mbî 'î. Gõ'dá gólyî ï'dî rî'á õjilâ tibê wárágâ ìgî 'bá félé má drígá trôlê nñ'á félâ õjilâ ámákâ Yúdǟ yí kâ rî 'bá yî drí Dãmásékë 'álâ, ã'dô ró bê õjilâ Yésü kâ tólâ nã 'bá yî ûrúzó lâñõ fẽzó gólyî drí rî.

6 "Gõ'dá mâ bê rî'á nñ'á látû dr̄i sî Dãmásékë 'álâ rî, gõ'dá má ácâ bê ãnyí jãribâ ândré 'dî 'á, ïtú gbílì-gbílì sî rî,  trûkû'dû ró, võ drí lâgúzó võ ïwále ámâ gärâ 'ásí 'bûn lésí ngá ï'ilí má rú sî dîrî.

7 Nïngá sî rî, má drí 'dêzó vûdrí, gõ'dá má drí gbórökõ úlí âtâ-âtâ bê ârízó tã âtâ'á má drí kî nñ rî, 'Sóõlõ, Sóõlõ, ní rî rî'á lâñõ õnjí félé má drí rõô ã'dô tâsí yâ?'

8 Gõ'dá nïngá sî, má drí tã âtázó kî, 'Kúmú, nî ã'dî ï'dî yâ?' Gõ'dá gbórökõ 'dî drí tã lôgõzó má drí kî nñ rî, 'Mâ Yésü ï'dî. Mâ gólyâ ní drí rîzó lâñõ félé drílâ rî ï'dî.'

9 Õjilâ gólyî má bê rî 'bá yî ndrê ïyî võ ï'í kã'dâ-kã'dâ 'dî kpá trá. Lé ïtí rî, gólyî ârí úlí gólyî âtálé má drí rî kô'dawá.

10 "Nïngá sî, má drí tã ïjízó kî nñ rî, 'Kúmú, bê trá ïtí rî, má â'dô ícâ'á ã'dô 'êlé ï'dî yâ?' Gõ'dá ïtí rî, Kúmú Yésü drí ngazó tã âtálé má drí kî nñ rî, 'Ní ngâ ûrû nñlí Dãmásékë 'álâ. Tólâ rî, õjilâ ãzâ bê â'dô tã ndr̄i gólyî Ôvârí drí 'bâlé ní drí 'êlé rî 'bá yî âtâ'á ní drí 'êlé.'

11 Võ ï'í-î'í tibê kã'dâ-kã'dâ 'dî 'bâ mâ trá â'dolé lîfî ūdûdû ró. Nïngá sî rî, õjilâ gólyî má bê rî 'bá yî drí ámâ drí rûzó rîzó ámâ sélé kûdû-kûdû nñzó filí má bê Dãmásékë 'álâ.

12 “Gõ'dá ãgô ãzâ bê Dãmãsékẽ 'á tólâ, rú lâ Ænãníyã. Gólâ rĩ'á Ôvârí rî ïnjï 'bá 'í gõ'dá kpá tã 'bã'bã Ôvârí kâ rî ârí 'bá lâ 'í. Õjílã ãmákâ Yûdã yí kâ ndrï â'dó 'bá tólâ rî 'bá yí 'bã ïyî lânjî trá gólâ rú õjílã tãndí mbïmbï rî ró.

13 Nïngá sï, drílâ ânñzó âcálé jó má drí rïzó 'á lâ rî 'á, drílâ âdrézó ámâ gärrä drï 'á gõ'dá ngälé tã âtálé kï nï rî, ‘Sóõlõ, ámâ âdrúpï, 'dõvó ánî lïfï ûnjï rû võ ndrëlé ó'dí.’ Gõ'dá ïtí rî, ámâ lïfï drí rû njïzó võ ndrëlé kpá ó'dí, gõ'dá má drí ngá ndrëzó gólâ ngálâ.

14 “Gõ'dá nïngá rî, Ænãníyã drí ngãzó tã âtálé kï nï rî, ‘Ôvârí gólâ ãmâ á'bíyá yí drí rï'á ïnjïlâ rî njï nî nï, tâlâ tã yí drí lëlé ní drí 'ë'á 'ëlâ rî nïlï. Gólâ njï nî pávó mbï 'dýi pã kâ rî â'dálé õjílã drí. Tã 'dî tâsï, Yésü â'dâ rû trá ní drí úlí âtâ-âtâ sï íyî â'dálé ní drí 'dýi pã 'bá gólâ tã mbï 'bá ró rî ró.

15 Nõô rï'á tã gólâ Yésü drí ánî njïzó 'ëlâ rî ï'dî, tâlâ ní â'dâ ró bê tã gólâ ní drí ndrëlé trá gólâ rî tâsï gõ'dá ârïlï kpá trá gólâ tý sï rî õjílã drí ndrï.

16 Bê trá ïtí rî, ní tê ngá ãzâ gõ'dá kô ãlôlâ. Ní ngâ iibábátizä ró nî. Ní 'ê râtâa Ôvârí drí, tâlâ gólâ ãâyê ró nî tã õnjí ánïkâ rî 'bá yí 'ásï.’

17-18 “Gõ'dá 'dïi vósï rî, má drí ângázó âgõlé Yerõsälémä 'á nõngá. Gõ'dá kâyï ãzâ sï, má nï bê jó ángí Ôvârí kâ rî 'álâ râtâa 'ëlé rî, Kúmú Yésü drí rû â'dázó má drí õzõ âbï-âbï kâtí. Tã â'dâ 'dï 'á rî, gólâ kï, ‘Ójílã jãribä nô kâ ïcá íyî kô tã ní drí âtálé ámâ tâsï rî ârïlï. Ïtí rî, mí ngâ 'wâ'a'wâ võ nô âyélé.’

¹⁹ Gõ'dá má drí tã âtázó gólâ drí kĩ, 'Gõ'dá kúmú, má ïcá kô nãlí vólé. Õjílã võ 'ásï ndrï nñ ïyí trá kĩ, sisí nã sã rì, má tô âcí trá võ drÿï 'ásï gbãâ, nñ'á tã lë 'bá trá ní 'á rì 'bá yî ûrú bê jó dûdû rizó tã Ôvârì kâ ârlí rì 'bá yî 'ásï, gõ'dá kpá gólîyî cã bê.

²⁰ Gō'dá gólyí fúlí bē Sítífánō trá tā lélē gólákâ
ní 'á rí tāsí rí, 'dīf mâ bē rí'á tólâ tā-drí gólâ rí
fūfū kâ 'dī lē'á gō'dá kpá rí'á ítâ ángí gólyí fólâ
rí fū 'bá 'dī 'bá yí kâ vó lâ ndrē'á.'

21 Nîngá sî, Yésû drí tâ âtázó má drí kî, 'Mí ngâ ûrû nîlî. Mâ rî'á ánî jô'á jêjê ró tâ ámákâ pêlé gólyî á'dô 'bá øjílã lídí ró rî 'bá yî drí, tâlâ gólyî á'dô ró bê øjílã ámákâ ró.' "

22 Ŏ'bí 'dī 'bá yī rī ūyī trá rī'á úlí Póōlō kā 'dī 'bá yī ârīlī, gō'dá gólīyī ârī úlí 'dī 'bá yī ōjīlā lídí tāsī bē rī, gólīyī drí ngāzó rī'á ôtrélé kī nī rī, "Úfū gólâ! Â'dó kō rī'á mbî ōjīlā gólâ lârâkô bê ìtí 'dī drí rīzó lédrē-lédrē ró ânqó nō 'á!"

²³ Ŏ'bí 'dī 'bá yī rī ūyī trá ôtrélé ûrû ăwā sī.
Gólîyî nî'á ítâ ūyíkâ îyá bê gô'dá kpá tăpílindrí
lôdâ bê ûrû sî ăwâ sî.

²⁴ Tâ rî 'dî tâsî rî, drî-'bá âjú 'bû 'bá 'dî 'bá yí kâ drí tâ 'bâzó âjú 'bû 'bá íyikâ rî 'bá yí drí Pôôlõ rî âtrôzó lôfílî ã'dí-drî íyikâ rî 'álâ. Gólâ 'bâ tâ kpá trá gólîyî drí, tâlâ Pôôlõ rî cázó ônjóró'bí sî, tâlâ gólâ ôlôfô ró tâ ônjí gólâ drí 'êlé õ'bí 'dî 'bá yí 'bâ 'bá ôtrélé ãwâ sî gólâ rú rî.

²⁵ Gō'dá ãjú 'bū 'bá 'dī 'bá yī drē zāâ gólâ rî ômbé'á cälé rî, gólâ drí ngãzó tâ âtálé dr̄-'bá ãjú 'bū 'bá kâ ãzâ â'dó 'bá tólâ nã drí kî nî rî, "Ítí rî, tâ 'bâ'bâ Rómâ kâ lôqá ãnî kô õjílâ gólâ â'dó 'bá

păt̄jī ró Rómā kâ rî cälé cú ūtí tā gólâkâ kī ākó yã?"

²⁶ Gõ'dá dr̄j-'bá ãjú 'bū 'bá kâ 'dī ârî úlî 'dī 'bá yî bê rî, gólâ drí gõzó ngâlé nîlî dr̄j-'bá āmbá ãjú 'bū 'bá kâ rî ngálâ, gõ'dá gólâ rî ijilí kī, "Mí nî tā ūnjí gólâ āmâ drí 'e'á 'ēlâ nô trá yã? Āgô gólâ nãâ rî r̄'á õjilâ păt̄jī Rómā kâ 'î. Ní lë fí āmâ drí gólâ rî cälé yã?"*

²⁷ Nîngá sî, āmbá rî 'dī drí ngâzó nîlî Póõlõ ngálâ gólâ rî ijilí, "Ní â'dâ drë tâ má drí, nî fí r̄'á õjilâ păt̄jī Rómā kâ 'î yã?" Gõ'dá Póõlõ drí tâ-dr̄j lôgôzó kî nî rî, "Āwô, mâ õjilâ păt̄jī Rómā kâ 'î."

²⁸ Gõ'dá nîngá sî rî, dr̄j-'bá āmbá 'dī drí tâ âtázó kî, "Mâ rî gógó nô fë  dî ángí ū'dî má drí â'dózó õjilâ Rómā kâ ró." Gõ'dá Póõlõ drí tâ âtázó kî, "Āmâ tâsî rî, útî mâ trá õjilâ Rómâ kâ ró."

²⁹ Gõ'dá nîngá sî, ãjú 'bû 'bá gólîyî 'e'á Póõlõ rî cälé rî 'bá yî drí ngâzó lôwâlé gôlé vólé ūrî drí sî, gõ'dá dr̄j-'bá 'dî drí kpá â'dózó ūrî ró, tâlâ gólâ 'bâ tâ 'bâ'bâ trá Póõlõ gólâ õjilâ Rómâ kâ ró rî ômbézó.

Tā gólâ Póõlõ drí âtálé tâ kî 'bá Yûdâ yí kâ rî 'bá yî ândrá rî

³⁰ Dr̄jzô âzâ rî sî rî, dr̄j-'bá ángí 'dî lë drë zââ tâ ífí gólâ õjilâ Yûdâ yí kâ rî 'bá yî drí tâ 'bâzó yî ândrá Póõlõ rú rî nîlî mbîmbî. Nîngá sî, gólâ drí Póõlõ rî lôfõzó vólé g n m  'ásî, gõ'dá drîlâ tâ 'bâzó dr̄j-'bá ángí ángí Yûdâ yí kâ rî 'bá yî drí

* **22:26 22.26** Tâ 'bâ'bâ Rómâ kâ âyé õjilâ Rómâ kâ kô cälé drë cú ūtí ókí drë tâ ūnjí gólâkâ rî kô.

rû ê'bélé vō tā kī kâ Yúdä yí kâ rî 'á, tālâ tā Póölõ kâ rî kîlî. Gõ'dá nîngá sî, gólâ drí Póölõ rî âtrõzó 'bälé âdréle gólîyî ândrá ndrî tā lâ kîlî.

23

¹ Gõ'dá nîngá sî, Póölõ drí vō ndrêzó mbî õjîlã gólîyî rû ê'bé 'bá tā íyíkâ kîlî 'dî 'bá yî ngálâ, gõ'dá tā âtázó gólîyî drí kî nî rî, "Ámâ âdrúpî yî, tā ïsû ámákâ vó ró rî, má nî trá kî, má rî trá ïnyákú drî nô 'á õjîlã tândí rî ró Ôvârî ândrá lôsî gólâkâ má drí 'elé trá gólâ drí rî tâsî bûúñ âcâlé ïtû ândrõ nô 'á."

² Gõ'dá nîngá sî, ãgô ãzâ rú bê Änäníyâ gólâ ãmbá drî-'bá lâ'bí 'ë kâ rî 'bá yí kâ drí tā 'bâzó õjîlã âdré 'bá ïyî Póölõ rî gârâ 'á rî 'bá yî drí, gólîyî õsâ ró gólâ tî 'á, tâlâ tā ïsû gólîyíkâ 'á rî, Póölõ òlë trá ïyî nyânyâ 'bälé õjîlã ãmbá ró.

³ Nîngá sî, Póölõ drí tâ âtázó kî, "Nî, tâ pâtñî ró, Ôvârî â'dô kpá ánî sâ'á, nî rû ôjá 'bá ró nõ, nî ï'dî rî'á õzõ âbẽ  kû âgã 'bá trá trâtrâ gólâ gõ'dá ndrûzó lâ ófó sî mvêlé kpírí-kpírí, tâlâ ūsû ró bê lîfî drî 'á rî kâtí. Mí rî tólâ ámâ tâ kîlî tâ 'bâ'bâ gólîyî Ôvârî drí fêlé Músâ drí rî 'bá yî sî, gõ'dá nî rî gógó, nî ró ánîkâ tâ 'bâ'bâ rî 'dî 'bá yî kô'dawá, ï'dî nî drí tâ 'bâzó õjîlã drí ámâ sâzó tî 'á 'dî ãkpâkâ'dâ úlí ámákâ drí ndë âkó."

⁴ Gõ'dá õjîlã â'dô 'bá tólâ ãnyî Póölõ bê rî 'bá yî drí gólâ rî ïjízó kî nî rî, "Nî 'dâ drî-'bá gólâ Ôvârî drí 'bälé trá ãmbá drî-'bá lâ'bí 'ë kâ rî 'bá yî kâ ró rî â'dô tâsî yâ?"

⁵ Ítí, Póölõ drí tâ-drî lôgõzó gólîyî drí kî nî rî, "Má nñí kô kî, ãgô 'dî rî'á drî-'bá ángí 'î drî-'bá

lã'bí 'ẽ kâ rî 'bá yî dr̄l̄l̄. R̄'á tā īḡ-īḡ Ôvârí kâ 'á kĩ, 'Ní âtâ tā kô õnjí ró dr̄-'bá õjílã áníkâ rî 'bá yî dr̄l̄l̄ rî rú.' "

⁶⁻⁸ Gõ'dá Póõlõ nñ trá kĩ nñ rî, tā kĩ 'bá 'dĩ 'bá yî, ūrûkâ 'bá yî r̄'á īyî Sãdús̄ 'î, gõ'dá ūrûkâ 'bá yî īyíkâ Pãrús̄ 'î. Sãdús̄ yî âtâ īyíkâ kĩ nñ rî, õjílã òlídri kô õdrã 'ás̄, gõ'dá mälayíkã ãâ'dô kpá yû'dáwá, gõ'dá õjílã líndri ãâ'dô kpá yû'dáwá. Gõ'dá Pãrús̄ yî lê īyíkâ tā-dr̄l̄ tā 'dĩ 'bá yî kâ rî ndr̄l̄. Ítí rî, Póõlõ drí ngãzó tā âtálé gólíyî drí ngbálá-ngbálá kĩ, "Ámâ  drúp̄i yî, mâ Pãrús̄ 'î, gõ'dá ámâ átâ kpá Pãrús̄ 'î. Gõ'dá ngbâângbânõ rî, áâ trá tā ámákâ kĩ'á nõngá, tâlâ má nñ trá kĩ, õjílã gólâ drã 'bá trá rî â'dô lídri'á õdrã 'ás̄." Gõ'dá Póõlõ âtâ úlì 'dĩ 'bá yî bê rî, gólíyî â'dô 'bá Pãrús̄ ró rî 'bá yî drí ngãzó īyî r̄'á lâwâlé gólíyî Sãdús̄ ró rî 'bá yî bê, tâlâ tā kĩ'á nñ rî õjílã ãâ'dô lídri'á õdrã 'ás̄ rî tâs̄. Ítí rî, tā kĩ 'bá 'dĩ 'bá yî drí lâfâlé cãzó.

⁹ Gõ'dá nñngá s̄i, gbálálá  wã kâ gõ'dá trá rõô. Gõ'dá lã'bí îmbá 'bá ūrûkâ 'bá yî â'dô 'bá īyî Pãrús̄ ró rî yî drí ngãzó īyî ūrû lâwâlé  wã s̄i Sãdús̄ yî bê. Gólíyî kĩ nñ rî, "Mã ûsú tā õnjí ãzâkâ kô ãgô nõ rú. Ngâtá mälayíkã âtâ úlì nñ gólâ drí ngã lâjó'bá Ôvârí kâ yâ rî."

¹⁰ Nñngá s̄i, tā kĩ 'bá 'dĩ 'bá yî drí ngãzó  wã bê. Gõ'dá Pãrús̄ yî drí rîzó Póõlõ rî lâsélé īyî lâfâlé 'ás̄ Sãdús̄ yî bê. Gõ'dá tā rî 'dĩ tâs̄ rî, dr̄-'bá ãjú 'bû 'bá yî kâ 'dĩ drí â'dózó ūr̄l̄ ró kĩ, áâ'dô Póõlõ rî fû'á gólâ rî lâsê-lâsê 'dĩ s̄i. Ítí rî, gólâ drí tā 'bâzó ãjú 'bû 'bá íyíkâ rî 'bá yî drí õnñ ró īyî

fílî gólîyî lâfálé 'á Póõlõ rî ânjólé ânîzó gólâ bê ã'dí-dr̄j íyíkâ rî 'álâ.

11 Gõ'dá tā 'dî 'bá yî vólé dr̄j lâ 'ásî ngáçì lâ 'dî sî rî, Kúmú Yésû drí iyî â'dázó Póõlõ drí gõ'dá tā âtázó gólâ drí kî nî rî, "Ní ïdû ánî fî! Tâlâ ní p   úlí ámákâ trá õjilã drí Yérôsâlém   'á nõngá. Ítí rî, má â'dô kpá ánî 'b  'á nîlí úlí ámákâ p  l   õjilã drí j  rb     ngí Róm   kâ n   'á t  lâ."

*Tā gólâ Yúd   yî drí tâ   yízó ômbélé ngól   'ez  
Póõlõ rî f  l   rî*

12 C  jn   dr  z   lâ   z   rî sî rî, õjilã Yúd   yî kâ ūr  k   'b   yî drí r  r     'b  z   tâ   yíl   Póõlõ r  . G  l  yî 'b   tâ trá lâtrítrí r   kî nî rî, yî   ny   ng   k  , gõ'dá yî ūmv   ng   mv  mv   kp   k  , té   z   yî   c   tr   Póõlõ rî f  l   rî v  s  .

13 Õjilã gólîyî lâtrítrí 'dî îtr   'b   rî 'b   yî r  'á k  r   ny  'dî-r   dr  j   sî.

14 Gõ'dá n  ng   sî, gólîyî drí ng  z   nîlí dr  -'b   l  'b   'e 'b   k   rî 'b   yî ng  l   gólîyî â'd   'b   s  s  -l  s   rî 'b   yî b   tâ â'd  l   gólîyî drí kî nî rî, "M   'b   tâ tr   'd   kp  k     l   lâtrítrí r   kî, m     c   k   ng     z  k   ny  l   ng   mv  mv   b   té   z   m   ūf   Póõlõ rî 'dî tr   rî v  s  .

15 N  ng   sî 'd  v  ,   n   gõ'dá tâ kî 'b     z   'b   yî b  , nî j   tâ ât  -ât   dr  -'b     j   'b   'b   R  m   kâ rî 'b   yî dr  l   rî drí kî, nî l   tâ Póõlõ kâ 'dî íf   lâ ūs  l   d  d  , g  l     n  j   drí Póõlõ r   sî ân  l   âdr  l     n   ând  r   t   lâ   j  l  . Ítí rî, m   â'd     m  k   r   l  p  'á p  v   g  r   dr   'á nj  â Póõlõ rî f  l   dr     kp  k  'd   g  l   c   dr     n   r   k  ."

16 Gõ'dá Póõlõ rî âdr  ,   z   lâ rî mv   r   rî drí tâ   yíl   tr   Póõlõ r   'dî âr  z  . N  ng   sî, dr  l   ng  z  

nīlí filí ã'dí-drí ãjú 'bū 'bá Rómā kâ 'dī 'bá yí kâ rî 'álâ, nī'á Póõlõ rî ūsúlî, tälâ tā ãyílî trá gólâ rú 'dī âtálé gólâ drí.

17 Gõ'dá ïtí, Póõlõ ârî tā rî 'dī bê rî, gólâ drí ngäzó drí-'bá ãjú 'bū 'bá kâ ãzâ zílî gõ'dá tā âtázó drí-'bá rî 'dī drí kî, "Ágá nõ rī'á cù tā länjî-länjî bê âtálé ãmbá ãnî drílî rî drí. ïtí rî, ní trõ gólâ ãjílî ãmbá rî 'dī ngálâ."

18 Gõ'dá nïngá sî, drí-'bá 'dī drí ágá rî 'dī drízó ãjílî ãmbá rî 'dī ngálâ gõ'dá tā âtázó ãmbá rî 'dī drí kî, "Póõlõ gólâ 'bälé gänímä 'á rî zî mâ gõ'dá tā âtázó má drí kî, ágá nõ â'dô rī'á cù tā länjî-länjî bê âtálé ní drí. Gõ'dá má ãjílî gólâ ãjílî ní ngálâ."

19 Gõ'dá ãmbá rî 'dī drí ágá rî 'dī drí lâ rüzo sélé fínyáwá gärä dríjî ïyî rí-wálâ gõ'dá gólâ rî ïjízó ïnínî ró kî nî rî, "Ní lë ã'dô tā âtálé má drí yâ?"

20 Gõ'dá ágá rî 'dī drí tā lögözó ãmbá rî 'dī drí kî, "Öjílâ Yúdä yí kâ ūrûkâ 'bá yí ê'bê ïyî rû trá ãlô 'e'á ánî ïjílî Póõlõ rî ãjólé âdrélé ïyî ândrá rû ê'bê ïyíkâ ïdrú rî 'á, tälâ yí ïjílî ró bê gólâ tā ïjí-ijí ūrûkâ 'bá yí sî, ã'dô ró bê tā gólâkâ kîzó mbîmbî.

21 ïtí rî, ní lë tā-drí gólîyíkâ 'dī kô. Ägô gólîyíkâ ãzâ 'bá yí bê rí'á ïyî kôrô nyâ'dî-rí dríjî sî, gólîyî lâpî ïyî trá pávó gärä drí 'ásî Póõlõ rî rüli fûli vólé. Gólîyî îtrî lâtrítrí trá kî nî rî, yí önyá ngá kô ngá mvümvü bê té õzõ yí ūfû Póõlõ trá rî ï'dî. Gõ'dá ngebâangbânõ rî, gólîyî rí'á tótó tā ní drí 'bâ'á lögö'á lâ rî tê'á ï'dî."

22 Gõ'dá nïngá sî, ãmbá 'dī drí drí-mbílî sôzó ágá 'dî lîfî, gõ'dá tā âtázó drílâ kî nî rî, "Ní âtâ tâ

kô õjílā ãzãkã drí kĩ, ní pẽ tã rî 'dĩ trá má drí." Nñngá sã, ãmbá rî 'dĩ drí ágá rî 'dĩ jõzó vólé.

²³ Tólâ sã, gólâ drí dr̄i-'bá ãjú 'bū 'bá kâ yí zélé rî rî 'bá yí âzízó ânïlî yí ngálâ. Gõ'dá gólâ drí tã âtázó gólîyî drí kĩ nĩ rî, "Ní ãzì ãjú 'bû 'bá ãníkâ rî 'bá yí kámá-rî gõ'dá kpá nyâ'dî-nâ-dr̄i-lâ-mûdrí ãjú 'bû 'bá gólîyî rã 'bá bê õsánî dr̄i rî 'bá yí, gõ'dá kpá õjílā gólîyî ãjú bê rî 'bá yí kámá-rî 'dó rû ê'bélé võ ãlô 'á â'dólé njââ ngâlé nîlî Sësârëyâ 'álâ ïtú-pá nñjì-dr̄i-lâ-sû ngâcî nõ rî kâ sã.

²⁴ Gõ'dá mĩ 'bã õsánî ãzâ 'bá yí kpá njââ Pôdlô yí drí nñzó dr̄i lâ 'á ïyî, tälâ nĩ icâ ró bê gólâ rî âjílî kúmú ángí Fêlkâ ngálâ cù ïtí tã õnjí ûsú ãkó latî 'á."

²⁵ Gõ'dá nñngá sã, gólâ drí wárágâ ìgízó jõlé gólîyî bê kĩ nĩ rî,

²⁶ Má Kâlôdîyâ Lîsíyâ ìgí wárágâ nô nĩ nî kúmú ãmákâ Fêlkâ drí. Má 'ê nî-bê-yâ ãmbá ãmbá ní drí.

²⁷ Ägô nõ má drí rî'á jõlâ ní ngálâ nõ, gólâ rî'á ägô tibé õjílâ Yûdä yí kâ rî 'bá yí drí rûlî trá gõ'dá lêlé trá fûlâ rî ï'dî. Gõ'dá má ûsû vó lâ trá kĩ nĩ rî, gólâ ãâ'dô fí õjílâ pâtî Rómâ kâ ï'dî. Bê trá ïtí rî, má drí ngâzó ãjú 'bû 'bá ãmákâ rî 'bá yí jõlé, nñ'á gólâ rî âpálé õjílâ Yûdä yí kâ 'dî 'bá yí drígá sã.

²⁸ Nñngá sã, má lẽ trá tã gólâ gólîyî drí tã â'bâzó gólâ rû tã lâ sã nñlî rî, má drí gólâ rî trõzó âjílî rû ê'bê gólîyikâ võ tã kĩ kâ rî 'álâ.

²⁹ ïtí rî, má ûsû trá rû ê'bê võ rî 'dî 'á kĩ, ââ'bâ tã gólâ rû tã ürûkâ fínyâwá tã 'bâ'bâ gólîyî nyâányâ kâ rî tâsî. Â'dó kô rî'á tã lânjî-lânjî 'î

gólâ rî füzó ngã kpálé ômbélé 'bälé gänímä 'á.

³⁰ Gõ'dá 'dïï vósí, ágá ãzâ drí ngäzó tã â'dálé má drí kĩ nĩ rî, õjilä Yúdä yí kâ 'dï 'bá yî âyî ïyî tã trá ägô nõ rú füly vólé. Ítí rî, má drí gólâ rî jözo 'wää ní ngáá tolâ, gõ'dá má 'bä tã kpá trá gólÿi tã âyî 'bá trá gólâ rú rî 'bá yî drí nizó ní ngálâ, tälâ tã gólÿi drí â'bälé ägô rî rú 'dï ngilí ní drí ïyî tî sî. 'Dïï tã má drí 'bälé ní drí nïlî rî ï'dî. Í'dî 'dî.

³¹ Gõ'dá nñngá sî, ãjú 'bû 'bá tylilí 'dï 'bá yî drí tã gólâ 'bälé trá ïyî drí 'ëlé rî 'ëzó. Gólÿi trõ Póölõ trá ngácî 'dî sî ãjilí bûúú järíbä Änïtïpátrõ kâ rî 'álâ.

³² Gõ'dá kâtï ãzâ sî rî, ãjú 'bû 'bá ürûkâ 'bá yî pá sî rî 'bá yî drí ngäzó gõlé ïyî drí rî-võ 'á Yërõsälémä 'álâ. Gõ'dá gólÿi õsánî drÿi rî 'bá yî lâvû ïyikâ zââ ătî 'álâ Póölõ yî bê.

³³ Gõ'dá gólÿi drí nizó cälé Sësäréyä 'álâ. Gõ'dá gólÿi drí wárägä 'dî fëzó kúmú ángí Fëlíkâ drí, gõ'dá Póölõ rî fëzó áyélé gólâ drígá.

³⁴ Nñngá sî, kúmú ángí Fëlíkâ drí ngäzó wárägä rî 'dî zilí. Gõ'dá drilâ Póölõ rî ijizó 'bädrï gólâ rî tuzó 'álâ 'á rî tâsî. Nñngá sî, Póölõ drí tâ-drÿ lôgozó drilâ kĩ, úutî yî Silišiyä 'álâ.

³⁵ Gõ'dá nñngá sî, Fëlíkâ drí tã âtázó gólâ drí kĩ nĩ rî, "Tändí ró! Özõ gólÿi tã â'bä 'bá ní rú 'dî 'bá yî ãâcâ trá rî, má â'dô tã áníkâ kĩ'á trá."

Ítí rî, gólâ drí tã 'bâzó ãjú 'bû 'bá íyikâ rî 'bá yî drí Póölõ rî vó ndrëlé dódó jó ángí ãzâ kúmú Ëródë kâ ró rî 'á.

*Tā Póõlō drí âdrézó kúmú ángí Fēlīkā ândrá
rī*

¹ Gõ'dá kâyì nŷi vólé dr̄i 'ásí rī, ãmbá dr̄i-'bá lā'bí 'ẽ 'bá kâ rī 'bá yí kâ gólâ rú bê Änäniyä rī drí ngãzó nñlî Ȭyî gólîyî rī 'bá âdréle sisí-lésí ró rī 'bá yí bê Sësäréyä 'álâ, 'dîi ágô ázâ rú bê Térätolõ gólâ tâ lôpé 'bá ró tâ kî 'bá drí rî nî kpá kpââ Änäniyä yí bê. Gõ'dá nñngá sî, gólîyî câ bê Sësäréyä 'álâ rî, gólîyî drí nñzó kúmú ángí Fēlīkâ ngálâ tâ âñõlé gólâ ândrá Póõlõ rú.

² Ítí rî, kúmú Fēlīkâ drí Póõlõ rî âzízó ânñlî âdréle Ȭyî ândrá. Nñngá sî, Póõlõ drí ânñzó âdréle õzõ 'bälé trá 'dî kâtí. Gõ'dá nñngá sî, Térätolõ drí ngãzó tâ Yûdä yí kâ ngîlî Fēlīkâ ândrá kî nî rî, "Kúmú ángí ãmákâ, nî trá ū' dî drí-ãcê bê 'b dr i ãmákâ nõ drîlî tâ nññi bê r o . Gõ'dá nî 'ê tâ t ndí kpá trá d u  'b dr i ãmákâ 'á. Ní 'b  旤l a ãmákâ trá r l  tâ  'd i sî ndr  ãmbá sî.

³ T l  tâ rî 'dî 'b  y  t s  rî, ãm  r '   y k  ãmb  b  k m   n k  t s . Gõ'd   t  r , m  l y  n   w - t  'e'  s   d k   k .

⁴ B  tr   t  r , m  l   k   t - p   n k  'b l  n l  t k   t , g d  m  l 'b  r 'b  n  dr   l   m k  k t w  n  'b  y   r l .

⁵ M   s  tr  n ng  旤l a ãm k  r  'b  y  b  k ,  g d  P o l  n  r '   g d  g l  l y   s  'b  r   d . G l  'b  旤l a ãm k  Y d  y  k  ng l   m b  r  m r  R m k  k  r  v  ' s  ndr . G l  kp   d  r '  dr -'b  'i 旤l a ãm  dr  z l  " '旤l a N z r t  k  r  'b  y " * dr  r .

* 24:5 24.5 旤l a Y d  y  k  z  t  l  'b  r  'b  y  旤l a N z r t  k  r  'b  y , t l  g l y  l  t  tr  Y s  N z r t  l  'b  r  r  'á.

6-7 Gólâ ûjū kpá trá jó ángí Ôvârí kâ Yêrôsälémã 'álâ rî ïzälé, gõ'dá mã rû gólâ cù ãkpákã'dã drë gólâ 'é tā rî 'dî kô.*

8 Õzõ ánî nyãányâ ïjjî tā ïjî nî gólâ tí rî, ní â'dô tā gólîyî ãmâ drí âtálé gólâ rú ní drí nõ 'bá yî ûsú'á ndrî 'dó tā pâtí-pâtí ró."

9 Gõ'dá nîngá sî, Têrâtólô ndẽ úlí íyíkâ rî'á âtálâ rî 'bá yî bê rî, Yûdä yî ãzâ 'bá yî drí tā âlôlâ râlé Pôolô rú 'dî 'bá yî âtázó kî, rî'á tā mbî 'î.

10 Nîngá sî, Fêlikâ drí ngâzó tâ â'dálé Pôolô drí ngâlé ûrû tâ ngîlî. Ïtí rî, Pôolô drí ngâzó âdrélé ûrû gõ'dá tâ âtálé kî, "Kúmu ãmákâ ró rî, má nî trá kî nî rî, nî trá rî'á tâ kî 'bá 'î õjîlã ãmákâ rî 'bá yî drîlî ndrô ãmbá sî. Bê trá ïtí rî, mâ rî'á ãyíkô ró tâ ámákâ rî ngîlî trâ ní drí sírû-sírû.

11 Õzõ ní ïjjî õjîlã ãzâ 'bá yî tí rî, ní â'dô ûsú'á lâ cù ïtí lânjõ ãkó kî, lâyû trá cé kâyî mûdrî-drî-lângâ-rî ã' dî má drí nîzó Ôvârí rî ïnjîlî Yêrôsälémã 'á tólâ rî.

12 Gõ'dá õjîlã gólîyî tâ âñõ 'bá má rú 'dî 'bá yî ûsú mâ kô tî ânyá'á tâ 'bâ'bâ gólîyíkâ rú õjîlã bê jó ángí Ôvârí kâ rî 'á. Gólîyî ûsú mâ kpá kô tâ sô'á õjîlã 'á, tâlâ gólîyî òngâ ró bê õmbâ ró jó tâ Ôvârí kâ ârî kâ rî 'bá yî 'ásî jârîbã 'dî 'á.

13 Gólîyî rî'á cù ïtí tâ ãzâkâ ãkó â'dálé ní drí kî, tâ gólîyî drí âñõlé má rú rî rî'á ïyî tâ pâtí-pâtí 'î.

14 "Tâ pâtí rî ã' dî rî'á nõ, má ïnjî Ôvârí gólâ ãmâ á'bíyâ yî Yûdä yî ró rî 'bá yî drí kpá rî'á ïnjîlâ rî ã' dî, láyû gólâ Yésû kâ rî vó ró. Ïtí ró rî, õjîlã 'dî 'bá yî âtâ ïyî kî, ââ'dô rî'á ányâ ró. Gõ'dá

* **24:6-7 24.6-7** Tâ 'Ē'ê 21.27-29 â'dô tâ ïsû Yûdä yî kâ â'dá'á.

má lē tā trá úlí gólyíí ndrī ígílyí trá búkū gólyíí tā
'bā'bā Ôvárí kâ bê yí 'á rî 'bá yí 'á gõ'dá kpá búkū
tā ângū 'bá gólyákâ rî 'bá yí kâ 'á.

¹⁵ Gõ'dá mâ kpá rĩ'á lïfí 'bã'bã bê Ôvârí drïjí kí, pãtïj gólâ â'dô õjílã ndrï tã tãndí 'bá gõ'dá kpá õnjí rî 'bá yí bê lïdrí'á õdrã 'ásí. Gõ'dá õjílã Yúdã yí kâ nõ 'bá yí kpá rĩ'á ïyì lïfí 'bã'bã bê gólâ drïjí tã 'dî tãsí.

¹⁶ Gõ'dá tälâ tā 'dî tãsí rî, mâ rĩ'á kárá rû cẽ'á
rõô, ã'dô ró bê rĩzó õjílã tā mbî 'bá ró Ôvârí
ândrá gõ'dá kpá õjílã ândrá.

¹⁷ "Má rî bê trá vō ãzâ 'bá yî 'ásí ndrô dûû sî rî, má drí ngãzó gôlé tólâ Yêrõsälémâ 'álâ  d j  âtr l   j l   m k  Y d  y  k  g l y   z  r  r  y  dr , g d  kp  ng  f f  r  f l   v r  dr  j   ng  g l k  ' .

¹⁸ Gõ'dá má drí rĩří lã'bí 'dýyî â'dâ kâ â'dólé
ngbángbá Ôvârî rî lñfí drí 'á rî 'erẽ 'á jó ángí
Ôvârî kâ 'dî 'á rî, õjílã 'dî 'bá yî ūrûkâ lâ yî ûsû
ïyî mâ trá tólâ. Gõ'dá 'dî rí'á, õjílã tñlñlý ê'be rû
drë bê kô má rú rî, gõ'dá õmbâ drë kpá yû'dáwá.

¹⁹ Gō'dá Yúdā yī ūrūkā 'bá yī Ásīyā lésī rī 'bá yī bē rī'á Yērōsälémā 'á tólâ. Gō'dá góliyī nyāányâ átâ tā nī má rú. Ózō góliyī ölē trá ícícíyá 'élér má rú tálâ óófē ró lāñō bē má drí rī, 'dōvó góliyī áánī iyī nölé ícícíyá 'élér má rú ní ândrá.

20 Öjilā nō 'bá yī gólīyī ânī 'bá kpá trá nōngá nō, 'dōvó gólīyī ãâtâ ní drí ngătā gólīyī nǐ tā ōnjí ãzákā trá gólīyī drí ûsúlì trá tā ámákâ kílí rù ê'bé gólīyī nyãányâ kâ rí tú rí.

²¹ Gō'dá rû ê'bê rî 'dī 'á rî, tā ãlô gólîyî drí ûsúlí

má rú rî rĩ'á úlí gólyi má drí âtálé trá kĩ'á nĩ rî, 'Mĩ rî tā ámákâ kílî ãndrõ nô, tälâ má lẽ tā trá kĩ, õjílã gólyi ôdrã 'bá trá rî 'bá yî ãâ'dô lîdrí'á ïyî ôdrã 'ásî' rî drí rî ï'dî. Nî ̄isû tā kĩ, úlí má drí âtálé tā ámákâ â'dálé ngbálí-ngbálí tā kĩ 'bá 'dî 'bá yî ândrá rî rĩ'á ̄onjí ró yã? Úlí ámákâ ̄dûkû lâ ï'dî 'dî."

22 Gõ'dá Fêlkä nĩ tā trá tãndí ró tā ìmbâ láti Yésû kâ rî tâsî. Ítí rî, gólâ drí rû ê'bê 'dî ndezó cù ìtí tā gólâ âjõlé Póolõ rú 'dî kĩ âkó. Gólâ kĩ nĩ rî, "Lísýâ drî-'bá ángí ̄ajú 'bû 'bá kâ 'dî ̄otírî âcâ rî, má â'dô tā 'dî kĩ'á trá."

23 Nîngá sî, gólâ drí tā 'bázó drî-'bá ̄ajú 'bû 'bá kâ âzâ drí kĩ nĩ rî, "Nî ndrê Póolõ rî vó gänímä 'á, gõ'dá gólâ ̄orî drî-báláyî ró. Gõ'dá nî âyê õjílã kpá ngá â'dó 'bá bê rî 'bá yî âjílî gólâ drí."

24 Gõ'dá kâyî fínyáwá vólé drî 'ásî, Fêlkä yî õkó lâ Dõrõsílã õjílã Yûdâ kâ ró rî bê drí tā jõzó ïyî, Póolõ âanî ró gänímä lésî tā âtálé ïyî bê. Nîngá sî, Póolõ âcâ bê rî, Fêlkä yî drí úlí Póolõ kâ tā lélê Yésû Krístõ 'á 'dî tâsî rî ârízó.

25 Tólâ sî, Póolõ drí kpá tā âtázó rîrî tãndí gólâ sû 'bá Ôvârî rú rî tâsî gõ'dá 'dýî nyânyâ âtû-âtû gõ'dá kâyî Yésû kâ 'ezó âgõlé tā õjílã ndrî kâ kílî rî tâsî. Fêlkä ârîlî bê tā kĩ'á nî, Ôvârî â'dô rîrî õjílã kâ kĩ'á rî, gólâ drí â'dózó ūrî ró rôô. Ítí rî, gólâ drí tā âtázó Póolõ drí kĩ, "Ní gõ drê tâkõ vólé. Má â'dô ánî ̄azí'á trá ânîlî má ngálâ ó'dí ̄ozô má ̄uusû ̄itú-pá tãndí trá rî."

26 Úlí Póolõ kâ 'dî 'bâ Fêlkä trá â'dólé ūrî ró, kpálé rî, Fêlkä lê kpá rôô Póolõ drí íyî lîfî gîlî ̄adî

sí. Tā rí 'dī tāsí, gólgá rí trá kárá Póõlõ rí âzílí ânlíl
yí ngálá. Gõ'dá gólgáyí drí rízó úlí âtálé Póõlõ bê.

27 Gō'dá ndrō rī vólé drī 'ásī, őjílā ázâ rú lâ Pörösiyā Fésítō rī 'bázó kúmú ángí ró őjílā Yúdä yí kâ dríljí Félíkā rī vō 'á. Gō'dá Félíkā kpálé trá 'é'á nílí vólé rī, gólâ ìnjí Póölõ kô'dáwá gänímä 'ásī, tâlâ gólâ lē íyî tâ ūsû ró bê őjílā Yúdä yí kâ rú.

25

*Tā Póõlõ drí âdrézó kúmú ángí Fésítõ ândrá
rī*

¹ Kâyî nâ Fésítô drí âcázó trá 'bdr 'd ' r vs, drl ngz Ssry 's nl Yrslm 'l.

² Gõ'dá Yẽrõsälémã 'álâ rî, dr̃-'bá ángí lã'bí 'ẽ
'bá kâ rî 'bá yí gõ'dá kpá dr̃-'bá Yúdã yí kâ ãzâ
'bá yí bê drí ngãzó nñlí iyí kúmú Fésítõ ngálâ,
nñ'á tã átale góglâ drí tã gólyí drí â'bâlé trá Póõlõ
rú 'dõ 'bá yí tãsí.

³ Gólíyî lji kúmú Fésítô trá tâ ïyíkâ rî lélé cé 'dî, gólâ ãajô ró Póõlõ ânílí Yérösälémä 'álâ. Gólíyî átâ tâ 'dî ïtí, tâlâ gólíyî ãyî tâ trá Póõlõ rî fûzó láti drûñ nûñ Yérösälémä 'álâ rî 'á.

⁴ Gō'dá kúmú Fésítō drí tā âtázó gólýi drí kī nī rī, "Lómígówá ámákâ rī 'bá yî rī'á Póõlõ rī lôkí'á gänýimä 'á Sësäréyä 'álâ. Gō'dá ámâ nyãányâ lë trá gõlé vólé tólâ ngbääñq'bânõ.

⁵ Özō gólgâ õ'ê tâ õnjí trá rî, 'dõvó dr̄i-'bá ãníkâ rî 'bá yí ãâñi ícícíyá 'élé gólgâ rú tolâ."

⁶ Ítí rî, kúmú Fésítô drí rîzó tólâ cälé õzõ kâyî nñi-drî-lâ-nâ, ngâtá kpá mûdrí kâtí. Vó lâ sî, drílâ

ngāzó gōlé Sēsāréyā 'álâ. Gō'dá dr̄izō ãzâ r̄i s̄i, gólâ drí r̄izó vō tā kī kâ r̄i 'á, gō'dá dr̄lâ vōrā jōzó Póõlō vó ânlí yí ngálâ.

⁷ Gō'dá nñgá s̄i, Póõlō ácâ bê vō tā kī kâ 'd̄i 'á r̄i, dr̄i-'bá Yúdä yí kâ gólîyî ânî 'bá Yērōsälémä lési r̄i 'bá yî drí ngāzó īyî âdréle gbää gólâ rú s̄i, gō'dá r̄i'á īyî tā õnjî-õnjî âtálé tā gólâ drí 'élé r̄i rú. Gō'dá gólîyî icá kô úlî īyíkâ Póõlō rú r̄i 'bá yî 'bälé â'dólé pâtû mbìmbì ró.

⁸ Ítí r̄i, Póõlō drí ngāzó tā íyíkâ r̄i 'bá yî ngîlî kî nñ r̄i, "Má ïnjî tā 'bâ'bâ gólîyî Yúdä yí kâ r̄i 'bá yî trá cù ïtí tā õnjí ãzâkâ ãkó. Má ïzâá jó Ôvârî kâ kô'dawá, gō'dá má âtâ tā õnjí kpá kô'dawá kúmú ángí Rómâ kâ rú."

⁹ Gō'dá kúmú Fésítô lē õjílâ Yúdä yí kâ 'bälé â'dólé ãyïkõ ró yí drígá s̄i. Í'dî gólâ drí tā lôgõzó Póõlō drí kî, "Ni lē tā-dr̄i trá ngāzó nîlî Yērōsälémä 'álâ, tâlâ má drí tā ání tâsî r̄i kîzó bê tólâ yâ?"

¹⁰ Gō'dá nñgá s̄i, Póõlō drí tā-dr̄i lôgõzó kî nñ r̄i, "Vō nô nõngá r̄i'á vō tā kī kâ kúmú ángí Rómâ kâ r̄i kâ ï'dî, gō'dá mâ r̄i'á õjílâ Rómâ kâ 'î. Nõô r̄i'á vō mbì tibê tā ámákâ kîzó r̄i ï'dî. Má 'é tā ãzâkâ õnjí lâ ró õjílâ Yúdä yí kâ rú kô, õzõ ní drí nñr̄i lâ trá r̄i tí.

¹¹ Tí õzõ má õ'ê tā ãzâ 'bá yî trá õnjí ró ámâ fûzó tā lâ 'á r̄i, má ïjí nî kô ámâ pâlé õdrâ r̄i 'd̄i 'ásî. Gō'dá tā gólîyî õjílâ nô 'bá yî drí tā âtrõzó â'bälé má rú tā lâ s̄i nô, õzõ ní õndrê tā gólîyíkâ 'd̄i õnjõ ró r̄i, 'd̄i'á dô kô r̄i'á tā mbì ró ámâ trõzó félé vólé gólîyî drígá. Má lô'bâ rú'bâ ní drí, kúmú ángí Rómâ kâ õkî tā ámákâ nî."

12 Gõ'dá nïngá sï, kúmú Fésítõ drí ngãzó nïlí tā 'dî ífí lâ ôjálé õjílã íyíkâ gólïyï tā lôgõ 'bá ró yí drí rí 'bá yí bê. Ítí rî, drílâ tā lôgõzó Póölõ drí kï, "Â'dó kô ñnjí ró. Ní lô'bä rú'bá trá ãmbá, kúmú ángí ãmákâ Rómä 'álâ rí ãârí ró tā áníkâ 'dï rî, Ítí rî, ní â'dô nñ'á gólâ ngáá tolâ."

Tā gólâ kúmú Fésítõ yî drí tā Póölõ kâ âtázó kúmú ángí

Ãgärípä bê rî

13 Kâyï fínyawá vósï, kúmú ángí Ãgärípä* drí nñzó Sësäréyä 'álâ ïzó lâ Bërenísí bê, nñ'á kúmú Fésítõ rî lágulí kúmú ó'dí ró.

14 Gõ'dá gólïyï rílî bê tolâ gbíyá ãcê rî, Fésítõ drí tā Póölõ kâ ngñzó Ãgärípä drí kï nñ rî, "Õjílã ãzâ drë zââ bê rí'á nõngá, gólâ Fëlkä drí 'bâlé gänümä 'á ãkû ró nã sï rî.

15 Mä nïlí bê Yérösälémä 'álâ rî, drñ-'bá gólïyï lñ'bí 'ẽ 'bá kâ rî 'bá yî gõ'dá sisí lé 'bá Yûdä yí kâ rî 'bá yî 'bä ïyî tâ trá má ândrá gólâ rú. Gõ'dá Ítí rî, gólïyï ïjî mâ trá tâ gólâkâ kîlî, tâlâ â'dô ró bê gólâ rî fûzó vólé.

16 Gõ'dá má lôgõ tâ gólïyï drí kï nñ rî, rí'á lñ'bí ãmâ õjílã Rómä kâ rî 'bá yí kâ ï'dî, sisí õjílã zílî âdréle kúmú ândrá gólïyï tâ 'bä 'bá gólâ rú rî 'bá yí bê, tâlâ gólâ ñngî ró bê tâ íyíkâ cú íyî tî sï. Gõ'dá Ítí rî, má f  e õjílã kô gólïyï tâ 'bä 'bá trá gólâ rú rî 'bá yî dr  g   drë cú Ítí má nd  é tâ rî 'dî kô.

* **25:13 25.13 Ãgärípä** Nôô rí'á kúmú Êród   rî óz  w   rî mv   ï'dî.

17 “Â'dólé bê trá ūtí rî, mā âcâ bê nõngá gólyi tā 'bã 'bá ãgô 'dī rú 'dī 'bá yí bê rî, mā njää kô. Drízõ ãzâ rî sî rî, má drí kôrô ngãzó nîlî rîlî võ tā kî kâ rî 'álâ, gõzó tā 'bälé ãgô 'dī âtrõzó âjílî âdrélé má ândrá.

18 Má ïsû ámákâ kî, õjílã gólyi tā 'bã 'bá gólyâ rú 'dī 'bá yí ãâ'dô ïyí tā 'bã'á kî, gólyâ õrî trá tā õnjí 'êlé. Gõ'dá 'dîl gólyi 'é kô.

19 'Dîl võ lâ 'á rî, gólyi ânyâ tý cé gólyâ rú, tâlâ tâ ûrûkâ gólyíkâ Ôvârî ïyíkâ rî ïnji kâ rî tâsî gõ'dá kpá Yésû ãgô ãzákôlâ 'dî ró rî tâsî. Yésû rî 'dî drâ trá ãkû ró, gõ'dá ãgô Póõlõ 'dî â'bã tâ kî nî rî, gólyâ õlîdrî trá gõ'dá ãâ'dô bê rî'á lédrë-lédrë ró.

20 Gõ'dá mā nñi tâ mbî ûsúlî tâ Póõlõ kâ 'dî tâsî rî kô. Ïtí rî, má drí Póõlõ rî ïjízó ngâtá gólyâ â'dô ïcâ'á tâ lêlé nñzó Yêrõsâlémâ 'álâ má drí tâ gólyâkâ kîzó bê yâ rî.

21 Gõ'dá nñngá sî rî, gólyâ drí ngãzó rú 'bá lô 'bälé kî, má ïicâ trá ïyí vó ndrëlé bûú má ïicâ ró bê ïyí jõlé Rómâ 'álâ kûmú ángí âmákâ drí tólâ tâ ïyíkâ kîlî. Nñngá sî, má drí tâ 'bâzó lómígówá yí drí gólyâ rî lôkîlî nñngá bûú õzõ ïicâ trá má drí gólyâ rî jõzó kûmú âmákâ ángí ró 'dî ngálâ rî.”

22 Gõ'dá nñngá sî, Ägärípâ drí tâ âtázó kî, “Ámâ nyânyâ lê kpá tâ ãgô 'dî kâ ârîlî.”

Gõ'dá Fésítõ drí tâ-drî lôgõzó drílâ kî, “Ní â'dô úlî gólyâkâ ârî'á trá ïdrú.”

Tâ gólyâ Póõlõ rî âtrõzó âjílî kûmú ángí Ägärípâ ândrá

tâlâ tâ gólyâkâ ârîzó bê rî

23 Gō'dá kâyî ãzâ sī rî, kúmú ángí Āgārípā yî Bêrénísí bê drí ânïzó ūyî âcálé fílî õjílã ãmbâ-ãmbâ ró jó ángí rû ê'bê kâ rî 'á. Õjílã dûû gólîyî âdré 'bá ndírî pávó gârâ 'ásî rî 'bá yî drí gólîyî lágúzó tândí ró kôrô. Gō'dá gólîyî drí fízó jó rû ê'bê kâ 'dî 'á drî-'bá ãjú 'bû 'bá drîlî rî 'bá yî bê, gō'dá kpá õjílã jârîbâ 'dî kâ lânjî 'bá lânjî rî 'bá yî bê. Nîngá sî, Fésítô drí tâ 'bâzó Póõlõ rî âtrõzó ãjílî âdrélé ūyî ândrá.

24 Nîngá sî, kúmú Fésítô drí tâ âtázó kî nî rî, "Kúmú ángí Āgārípâ gō'dá kpá ãnî gólîyî rû ê'bé 'bá trá ámâ bê nõngá nõ 'bá yî, nî ndrê drê vô ãgô nõ ngálâ. Gólâ ūdî rî'á ãgô õjílã ndrî Yûdä yî kâ Yêrôsälémâ 'álâ gō'dá kpá nõngá nõ 'bá yî drí rî'á ícíciyá 'êlé rú lâ rî ūdî. Gō'dá gólîyî rî trá ôtrélé tâ âtâ-âtâ bê má drí kî nî rî, má ūfû gólâ vólé.

25 Gō'dá tâ gólâkâ tâsî rî, ámâ nyãányâ ūsú tâ ãzâkâ gólâ drí 'êlé trá õnjí ró, gólâ rî 'bâ 'bá â'dólé fûlî fûfû tâ lâ sî rî kô. Gō'dá nîngá sî, Póõlõ lô'bâ rú'bâ trá tâ ïjílî kî, kúmú ángí ãmákâ Rómâ 'álâ rî ââ'dô tâ íyíkâ rî kî'á nî. Ïtí rî, má ïsû tâ trá gólâ rî jôzó Rómâ 'á tolâ.

26 Gō'dá má nîj úlí gólîyî má drí 'ê'á ïgîlâ wárâgâ 'á jôlê kúmú ángí nã drí gólâ rî tâsî rî drê kô. Gō'dá bê ïtí rî, má âtrõ gólâ trá ândrõ nõngá ãnî õjílã ândrá gō'dá ngîngî lâ nî kúmú Āgârípâ ândrá, tâlâ mâ ndrê ró tâ gólâkâ bê kpâkâ ãlô. Nîngá sî rî, má â'dô ïcâ'á cù tâ ūrûkâ 'bá yî ūsúlî gólâ rî tâsî ïgîlî wárâgâ 'á kúmú ángí nã drí,

27 tâlâ má nîj trá kî, â'dô kô rî'á dô õjílã gânímâ 'á rî jôzó kúmú ángí drí Rómâ 'álâ cù ïtí tâ õnjí

gólâkâ rî 'bá yî ngî ãkó."

26

Tā Póõlō drí úlí íyî nyãányâ kâ âtázó kúmú ángí Ägärípä ândrá rî

¹ Gõ'dá nïngá sî, kúmú ángí Ägärípä drí Póõlō rî âyézó úlí yí ngá lési rî 'bá yî âtálé. Nïngá sî, Póõlō drí ngãzó íyî drí ìngálé ûrû, gõ'dá ngãzó tâ íyíkâ rî 'bá yî ngîlî kî nî rî,

² "Kúmú Ägärípä, mâ rî'á ãyíkõ ró ãmbá ândrõ nô, tâlâ trá rî'á ní ândrá ūdî má drí ïcázó tâ gólâ Yûdä yí kâ lô'bälé trá má rú nõ ngîlî.

³ Mâ rî'á ãyíkõ ró ngîngî lâ tâ ámákâ nõ ngîlî ní drí kúmú, tâlâ nî rî'á õjîlâ gólâ lâ'bí Yûdä yí kâ nî 'bá ndrî gõ'dá kpá tâ gólîyî ámâ drí tâ-drî lêzó tâ lâ sî kô ámâ lâfálé 'ásî rî 'bá yí bê. Bê trá ïtí rî, má lô'bä rú'bä ní drí úlí ámákâ nõ 'bá yî árlí mânísî dódó.

⁴ "Õjîlâ Yûdä yí kâ ndrî nî ïyî rîrî tândí ámákâ rî 'bá yî trá ndrî õjîlâ ámâ nyãányâ kâ Yûdä yî ró rî 'bá yî lâfálé kó 'dîmvä 'ásî, sisî lâ rî'á 'bâdrî ámâ nyãányâ kâ rî 'á, gõ'dá kpá Yêrõsâlémä 'álâ.

⁵ Õzõ gólîyî õlë trá tâ mbîmbî rî âtálé ūdî ámâ tâsî rî, gólîyî â'dô âtâ'á lâ kî nî rî, yî nî trá kî, má rî trá rîlî Pârúsî tândí ró. Â'dô Pârúsî yí kâ rî vó ró rî, má rî trá ûjûlî kárá rôô rî'á tâ 'bâ'bâ gólîyî Ôvârî kâ rî 'bá yî 'bälé 'élé ndrî kôrô õjîlâ ãzâ 'bá yî drîj sî.

⁶ Bê trá ïtí rî, má drí lîfî 'bâzó tâ kî'á nî rî, Ôvârî â'a'dô õjîlâ 'e'á lîdrîlî õdrâ 'ásî õzõ gólâ drí âtálé trá  kû ró  kû ró nâ 'bá yî sî, ámâ á'býá yî drí

rî kâtí rî dr̄j̄i. Gō'dá ngbāângbânō rî, áâtrō mâ âdréle ní ândrá ãndrō nô rî tā lîdrî-lîdrî rî gógó 'dī kâ tâsī.

⁷ Gō'dá õjilā Yúdä yí kâ 'bâsúrú mûdrí-dr̄j̄-lângâ-r̄j̄ rî 'bá yî ndrî újü ïyî Ôvârî rî ìnjilí kâyî vósí cé, ã'dô ró bê ïyî drí icázó Ôvârî rî ndrélé õjilā lîdrírî 'á ïzátú. Gólïyî 'bâ lïfî dr̄j̄ lâ kî, pâtïj Ôvârî â'dô õjilâ 'ë'á lîdrílî õdrâ 'ásî. Gō'dá ngbâângbânō, Yúdä yî 'dî 'bá yî nyâányâ lâ rî'á ïyî ãlôlâ gólïyî tâ âtâ 'bá má rú tâlâ tâ lêlê ámákâ tâ 'dî 'á rî tâsī rî yî ï'dî.

⁸ Anî õjilâ ndrî, nî rî tâ ïsûlî kî, Ôvârî ââ'dô rî'á cù ïtí mbârâkâ ãkó õjilâ lîdrízó õdrâ 'ásî rî ã'dô tâsî yâ?

⁹ "Mâ rî gógó nyâányâ lâ kpá ïsû tâ trá sísí nã sî kî, rî'á tâ mbî 'î má drí rîzó õjilâ gólïyî tâ lê 'bá trá Yésû Nâzârétâ kâ rî 'á rî 'bá yî ïkpókpólõlé.

¹⁰ Ningá sî, má ïkpókpólõ õjilâ 'dî 'bá yî trá Yêrõsâlémâ 'álâ. Dr̄j̄-'bá lâ'bí 'ë 'bá kâ rî 'bá yî drí drí-âcê fêzó má drí tâ lê 'bá dûû Yésû 'á rî 'bá yî ûrúzó ômbélé 'bâlé gäñímä 'á. Õzõ gõ'dá óokí tâ gólïyíkâ trá kî, gólïyî õdrâ rî, má drí kpá tâ-dr̄j̄ lêzó tâ rî 'dî 'á.

¹¹ Má rî trá kâyî vósí kárá rî'á lâñõ fêlé gólïyî drí jó gólïyî drí rîzó tâ Ôvârî kâ ârílî rî 'ásî ndrî, ã'dô ró bê gólïyî 'bâlé tâ lêlê ïyíkâ Yésû 'á rî gâlé dô. Mâ trá òmbâ ró rôô gólïyí bê. Ïtí rî, òmbâ ámákâ 'bâ mâ trá nîlî jârïbä ãtrâ ãzâ 'bá yî 'ásî nî'á gólïyî ûrú bê.

¹² "Gõ'dá tâlâ tâ 'dî tâsî rî, dr̄j̄-'bá lâ'bí 'ë 'bá kâ rî 'bá yî drí drí-âcê fêzó má drí wárâgä bê nîzó

tā ãlôlâ 'dī 'bá yí 'élé gólîyî tā lē 'bá ró rî 'bá yí
drí kpá Dãmãsékë 'álâ.

¹³ Óõ kúmú Ágãrípã, mâ bê drë rî'á nî'á láñû
drîj sî Dãmãsékë 'álâ rî, ̄itú gbílì-gbílì sî, má
drí vō ì'í-í'í ndrëzó lâgû-lâgû ró kãngbê-kãngbê
kôrô ̄itú drîj sî. Íwâ vō 'bûl lésî gô'dá vō ì'ílí âmâ
gârâ 'ásî gbââ õjílã má bê rî 'bá yí bê.

¹⁴ Gô'dá tâlâ ngá ì'í 'dî tâsî rî, âmâ drí ngãzó
ndrî lô'délé ̄nyâkú drîj. Nîngá sî rî, má drí
gbórökô ârizó úlí âtâ'á má drí tí âmákâ Yûdä yí
kâ sî kî nî rî, 'Sôõlõ, Sôõlõ, nî rî lâñjö fêlé má drí
â'dô tâsî yâ? Õzõ nî ū'bû ̄ajú má bê rî, nî rî 'dî
lâñjö sô'á âkpâ ání ififí rû!'

¹⁵ "Nîngá sî, má drí tâ lôgôzó drílâ kî nî rî,
'Kúmú, nî â'dî ì'dî yâ?"

"Gô'dá ̄ití rî, gbórökô rî 'dî drí tâ kôzó má tí kî,
'Mâ Yésü gólâ nî drí rîzó lâñjö fêlé drílâ rî ì'dî.

¹⁶ Gô'dá nî ngâ ûrû. Má â'dâ mâ trá nî drí
ãndrõ ání 'bâlé â'dôle lâjó'bá âmákâ ró. 'Dõvó
nî 'dê nîlî tâ gólâ nî drí ndrëlê trá âmâ tâsî ãndrõ
nô nô pêlê õjílã drí gô'dá kpá tâ gólâ má drí 'é'á
â'dálâ nî drí ̄izátú rî.

¹⁷ Má â'dô ání pâ'á õjílã ání nyâányâ Yûdä yí
kâ drígá sî gô'dá kpá õjílã lídí ̄azâ 'bá yí bê. Má
jô nî gólîyî ngálâ

¹⁸ gólîyî 'bâlé tâ nîlî ámâ tâsî. Gô'dá nî â'dô
gólîyî 'bâ'á rû jâlé âfôlê ̄inírikúwâ Sâtánâ kâ rî
'ásî ânîlî vō ì'í-í'í Ôvârî kâ rî 'á, tâlâ gólîyî 'bâlé
tâ lêlê má 'á. ̄Ití rî, Ôvârî â'dô gólîyî âyé'á tâ ònjí
gólîyíkâ rî 'bá yí 'ásî. Gô'dá gólâ â'dô gólîyî 'bâ'á
â'dôle õjílã gólîyî gólâ drí zîlî trá yí drí rî 'bá yí
lâfâlé.'

19 “Kúmú Āgārípā, gbórókō gólâ ą'ú 'bá 'bū ū lésī rī, má ârī fí úlī 'dī 'bá yî trá 'ělé dódó.

20 Má nī trá úlī Ôvârî kâ pělé sisí Dāmāsékē 'álâ, gõ'dá Yērōsâlémâ 'álâ, gõ'dá kpá 'bädr̄i ndr̄i Yúdä yí kâ rī 'bá yî 'ásî. Gõ'dá má nī kpá trá tâ rī 'dī pělé òjílā 'bäsurú ãzâ 'bá yí kâ dr̄i. Má pē tâ trá gólîyî dr̄i dr̄i âdîzó vólé tâ ònjí ūyíkâ rī 'bá yî 'ásî, gõ'dá úlī Ôvârî kâ rī 'bá yî ârîzó 'ělé ūdî. Má âtâ tâ, gólîyî òrî tâ tândí 'ělé ūdî. 'Dîf â'dô â'dálâ kî, pâtîj gólîyî âdî dr̄i trá tâ ònjí gólîyíkâ rî'á 'ělâ ăkû ró nã 'bá yî 'ásî.

21 “Ití, rî'á tâlâ tâ gólîyî má dr̄i pělé trá 'bäsurú ãzâ 'bá yî dr̄i 'dî tâsî, òjílā Yúdä yí kâ dr̄i ngâzó ámâ rûlî ă'dî-dr̄i jô ángî Ôvârî kâ rî kâ 'ásî, tí 'ezó ámâ fûlî fûfû vólé.

22 Gõ'dá Ôvârî dr̄i rîzó ámâ pâlê gólîyî drîgá sî bûu ū âcâlê ătú gólâ ândrõ nô rî sî nô. Gõ'dá mâ rî trá dr̄e zââ lédrë-lédrë ró úlî Ôvârî kâ ălôlâ nô pê'á òjílâ gólîyî ă'dó 'bá ămbâ-ămbâ ró gõ'dá fînyâwâ rî 'bá yî dr̄i ndr̄i. Ití rî, úlî ámákâ rî 'bá yî sîi gárâ úlî gólîyî Músâ yí kâ, gõ'dá tâ ăngü 'bá Ôvârî kâ ãzâ 'bá yî bê dr̄i âtâlê ūyî ăkû ró nã sî 'dîyî pâ 'bá rî tâsî kî, ăâ 'dô ă'dó'á rî bê kô.

23 Gólîyî ăngü tâ trá kî, “Dîyî pâ 'bá gólâ Ôvârî dr̄i 'e'á ăjolâ ăngó nô 'á rî, ăâ 'dô fû'á lâ. Nîngá sî rî, gólâ ă'dô ă'dó'á òjílâ gólâ 'e 'bá lîdrîlî sisí òdrâ 'ásî gõ'dá rîlî zââ gbâdú ădûkû ăkó, tâlâ láti pâtîj rî ă'dâlê òjílâ Yúdä yí kâ dr̄i gõ'dá kpá òjílâ 'bäsurú ãzâ kâ rî 'bá yî bê dr̄i ngá pâzó rî ūdî.” ”

Tâ ısu kúmú Āgârîpâ yî kâ Fésitô bê úlî Pôolô

kâ rî 'bá yî tâsî rî

²⁴ Póõlõ drẽ zää rî'á tā 'dî 'bá yî âtá'á rî, Fésítõ drí ngãzó trêlé ûrû kĩ nĩ rî, "Póõlõ, ní rî 'dî úlí drî õnjî kâ âtá'á, bükü dûû ãmbá ní drí zîlî trá 'dî 'bá yî 'bã nî trá âcálé drî õnjî bê tā mbî âtá âkó."

²⁵ Nîngá sî rî, Póõlõ drí tā-drî lôgõzó gólâ drí kĩ nĩ rî, "Kúmú ámákâ Fésítõ, má â'dó kô drî õnjî bê, gõ'dá úlí ámákâ 'dî 'bá yî â'dó kô drî õnjî kâ 'î. Úlí 'dî 'bá yî rî'á úlí pâtî 'î.

²⁶ Má nî trá kĩ, kúmú ángí Ägärípä nî tā kpá trá tā rî 'dî 'bá yî tâsî. Tâlâ tā 'dî tâsî rî, mâ trá rî'á úlí âtá'á gólâ drí trâ ró nõ. Má nî trá kĩ, gólâ ârî tā trá ndrî tā rî 'dî 'bá yî tâsî, tâlâ tā rî 'dî 'bá yî 'é rû lâpî-lâpî ró kô.

²⁷ Kúmú Ägärípä, ní lë tā trá tā gólîyî tā Ạngü 'bá drí âtálé trá ãkû ró ãkû ró nã sî 'dîyî pâ 'bá rî tâsî rî 'á yã? Má nî trá kĩ, pâtî ní lë tā trá úlí gólîyikâ 'dî 'bá yî 'á."

²⁸ Gõ'dá nîngá sî rî, Ägärípä drí tā-drî lôgõzó Póõlõ drí kĩ, "Póõlõ, mí rî nõ 'ẽ'á tā ïcîlî má 'á, tâlâ má ã'dô ró bê õjílâ Yésü kâ ró ngbâângbânõ yã?"

²⁹ Gõ'dá ïtí rî, Póõlõ drí tā-drî lôgõzó drîlâ kĩ, "Má 'ê râtáã nõ Ôvârî drí kĩ, ngâtá ngbâângbânõ ngã kâyî dûû vólé drî 'ásî yã rî, 'dõvó Ôvârî õ'ê ãnî gõ'dá gólîyî ãzâ 'bá yî ámâ úlí ârî 'bá trá ãndrõ nô rî yí bê â'dolé õjílâ Yésü kâ ró nyé õzõ má tí, gõ'dá tótó nyârî gólîyî ámâ ïcîzó nõ 'bá yî âkó."

³⁰ Nîngá sî rî, kúmú Ägärípä, kúmú Fésítõ, Bêrënísî gõ'dá õjílâ ãzâ 'bá yî gólîyî â'dó 'bá

kpākā ālō gólyí bē rî 'bá yí bē drí ngāzó ûrû
gõ'dá nílí ïyí vólé.

³¹ Nîngá sī, drílîyî nîzó nî'á tā âtá bê ïyî lâfâlé 'ásî kî, "Ágô 'dî 'é tā ōnjí ázâkâ gólâ rî 'bâ 'bá fûlî ngâtá ômbélé gânímâ 'á tâ lâ sî rî kô'dâwá."

³² Gō'dá ītí rī, Āgāripā drí tā âtázó Fésítō drí kī. "Tí ōzō āgō nō ōrō rú'bá lō'bāâ kō kī, kúmú ángí Rómā kâ âā'dō tā iyílkâ kī'á nī rī, tí ïcâ trá gólâ rī ìnjílí vólé gânímã 'ásí."

27

*Tā ḡací Póōlō kâ gólâ rî jōzó Rómā 'álâ
kôlóngbō sī rî tāsī*

¹ Gõ'dá nõngá sī, Fésítõ lē trá Póõlõ rí jõlé Rómā 'álâ, tälâ tā 'bälé trá gólâ rú rí ngilí kúmú ángí Rómā kâ drí íyí tî nyãányâ sī. Ítí rí, Fésítõ drí Póõlõ yí gäñímä lé 'bá ūrûkâ 'bá yí bê fëzó drï-'bá ãzâ zilí Yüliyä* rí drígá trõlé n'á âjilâ íyí 'bädrï Ítalíyâ rí 'álâ järíbä Rómä rí 'álâ. Yüliyä 'dĩ lẽ tâ-drï trá ãmâ* drí nñlí Póõlõ yí bê.

² Bê trá ūtí rî, gólgâ drí ūjílā ūrûkâ 'bá yî Ädrämítî lésî gólîyî lë 'bá nîlî kôlóngbô ândrê yíykâ sî järíbä ūrûkâ 'bá yî 'á 'bädri Äsîyâ kâ rî 'álâ rî 'bá yî ūsúzó. Gô'dá nîngá sî rî, Yülyi yâ drí tâ 'bázó ãmâ drí ngãzó filí kôlóngbô ândrê gólîyíkâ 'dî 'á nîlî Äsîyâ 'álâ. Gô'dá 'dî rî,

* **27:1 27.1 Yūlīyā** Ōjīlā rī 'dī rī'á drī-'bá 'í ăjú 'bū 'bá ūrûkâ 'bá yī zilī kī'á nī rī, ăjú 'bū 'bá kúmú ángí kâ ró rí 'bá yī drīlī rī ī dī.

* 27:1 27:1 Āmā 'dī Lúkā vý ū dī krístō 'há ãzā 'há vý hē.

Ārīsītārōkō* bē rī'á āmá bē. Tólâ sī, āmâ drí lāvūzó kōlóngbō ândrē rī 'dī sī 'bādrī 'dī 'ásī.

³ Ítí drīzō āzâ rī sī, āmâ drí cāzó jārībā Sīdónā rī 'álâ. Yūlīyā rī'á ūjīlā tāndí 'í Pōolō drí. Drē āmâ drí â'dozó Sīdónā 'álâ rī, gólâ âyē Pōolō trá âfōlé kōlóngbō 'dī 'ásī nī'á āzī-āzí lâ yī lōmīlī tólâ, tālâ gólīyī ūfē ró bē ngá gólâ drí lēlē rī 'bá yī gólâ drí.

⁴ Gō'dá nīngá sī, āmâ drí ngāzó Sīdónā rī âyéle kōlóngbō ândrē âlôlâ 'dī sī, gō'dá āmâ drí rīzō ūlī-sī ányâ trōlé ūdī, nīzó sīsī 'álâ. Nīngá sī, īcā trá āmâ drí vō ndrāzó gōlé drī-lijī drī 'álâ ró ányī ākīrī ángī Sāyīpārásī kā 'dē 'bá vō tāndí 'á ūlī drí sīzō ūnjí ró kō rī 'álâ ró.

⁵ Gō'dá tólâ sī rī, āmâ drí ngāzó nīlī ūlmvū ândrē zīlī Mēdītērénī rī 'dī ítō 'â lâ 'ásī lāvūlī 'bādrī gólīyī Sīlīsīyā kā gō'dá Pāmbūlīyā bē rī 'ásī. Gō'dá nīngá sī, āmâ drí ngāzó cālē jārībā ūlī Mīrā 'bādrī gólâ Līsīyā rī 'á rī 'álâ.

⁶ Gō'dá Mīrā 'á tólâ rī, Yūlīyā drí ūjīlā ūrûkâ 'bá yī ūsúzó jārībā Alēkēzāndīrīyā kā rī lēsī nī'á ūyī kpá kōlóngbō* ândrē sī Ítālīyā 'álâ. Ítí rī, Yūlīyā drí tā lēzó āmâ drí nīzó kōlóngbō rī Alēkēzāndīrīyā lé 'bá kā 'dī sī Ítālīyā 'álâ.

⁷ Gō'dá āmâ drí ngāzó lāvūlī tólâ sī kōlóngbō rī 'dī sī. Gō'dá â'dō trá ândrā-ōnjī ró āmâ drí, āmâ trá kāgūmāqā círī drī. Tā 'dī tāsī rī, āmâ drí īcāzó nīlī mānīsī ūtī 'álâ lānō ūmbá sī kāyī dū ū sī,

* 27:2 27.2 **Ārīsītārōkō** 'Dī rī'á Tēsālōnīkā lé 'bá 'i *bādrī Mēkēdōnīyā kā rī lēsī. Gólâ rī'á kpá gólīyī lāmū-āzī 'i. * 27:6
27.6 Kōlóngbō 'dī 'ê trá nīlī ūdrūgū trōlé ūjīlī Rómā 'álâ.

té āmâ drí cāzó ānyî jārībã zîlî Kînídõ rî rú. 'Dîi vósî, kãgûmâqã 'dî 'bâá āmâ kô nîlî sisí 'álâ. Ítí rî, āmâ drí ngâzó vō jâlé lâvûzó jârîbã zîlî Sâlâmónâ âkîrî ândrê Kêrétë rî 'á rî rú sî. Gõ'dá nîngá sî, āmâ drí nîzó zââ gôlé drí-ljí drí âkîrî 'dî kâ rî léši.

⁸ Mâ rî trá zââ nîlî lânjõ ândrê sî ānyî gôlé lîmvû tí 'álâ ró kãgûmâqã rî 'dî drí sî, gõ'dá té āmâ drí ácázó vō gôlâ rîzó kôlóngbô vó ndrêlê 'á lâ dódó rî 'á ānyî jârîbã Lâséyâ rî rú.

⁹ Gõ'dá āmâ drí rîzó vō rî 'dî 'á kâyî dûû sî. Gõ'dá kâyî ángí òjîlâ Yûdâ yí kâ drí rîzó 'álé 'â'í ró rî âcâ trá. 'Dîi rî 'á kâyî gôlâ lîmvû ândrê drí rîzó â'dólé ònjí lâ ró kôlóngbô drí lâvûzó 'á lâ sî kô rî ï'dî.* Â'dô bê trá ïtí rî, Pôôlõ drí ngâzó drí-mbîlî sôlê òjîlâ ndrî gôlîyî â'dó 'bá bê kôlóngbô 'á rî 'bá yî lîfî. Gõ'dá gôlâ kî gôlîyî drí rî,

¹⁰ "Ãnî òjîlâ nô 'bá yî, má nî trá kî nî rî, õzõ mâ òngâ trá vō nô âyélé ngebâângbânõ rî, âcî āmákâ 'ẽ'á tôlâ rî â'dô 'bâ'á lânjõ ángí ró āmâ drí. Ngá gôlîyî kôlóngbô nô drí njîlî rî 'bá yî â'dô rû ïzâ'á, gõ'dá kôlóngbô â'dô rû ïzâ'á, gõ'dá āmâ ūrûkâ 'bá yî â'dô kpá ôdrâ'á vólé."

¹¹⁻¹² Gõ'dá kpálé tâ Pôôlõ drí âtálé trá 'dî 'bá yî kâtí rî, kôlóngbô lîpî gõ'dá âgô gôlâ pî 'bá lâ ró rî bê lêé ïyî tâ Pôôlõ kâ âtálé 'dî 'bá yî kô'dâwá. Gôlîyî gõ'dá ngá 'ẽ 'bá kôlóngbô 'á rî 'bá yî bê ïsû ïyî kî, vō kôlóngbô drí rîzó âdrêlê tôlâ 'dî ââ'dô kô tândí ró gôlîyî drí rîzó 'á lâ kâyî gôlîyî kãgûmâqã ònjí 'dî 'bá yî kâ sî ndrî. Gõ'dá â'dô

* **27:9 27.9** Kãgûmâqã ònjí têtë bê rî'á párá nâ 'ẽ 'bá ânîlî rî 'bá yî 'á.

bê trá ïtí rî, õjílã dûû lë ïyî trá nîlî ïyî tólâ sî kôlóngbõ rî 'dî sî. Gõ'dá kôlóngbõ rî 'dî lípî lâ gõ'dá pî 'bá lâ bê drí tâ sôzó Yüliyä 'á kî, rî'á tândí ró kôlóngbõ 'dî drí âcî ïtõzó kpá ó'dí nîlî ătî 'álâ. Nîngá sî, Yüliyä ârí úlí Pôôlô kâ 'dî kô. Gólâ lë tâ-drî trá góliyî drí ûjûlî nîlî cälé Fõníkisî 'álâ, tâlâ góliyî iïcâ ró bê rîlî tólâ kôlóngbõ 'dî bê párá góliyî kâgûmäq 'dî kâ 'dî 'bá yî sî. Fõníkisî 'dî rî'á kpá võ ăzâ góliâ kôlóngbõ drí rîzó âdrélé 'á lâ lâñjô ăkó rî ï'dî 'b  drî K  r  t   rî 'á g  l   l  n  j   drî l  s   r  .

*Tā Póõlō yī drí lāñō ūsúzó kāgūmáä ândrē drí
sī rī*

¹³ Nîngá sî, kâgûmáq drí ngâzó rî'á vîlî cé
mânísî drí-ljíjí drí lésî ró. Tâ 'dî tâsî rî, ojílā
kôlóngbô kâ 'dî 'bá yî drí tâ ̄sûzó kî, mä öngâ
ró nîlî Fôníkîsî 'álâ. Ítí rî, gólîyî drí ngâzó ̄dî sî
pâträkâ lânjî-lânjî ró Ítí kôlóngbô drí rîzó âdrélé
rú lâ rî âsélé bâgô lâ sî lôgôlé kôlóngbô 'álâ, tâlâ
kôlóngbô ̄nî ró bê. Gô'dá nîngá sî, ̄mâ drí vô
rî 'dî âyézó nîzó ̄tî 'álâ zââ ̄nyî ̄nyî gôlé lîmvû
tí 'álâ ró.

¹⁴ Gõ'dá 'wââ kãgumáã* drí ngãzó vîlî õnjí lâró ïví lësí ró vîí vîí.

15 Drílā vīzō kōlóngbō āmá bē yí 'á 'dī rú mbârâkā ōnjí sī gō'dá kōlóngbō íyálé kāndā-kāndā. Tā 'dī tāsī rī, mā īcá kō nīlī sisí 'ålā. Gō'dá bē ītí rī, āmā drí gbō kōlónqbō âyézó

* **27:14** **27.14** Úz̄i kãgumáq̄ 'dī Yōrōkílō, ītō lâ kĩ, kãgumáq̄ gólâ
v̄i 'bá gõlé drí-ljí dríljí ītú drí âfõrē lési r̄i. 'Dī kãgumáq̄ r̄i 'bá
âcálé m̄lî bê r̄i ī'dí.

kägūmäq 'dī drí zēlē nīzō gōlé ūdī bē lâ ūlî sī drilâ rīzō vīlî gōlé 'álâ rī drī.

16 Gō'dá nīngá sī rī, āmâ drí cāzó ānyī ākīrī zīlî Kódā rī rú, tālâ ā'bälé fínyawá cācā rō āmâ ngá lési kägūmäq 'dī drí sī. Nīngá sī, āmâ drí rū cēzó tákanyī kōlóngbō fínyawá gólâ 'ilî kōlóngbō ândrē āmá bē 'dī ūgúlî rī âsélé.

17 Nīngá sī, āmâ drí icázó kōlóngbō mvá rī 'dī ūngálé cū kōlóngbō ândrē 'dī 'á, tālâ ōzó kō lêté dínyí ūmvû 'á. Gō'dá ōjīlā kōlóngbō ândrē 'dī 'á rī 'bá yī ūrûkâ lâ yī drí ūyikâ gbúrúdīyä âtrōzó ūdī kōlóngbō ândrē 'dī rū 'bä lâ gōzó ômbélé njirí-njirí, tālâ 'bälâ ā'dólé gágä. Gō'dá gólîyî kpá rī 'á ūrî rō kī, kägūmäq 'dī āâ'dô kpá kōlóngbō 'dī zē'á ānyî ūmvû tî 'bädrî Líbîyâ kâ sínýítâ rō rōô rī 'álâ, gō'dá kōlóngbō drí vólé gäzó, kägūmäq drí zēzó lâ rû ūzâlê. Tālâ gólîyî lêe kō tā ōnjí 'dī drí rû 'elé rī, gólîyî drí ngäzó itâ bí 'bärägä ángí gólâ kägūmäq drí ū'á zēlâ kōlóngbō drí nīzō rī ūrîlî dä vüdrî. Gō'dá gólîyî drí kpá âdî lânjî-lânjî kōlóngbō drí ūzó âdréle rû lâ rī ūrizó bâgô lâ sî ūmvû 'á. Gō'dá tā ōjīlā 'dî 'bá yî drí 'elé 'dī drí kōlóngbō 'bâzó ū'á nîlî mânísî rō.

18 Gō'dá vó lâ sî, kägūmäq drí ūzó zââ ū'á vîlî ōnjí lâ rô kpá ó'dí ūmvû drí rû cāzó kōlóngbō rû ōnjí rô. Gō'dá ūtî kâtî 'azâ rî sî rî, ōjīlā 'dî 'bá yî drí ngá lânjî ūrûkâ ämbâ kōlóngbô 'á rî 'bá yî ūvûzó ūmvû 'á.

19 Gō'dá kâtî 'azâ 'dî vósî rî, gólîyî drí kpá dríngá ngá 'ë kâ ūrûkâ 'bá yî kōlóngbô kâ â'dûzó ūvûlî kpá ūmvû 'á ndrî.

20 Nôô lânjô ūsû āmâ trá rōô. Mâ ndré kô lâ

ngbāâ ̩itú ̩'b̄i'b̄iwá yí bē k̄aȳi dūû s̄i t̄lā m̄k̄uk̄u
drí s̄i. ̩Ití r̄i drí s̄i r̄i, m̄a ̄icá kō n̄ilâ k̄i, k̄olóngbō r̄i
n̄ilí 'd̄i ángô lé ró yã r̄i. Gõ'dá n̄ingá s̄i, k̄aḡumáq̄
íyíkâ kpá fí zââ v̄i'á ̄onjí ró rõô. Gõ'dá m̄a ̄isü t̄a
gbō k̄i, l̄at̄i ̄azâ gõ'dá kó trá yû'dáwá ̄amâ drí ngá
pâzó 'á lâ s̄i.

21 Gõ'dá vó lâ s̄i, ̄ojílâ k̄olóngbō 'd̄i 'á r̄i 'bá
yí r̄i ̄iȳi trá k̄aȳi dūû s̄i lôs̄i 'élé k̄olóngbō 'á 'álé
'ã'i ró. K̄aȳi 'd̄i 'bá yí vós̄i r̄i, Póõlõ drí âdrézó
gólíȳi ândrá t̄a âtálé gólíȳi drí ndr̄i k̄i, "Tí ̄icá
kó trá â'dolé t̄andí ró ̄anî drí t̄a má drí âtálé trá
̄anî ândrá K̄erétë 'álâ r̄i ârízó. Tí ̄ozõ m̄a ̄ângâ
dré kó kô K̄erétë lés̄i r̄i, m̄a ̄icá kô lâjõ nô ûsúlì,
gõ'dá kpá ngá gólíȳi k̄olóngbō kâ r̄i 'bá yí ̄icá kô
lûvûlâ ̄imvû 'á ̄v̄ilí.

22 Gõ'dá ngbāângbânõ r̄i, má lẽ ̄anî ̄ifí ̄imbálé
â'dolé p̄ip̄isílì ̄idû-̄idû bê. N̄i ndré dré, ̄ojílâ ̄azâkâ
yû'dáwá ̄anî lâfálé 'ásí 'd̄elé ̄imvû 'á ̄imvúlì
drâlé. Gõ'dá k̄olóngbō â'dô rû ̄izâ'á cé n̄i.

23 Má n̄i 'd̄i trá t̄a p̄at̄i ró, tâlâ Ôvârí ámákâ
má drí r̄i'á ̄injâlâ r̄i âjô mâlâyíkâ íyíkâ má dr̄i
ngácí gólâ ̄awú 'bá ̄andrõ nô s̄i t̄a r̄i 'd̄i âtálé má
drí.

24 Mâlâyíkâ 'd̄i k̄i má drí r̄i, 'Póõlõ, n̄i 'ê ūr̄i kô!
Ôvârí â'dô ̄anî 'bâ'á â'dolé lédré-lédré ró bûuû
ní drí té cázó Rómâ 'álâ t̄a ̄aníkâ ngílî kúmú ángí
tólâ nã ândrá ̄anî t̄i s̄i. Gõ'dá Ôvârí r̄i 'â â'dô kpá
â'd̄i'á ̄anî rû ndr̄i, gõ'dá ̄anî ndr̄i ̄ací 'd̄i dr̄i r̄i 'bá
yí â'dô 'e'á ngá pâlé ̄odrâ ̄imvû kâ 'd̄i 'ásí.'

25 ̩Ití r̄i, má âtâ ̄anî ̄ojílâ drí ndr̄i, 'dõvó n̄i r̄i
fû ̄idû-̄idû s̄i. Má lẽ t̄a-dr̄i trá k̄i, Ôvârí â'dô ̄amâ
pâ'á ndr̄i té ̩Ití ̄ozõ gólâ drí âtálé trá má drí 'd̄i

kâtí.

²⁶ Gõ'dá kãgumáqã â'dô kõlóngbõ ãmákâ zẽ'á ãkîrĩ ãzâ 'á rû ïzälé cïnyí cïnyí."

²⁷ Nïngá sï, kagyï mûdrí-drï-lâ-ngâ-sû ãmâ drí ngãzó lâvûlî Kêrétë 'ásï rî vósï, kãgumáqã drë zââ kõlóngbõ zẽ'á ãmá bê lïmvû ândrê 'dî drïjï sï. Gõ'dá tolâ sï ã'bí ító 'â 'á, õjílã kõlóngbõ kâ drí tâ ïsuzó kï, mä ácâ trá ãnyï ãkîrï ûrûkâ 'bá yî rú.

²⁸ Ìtí rî, gólyï drí ngãzó kúní mvá ômbélé trá bãgó sï rî ïrîlî lïmvû 'á tâlâ lïmvû fïfï ûjûzó rú lâ. Gõ'dá gólyï âsélé bê kúní mvá rî 'dî gõ'dá bãgó ômbézó lâ 'dî ndrëzó rî, gólyï drí ûsuzó lâ kï, lïmvû 'dî fïfï lâ rï'á pá lãfálé nyâ'dî-rï. Gõ'dá 'dî vósï, mä nï bê fínyawá ătï 'álâ rî, gólyï drí kpá lïmvû fïfï ûjûzó ó'dí. Gõ'dá nïngá rî, gólyï drí fïfï lâ ûsuzó rï'á cé pá lãfálé nyâ'dî-âlô-drï-lângâ-mûdrï.

²⁹ Ìtí rî, ûrï drí gãzó gólyï rú, tâlâ kõlóngbõ â'dô nï'á rû 'bêlé kúní rú gõ'dá rû ïzälé vólé. Nïngá sï, gólyï drí ngãzó ădï sí pâträkâ lânjï-lânjï ró ìtí sû kõlóngbõ drí rïzó âdréle rú lâ 'á rî ïrîlî bãgó sï lïmvû 'á kõlóngbõ ūgûlî lésï, tâlâ kõlóngbõ ââdrê ró bê nï ãkó sisí 'álâ. Gõ'dá nïngá sï, gólyï âlô-âlô drí râtáâ 'ezó ôvârï ngûngî ïyikâ rî 'bá yî drí, tâlâ võ ăgwû ró bê 'wââ.

³⁰ Gõ'dá õjílã ûrûkâ gólyï kõlóngbõ 'dî kâ rî 'bá yî lë ïyî trá 'ẽ'á ăvïlî kírî ró kõlóngbõ 'dî 'ásï ïyî nyâányâ pâlé. Gólyï âtrô kõlóngbõ tibê fínyawá ró ômbélé ômbé kõlóngbõ ândrê 'dî rú rî trá ïrîlî lïmvû 'á bãgó sï, gõ'dá drïlyï õnjõ gãzó kï, yï õrî rï'á nïlî ădï lânjï-lânjï kõlóngbõ kâ rî 'bá yî ïrîlî

límvû 'á sísí lésí ró, tälâ õ'bã ró kõlóngbõ 'dî bê nî ãkó.

³¹ Gõ'dá bê lé ñtí rî, Póõlõ nñ tã gólíyíkâ 'dî trá. Gõ'dá gólâ drí ngázó tâ lâ âtálé Yüliyä drí ãjú 'bû 'bá íyíkâ 'dî 'bá yí bê kñ nî rî, "Özõ õjílã 'dî 'bá yí õrî kô ãmá bê kõlóngbõ nô 'á rî, mã ïcá kô â'dolé ngá pälé õdrâ 'ásí límvû ândré nô drñj nõngá."

³² Gõ'dá Yüliyä ârî úlí 'dî 'bá yí bê rî, drílâ tâ 'bázó ãjú 'bû 'bá íyíkâ 'dî 'bá yí drí bágó gólíyí kõlóngbõ mvá 'dî ômbézó gágá gólâ ãmbá rî rú 'dî 'bá yí ômvälé ngbá vólé, gõ'dá kõlóngbõ mvá 'dî drí 'dëzó.

³³ Gõ'dá nïngá sñ, vñ drí 'ërë âwúlí rî sñ 'dî, Póõlõ ní drí ngázó tâ 'bâlé gõ'dá õjílã gólíyí ndrî kõlóngbõ ândré 'á 'dî 'bá yí drí, õnyâ ró ñyí ngá bê. ñtí rî, gólâ kñ nî rî, "Nñ 'ê trá rî'á kâyí mûdrí-drñ-lâ-ngâ-sû ãndrõ nô rî'á ngá gólíyí kõlóngbõ kâ rî 'bá yí vó lâ ndrélé ñdî cu ñtí ngá nyanyâ ãzâkâ dõ ãkó ãlôwálâ.

³⁴ Gõ'dá má 'bã ãnî drí ngá nyanyâ nyâlé ãndrõ, ã'dô ró bê mbârâkâ sôlé ãnî rú, ãnî nyânyâ pâzó õdrâ 'ásí. Má 'bã ãnî drí tâ pâtñi ró kñ, õjílã ãlô drâá kô límvû nô 'á."

³⁵ Nïngá sñ, Póõlõ drí ãmbâtâ* trõzó gõzó ãwô-ñtí 'ëlé Ôvârî drí tâ lâ sñ õjílã 'dî 'bá yí ândrá ndrî. Gõ'dá drílâ tñ mvá lâ pñzó gõ'dá sôlé yí sîlî nyâlé.

³⁶ ñtí, õjílã ndrî 'dî 'bá yí pñpîsîlî lâ yí drí â'dízó, gõ'dá drílîyí kpá ngá nyanyâ nyâzó.

³⁷ ãmâ kâkârâ ndrî kõlóngbõ rî 'dî 'á rî, rî'á

* ^{27:35 27.35} Nõô â'dó kô ãmbâtâ 'â ãmû kâ 'î.

dūū.*

³⁸ Gõ'dá nñgá sī, ãmâ ndrī nyálé bê ngá nyãnyã ícálé dūū rî, õjílã kõlóngbõ 'dî kâ 'dî 'bá yî drí ngãzó  drúgú lákí 'bá kõlóngbõ drí rî'á njílâ rî âtrõzó lûvûlì lïmvû 'á, tälâ lñjñi-lñjñi lâ õzó kô kõlóngbõ irí lïmvû zélé.

Tā gólâ kõlóngbõ drí rû ïzázó rî

³⁹ Gõ'dá ïtú âfõ bê rî, õjílã 'dî 'bá yî drí ïnyákú ndrêzó. Gõ'dá lé bê ïtí rî, gólïyî nñjí kô kí 'b drî rî 'dî ángô rî ï'dî yã. Nñgá sī, gólïyî drí v  'a'í gólâ sínýítâ bê rî ndrêzó, âfõ trá lïmvû tí lésí ró. ïtí rî, gólïyî l  trá kõlóngbõ 'b l  âdr l  'á l  tol .

⁴⁰ ïtí õjílã  r k  'b  y  kõlóngbõ 'dî kâ drí ngãzó b g   d l  lñjñi-lñjñi kõlóngbõ drí r z  âdr l  r  l  'á 'dî kâ ômv l  tú tú v l ,  d  r  b   d l  lñjñi-lñjñi r  'dî 'b  y  drí  v z  lïmvû 'á. Gõ'dá õjílã  z  'b  y  ïnj   y k  ng  k dr l  k t  r   r l  lïmvû 'á,  d  r  b  nj k  kõlóngb  p z   d  s  l . Gõ'd   r k  'b  y   ng   y k   t  b   mb l  kõlóngb  t  l s  r , t l  k g m q   z  r  kõlóngb  'd  b  g l  lïmv  t  ' l  r .

⁴¹ Gõ'd  gb  ny r  r , kõlóngb  ândr  n  dr  ng z  n '  y  'b l  ng r  s n yt  d  lïmv  z l  r  r  l  tol . V  l  s s  l s  r  dr  v l  g z  ng r -ng r  g d  'd l   c  'b l  k  r  f 'w l  f ny w  l . G d  t l  lïmv  c  r '  mb r k  b  r o  r  dr  s  r , dr l  v  l  v l  l s  r  p z  c l   n l  r ' b -r ' b .

⁴² G d  n g  s ,  j  'b  'b  'd  'b  y  dr  t  l z  ' z  g n m  'b   f l  ndr , t l  g l y   z  k 

* ^{27:37} ^{27.37} G l y  ndr  r '   y 
k m -r -dr -l -ng -ny  'd -n -dr -l -ng -m dr -dr -l -n -k z y 
(276), 'd   j  'b  'b  y  g d  ng  '  'b  y  g n m  'b  y  b  ndr .

l̄imvū yāâ fōzó l̄imvū tī 'álâ gō'dá rālé 'bēlé dī yī drígá sī.

⁴³ Gō'dá Yūlīyā rī gógó gólīyī drīlī ndrī rī lēé kō Póõlō drí drālé. Ítí rī, gólâ lēé tā-drī kō ăjú 'bū 'bá drí gänímä 'bá ūfuzó. Tā rī 'dī vō lâ 'á rī, gólâ drí tā 'bāzó gólīyī l̄imvū yā 'bá bē rī 'bá yī drí lōwāzó sisí l̄imvū 'á l̄imvū yālē fōzó l̄imvū tī 'álâ.

⁴⁴ 'Dīl vósī, gólâ drí tā 'bāzó ăjilā lâkí 'bá rī yī drí 'dēzó gólīyī vó, gólīyī ūmbâ ūyikâ fē ălī gólīyī ūnjō 'bá kōlóngbō ândrē 'dī kâ lânjī 'bá kō rī 'bá yī drīl, ăcâ ró bē gólīyī drí fōzó l̄imvū tī 'álâ cū Ítí lêté ăkó l̄imvū 'á. Ítí rī, ămâ drí tā 'dī 'ezó té Ítí, gō'dá ămâ drí ngāzó ndrī fōlē l̄imvū tī 'álâ rú'bá ă'dī sī.

28

Tā gólīyī Póõlō drí 'elé ăkîrī Mälátā kâ 'álâ rī 'bá yī

¹ Gō'dá nīngá sī, mā cā bē dódó l̄imvū tī 'álâ rī, ămâ drí 'bādrī rī 'dī nīzó ăjilā tolâ nā 'bá yī tī sī kī, ăă'dō ăkîrī rú bē Mälátā rī ū'dī.

² Gō'dá ăjilā ăkîrī 'dī kâ rī 'á ūyī ăjilā tāndí 'í ămâ drí. Ōzê Ítō trá rī 'á 'dīlī gō'dá vō trá ă'dī ró rōo. Ítí rī, ăjilā 'dī 'bá yī drí ngāzó lăsí ăcîlî ămâ drí yālē. Gō'dá gólīyī drí kpá ămâ vó ndrēzó dódó Ítí.

³ Nīngá sī, Póõlō drí ngāzó nī'á ngá zázá ă'dûlî lăsí ró. Gō'dá gólâ 'bā ngá zázá 'dī bē lăsí 'á rī, nyîl ró, ănñi drí ăfōzó ngá zázá rī 'dī 'ásī, tâlâ ngá ămē lăsí kâ 'dī drí sī, gō'dá Póõlō rī drí cîlî. Gō'dá drîlâ njūzó gágá rú lâ.

4 Gõ'dá nñgá sī, õjílā vō 'dī kâ rī 'bá yī ndrélé bē ̃iñi 'dī njū trá ītí Póõlõ rī drí rú rī, gól̃yī drí rīzó tā âtálé ̃iyī vō 'ásī kī nī rī, "Āgô nō â'dô 'bā'á tā păt̃ii ró õjílā ūfú 'bá 'i. Gólà pâ yī trá õdrä l̃imvû kâ rī 'ásī, gõ'dá ôvârī ãzâ 'bá yī gól̃yī tā õjílā kâ kī 'bá ró rī â'dô lâñō fē'á gólâ drí drâzó vólé."

5 Nñgá sī, Póõlõ drí ngãzó ̃iñi 'dī ̃iyálé ̃iyī drí 'ásī l̃as̃i 'á. Nñgá rī, ngá ãzâ õnjí lâ 'é rû kô Póõlõ rī drí bē.

6 Gõ'dá õjílā 'dī 'bá yī drí rīzó gólâ rī têlé, drí lâ ògâ ró bē, gõ'dá gólâ õ'dê ró bē zâlô zîi ãvõ ró vûdrí, gõ'dá gól̃yī drí rīzó kp̃ii. Ngá ãzâkâ õnjí lâ ró rī 'é rû gbõ kó kô gólâ drí ãlôwálâ. ītí rī, tā ̃is̃u gól̃yíkâ Póõlõ rī tâsī rī drí rû jãzó. Nñgá rī, gól̃yī drí tā âtázó kī, Póõlõ ãâ'dô ôvârī ãzâ 'i.

7 Änyî vō rī 'dī rû rī, 'bâ ángí dr̃i-'bá 'bâdr̃i 'dī kâ rī kâ bê r̃i'á. Dr̃i-'bá rī 'dī rû lâ r̃i'á Pûbîlîyä. ītí rī, ägô rī 'dī drí ãmâ trõzó drí r̃i sī yí drí 'bâ 'álâ kâyî nâ sī ūmú ̃iyíkâ ró. Gólâ ndré ãmâ vó tândí ró ītí.

8 Gõ'dá ägô rī 'dī átâ lâ bê r̃i'á ̃ayí'á gbârâkâ dr̃i 'â lâzé bê gõ'dá kpâ ̃e'dê bê rôô. Gõ'dá Póõlõ ârî tâ rī 'dī bê rī, drílâ ngãzó nñlî filí jó ägô rī 'dī kâ 'álâ, gõ'dá ̃iyî drí 'bâlé gólâ rû râtâä 'ezó Ôvârî rī ijízó gólâ rî ̃ingâlé ngá lâzé rî 'dī 'ásī. Gõ'dá ngá lâzé ägô 'dī kâ drí rû ndêzó.

9 Gõ'dá tâlâ tâ rî 'dī tâsī rî, ngá lâzé 'bá ãzâ 'bá yî ndrî ̃akîrî 'dî 'á rî 'bá yî drí ngãzó ânñlî ̃iyî Póõlõ ngálâ. Gõ'dá ītí rî, Póõlõ drí gól̃yî êdêzó ngá lâzé ̃iyíkâ rî 'bá yî 'ásī.

10 Gō'dá nīngá sī rī, āmâ drē zāâ rī'á Mälátā 'á tólâ rī, ōjílā 'dī 'bá yī drí drí-ngá fēzó āmâ drí dūû, āwô-ītí 'ēzó āmâ drí rōô. Gō'dá 'dī vósī rī, kāyī āmâ drí 'ēzó vō 'dī âyéle rī sī, gólīyī drí kpá ngāzó ngá gólīyī āmâ drí lélé aćí tōzó rī 'bá yī ăfēlé āmâ drí.

Tā cācā Póolō yí kā Rómā 'álâ rī tāsī rī

11 Nīngá sī, āmâ drí rīzó Mälátā 'álâ párá nā. 'Dī vósī, āmâ drí ōjilā Alēkēzāndīrīyā kā ūrûkâ 'bá yī gólīyī rī 'bá trá Mälátā 'álâ párá kāgūmāqā ūnjí kā 'dī 'bá yī sī rī 'bá yī ūsúzó. Gólīyī trá 'ē'á ngālé nīlī Ítalīyā 'álâ kōlóngbō* ândré ūyíkâ sī.

12 Ítí rī, āmâ drí nīzó kōlóngbō rī 'dī sī cālé jārībā ūlī Sîrâkósā rī 'álâ. Gō'dá āmâ drí rīzó tólâ kāyī nā.

13 Nīngá sī, āmâ drí ngāzó gō'dá nīlī kōlóngbō sī jārībā ūlī Rēgīyā rī 'á 'bādrī Ítalīyā kā rī 'álâ. Gō'dá kāyī ūzâ rī sī rī, kāgūmāqā drí ngāzó rī'á ūlī tāndí rō āmâ ūgúlī lésī rō kōlóngbō zēlé 'wāâ'wâ rō. Gō'dá āmâ drí ngāzó cālé jārībā ūlī Pōtēyolī rī 'á kāyī rī gólâ āmâ drí ângázó Rēgīyā lésī rī sī.

14 Gō'dá jārībā rī 'dī 'á rī, āmâ drí tā lē 'bá Yésū 'á rī ūzâ 'bá yī ūsúzó. Nīngá rī, gólīyī drí āmâ trōzó rīlī ūyī bē ūyī drí 'bā 'álâ kāyī nji-dri-lâ-rī sī. Gō'dá vō lâ sī rī, āmâ drí ngāzó tólâ sī nīlī pá sī Rómā 'álâ.

15 Gō'dá ōjílā kānísā kā Rómā 'álâ rī 'bá yī ârī bē ūyī tā kī, āmâ ūâ'dō bí ânī'á rī, gólīyī drí ngāzó ūnīlī āmâ ūsúlī lâtī drī. Ūrûkâ 'bá yī ūsû āmâ vō ngá lâtī kā Äpíyā kā rī 'á. Gō'dá ūzâ 'bá yī ūsû

* **28:11 28.11** Kōlóngbō 'dī úzî rú lâ
“ ‘Óvârî-gólīyī-rī-‘bá-lâtī-ró’”” rī.

ãmâ vō gólâ rĩ'á zílâ “ 'Jó-nâ-ũmú-kâ-rî-'bá-yî” 'álâ. Gólïyî ânï ãmâ lágúlï gõ'dá ãmâ drïlï Rómä 'álâ. Gõ'dá Póõlõ ndrê õjilã rî 'dĩ 'bá yî bê rî, mbârâkâ drí fízó gólâ 'á. Gõ'dá gólâ drí ãwô-ítí 'ezó Ôvârî drí tälâ gólïyî tâsî.

¹⁶ Gõ'dá mä câ bê Rómä 'álâ rî, drï-'bá gänímä kâ drí gänímä 'bá ãzâ 'bá yî trözó 'bälé gänímä 'á, gõ'dá gólâ drí Póõlõ rî âyézó rïlî jó ãzâ 'á lómígówá ãzâ bê ãlô gólâ rî vó ndrélé, tälâ gólâ õzó kô rää.

Tā gólâ Póõlõ drí tā Yésü kâ âtázó õjilã Yúdä yí kâ drí Rómä 'álâ rî

¹⁷ Gõ'dá kâyî nâ Póõlõ rî cäcä Rómä 'álâ rî vólé drï 'ásï rî, gólâ drí ngäzó drï-'bá õjilã Yúdä yí kâ rî kâ gólïyî â'dó 'bá tólâ rî 'bá yî âzílï ânïlï yí ngálâ. Ítí rî, gólïyî drí ânïzó gólâ rî ûsúlî. Gõ'dá nïngá sî, drílâ tâ âtázó gólïyî drí kî, "Ámâ âdrúpî yî, má âzï ãnî ânïlï má ngálâ, tälâ má ngî ró bê tâ ámákâ ãnî drí. Má 'é ngá ãzâ õnjí lâ ró kô õjilã ámákâ Yúdä yí kâ rî 'bá yî drí. Gõ'dá má ïzâa lâ'bí ãmâ á'bíyá yí kâ rî kô. Á'dô kpálé Ítí rî, õjilã Yerôsälémä kâ rû mâ trá gõ'dá félé drï-'bá Rómä kâ rî 'bá yî drígá.

¹⁸ Gõ'dá drï-'bá Rómä kâ 'dĩ 'bá yî ndrê tâ ámákâ bê rî, gólïyî ïsü tâ trá kî nî rî, má õ'é tâ õnjí ãzâkâ kô gólâ lâñõ fëzó má drí tâ lâ 'á rî. Bê trá Ítí rî, gólïyî lë trá ámâ ïnjílî vólé gänímä 'ásï.

¹⁹ Gõ'dá drï-'bá ámákâ Yúdä yí kâ Yerôsälémä 'álâ rî 'bá yî gã ïyî trá dó kî nî rî, iïñjî mâ kô'dawá vólé gänímä 'ásï. Tälâ tâ rî 'dĩ tâsî rî, tâ ãlô má drí ïcálé trá 'elâ ámâ pãzó rî rĩ'á kúmú ángí

Rómā kâ rî ijílí ū' dî tâ ámákâ kîlî. Gô'dá má lêé
kô tâ âtálé őjílă ámâ nyãányâ kâ Yûdã yí kâ rî
'bá yí rú gólâ ândrá.

²⁰ Tâlâ târî 'dî 'bá yí tâsîrî, má âzì ãní ânîlî mángálâ nô úlí ámákâ rî 'bá yí ârîlî. Mî ndrê drê, óombê mâ trá nyârî nô sî, tâlâ 'dîyî pâ 'bá gólâ ôjilâ Yûdâ yí kâ drî ndrî lîfî 'bâzó gólâ rî âcâ-âcâvó rî tâsî."

21 Níngá sī rī, òjílā Yúdā yí kā 'dī 'bá yī drítā-drī lögōzó gólâ drí kī nī rī, "Mā ūsú wárāgā ãzákā gólâ òjílā ãmákâ Yúdā yí kā drí âjólé ánī tāsī rī kô, gō'dá kpá òjílā gólîyî âcá 'bá trá Yúdáyâ lésī rī âtá tā ní rú ñonií ró kô.

22 Gō'dá mā n̄i trá kī, 'bādr̄i āmbá nō 'bá yī 'ásī
ōjilā ātā tā ōnjí trá ānī gólyi 'dē 'bá trá Yésū vó
rī 'bá yī rú. Gō'dá ītí rī, mā lē trá tā īsū-īsū áníkâ
ārlíl tā Yésū kā rī tāsī āmâ bí sī."

²³ Nîngá sī rî, dr̄i-'bá 'dī 'bá yí drí kâyî 'bâzó ūyî
drí rû ê'bézó 'á lâ Pôõlõ yí bê. Gõ'dá kâyî rû ê'bé
'dī kâ sī rî, õjilâ Yûdâ yí kâ dûû drí ânizó ūyî võ
gólâ Pôõlõ drí rîzó rîlî rî 'á. Gõ'dá îtõlé cîjnó rî
lésî cälé bûúñ ngácî 'á, Pôõlõ ngî tâ âtî-âtî tândí
lâtî gólâ õjilâ drí rîzó kûmû Ôvârî kâ zélé Yésû
'asî rî tâsî rî trá gólîyî drí. Gólâ âtâ trá gólîyî drí
kî nî rî, "Yésû ūdî 'dîyî pâ 'bá gólâ Ôvârî drí tâ
lâ 'bâlê trá âjolé rî." Gólâ âtâ 'dî tâ gólâ Mûsä yî
tâ ۀngû 'bá yí bê drí iglîlî trá ۀkû ró ۀkû ró nâ sî
'dîyî pâ 'bá rî tâsî rî ngînqî lâ sî.

²⁴ Gō'dá nīngá rī, ðjílā Yúdā yí kā 'dī 'bá yī ūrūkā lā yī drí tā lēzó úlí Póõlõ kā 'dī 'bá yī 'á, gō'dá ūrūkā 'bá yī lēé kō.

²⁵ Ítí, góliyî bê trá njââ 'ë'á ïyî Póõlõ rî âyéléé

rî, gólîyî lêé tā-drî kô ãlô úlí 'dî 'bá yî 'á ïyî lâfálé 'ásî. Gõ'dá ïtí rî, Póõlõ drí tā ãdûkû nô âtázó gólîyî gâ 'bá dô tā Ôvârî kâ 'dî ârîlî 'dî 'bá yî drí kî, "Pâtñî ró, má âtâ tâ ãnî drí, nî gâ tâ Ôvârî kâ kô dô. Nî 'ê tâ õzõ ãnî á'bíyá yî drí 'êlé rî tí kô, tâlâ Líndrí Tândí Ôvârî kâ âtâ úlí trá gólîyî tâsî tâ ۀngû 'bá Ìsáyâ sîlî ۀkû ró ۀkû ró kî nî rî,

²⁶ 'Ní ngâ gõ'dá nî nî ró ۀjílâ ánîkâ Yûdâ yí kâ 'dî 'bá yî ngálâ, gõ'dá nî âtâ ró tâ gólîyî drí kî, "Nî rî úlí má drí âtálé rî ârîlî, gõ'dá nî ícâ kô tâ ífí lâ nîlî!

Nî rî ngâ ndrêlé, gõ'dá nî ndré ngâ má drí rî'á 'êlâ rî kô!"

²⁷ Nî âtâ tâ gólîyî drí ïtí, tâlâ gólîyî drî rî'á âmbâ-âmbâ ró tâ ámákâ rî drí fîzó 'á lâ.

Gõ'dá gólîyî jâ ïyî bí kpá trá vólé gõ'dá kpá lîfî âmbézó gágá.

Tí õzõ ۀ'dô kó kô ïtí rî, tí gólîyî ۀ'dô ícâ'á pâtñî tâ ámákâ ndrêlé ïyî lîfî sî nîzó lâ,
gõ'dá úlí ámákâ ârîlî ïyî bí sî tâ ífí lâ nîzó.

Tí tâ âtî-âtî ámákâ ۀ'dô fî'á gólîyî drîñî,
tâlâ gólîyî ۀâdî ró drî tâ õnjí 'ásî âgõzó má ngálâ.

Ïtí rî, má ۀ'dô gólîyî êdé'á ۀ'dolé dódó.' "

Ìsáyâ 6.9-10

²⁸⁻²⁹ Gõ'dá nîngá sî, Póõlõ âtâ tâ kpá ۀjílâ âmbâ-âmbâ Yûdâ yí kâ 'dî 'bá yî drí kî, "Má lê ãnî drí nîlâ kî, Ôvârî âfë tâ âtî-âtî tândí lâtî lédré-lédré kâ kâ nô trá ۀjílâ gólîyî ۀ'dô 'bá kô ۀjílâ Yûdâ yí kâ ró rî 'bá yî drí. Gólîyî ۀ'dô tâ âtî-âtî rî 'dî ârî'á nî, tâlâ gólîyî ۀlê ró tâ bê 'á lâ." Nîngá

sī rī, ōjílā Yúdā yí kâ 'dī 'bá yī drí ngāzó nīlī īyī
Póōlō rī âyélé.

³⁰ Gõ'dá nñgá sī, Póōlō drí rīzó Rómā 'álâ ndrō
rī jō rīzó rīlī 'á lâ  dî sī rī 'á. Gólâ rī zãâ rīlī tāndí
ró ōjílā gólīyī rī 'bá rī'á gólâ rī lômílí tólâ rī 'bá
yí bê.

³¹ Gólâ rī trá rī'á tā ngīlī gólīyī drí tā  tî- tî
tāndí lâtì ōjílā drí rīzó kûmû Ôvârî kâ zêlé rī tâsī.
Gólâ ìmbâ gólīyī trá tā Kûmú Yésû Krístô rī tâsī
rī 'bá yî sî. Gõ'dá gólâ  câ trá tā  tî- tî 'dî  tâlé
ōjílā gólīyī ndrî ânî 'bá gólâ ngálâ rî 'bá yî drí
cú  tî ūrî  kó, tâlâ tólâ rî, óf  e lânj   k   dríl   tâ
 tî- tî 'dî tâsī.  'dî 'dî.

Tā-dr̩ L̩lē Ó'dí Óvârí Kâ

Avokaya: Tā-dr̩ L̩lē Ó'dí Óvârí Kâ New Testament

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Avokaya)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source
files dated 26 Apr 2025

87931ba7-0e83-5f4d-bd6e-8c45876fc354